GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2020

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 6 / 20 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2019/15160 15.05.2020
BETÜL KARABAY VE DİĞERLERİ

002 2019/15290 15.05.2020
MEHMET CAN SERENKİLİ VE DİĞERLERİ

003 2019/15483 15.05.2020
ALİ SAĞLIK

004 2019/15535 15.05.2020
İPEK KOÇKAT VE DİĞERLERİ

005 2019/15962 15.05.2020
BEHİYE KOCABEY

006 2019/16180 15.05.2020
ALİ SARITEPE

007 2019/17510 15.05.2020
HÜSEYİN ÖNER

008 2019/17527 15.05.2020
MUHYETTİN ÖZEN

009 2019/17547 15.05.2020
NİHAT EKİN

010 2019/18025 15.05.2020
ALAY HAMZAÇEBİ

011 2019/18284 15.05.2020
SAİM KÖROĞLU

012 2019/18346 15.05.2020
MAHMUT MERİÇ

013 2019/19879 15.05.2020
CELAL ÖZGÜZEL

014 2019/20142 15.05.2020
FAİK BADEMCİ

015 2019/20252 15.05.2020
EROL AYDIN

016 2019/20407 15.05.2020
SEBAHATTİN ERDOĞAN

017 2019/20444 15.05.2020
NEVVAF KARAKUŞ

İçindekiler - devam

018 2019/20485 15.05.2020
FEVZİ YILMAZ

019 2019/20842 15.05.2020
ABDÜSSAMED KADİR UZUN VE DİĞERLERİ

020 2019/21043 15.05.2020
ABDULHAMİT BUĞRAHAN SAKARYA VE DİĞERLERİ

021 2019/21044 15.05.2020
AHMET KIRBOĞA VE DİĞERLERİ

022 2019/21179 15.05.2020
AKGAZ TİCARET VE SANAYİ A.Ş. (2)

023 2019/21328 15.05.2020
DENİZ İNAN VE DİĞERLERİ

024 2019/21431 15.05.2020
AYŞE EROL

025 2019/21521 15.05.2020
AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ

026 2019/21535 15.05.2020
CÜNEYT ALMA VE DİĞERLERİ

027 2019/21562 15.05.2020
FİKRET BULUK VE SOHEİR BULUK

028 2019/21595 15.05.2020
MEHMET ZEKİ DURSUN VE SABİRE DURSUN

029 2019/21719 15.05.2020
FERZENDE TONKA

030 2019/21732 15.05.2020
DERYA GÜRCAN

031 2019/21736 15.05.2020
REFİK ÖZBULAK

032 2019/21747 15.05.2020
ABDULFETTAH OĞUZ

033 2019/21760 15.05.2020
AYHAN ASLAN

034 2019/23114 15.05.2020
GÜLZEMİN ÖZRENK AYDIN

İçindekiler - devam

035 2019/23116 15.05.2020
AYDEMİR AVCI

036 2019/23641 15.05.2020
TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. (3)

037 2019/23838 15.05.2020
OSMAN BAKIR

038 2019/23962 15.05.2020
AHMET DÖNMEZ

039 2019/24497 15.05.2020
İBRAHİM SUBAŞI

040 2019/24579 15.05.2020
HÜLYA ÇAKALIR (3)

041 2019/24585 15.05.2020
HÜLYA ÇAKALIR (2)

042 2019/24612 15.05.2020
PENBE TURHAN

043 2019/24946 15.05.2020
NACİ ÇAĞLİ

044 2019/25227 15.05.2020
ABDULLAH SİZER VE DİĞERLERİ

045 2019/25488 15.05.2020
ÖZGÜR ESMER

046 2019/25556 15.05.2020
MÜSLÜM KIRGIL

047 2019/25669 15.05.2020
LÜTFİYE YURDAKUL VE ÜMÜT YURDAKUL

048 2019/25718 15.05.2020
AYFER YAKAR

049 2019/26465 15.05.2020
MEHMET BAĞATARHAN

050 2019/26522 15.05.2020
SADETTİN KESKİN (5)

051 2019/26529 15.05.2020
AHMET DÜNDAR

İçindekiler - devam

052 2019/26615 15.05.2020
EMRAH AYDIN

053 2019/28801 15.05.2020
BARIŞ TEMEL VE DİĞERLERİ

054 2019/29657 15.05.2020
BÜNYAMİ ARIKAN (3)

055 2019/34945 15.05.2020
MAHMUT KISA

056 2019/38980 15.05.2020
HAŞİM DİNÇ

057 2019/42595 15.05.2020
HASAN ALIM

058 2020/44 15.05.2020
RAMAZAN ELÇİ

059 2020/369 15.05.2020
RENGİN AK VE LÜTFİ ZEREN

060 2020/488 15.05.2020
SEYRAN İLHAN

061 2020/491 15.05.2020
ADNAN YAZICI

062 2020/542 15.05.2020
YUNUS EMRE KIRAR

063 2020/821 15.05.2020
ÇUKUROVA ELEKTRİK A.Ş.

064 2020/3556 15.05.2020
KADRİYE KARAKAYA

065 2020/5657 15.05.2020
ŞEYHMUS KAVAK VE DİĞERLERİ

066 2020/6135 15.05.2020
G.D.

067 2020/6162 15.05.2020
HAMDİ EROĞLU VE DİĞERLERİ

068 2020/6779 15.05.2020
ÇİĞDEM SARIBAŞ VE ZEHRA GENÇOĞLU

İçindekiler - devam

069 2020/7206 15.05.2020
GÜLNAZ KOÇ VE NURETTİN KOÇ

070 2020/7779 15.05.2020
METTİN DEMİRÇİN

071 2020/8311 15.05.2020
ALİ YÜCEDAĞ

072 2020/8336 15.05.2020
ÖMER AKSAN

073 2020/8535 15.05.2020
KEMAL GÖL

074 2020/9195 15.05.2020
FAHRİ ASIL

075 2020/9642 15.05.2020
MUSTAFA ŞİMŞEK

076 2020/9928 15.05.2020
KÜRŞAT KURTULGAN

077 2014/6924 02.06.2020
ABDULKADİR UÇAR VE DİĞERLERİ

078 2014/11842 02.06.2020
UĞUR AHMET YAŞAR

079 2016/176 02.06.2020
ŞEHMUS İŞİK

080 2016/762 02.06.2020
FIRAT CAN

081 2016/3349 02.06.2020
AHMET PERVANE VE İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

082 2016/4998 02.06.2020
CUMHUR YAKUT

083 2016/14347 02.06.2020
Y.K.

084 2016/14867 02.06.2020
EMEL DİRİL VE DİĞERLERİ

085 2016/24613 02.06.2020
M.D. VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

086 2016/56443 02.06.2020
COŞKUN TAŞTAN

087 2017/5981 02.06.2020
KENAN KAYGISIZ

088 2017/15118 02.06.2020
SERKAN ŞEKER

089 2017/16211 02.06.2020
ANTOINE BALIT VE DİĞERLERİ

090 2017/18654 02.06.2020
İSMAİL ARPACI (2)

091 2017/19575 02.06.2020
UĞUR GENÇ

092 2017/19906 02.06.2020
MAHİR ŞAHAP BOSTAN

093 2017/21825 02.06.2020
HASAN BALLI

094 2017/22254 02.06.2020
MUHAMMED NEŞET GİRASUN

095 2017/23056 02.06.2020
AHMET AKDOĞAN

096 2017/25580 02.06.2020
H.Ç.

097 2017/26841 02.06.2020
CENGİZ EKER

098 2017/30559 02.06.2020
SEYFETTİN AYTEKİN VE DİĞERLERİ

099 2017/32685 02.06.2020
SİNAN OĞAN

100 2017/35776 02.06.2020
D.S.

BETÜL KARABAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/15160 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15160

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BETÜL KARABAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15160)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucular : 1. Betül KARABAY

2. Emrullah KARABAY

3. Gülbahar KARABAY

4. Sevdenur KARABAY

Başvurucular Vekili : Av. Muhammed Erhan ÖNCEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların 16/6/2011 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davada davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar verilmiş ve davanın reddine ilişkin kısım kısmen bozulmuştur. Başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 8 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

17. Başvurucular, ihlalin tespiti ile başvurucu Sevdenur KARABAY için 50.000 TL diğer başvurucuların her biri için 20.000 TLtazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında 26.000 TL manevi tazminatın başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 26.000 TL manevi tazminatın başvuruculara müştereken ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili Danıştay Dairesine gönderilmek üzere İstanbul 7. İdare Mahkemesine (E.2019/1243, K.2019/1446) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET CAN SERENKİLİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/15290 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15290

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET CAN SERENKİLİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15290)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucular : 1. Mehmet Can SERENKİLİ

2. Ramazan SERENKİLİ

3. Sadık SERENKİLİ

Başvurucular Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurular ve akabinde açılan davalarda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 10/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Konularının aynı olması nedeniyle 2019/15295 ve 2019/15297 numaralı bireysel başvuru dosyalarının 2019/15290 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, Batman'ın Sason ilçesinde ikamet ettikleri Binekli köyünde 1991 yılında meydana gelen terör olayları sebebiyle 5233 sayılı Kanun kapsamında zararlarının karşılanması talebiyle 30/5/2008 tarihinde Batman Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Anılan başvuruların Komisyon tarafından reddi üzerine başvurucular, Batman İdare Mahkemesinde 12/9/2011 tarihinde ayrı ayrı iptal davası açmıştır. Başvurucuların açıkları davalar 13/11/2014 tarihli kararlarla reddedilmiştir. İdare Mahkemesi kararlarının gerekçesinde, 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmini gereken bir zararın bulunmadığı gerekçesiyle tesis edilen işlemde hukuka aykırılık görülmediği sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

11. Batman İdare Mahkemesi kararları, Danıştay Onbeşinci Dairesinin 16/1/2018 tarihli kararlarıyla Komisyon tarafından mevzuatta belirtilen araştırmaların yeterli yapılmadığı belirtilerek bozulmuştur.

12. Danıştay Onbeşinci Dairesinin 14/2/2019 tarihli kararlarıyla karar düzeltme istemleri kabul edilerek kararlar onanmıştır.

13. Başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

18. Ancak bazı özel durumlarda uyuşmazlığın ortaya çıktığı daha önceki bir tarih de başlangıç tarihi olarak kabul edilebilmektedir. Bu durum özellikle yargısal süreç öncesinde ilgili idareye müracaat edilmesinin söz konusu olduğu başvurular bakımından geçerlidir (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 45).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu, başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

20. Bu hususlara ek olarak Anayasa Mahkemesi 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan yargılamalarda komisyonların belli bir dönem içinde geçici olarak olağanüstü iş yükü artışı ile karşılaşmasından kaynaklanan gecikmelerde kamu otoritelerince zamanında ve yeterli tedbirlerin alınmış olup olmadığını da gözönünde bulundurmaktadır. Gerekli tedbirler alınmışsa makul sürenin hesaplanmasında olağan yargılamalara kıyasla daha esnek bir yaklaşım benimsenmektedir (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 60, 72; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 59, 71; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 57, 67; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 57, 69).

21. Somut davalara bir bütün olarak bakıldığında başvuruculların Komisyona başvuru tarihi olan 30/5/2008 ile nihai karar tarihleri olan 14/2/2019 arasında geçen 10 yıl 8 aylık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

24. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal

edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 12.000 TL manevi tazminatın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harcın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine, 3.000 TL vekâlet ücretinin de başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 12.000 TL tazminatın ayrı ayrı ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE, 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Batman İdare Mahkemesine (E.2011/2154, K.2014/2716; E.2011/2455, K.2014/2715; E.2011/2458, K.2014/2714) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onbeşinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ SAĞLIK

B. No: 2019/15483 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15483

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ SAĞLIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15483)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Ali SAĞLIK

Vekili : Av. Barış AKINCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, alacak istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 28/1/2009 tarihinde asliye hukuk mahkemesinde açtığı davada verilen görevsizlik kararı üzerine idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 26/2/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 10 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 30.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında somut davanın şartlarına göre başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Antalya 3. İdare Mahkemesine (E.2018/339, K.2019/226) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Elmalı Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/237, K.2017/244) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İPEK KOÇKAT VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/15535 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15535

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İPEK KOÇKAT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15535)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucular : 1. İpek KOÇKAT

2. Nazmiye KURT

3. Ömer ŞİŞİK

Başvurucular Vekili : Av. Talhat KOSKA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tam yargı davasında hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların 14/4/2008 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 3/12/2018 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucular, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve diğer anayasal hakların ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 10 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucular, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucular, ihlalin tespiti ile ayrı ayrı 30.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 24.000 TL tazminatın müştereken ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Hatay İdare Mahkemesine (E.2013/1408, K.2015/791) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onuncu Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEHİYE KOCABEY

B. No: 2019/15962 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/15962

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEHİYE KOCABEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/15962)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Behiye KOCABEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali ile yoksun kaldığı parasal zararının tazmini talebiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/4/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 2/4/2014 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 5/12/2018 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilerek, aleyhine vekalet ücretine hükmedilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 4 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve aleyhine vekalet ücretine hükmedilmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 25.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2014/647, K.2015/335) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine (E.2018/8968 K.2019/5582) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ SARITEPE

B. No: 2019/16180 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/16180

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ SARITEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/16180)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Ali SARITEPE

Vekili : Av. Yücel TOZOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat talebiyle açılan tam yargı davasında hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 8/8/2006 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 19/3/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 12 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında taleple bağlı kalınarak başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 5. İdare Mahkemesine (E.2017/2373, K.2018/515) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine (E.2019/574, K.2019/1336) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Beşinci Dairesine(E.2011/4047, K.2011/6102) GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna (E.2015/2662, K.2017/2752) GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÖNER

B. No: 2019/17510 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/17510

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÖNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/17510)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Hüseyin ÖNER

Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucu bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun Van'da meydana gelen depremde taşınmazının ağır hasara uğraması nedeniyle yıkılmasından bahisle uğradığı zararın tazmini talebiyle 15/2/2013 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 19/12/2019 tarihinde tamamlanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

11. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeyemeyecek durumda olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

12. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 6 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine (E.2018/379, K.2018/667) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Altıncı Dairesine (E.2019/19616, K.2019/13718) GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHYETTİN ÖZEN

B. No: 2019/17527 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/17527

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHYETTİN ÖZEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/17527)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Muhyettin ÖZEN

Vekili : Av. Mesut GEREZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun idari işlemin iptali istemiyle 3/1/2011 tarihinde açtığı dava esastan reddedilmiştir. Danıştay Sekizinci Dairesi tarafından karar düzeltme isteminin 11/3/2019 tarihinde reddedilmesiyle karar kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan geçersiz bir karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 8 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz bir karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 10.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Mardin 1. İdare Mahkemesine (E.2011/23, K.2012/522) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Sekizinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİHAT EKİN

B. No: 2019/17547 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/17547

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİHAT EKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/17547)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Nihat EKİN

Vekili : Av. Mehmet Rauf ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali ile uğradığı zararlarının tazmini istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 10/5/2011 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 21/11/2018 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 7 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında somut davanın koşulları gözetilerek başvurucuya 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2016/1044, K.2016/924) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALAY HAMZAÇEBİ

B. No: 2019/18025 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/18025

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALAY HAMZAÇEBİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/18025)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Alay HAMZAÇEBİ

Vekili : Av. Uğur Yusuf DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada gerekçesiz ve hakkaniyete aykırı karar verilmesi ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 10/4/2012 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 4/12/2018 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı, çalışma hakkı, ücrette adalet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 6 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak gerekçesiz adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı, çalışma hakkı, ücrette adalet hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yargılamanın yenilenmesi ve 5.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, yargılamanın yenilenmesine ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2012/621, K.2013/271) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine (E.2018/8645, K.2018/5935) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SAİM KÖROĞLU

B. No: 2019/18284 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/18284

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAİM KÖROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/18284)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Saim KÖROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, genel düzenleyici işlemin iptali istemiyle açılan davada aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 2/7/2012 tarihinde Danıştay Onuncu Dairesinde açtığı davanın yargılaması Danıştayda devam etmektedir. Başvurucu, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 7 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden yargılamanın

devam ettiği tespit edildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 10.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna gönderilmek üzere Danıştay Onuncu Dairesine (E.2013/1652, K.2018/4213) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT MERİÇ

B. No: 2019/18346 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/18346

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT MERİÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/18346)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Mahmut MERİÇ

Vekili : Av. İmam BAZAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun murisi 5233 sayılı Kanun kapsamında 21/9/2004 tarihinde Elâzığ Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna başvurmuştur. Başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 7/3/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Bu hususlara ek olarak Anayasa Mahkemesi, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan yargılamalarda komisyonların belli bir dönem içinde geçici olarak olağanüstü iş yükü artışı ile karşılaşmasından kaynaklanan gecikmelerde, kamu otoritelerince zamanında ve yeterli tedbirlerin alınmış olup olmadığını da gözönünde bulundurmaktadır. Gerekli tedbirler

alınmışsa makul sürenin hesaplanmasında olağan yargılamalara kıyasla daha esnek bir yaklaşım benimsenmektedir (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 60, 72; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 59, 71; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 57, 67; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 57, 69).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 14 yıl 5 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında taleple bağlı olarak başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Elâzığ 1. İdare Mahkemesine (E.2017/92, K.2017/173) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onbeşinci Dairesine ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CELAL ÖZGÜZEL

B. No: 2019/19879 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/19879

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELAL ÖZGÜZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/19879)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Celal ÖZGÜZEL

Vekili : Av. Orhan SELÇUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali ve yoksun kaldığı paranın tazmini istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 21/7/2010 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 22/10/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, angarya yasağının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 9 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, angarya yasağının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Edirne İdare Mahkemesine (E.2015/1636, K.2015/1451) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAİK BADEMCİ

B. No: 2019/20142 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20142

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAİK BADEMCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20142)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Faik BADEMCİ

Vekili : Av. Erhan AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/6/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucunun 20/11/2012 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 28/12/2018 tarihinde sona ermiştir.

10. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz bir karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

12. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu,

tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 6 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan gerekçesiz bir karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. Tespit edilen ihlalle ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat isteminin reddine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının

İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucunun maddi tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2012/1073, K.2013/2237) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Sekizinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EROL AYDIN

B. No: 2019/20252 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20252

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EROL AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20252)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Erol AYDIN

Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, taksirle yaralama suçunun mağduru olarak müştekinin ceza yargılamasında adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, trafik kazası neticesinde kendine karşı işlenen taksirle yaralama suçu nedeniyle sanık hakkında 16/12/2011 tarihinde şikâyetçi olmuştur. Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı 10/5/2012 tarihli iddianame ile şüphelinin taksirle birden fazla kişinin yaralanması suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açmıştır. Küçükçekmece 10. Asliye Ceza Mahkemesinde açılan davanın yargılaması devam etmektedir. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

7. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

8. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu Sözleşme'ye ek protokoller kapsamına da girmesi gerekir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan ve hak ihlali iddiasını içeren başvurular, bireysel başvuru kapsamında değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

10. Sözleşme'nin 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin güvencelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır (Onurhan Solmaz, §§ 23, 24).

11. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş olması veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (Perez/Fransa, B. No: 47287/99, 12/2/2004, § 70). 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle bir ceza davasında mağdur, müşteki, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişilerin yargılamanın uzun sürmesine ilişkin ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

12. Somut olayda başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEBAHATTİN ERDOĞAN

B. No: 2019/20407 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20407

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEBAHATTİN ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20407)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Sebahattin ERDOĞAN

Vekili : Av. Muhammed Fehim OFLAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Van'da meydana gelen depremde taşınmazının ağır hasara uğraması nedeniyle yıkılmasından bahisle uğradığı zararın tazmini talebiyle 21/1/2013 tarihinde dava açmıştır.

9. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) yapılan araştırma sonucunda yargılamanın karar düzeltme aşamasında derdest olduğu anlaşılmıştır.

10. Başvurucu 12/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, bireysel başvuru konusu yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 7 yıl 3 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEVVAF KARAKUŞ

B. No: 2019/20444 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20444

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEVVAF KARAKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20444)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Nevvaf KARAKUŞ

Vekili : Av. Hamdullah KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/5/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 28/5/2012 tarihinde açtığı dava Danıştay Sekizinci Dairesinin bozma kararı sonrası derdesttir.

9. Başvurucu 29/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 8 yıl süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespitiyle tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 18.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 18.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 3. İdare Mahkemesine (E:2012/916; K:2013/899) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FEVZİ YILMAZ

B. No: 2019/20485 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20485

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FEVZİ YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20485)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Fevzi YILMAZ

Vekili : Av. Muhammed Fehim OFLAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Van'da meydana gelen depremde taşınmazının ağır hasara uğraması nedeniyle yıkılmasından bahisle uğradığı zararın tazmini talebiyle 21/1/2013 tarihinde dava açmıştır.

9. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) yapılan araştırma sonucunda yargılamanın devam ettiği anlaşılmıştır.

10. Başvurucu 12/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, bireysel başvuru konusu yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 7 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDÜSSAMED KADİR UZUN VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/20842 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/20842

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜSSAMED KADİR UZUN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/20842)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Abdüssamed Kadir UZUN

2. Emine UZUN

3. Hüsnül Bena UZUN

4. Metin UZUN

Başvurucular Vekili : Av. Ülviye TURĞUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idarenin hizmet kusuru bulunduğundan bahisle açılan tazminat davasında yaşam ve makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/6/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular, yakınlarının davalı idarenin sorumluğunda bulunan park içinde yer alan demir kapının altında kalmak suretiyle ölümünde davalı idarenin hizmet kusuru bulunduğundan bahisle maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle 12/4/2013 tarihinde dava açmıştır.

7. Mahkemenin maddi ve manevi tazminat istemlerinin kısmen kabulüne ilişkin 10/4/2015 tarihli kararının Danıştay Sekizinci Dairesinin 28/12/2015 tarihli kararıyla maddi tazminata ilişkin kısmı ile manevi tazminatın davacılar Abdüssamed Kadir Uzun ve Hüsnül Bena Uzun'a ilişkin kısmının onanmasına, manevi tazminatın davacılar Metin Uzun ve Emine Uzun'a ilişkin kısmı ile kabul edilen tazminat miktarına uygulanacak faizin başlangıç tarihine ilişkin kısmının bozulmasına karar verilmiş, karar düzeltme istemi aynı Dairenin 14/11/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

8. 14/11/2018 tarihli karar 21/1/2019 tarihinde başvurucular vekiline e-tebligat yoluyla tebliğ edilmiştir. 20/1/2019 tarihinde Av. Seda Sözen' e ait yetki belgesi dosyaya Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden sunulmuştur.

9. Başvuruculaın vekili Av. Ülviye Turğut 11/1/2019 tarihinde gözaltına alınmış, 14/1/2019 tarihinde tutuklanmıştır. Avukat24/4/2019 tarihinde tahliye edilmiştir.

10. Başvurucular vekili Av. Ülviye Turğut 24/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaın İddiaları

12. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculaın iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona

erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı mazeret hâllerinin olup olmadığını, olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 21).

20. Temsilci veya avukat aracılığıyla yapılan bireysel başvurularda, bu kişilerin haklı mazeretlerinin bulunması hâlinde mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde yapılan başvuruların süresinde yapılmış olduğunun 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük’ün 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği kabul edilmesi gerekir (Ramazan Sönmez, B. No: 2013/6325, 15/4/2014 , § 22).

21. Başvurucular, hükmedilen maddi ve manevi tazminat miktarının az olduğunu belirterek yaşam haklarının ihlal edildiğini, yargılamanın 6 yıl sürmesi sebebiyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Başvurucular vekili, davanın bir kısmının kesinleşmesi durumunda bireysel başvurunun ne zaman yapılacağına dair yasal düzenleme bulunmadığını ifade etmiştir. Vekil, e-tebligatın yapıldığı tarihte tutuklu olduğunu, tahliye edildikten sonra davalarına vâkıf olmasının zaman aldığını, mazeretinin sona erdiği tarih olarak 15/6/2019 tarihinin kabul edilmesini talep etmiştir.

23. Başvuru formunun tamamı incelendiğinde, kesinleşen maddi tazminata ilişkin kısım yönünden bireysel başvuru yapıldığı değerlendirilmiştir.

24. UYAP üzerinden yapılan incelemede başvurucular vekili Av. Ülviye Turğut'un 20/1/2019 tarihinde Av. Seda Sözen'e ait yetki belgesini dosyaya UYAP üzerinden sunduğu görülmüştür. Av. Seda Sözen'in karar düzeltme talebinin reddine ilişkin kararı 15/2/2019 tarihinde UYAP üzerinden okuduğu anlaşılmıştır.

25. Somut olayda, başvurucular vekilinin tutuklu olduğu sürede başka bir avukatı dosyada yetkili kıldığı, bu süreçte tüm işlemlerin bu avukat tarafından yürütülmesine yasal bir engel olmadığı anlaşılmakla, vekilin tutuklu olmasının haklı mazeret olarak değerlendirilmesi

mümkün değildir. Dolayısıyla nihai kararın tebliğ edildiği 21/1/2019 tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 24/6/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

26. Başvurucuların yaşam haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları yönünden başvurunun incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

29. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Diğer ihlal iddialarının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderininbaşvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Sekizinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULHAMİT BUĞRAHAN SAKARYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/21043 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21043

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULHAMİT BUĞRAHAN SAKARYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21043)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Abdulhamit Buğrahan SAKARYA

2. Habibe SAKARYA

3. Mehmet Ali SAKARYA

4. Rabia SAKARYA

Vekili : Av. Mehmet SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular murisi 18/11/2011 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onaltıncı Dairesi 26/2/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucular murislerinin idare mahkemesinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 18/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Bireysel başvuruda, bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi, mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

12. Öte yandan bireysel başvuru yolunu işletebilecekler esas itibarıyla doğrudan mağdur sıfatını taşıyan kişiler olmakla birlikte somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine göre doğrudan mağdur ile arasında kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlalinden olumsuz olarak etkilenmiş veya ihlalin sona ermesinden meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de dolaylı mağdur sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabileceklerdir (Gürkan Kaçar ve diğerleri, B. No: 2014/11855, 13/9/2017, § 56).

13. Anayasa Mahkemesi, mağdurun bizzat başvuru yapmasının mümkün olmadığı ve mağdur ile yakın akrabalık ilişkisinin bulunduğu kimi durumlarda -özellikle yaşam hakkının söz konusu olduğu- başvuruculaların ihlalden doğrudan etkilenmemiş olmalarına rağmen ihlalden dolaylı olarak etkilenmeleri nedeniyle bu etkiye dayanarak kendi adlarına başvuru yapabileceklerine de karar vermiştir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41; Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 65).

14. Somut olayda başvurucuların murisi hayatta iken idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Nihai kararın tebliğinden sonra murisin vekili müvekkilinin vefat ettiğini

öğrenmiştir. Vekilin yasal mirasçıları bilgilendirmesi üzerine başvurucular yargılamanın makul sürede yapılmadığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yapmakta yeterli menfaatleri bulunduğu değerlendirilen mirasçılar yönünden başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 3 ay 12 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

21. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara 12.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İzmir 3. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KIRBOĞA VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/21044 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21044

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KIRBOĞA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21044)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Ahmet KIRBOĞA

2. Emine KIRBOĞA

3. Hatice KIRBOĞA

4. Yasin KIRBOĞA

5. Zehra KIRBOĞA

6. Zeliha KIRBOĞA

Başvurucular Vekili : Av. Mehmet KIRBOĞA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idare mahkemesinde açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebiyle 30/10/2013 tarihinde dava açmıştır. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 14/1/2019 tarihli kararının temyiz edilmesi üzerine yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucular, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddiasıyla 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate

alındığında somut olayda başvuru konusu davada 6 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

17. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın müştereken ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Gaziantep 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AKGAZ TİCARET VE SANAYİ A.Ş. (2)

B. No: 2019/21179 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21179

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKGAZ TİCARET VE SANAYİ A.Ş. BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/21179)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Akgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Vekili : Av. Remzi ÇALIŞKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 23/2/2011 tarihinde dava açmıştır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 15/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, Danıştayda açtığı davada adil olmayan karar verilmesi, iddialarının incelenmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 26/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 1 ay 22 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onüçüncü Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ İNAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/21328 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21328

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ İNAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21328)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Deniz İNAN

2. Hikmet İNAN

3. Nurettin İNAN

Başvurucular Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maddi ve manevi zararın karşılanması talebiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular 4/3/2009 tarihinde dava açmıştır. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucular, asliye hukuk mahkemesinde açtıkları davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 18/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 11 yıl 1 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

17. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE EROL

B. No: 2019/21431 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21431

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE EROL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21431)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ayşe EROL

Vekili : Av. Fatma Binnur KORTUN ERTEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 27/12/2010 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onüçüncü Dairesi 18/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada iddiaları incelenmeden gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 17/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate

alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 3 ay 21 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan, gerekçesiz karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ olduğuna,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onüçüncü Dairesine ve İstanbul 7. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/21521 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21521

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN YİĞİT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21521)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : 1. Ayhan YİĞİT

: 2. Berfin YİĞİT

: 3. Bülent YİĞİT

: 4. Hanifi YİĞİT

: 5. Mehtap YİĞİT

: 6. Menşure AKANÖZ

: 7. Necip YİĞİT

: 8. Reis YİĞİT

Başvurucular Vekili : Av. Alihan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyonlara sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

6. 2019/21564, 2019/21678, 2019/21685, 2019/21744, 2019/22223, 2019/22232, 2019/22241 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2019/21521 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine 13/4/2020 gününde karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, 8/2/2005 tarihinde dava açmıştır. Karar düzeltme talebinin Danıştay Onbeşinci Dairesinin 12/6/2019 tarihli kararıyla reddi üzerine hüküm kesinleşmiştir. Başvurucular 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

12. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 14 yıl 4 ay 4 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucular, ihlalin tespiti ile her bir başvurucu için 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 36.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 36.000 TL manevi tazminatın başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Van 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CÜNEYT ALMA VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/21535 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21535

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CÜNEYT ALMA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21535)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Cüneyt ALMA

2. Deniz EMİRBİLEK

3. Ercan YONSUZ

4. Erol ALMA

5. Malik ALMA

6. Maşallah YONSUZ

7. Melahat DEMOKAN

8. Nurşen ALMA

9. Sevda IŞIKAY

10. Simhazar PAYLAN

11. Suat ALMA

Başvurucular Vekili : Av. Alihan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maddi ve manevi tazminat talebiyle idare mahkemesinde açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Konularının aynı olması sebebiyle 2019/21555, 2019/21570, 2019/21605, 2019/21647, 2019/21667, 2019/21745, 2019/21749, 2019/22037, 2019/22230, 2019/22231 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden aynı olması sebebiyle 2019/21535 bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2019/21535 numaralı dosya üzerinden yapılmasına ve diğer dosyaların kapatılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 8/2/2005 tarihinde açılan davada yargılama hâlen devam etmektedir.

9. Başvurucular, idare mahkemesinde açtıkları davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

11. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

12. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

13. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

17. 8/2/2005 tarihinde açılan davada yargılamanın hâlen devam ettiği anlaşılmıştır. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 15 yıl 2 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucular, ihlalin tespiti ile ayrı ayrı 20.000TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 28.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine, fazlaya ilişkin taleplerin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Başvuruculara 3.000 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara net 28.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FİKRET BULUK VE SOHEİR BULUK

B. No: 2019/21562 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21562

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİKRET BULUK VE SOHEİR BULUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21562)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Fikret BULUK

2. Soheir BULUK

Başvurucular Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

6. 2019/21578 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2019/21562 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2019/21578 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2019/21562 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verildi.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine 18/10/2011 tarihinde dava açılmıştır. Yargılama devam etmektedir.

9. Başvurucular, asliye hukuk mahkemesinde açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 18/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

11. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 8 yıl 6 aydır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 16.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harcın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine, 3.000 TL vekâlet ücretinin de başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 16.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İstanbul 9. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ZEKİ DURSUN VE SABİRE DURSUN

B. No: 2019/21595 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ZEKİ DURSUN VE SABİRE DURSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21595)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Mehmet Zeki DURSUN

2. Sabire DURSUN

Başvurucular Vekili : Av. Hikmet ŞENSES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat istemiyle açılan tam yargı davasının hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuruculaların murisi Zeliha Dursun, 3/10/2003 tarihinde trafik kazası sonucu yaralanmasından dolayı götürüldüğü hastanede vefat etmiştir. Bu olay sebebiyle görevli doktor hakkında açılan ceza davasında 28/4/2011 tarihinde davanın zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir.

8. Başvuruculaların maddi ve manevi zararlarının tazmini talebiyle 19/3/2004 tarihinde açtıkları davada Danıştay Onbeşinci Dairesi İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 26/12/2016 tarihli kararının reddedilen maddi ve kısmen kabul, kısmen reddedilen manevi tazminat için taraflar lehine hükmedilen vekâlet ücretlerine ilişkin kısımlarının bozulmasına, sair temyiz istemlerinin reddiyle kararın diğer kısımlarının onanmasına karar vermiştir. Karar düzeltme talebi reddedilmiştir. Yargılama, vekâlet ücreti yönünden devam etmektedir.

9. Başvurucular, ceza yargılamasında ve idare mahkemesinde açtıkları davada adil olmayan karar verilmesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma, haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 18/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Ceza Yargılamasına İlişkin İhlal İddiaları Yönünden

1. Başvuruculaların İddiaları

11. Başvurucular, adil olmayan karar verilmesi, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir.

13. Başvuruda, başvuruya konu kararın 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşılmaktadır. (Benzer yönde bkz. Ümit Tekin, B. No: 2013/781, 26/3/2013, §§ 14, 19; İbrahim Oğuz Yapar, B. No: 2012/829, 5/3/2013.)

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İdari Yargılamaya İlişkin İhlal İddiaları Yönünden

1. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

b. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

i. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

20. Danıştay Onbeşinci İdare Mahkemesi İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 26/12/2016 tarihli kararının reddedilen maddi ve kısmen kabul kısmen reddedilen manevi tazminat için taraflar lehine hükmedilen vekâlet ücretlerine ilişkin kısımlarının bozulmasına, sair temyiz istemlerinin reddiyle kararın diğer kısımlarının onanmasına karar vermiştir. Karar düzeltme talebi reddedilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

21. Vekâlet ücretine ilişkin talepler yönünden yargılamanın devam ettiği değerlendirilerek anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 16 yıldır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucular adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculların belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar

verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

25. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 44.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculara bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

29. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ceza yargılamasına ilişkin ihlal iddiaları yönünden zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. İdari yargılamaya ilişkin ihlal iddiaları yönünden;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara net 44.000 TL tutarlarda manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama

giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 5. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERZENDE TONKA

B. No: 2019/21719 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21719

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERZENDE TONKA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21719)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ferzende TONKA

Vekili : Av. Alihan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maddi zararın karşılanması talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 3/7/2012 tarihinde dava açmıştır. Van 1. İdare Mahkemesinin kararı temyiz edilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 9 aydır yargılama sürecinin devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucuya 3.000 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili Danıştay Dairesine gönderilmek üzere Van 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERYA GÜRCAN

B. No: 2019/21732 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21732

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA GÜRCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21732)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Derya GÜRCAN

Vekili : Av. Alihan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maddi zararın karşılanması talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 16/7/2012 tarihinde dava açmıştır. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate

alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 7 yıl 9 aydır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucuya 3.000 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

REFİK ÖZBULAK

B. No: 2019/21736 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21736

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

REFİK ÖZBULAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21736)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Refik ÖZBULAK

Vekili : Av. Alihan ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, maddi ve manevi zararın karşılanması talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 24/7/2013 tarihinde dava açmıştır. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 20/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 6 yıl 9 aydır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucuya 3.000 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULFETTAH OĞUZ

B. No: 2019/21747 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21747

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULFETTAH OĞUZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21747)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Abdulfettah OĞUZ

Vekili : Av. Eda FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 12/12/2012 tarihinde dava açmıştır. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 24/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 7 yıl 4 aydır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Mardin 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN ASLAN

B. No: 2019/21760 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/21760

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/21760)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ayhan ASLAN

Vekili : Av. Vedat AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 9/5/2011 tarihinde dava açmıştır. Yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 12/6/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada yargılamanın 8 yıl 11 aydır devam etmesinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLZEMİN ÖZRENK AYDIN

B. No: 2019/23114 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23114

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLZEMİN ÖZRENK AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23114)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Gülzemin ÖZRENK AYDIN

Vekili : Av. Mehmet SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve gelir artışından mahrum kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 29/2/2012 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 2/5/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve gelir artışından mahrum kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 9/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 2 ay 3 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucunun gelir artışından mahrum kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 vekâlet ücretinin oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDEMİR AVCI

B. No: 2019/23116 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23116

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDEMİR AVCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23116)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Aydemir AVCI

Vekili : Av. Mehmet SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 19/3/2012 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 22/5/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 9/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 2 ay 3 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. (3)

B. No: 2019/23641 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23641

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş. BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2019/23641)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.

Vekilleri : Av. Elif GÜR SAVAŞ

Av. Mutlu KORKMAZER

Av. İzzet Serhat DEMİR

Av. Betül Zekiye GÜRBÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 18/9/2009 tarihinde dava açmıştır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 24/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada iddia ve savunmaları dikkate alınmadan, bilirkişi incelemesi yaptırılmadan, gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasıyla 11/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 9 yıl 7 ay 6 günlük yargılama süresinin

makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, iddia ve savunmalarının dikkate alınmadığını, bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını, davalı idare tarafından dosyaya sunulan ve başvurucuya tebliğ edilmeyen sübjektif değerlendirmelere dayanarak karar verildiğini belirterek mahkemeye erişim, gerekçeli karar hakları ile silahların eşitliği ve eşitlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yargılanmanın yenilenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onüçüncü Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN BAKIR

B. No: 2019/23838 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23838

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN BAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23838)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Osman BAKIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali ile yoksun kalınan parasal hakların tazmini istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 24/4/2012 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 12/3/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaları incelenmeden adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, taleplerinin reddedilmesi sebebiyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 10/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 6 yıl 11 ay 28 günlük yargılama süresinin

makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucunun diğer şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile emeklilik maaşının yeniden hesaplanmasını, yoksun kaldığı parasal hakların faiziyle ödenmesini ve manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine ve diğertaleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, başvurucunun diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 364,60 TL harcın başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET DÖNMEZ

B. No: 2019/23962 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/23962

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET DÖNMEZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/23962)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ahmet DÖNMEZ

Vekili : Av. Yusuf Rıza ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve çalışma haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünde şef yardımcısı olarak görev yaptığını, uzman pozisyonu için düzenlenen, görevde yükselme eğitimine alınmamasına ilişkinişlem ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin eki Personel Değerlendirme Formunun 28/2/2006 günlü, 26094 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinin eki Değerlendirme Formunun 4. maddesinde yer alan "atamaya yetkili amir" ibaresine ve 5. maddesindeki hizmet içi eğitimölçütüne yer verilmemesi yönünden eksik düzenleme nedeniyle iptali istemiyle dava açmıştır. Başvurucu, sınava alınmamasına ilişkin talebinin incelenmediğini, görevde yükselmesinin engellendiğini belirterek adil yargılanma ve çalışma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvurucu 28/4/2011 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Beşinci Dairesi 24/12/2014 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Temyiz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 21/3/2019 tarihinde karar düzeltme talebi reddedilerek hüküm kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaları incelenmeden, adil olmayan karar verilmesi, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve çalışma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 17/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 10 ay 13 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından

maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

24. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM SUBAŞI

B. No: 2019/24497 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24497

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM SUBAŞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/24497)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : İbrahim SUBAŞI

Vekili : Av. Nazan AKÇA SUBAŞI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 4/4/2011 tarihinde dava açmıştır. Yargılama, vekalet ücreti yönünden devam etmektedir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 12/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 9 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Adana 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜLYA ÇAKALIR (3)

B. No: 2019/24579 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24579

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLYA ÇAKALIR BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2019/24579)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Hülya ÇAKALIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemli davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 17/5/2010 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 9/5/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 16/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 11 ay 22 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 60.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harcın başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bili için Ankara 5. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜLYA ÇAKALIR (2)

B. No: 2019/24585 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24585

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜLYA ÇAKALIR BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/24585)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Hülya ÇAKALIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemli davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 16/6/2010 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 9/5/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 16/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 10 ay 23 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 60.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harcın başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 16. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

PENBE TURHAN

B. No: 2019/24612 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24612

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

PENBE TURHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/24612)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Penbe TURHAN

Vekili : Av. Özgür ORUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/7/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, maaş nakil ilmühaberinin yeniden düzenlenmesi isteminin reddine ilişkin işlemin ve bu işlem nedeniyle oluşan zararının yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi talebiyle Ankara 8. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

7. Mahkemenin davanın kısmen iptal, kısmen reddine ilişkin 23/3/2018 tarihli kararının Danıştay Onikinci Dairesinin 20/12/2018 tarihli kararıyla onanmasına karar verilmiş, onama kararı 29/5/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Taraflar karar düzeltme talebinde bulunmamıştır.

8. Başvurucu 22/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

12. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre başvuruda bulunulabilmesi için hükmün kesinleşmesi şartı, başvuru yollarının tüketilmesi anlamında değerlendirilmelidir. Başvurucular, etkili yol olarak görmedikleri karar düzeltme yoluna başvurmamışlarsa temyiz onama kararıyla başvuru yollarını tükettikleri için onama kararını öğrenmelerinden itibaren başvurucuların otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir (Fikret Güney, B. No: 2013/1936, 18/9/2013, § 24).

13. Somut olayda nihai kararının başvurucuya 29/5/2019 tarihinde tebliğ edildiği görülmektedir. Nihai karara karşı otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 22/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NACİ ÇAĞLİ

B. No: 2019/24946 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/24946

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NACİ ÇAĞLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/24946)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Naci ÇAĞLİ

Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali ve parasal hakların ödenmesi talebiyle açılan tam yargı davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 4/11/2014 tarihinde dava açmıştır. Danıştay İkinci Dairesi 10/12/2019 tarihinde kararı onamıştır. Karar düzeltme talebinde bulunulmamış, hüküm 28/1/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 18/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gere1ği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 5 yıl 1 ay 6 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH SİZER VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/25227 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25227

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH SİZER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25227)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucular : 1. Abdullah SİZER

2. Hanife SİZER

3. Hore ACAR

4. Kevser ORAL

5. Süleyman SİZER

Başvurucular Vekili : Av. Cüneyt ALKANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu tarafından hükmedilen tazminatın yetersiz olması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/7/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular, murisleri Mehmet Selim Sizer'in 1995 tarihinde mayına basması sonucu ölümü nedeniyle zararların karşılanması talebiyle, 27/7/2005 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkındaki Kanun kapsamında kurulan Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına başvuruda bulunmuştur. Komisyon, 24/11/2011 tarihinde talebin reddine karar vermiştir. Başvurucular, Komisyonun verdiği ret kararının iptali talebiyle Mardin İdare Mahkemesinde 18/1/2012 tarihinde dava açmıştır.

7. Mahkemece 14/2/2013 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Dosyanın temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 28/12/2016 tarihli onama ilamı üzerine kararının düzeltilmesi isteminde bulunulduğundan yargılama devam etmektedir.

8. Başvurucular, Anayasa Mahkemesi önünde davalarının makul sürede sonuçlandırılmadığından şikâyet etmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi, 2017/21736 numaralı başvuru hakkında, yargılama sürecinin uzun sürmesiyle ilgili şikâyetler hususunda başvuruculaların 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanunla kurulan Tazminat Komisyonuna başvurmaları gerektiğinden başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

10. Başvurucular, 6384 sayılı Kanun'la kurulan Tazminat Komisyonuna 12/12/2018 tarihinde başvurarak davalarının makul sürede sonuçlandırılmadığından tazminat talebinde bulunmuştur.

11. Komisyon 22/3/2019 tarihli kararıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi’nin uzun yargılama konusundaki yerleşik içtihatları gözönüne alınarak hakkaniyet ölçüsünde ve takdiren toplam 8.500 TL manevi tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

12. Başvurucular, Komisyon tarafından verilen manevi tazminat miktarının hakkaniyete aykırı ölçüde az olduğunu ileri sürerek Komisyon kararına itiraz etmiştir.

13. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi 12/6/2019 tarihli kararıyla itirazı reddetmiştir.

14. Başvurucular, itirazın reddine yönelik kararı 1/7/2019 tarihinde tebellüğ etmelerinin ardından 16/7/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle lehine hükmedilen tazminat tutarının yetersiz olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

B. Değerlendirme

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

18. Başvuru konusu olayda 6384 sayılı Kanun uyarınca kurulan Komisyon, makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle başvurucuların hak ihlaline uğradığını tespit etmiş ve uğranılan hak ihlali nedeniyle tazminat ödenmesine karar vermiş, bu karara karşı yapılan itiraz başvurusu da reddedilmiştir.

19. Bu durumda 6384 sayılı Kanun ile kurulan Komisyon tarafından uzun yargılanma nedeniyle başvurucuların adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespit edildiği ve bu ihlal sebebiyle ödenen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarıyla uyumlu olduğu görülmekle uzun yargılanma nedeniyle ortaya çıkan ihlalin gideriminin sağlanması ve bundan dolayı ihlalin güncelliğini yitirmesi nedeniyle bireysel başvuru tarihi itibarıyla başvurucuların mağdur statüsüsün bulunmadığı sonucuna varmak gerekmiştir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGÜR ESMER

B. No: 2019/25488 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25488

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR ESMER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25488)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Özgür ESMER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, aynı işi yapan personele farklı ücret verilmesi nedeniyle de eşitlik ilkesi ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 18/5/2009 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 30/10/2018 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaların incelenmeden gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi, davalı idarenin emsal gösterdiği mahkeme kararının kendisine gönderilmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, aynı işi yapan personele farklı ücret verilmesi nedeniyle de eşitlik ilkesi ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 18/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin

Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 9 yıl 5 ay 12 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaların incelenmeden gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi, davalı idarenin emsal gösterdiği mahkeme kararının kendisine gönderilmemesi nedenleriyle gerekçeli karar hakkı ile silahların eşitliği ilkesinin, aynı işi yapan personele farklı ücret verilmesi nedeniyle de eşitlik ilkesi ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvuruculaların belirtilen şikayetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti iletazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harcın başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜSLÜM KIRGIL

B. No: 2019/25556 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜSLÜM KIRGIL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25556)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Müslüm KIRGIL

Vekili : Av. Altan BALANTEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali talebiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 1/3/2011 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 17/6/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 29/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 3 ay 16 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LÜTFİYE YURDAKUL VE ÜMÜT YURDAKUL

B. No: 2019/25669 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25669

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LÜTFİYE YURDAKUL VE ÜMÜT YURDAKUL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25669)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : 1. Lütfiye YURDAKUL

2. Ümüt YURDAKUL

Başvurucular Vekilleri : Av. Esra SALMANLI

Av. Bahri Bayram BELEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, zararın tazmini istemiyle açılan tam yargı davasında hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular 14/12/2010 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Sekizinci Dairesi 11/3 /2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucular, idare mahkemesinde açtıkları davada adil olmayan karar verilmesi, bilirkişi incelemesi yaptırılmaması ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla 23/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 8 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucular, adil olmayan karar verilmesi, bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle mahkemeye erişim ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucuların belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucular, ihlalin tespiti ile toplam 55.000 maddi 60.000 manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 14.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

24. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 14.000 TL tutarlarda manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Sekizinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYFER YAKAR

B. No: 2019/25718 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/25718

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYFER YAKAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/25718)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ayfer YAKAR

Vekili : Av. Kamer BEYAZTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada idarenin soruşturmanın son aşamasında savunma alması gerektiğinin göz ardı edilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 11/7/2011 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Sekizinci Dairesi 29/4/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada idarenin soruşturmanın son aşamasında savunma alması gerektiğini göz ardı etmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 30/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate

alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıl 9 ay 18 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada idarenin soruşturmanın son aşamasında savunma alması gerektiğinin göz ardı edilmesi nedeniyle savunma hakkının (adil yargılanma hakkının) ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucu belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 14.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Sekizinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET BAĞATARHAN

B. No: 2019/26465 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26465

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET BAĞATARHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26465)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Mehmet BAĞATARHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 3/10/2012 tarihinde dava açmıştır. Danıştay İkinci Dairesi 29/5/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaları incelenmeden gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 24/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 6 yıl 7 ay 26 günlük yargılama süresinin

makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu; hakkaniyete aykırı, gerekçesiz karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL tutarlarda manevi tazminatın ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harcın başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADETTİN KESKİN (5)

B. No: 2019/26522 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26522

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADETTİN KESKİN BAŞVURUSU (5)

(Başvuru Numarası: 2019/26522)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Sadettin KESKİN

Vekili : Av. Çetin BAYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali talebiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 9/3/2012 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Üçüncü Dairesi 6/3/2019 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiş, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemelerinde açtığı davada yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 29/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

10. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 7 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucuya 3.000 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 12.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Üçüncü Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET DÜNDAR

B. No: 2019/26529 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26529

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET DÜNDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26529)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Ahmet DÜNDAR

Vekili : Av. Nurgül SOLKOL SULU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi, temyiz sebeplerinin incelenmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 8/10/2014 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 30/4 /2019 tarihinde temyiz talebinin reddine hükmün onanmasına karar vermiştir. Taraflar karar düzeltme talebinde bulunmamış, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaları incelenmeden gerekçesiz, adil olmayan karar verilmesi, iddialarının incelenmemesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 22/7/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 4 yıl 6 ay 12 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013) uyarınca kamu hizmetine girme hakkı Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmediğinden bu iddia yönünden ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

18. Başvurucu, temyiz nedenleri incelenmeden karar verilmesi sebebiyle etkili başvuru hakkının, kamu hizmetine alınmaması nedeniyle de parasal haklardan mahrum kaldığını açıklayarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL tutarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRAH AYDIN

B. No: 2019/26615 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/26615

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/26615)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Emrah AYDIN

Vekili : Av. Mehmet Mehdi OĞUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve çalışma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 3/10/2014 tarihinde dava açmıştır. Danıştay Onikinci Dairesi 16/4/2019 tarihinde temyiz talebinin reddine hükmün onanmasına karar vermiştir. Karar düzeltme talebinde bulunulmaması üzerine, hüküm kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, idare mahkemesinde açtığı davada iddiaları incelenmeden adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma ve çalışma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasıyla 5/8/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvuru konusu davada 4 yıl 6 ay 13 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, iddiaların incelenmeden adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma ve çalışma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadı (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013) uyarınca çalışma hakkı Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmediğinden çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

18. Başvuruculara belirtilen diğer şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Onikinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BARIŞ TEMEL VE DİĞERLERİ

B. No: 2019/28801 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/28801

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BARIŞ TEMEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/28801)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucular : 1. Barış TEMEL

2. Deniz TEMEL

3. Emirhan TEMEL

4. Fatma TEMEL

5. Ferhat TEMEL

6. Handan TEMEL

7. İbrahim TEMEL

8. İclal Bilge TEMEL

9. Mayır TEMEL

10. Netice TEMEL

11. Nureddin TEMEL

12. Rıdvan TEMEL

13. Serhat TEMEL

14. Zuhal TEMEL

Başvurucular Vekili : Av. Nureddin TEMEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/8/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların murisi A.T., 4/3/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyonun 4/10/2012 tarihli ve 47/01/2012/254 sayılı kararı ile 2.144,18 TL tazminatın başvurucuların murisine ödenmesine karar verilmiştir.

10. Belirtilen Komisyon kararının aleyhine 19/11/2012 tarihinde başvurucuların murisi tarafından açılan iptal davasında, 20/3/2013 tarihli Mardin İdare Mahkemesi (Mahkeme) kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir.

11. Başvurucuların murisinin temyizi üzerine 25/3/2015 tarihinde Danıştay Onbeşinci Dairesi ilamı ile kararın onanmasına hükmedilmiş, kararın düzeltilmesi istemi ise aynı Dairenin 7/12/2015 tarihli kararı ile kabul edilerek Mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

12. Mahkemece 10/6/2016 tarihli karar ile bozma kararına uyulmayarak ısrar kararı verilmiştir.

13. Başvurucular murisinin temyizi üzerine 21/5/2018 tarihinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) ilamı ile ısrar kararı onanmıştır.

14. Başvurucuların İDDK kararına yönelik kararın düzeltilmesi istemleri de İDDK'nın 13/5/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

15. Nihai karar 23/7/2019 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucular 6/8/2019 tarihinde bireysel

başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 18/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

21. Bu hususlara ek olarak Anayasa Mahkemesi 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan yargılamalarda komisyonların belli bir dönem içinde geçici olarak olağanüstü iş yükü artışı ile karşılaşmasından kaynaklanan gecikmelerde, kamu otoritelerince zamanında ve yeterli tedbirlerin alınmış olup olmadığını da gözönünde bulundurmaktadır. Gerekli tedbirler alınmışsa makul sürenin hesaplanmasında olağan yargılamalara kıyasla daha esnek bir yaklaşım benimsenmektedir (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 60, 72; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 59, 71; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 57, 67; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 57, 69).

22. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda Komisyona başvuru tarihi (4/3/2005) ile nihai karar tarihi olan İDDK'nın karar düzeltme karar tarihi (13/5/2019) arasında geçen ve toplam 14 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

25. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan 3.364,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Mardin İdare Mahkemesine (E.2016/552, K.2016/2028) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜNYAMİ ARIKAN (3)

B. No: 2019/29657 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/29657

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜNYAMİ ARIKAN BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2019/29657)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucu : Bünyami ARIKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davalarda uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Nevşehir'in Derinkuyu ilçesinde yeraltı su kuyusu olan başvurucu tarafından, yer altı su seviyelerindeki düşümlere neden olan ve kendisine ait kuyuların belgeye bağlanmasını engelleyen bölgedeki yasa dışı faaliyetlerin önlenmesi, ruhsatsız kuyuların kapatılması, sorumlular hakkında müeyyide uygulanması, ayrıca bölgenin kamu yararı doğrultusunda yeni belge ve tahsis taleplerine açılması istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır. Kayseri 2. İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 27/10/2011 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

A. Mahkemenin E.2012/523 Sayılı Dosyasına Yönelik Süreç

9. Başvurucu, Mahkemenin 27/10/2011 tarihli kararının uygulanması istemiyle 24/2/2012 tarihinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunmuş, başvurunun reddedilmesi üzerine 27/4/2012 tarihinde dava açmıştır.

10. Mahkemenin 8/1/2013 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

11. İdare tarafından temyiz edilen Mahkeme kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin (Daire) 15/5/2015 tarihli kararı ile onanmış, kararın düzeltilmesi istemi de Dairenin 23/5/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

12. Nihai karar 7/8/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. Mahkemenin E.2013/336 Sayılı Dosyasına Yönelik Süreç

13. Başvurucu, Mahkemenin 27/10/2011 tarihli kararının uygulanması istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada Mahkemece 8/1/2013 tarihli karar ile dava konusu işlemin iptaline karar verildiğinden, iptal ilamlarının icaplarına göre işlemler yapılması talebiyle idareye tekrar başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvurunun reddedilmesi üzerine 10/4/2013 tarihinde dava açmıştır.

14. Mahkemenin 20/3/2014 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

15. İdare tarafından temyiz edilen Mahkeme kararı, Dairenin 15/9/2014 tarihli kararı ile onanmış, kararın düzeltilmesi istemi de Dairenin 23/5/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

16. Nihai karar 7/8/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 19/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, uzun süren yargılamalar nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

23. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 7 yıl 1 ay ve 6 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

28. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya Mahkemenin E.2012/523 sayılı dosyasına yönelik uyuşmazlık için 8.000 TL, Mahkemenin E.2013/336 sayılı dosyasına yönelik uyuşmazlık için 7.000 TL olmak üzere toplam 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya toplam 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kayseri 2. İdare Mahkemesine (E.2012/523, K.2013/5 ve E.2013/336, K.2014/268 sayılı kararlar) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onuncu Dairesine (E.2015/3729, K.2019/4357 ve E.2015/357, K.2019/4358 sayılı kararlar) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT KISA

B. No: 2019/34945 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/34945

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT KISA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/34945)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucu : Mahmut KISA

Vekili : Av. Abdurrahman BAYAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/10/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 27/7/2004 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Van Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyonun 5/1/2009 tarihli ve 17959 sayılı kararı ile başvurucunun talebinin reddine karar verilmiştir.

10. Belirtilen Komisyon kararının aleyhine 27/12/2010 tarihinde başvurucu tarafından açılan iptal davasında, 19/9/2013 tarihli Van 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) kararı ile davanın süre aşımı nedeniyle reddine hükmedilmiştir.

11. Başvurucunun temyizi üzerine 27/11/2014 tarihinde Danıştay Onbeşinci Dairesi (Daire) ilamı ile kararın bozulmasına hükmedilmiş, kararın düzeltilmesi istemi ise aynı Dairenin 3/12/2015 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

12. Mahkemece 13/4/2016 tarihli karar ile bozma kararına uyulmayarak ısrar kararı verilmiştir.

13. Başvurucunun temyizi üzerine 18/12/2017 tarihinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) ilamı ile ısrar kararı bozulmuş, kararın düzeltilmesi istemi de yine İDDK'nın 7/3/2019 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

14. İDDK'nın bozma kararı üzerine Mahkemece 5/9/2019 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

15. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) yapılan araştırma sonucunda yargılamanın temyiz aşamasında derdest olduğu anlaşılmıştır.

16. Başvurucu 15/10/2019 tarihine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

18. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, uzun yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini

ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

24. Bu hususlara ek olarak Anayasa Mahkemesi 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan yargılamalarda komisyonların belli bir dönem içinde geçici olarak olağanüstü iş yükü artışı ile karşılaşmasından kaynaklanan gecikmelerde, kamu otoritelerince zamanında ve yeterli tedbirlerin alınmış olup olmadığını da gözönünde bulundurmaktadır. Gerekli tedbirler alınmışsa makul sürenin hesaplanmasında olağan yargılamalara kıyasla daha esnek bir yaklaşım benimsenmektedir (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 60, 72; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 59, 71; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 57, 67; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 57, 69).

25. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında başvurucu açısından somut olayda yaklaşık 15 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden

yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 25.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

30. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 25.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 25.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 2. İdare Mahkemesine (E.2019/1012, K.2019/1295) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAŞİM DİNÇ

B. No: 2019/38980 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/38980

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAŞİM DİNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/38980)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Haşim DİNÇ

Vekili : Av. Cengiz TOPLAMA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/11/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 24/2/2014 tarihinde iş mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 17/10/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 5 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 15. İdare Mahkemesine (E.2017/1953, K.2017/2982) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ALIM

B. No: 2019/42595 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/42595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ALIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/42595)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Hasan ALIM

Vekili : Av. Ömer Faruk SELEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 14/5/2013 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 10/10/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 6 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 250.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZOLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 364,60 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2013/770, K.2014/873) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine (E.2016/972, K.2018/7124) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN ELÇİ

B. No: 2020/44 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/44

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ELÇİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/44)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Ramazan ELÇİ

Vekili : Av. Abdulhekim GİDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuru ve akabinde açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında 4/8/2006 tarihinde Siirt Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna başvurmuştur. Başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 26/9/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu,delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Bu hususlara ek olarak Anayasa Mahkemesi, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan yargılamalarda komisyonların belli bir dönem içinde geçici olarak olağanüstü iş yükü artışı ile karşılaşmasından kaynaklanan gecikmelerde, kamu otoritelerince zamanında ve yeterli tedbirlerin alınmış olup olmadığını da gözönünde bulundurmaktadır. Gerekli tedbirler

alınmışsa makul sürenin hesaplanmasında olağan yargılamalara kıyasla daha esnek bir yaklaşım benimsenmektedir (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 60-72; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 59, 71; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 57, 67; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 57, 69).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 13 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

17. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden ^başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 75.000 TL maddi ve 75.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ

OLDUĞU,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90, TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihİnden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Batman İdare Mahkemesine(E.2012/5711, K.2013/2948) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onbeşinci Dairesine (E.2019/3995, K.2019/6176) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RENGİN AK VE LÜTFİ ZEREN

B. No: 2020/369 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/369

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RENGİN AK VE LÜTFİ ZEREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/369)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Rengin AK

: 2. Lütfi ZEREN

Başvurucular Vekili : Av. Zeki YÜKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 25/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. 2020/369 ile 2020/371 numaralı bireysel başvuru dosyaları, aralarında konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2020/369 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş olup inceleme 2020/369 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu Rengin Ak'ın 29/3/2012 tarihinde açtığı dava hakkında Van 3. İdare Mahkemesi tarafından iptal kararı verilmiş, karar temyiz incelemesindedir.

10. Başvurucu Lütfi Zeren'in 14/7/2014 tarihinde açtığı dava hakkında Van 1. İdare Mahkemesi tarafından iptal kararı verilmiş, karar temyiz incelemesindedir.

11. Başvurucular 25/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında başvuruculardan Rengin Ak'ın yaklaşık 8 yıl, Lütfi Zeren'in ise 5 yıl 9 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

21. Başvurucular, ihlalin tespitiyle tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculardan Rengin Ak'a net 14.000 TL, Lütfi Zeren'e ise net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruculara 3.000 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harcın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculardan Rengin Ak'a net 14.000 TL, Lütfi Zeren'e ise net 10.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 364,60 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine (E:2012/354; K:2012/1969) ve Van 1.İdare Mahkemesine (E:2014/952; K:2015/1126)GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEYRAN İLHAN

B. No: 2020/488 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/488

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEYRAN İLHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/488)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Seyran İLHAN

Vekili : Av. Halit EKİNCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında aylık bağlanması istemiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma, yaşam ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun oğlunun 18/3/1986 tarihinde meydana gelen terör olayında hayatını kaybetmesi sebebiyle 5233 sayılı Kanun'un Geçici 5. maddesi gereğince aylık bağlanması talebiyle yaptığı başvuru Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (SGK) tarafından reddedilmiştir.

7. Başvurucu, söz konusu başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle Ankara 16. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 16/11/2017 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

8. Davalı SGK'nın Mahkeme kararına karşı yapmış olduğu istinaf başvurusu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin 13/11/2019 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve davanın reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir. Karar gerekçesinde, 5233 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesi ile 19/7/1987 tarihinden sonraki terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar görenlerin kanun kapsamına alındığını, başvurucunun oğlunun anılan tarihten önce hayatını kaybetmesi nedeniyle Kanun kapsamında aylık bağlanmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

9. Nihai karar başvurucuya 1/12/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

10. Başvurucu 26/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. 5233 sayılı Kanunu'nun Geçici 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvurmaları hâlinde, 19.7.1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

..."

12. 5233 sayılı Kanunu'nun Geçici 5. maddesi şöyledir:

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce meydana gelen terör olayları sebebiyle malul olanların kendilerinin, hayatını kaybedenlerin ise hak sahibi yakınlarının müracaatları halinde; ek 1 inci maddede belirtilen koşulları taşımaları kaydıyla aynı maddede belirtilen usul ve esaslar ile aylık miktarları üzerinden ve bu maddenin yayımı tarihini takip eden ay başından itibaren 5510 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslara göre aylığa hak kazanırlar. Ancak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönem için herhangi bir ödeme yapılmaz."

B. Danıştay İçtihadı

13. Danıştay Onbeşinci Dairesinin 5/11/2018 tarihli ve E.2016/5789, K.2018/7179 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Yukarıda belirtilen maddeler kapsamında 5233 sayılı Kanun'un Geçici Madde 1 hükmü

ilekanunun uygulama süresinin belirlendiği; 4/7/2012 tarihinde Ek Madde 1 ve Geçici 5. madde ile getirilen aylık bağlanması hususu incelendiğinde; ilgili kanunun sistematiği, söz konusu maddelerin Geçici 1. madde hükmünü aylık bağlanması hususunda ortadan kaldıracak ayrıca yeni ve açık bir düzenleme getirmediği ve ilgili düzenlemelerden aylığın belirlenmesi usulünde aynı kanunun 9. maddesi hükmüne atıf yaptığı da göz önünde tutularak 5233 sayılı Kanunun uygulama süresinin aylık bağlanması hususunda da geçerli olduğu görülmüştür.

Bu halde; davacının talebine dayanak yaptığı olayın 19.07.1987 tarihinden önce meydana geldiği görüldüğünden, talebin reddine ilişkin idare işleminde hukuka aykırılık bulunmamaktadır. İdare Mahkemesi tarafından dava konusu olayın 5233 sayılı Kanunu'nun Geçici 1. Maddesi hükmüne göre kanun kapsamında bulunmadığından talebin reddi yolunda karar verilmesi gerekirken dava konusu işlemin iptali yolunda karar verilmesinde hukuki isabet görülmemiştir.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

15. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeyemeyecek durumda olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

16. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak, geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu 5233 sayılı Kanun'un aylık bağlanmasına ilişkin düzenlemesinde zaman bakımından bir sınırlama getirilmediği gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bakımından incelenmiştir.

19. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa

Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

20. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, oğlunun hayatını kaybetmiş olması sebebiyle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

23. Başvurucunun yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti, 5233 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanması istemiyle yürütülen sürecin olayın gerçekleşme koşullarını aydınlatıp bu şekilde maddi gerçeği ortaya çıkarabilecek ve gerektiğinde varsa olayın sorumlularının cezai yaptırımlar ile hesap vermesini sağlayabilecek nitelikte değildir. Bu açıdan 5233 sayılı Kanun'da öngörülen aylık bağlanması yolunun somut olaydaki şikâyet bakımından etkili bir yol olmadığı kanaatine ulaşılmıştır (Özeyir Kocakaya, B. No: 2014/1457, 14/11/2018, §§ 57, 59).

24. Bu itibarla olayın niteliği ile başvurucunun iddiası birlikte dikkate alındığında başvuruda yaşam hakkı kapsamında başvuru yollarının tüketilmesi kuralı bakımından bir değerlendirme yapılırken idari yargı merciinde görülen tazminat davasının değil olaya ilişkin ceza soruşturmasının nazara alınması gerektiği sonucuna varılmıştır (Özeyir Kocakaya, § 60). Başvurucu ise ceza soruşturmasına ilişkin herhangi bir bilgi ve belge sunmamıştır.

25. Bu itibarla somut olayın niteliği ile başvurucunun iddiası birlikte değerlendirildiğinde başvuruda yaşam hakkı kapsamında başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu 5233 sayılı Kanun kapsamında aylık bağlanmamış olması sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

28. Bir mülk veya alacakla ilgili olarak hak iddia eden kişinin söz konusu hakkın varlığını hukuken ispat etmesi gerekir. Başvuru konusu olayda, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değer veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru beklenti bulunmadığı anlaşılmaktadır (Benzer yönde bkz. Cemile Ünlü, B. No: 2013/382, 16/4/2013, §§ 26, 31).

29. Açıklanan gerekçelerle, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının konu bakımından yetkisizlik nedeni ile kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvuruculların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN YAZICI

B. No: 2020/491 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/491

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN YAZICI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/491)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Adnan YAZICI

Vekili : Av. Ramazan KASPAROĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hukuk davasında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve uzun yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun işçilik alacaklarının talebiyle Rize İş Mahkemesinde (Mahkeme) açtığı davanın 25/1/2018 tarihinde kısmen kabulüne, kısmen reddine karar verilmiştir.

7. İstinaf başvurusu Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin (Bölge Adliye Mahkemesi) 28/2/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Başvurucu 30/4/2019 tarihinde 2019/14916 başvuru numarasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvuru, konu yönünden irtibat bulunması nedeniyle 2/10/2019 tarihinde 2019/14905 numaralı başvuru ile birleştirilmiştir.

9. Başvurucu 11/4/2019 tarihli dilekçe ile kesin nitelikteki istinaf kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmuş ise de Bölge Adliye Mahkemesi 22/4/2019 tarihli ek kararı ile temyiz talebinin reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde, başvuruya konu kararın kesin nitelikte olduğu belirtilmiştir.

10. Başvurucu, temyiz talebinin reddedilmesine ilişkin kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Daire) 22/10/2019 tarihli kararıyla temyiz talebinin reddine ve Bölge Adliye Mahkemesinin ek kararının onanmasına karar vermiştir.

11. Başvurucu, Dairenin onama kararı üzerine 23/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, hukuk mahkemesinde açtığı davalarda delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. Başvurucunun somut başvuruya konu dava ile ilgili 30/4/2019 tarihinde 2019/14916 başvuru numarasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduğu söz konusu başvurunun 2019/14905 numaralı başvuru ile birleştirildiği ve incelemenin 2019/14905 numaralı dosya üzerinden devam ettiği görülmüştür.

15. Somut başvuruya konu iddiaların 2019/14905 numaralı başvurudaki iddialar ile benzer nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

16. Başvuru konusu olayda ileri sürülen ihlal iddiaları ile ilgili olarak daha önce bireysel başvuruda bulunulduğu, söz konusu durumun başvuru formunda başvurucu tarafından da belirtildiği ve farklı bir iddianın bulunmadığı tespit edildiğinden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin mükerrer başvuru nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın mükerrer başvuru nedeniyle

KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUNUS EMRE KIRAR

B. No: 2020/542 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUNUS EMRE KIRAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/542)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Yunus Emre KIRAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması ve hakkaniyete aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden

incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 7/12/2007 tarihinde açtığı dava 5/11/2019 tarihinde kesin olarak sonuçlanmıştır.

9. Başvurucu 26/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkı Yönünden

1. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

12. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 11 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, hukuka aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bakımından incelenmiştir.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

21. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar, mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme kararlarında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ve idari davaya konu işlemin iptaline karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. Başvurucunun tazminat talebi bulunmadığından ihlalin tespitine karar verilmiştir.

27. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin

başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Eskişehir 2. İdare Mahkemesine (E:2007/802; K:2008/364) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇUKUROVA ELEKTRİK A.Ş.

B. No: 2020/821 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/821

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇUKUROVA ELEKTRİK A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/821)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Çukurova Elektrik A.Ş.

Vekili : Av. Fatih ÖZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iptal davasında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/12/2019 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Adana'nın Seyhan ilçesi Reşatbey Mahallesi'nde bulunan 1645 ada 423 parsel numaralı gayrimenkul başvurucu Şirket adına kayıtlı iken mahkeme kararıyla Hazine adına tescil edilmiştir. Söz konusu gayrimenkulde kiracı bulunan İ.T. kira ödemelerini başvurucu Şirkete yapmıştır.

9. Adana Defterdarlığı Millî Emlak Dairesi Başkanlığı (İdare) tarafından başvurucu Şirkete gönderilen 11/9/2014 tarihli yazıyla İ.T. tarafından başvurucu Şirkete 30/1/2007 tarihinden beri ödenen kira bedelinin anılan mahkeme kararı gereği otuz gün içinde Millî Emlak Dairesi Başkanlığı hesabına ödenmesi gerektiği bildirilmiştir.

10. Başvurucu Şirket anılan yazı üzerine 22/9/2014 tarihli dilekçeyle İdareye başvurarak söz konusu gayrimenkule ilişkin tescil 11/6/2012 tarihinde yapıldığından bu tarihten öncesine ilişkin olan kira bedelinin talep edilemeyeceğini ileri sürmüş ve borcun terkinini istemiştir. Talep, İdarece zımnen reddedilmiştir.

11. Başvurucu 17/12/2014 tarihinde Adana 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) söz konusu ödeme talebinin iptaline karar verilmesi istemiyle dava açmıştır.

12. Mahkeme 11/9/2015 tarihinde davayı görev yönünden reddetmiştir. Gerekçede uyuşmazlığın kira alacağına ilişkin olup sebepsiz zenginleşme iddialarına dayalı olduğu, bu nedenle davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği belirtilmiştir.

13. Karar, Danıştay Onuncu Dairesinin 24/12/2018 tarihli kararıyla onanmıştır. Karar düzeltme istemi aynı Dairenin 14/10/2019 tarihli kararıyla ek gerekçeyle reddedilmiştir. Gerekçede söz konusu kira bedelinin bir ecrimisil alacağı olmadığı, dava konusu işlemin ise davalı İdarenin adli yargıda dava açmadan önce davacıyı söz konusu kira bedelini ödemeye davet niteliğinde bir işlem olduğu, bu hâliyle işlemin tek başına hukuk düzeninde değişiklik yapan, başka bir deyişle davacının hukukunu doğrudan etkileyen işlem mahiyetinde olmadığı belirtilmiştir.

14. Başvurucu; yaklaşık beş yıl sonra gerekçesiz şekilde, hukuka aykırı karar verilerek davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasıyla 26/12/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

20. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 5 yıl süren yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucu; gerekçesiz şekilde, hukuka aykırı karar verilerek davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

24. Başvurucu, ihlalin tespit ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde

bulunmuştur.

25. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya 8.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Somut olayda tespit edilen ihlalle ileri sürülen maddi zarar arazında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesinekarar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ olduğuna,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.000 TL tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Adana 1. İdare Mahkemesine (E.2014/2744, K.2015/1782) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Onuncu Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADRİYE KARAKAYA

B. No: 2020/3556 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/3556

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADRİYE KARAKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/3556)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Kadriye KARAKAYA

Vekili : Av. Zeynel GÜVENÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/1/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 27/1/2009 tarihinde açtığı dava 24/9/2019 tarihinde kesin olarak sonuçlanmıştır.

9. Başvurucu 21/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 10 yıl 7 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespitiyle 30.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 24.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 24.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Eskişehir 2. İdare Mahkemesine (E:2009/15; K:2009/513) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHMUS KAVAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/5657 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/5657

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHMUS KAVAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/5657)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : Bkz. ekli tablonun C sütunu

Başvurucular Vekili : Bkz. ekli tablonun F sütunu

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davaların makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Ekli tabloda sıralanan başvurulara ait başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra başvurular Komisyonlara sunulmuştur.

3. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Konularının aynı olması nedeniyle ekli tablonun B sütununda numaraları belirtilen başvuru dosyalarının aynı tablonun (1) numaralı satırında yer alan 2020/5657 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla çeşitli tarihlerde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

10. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında ekli tablonun (G) sütununda belirtilen yargılama sürelerinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

17. Başvurucular, ihlalin tespiti ile manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurunun özelliğine göre hesaplanan ve ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Başvuruculara 3.000 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ekli tablonun (H) sütununda belirtilen net tutarlarda manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1. Ekli tabloda belirtilen başvuru harçlarının başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

2. 3.000 TL vekâlet ücretinin başvuculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

G.D.

B. No: 2020/6135 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6135

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.D. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6135)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : G.D.

Vekili : Av. Melek Neslihan ÖZFİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/2/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 16/7/2010 tarihinde açtığı dava 17/10/2019 tarihinde kesin olarak sonuçlanmıştır.

9. Başvurucu 18/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 9 yıl 3 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespitiyle 10.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya 10.000 TL tazminatın ÖDENMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Eskişehir 1. İdare Mahkemesine (E:2010/777; K:2010/1143) ve Danıştay Sekizinci Dairesine (E:2018/3318; K:2019/8957) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMDİ EROĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/6162 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6162

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMDİ EROĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6162)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Hamdi EROĞLU

2. Meryem EROĞLU

3. Ravza Nur EROĞLU

Başvurucular Vekili : Av. Burak KOÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/2/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların 10/11/2009 tarihinde açtığı dava Danıştayda temyiz incelemesindedir.

9. Başvurucular 5/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

11. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 10 yıl 6 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucular, ihlalin tespitiyle toplamda 75.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculara net 32.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara 32.000 TL tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 12. İdare Mahkemesine (E:2009/1566; K:2010/809) ve Danıştay Onuncu Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇİĞDEM SARIBAŞ VE ZEHRA GENÇOĞLU

B. No: 2020/6779 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6779

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇİĞDEM SARIBAŞ VE ZEHRA GENÇOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6779)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Çiğdem SARIBAŞ

2. Zehra GENÇOĞLU

Başvurucular Vekili : Av. Ahmet Serdar GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/2/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculların 5/11/2009 tarihinde açtığı dava sonuçlanmamıştır.

9. Başvurucular 21/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

11. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak gelirleri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

12. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

14. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin

makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 10 yıl 6 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

21. Başvurucular, ihlalin tespitiyle toplamda 100.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculara net 24.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruculara 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara 24.000 TL tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 2. İdare Mahkemesine (E:2009/1930; K:2010/1429) ve Danıştay Onbeşinci Dairesine (E:2018/2512; K:2019/149) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLNAZ KOÇ VE NURETTİN KOÇ

B. No: 2020/7206 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/7206

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLNAZ KOÇ VE NURETTİN KOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/7206)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Gülnaz KOÇ

2. Nurettin KOÇ

Başvurucular Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/2/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların 9/9/2013 tarihinde açtığı dava Danıştay temyiz incelemesindedir.

9. Başvurucular 7/2/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 6 yıl 7 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucular, ihlalin tespitiyle toplamda 40.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruculara net 12.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 12.000 TL tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 1. İdare Mahkemesine (E:2013/1735; K:2016/1382) ve Danıştay Onuncu Dairesine (E:2019/6885) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

METTİN DEMİRÇİN

B. No: 2020/7779 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/7779

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METTİN DEMİRÇİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/7779)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mettin DEMİRÇİN

Vekili : Av. Mehmet SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 25/10/2011 tarihinde açtığı dava henüz sonuçlanmamıştır.

9. Başvurucu 2/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 8 yıl 6 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespitiyle tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 21.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 21.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir 2. İdare Mahkemesine (E:2011/2238; K:2012/1550) ve Danıştay Onikinci Dairesine (E:2018/8768; K:2019/5884) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ YÜCEDAĞ

B. No: 2020/8311 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/8311

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ YÜCEDAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/8311)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Ali YÜCEDAĞ

Vekili : Av. Metin ACAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari davanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 14//12/2010 tarihinde açtığı dava 4/12/2019 tarihinde sonuçlanmıştır.

9. Başvurucu 5/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 9 yıl süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. Başvurucu, ihlalin tespitiyle 50.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya 16.000 TL tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 3. İdare Mahkemesine (E:2010/2656; K:2011/914) ve Danıştay İkinci Dairesine (E:2019/3531; K:2019/6892) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER AKSAN

B. No: 2020/8336 | Karar tarihi: 15.05.2020

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/8336

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER AKSAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/8336)

Karar Tarihi: 15/5/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Hicabi DURSUN

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Ömer AKSAN

Vekili : Av. Ömer ÖNEREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 31/7/2013 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması devam etmektedir. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 6 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 40.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zarar karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Mersin 2. İdare Mahkemesine (E.2013/805, K.2015/167) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Altıncı Dairesine(E.2015/10364, K.2019/14894) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEMAL GÖL

B. No: 2020/8535 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/8535

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL GÖL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/8535)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Kemal GÖL

Vekili : Av. Nusret GÜRGÖZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 5/9/2014 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması devam etmektedir. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 5 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

17. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zarar karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Antalya 2. İdare Mahkemesine(E.2018/979, K.2018/958) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine (E.2019/1966, K.2019/5207) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAHRİ ASIL

B. No: 2020/9195 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9195

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAHRİ ASIL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9195)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Fahri ASIL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 26/8/2011 tarihinde idare mahkemesinde açtığı davanın yargılaması 26/12/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında 8 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata

yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 17. İdare Mahkemesine (E.2011/3160,

K.2012/464) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine (E.2019/1156, K.2019/7616) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ŞİMŞEK

B. No: 2020/9642 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9642

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9642)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Mustafa ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, düzenleyici işlemin iptali istemiyle açılan davada hakkaniyete aykırı karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun

içtihadın oluştuğu alana ilişkin olduğu değerlendirilerek Bakanlık cevabı beklenmeden incelenmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 22/12/2010 tarihinde Danıştayda açtığı davanın yargılaması 4/12/2019 tarihinde tamamlanmıştır. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45, 47).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Selahattin Akyıl, § 41).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 9 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata

yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Somut başvuruya konu olayda, başvurucunun dava konusu ettiği yönetmelik yürürlükten kaldırıldığı için Danıştay İkinci Dairesi (Daire) tarafından karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmiştir. Başvurucunun birel işlemi dava konusu etmediği, yalnızca düzenleyici işlemi dava konusu ettiği tespit edildiğinden Daire tarafından verilen kararın adil yargılanma hakkını ihlal etmediği değerlendirilmektedir.

18. Başvurucunun belirtilen şikâyetleri yönünden açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirildiğinden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay İkinci Dairesine (E.2016/1086, K.2017/5886) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KÜRŞAT KURTULGAN

B. No: 2020/9928 | Karar tarihi: 15.05.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9928

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KÜRŞAT KURTULGAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9928)

Karar Tarihi: 15/5/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Kürşat KURTULGAN

Vekili : Av. Özay ÖZASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davada yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/3/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği

iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

7. Mahkemenin 15/5/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

8. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği, bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

10. Somut olayda nihai kararın e-tebliğ yoluyla 30/1/2020 tarihinde yapıldığı ve tebligatın başvurucu vekili tarafından aynı tarihte görüldüğü tespit edilmiştir. 30/1/2020 tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 4/3/2030 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır (Mehmet Özcan, B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27).

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 15/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKADİR UÇAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/6924 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6924

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADİR UÇAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6924)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Denizhan HOROZGİL

Başvurucu : 1. Abdulkadir UÇAR

2. Haci Ali GÜNDÜZ

3. Murat ÖZDOĞAN

4. Ramazan SÖYLER

5. Sait Ali GÜRSOY

Başvurucular Vekili : Av. Hüseyin KURŞUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, soruşturma aşamasında dinî ve politik görüşlerini açıklamaya zorlanmaları nedeniyle başvurucuların din ve vicdan özgürlüklerinin; suç teşkil etmeyen eylemlerinin ve bazı yayınlar bulundurmalarının terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetlerinde delil olarak değerlendirilmesi nedeniyle ifade özgürlüklerinin; mahkemece lehlerine olan bazı delillerin değerlendirilmemesi ve bazı delillerin de toplanmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/6941, 2014/6928, 2014/6926 ve 2014/6929 numaralı bireysel başvuru dosyalarının, konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/6924 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/6924 numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve diğer başvuru dosyalarının kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Malatya Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK 250. madde ile görevli) 3/12/2009 tarihinde başvurucu Hacı Ali Gündüz hakkında Vasat terör örgütü yöneticisi olma, diğer başvurucular hakkında ise Vasat terör örgütüne üye olma suçunu işlediklerinden bahisle iddianame düzenlenmiştir. Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 30/9/2010 tarihinde başvurucuların Vasat terör örgütüne üye olma suçundan ayrı ayrı 6 yıl 3 ay mahkûmiyetine karar vermiştir.

8. Temyiz üzerine mahkûmiyet kararı Yargıtay 9. Ceza Dairesi tarafından 17/2/2014 tarihinde onanmıştır. Başvurucular nihai karardan 30/4/2014 tarihinde haricen haberdar olduklarını belirtmişler, 20/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

9. Dosyanın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden incelenmesi neticesinde; Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 17/2/2014 tarihli onama kararına Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 21/11/2019 tarihinde itiraz edildiği, itirazı inceleyen Yargıtay16. Ceza Dairesinin ise 25/12/2019 tarihinde Yargıtay 9. Ceza Dairesinin onama kararının kaldırılmasına, hükümlerin bozulmasına, başvurucular hakkındaki infazların durdurulmasına ve başka suçtan tutuklu ya da hükümlü bulunmadıkları takdirde derhâl salıverilmelerinin sağlanması için yazı yazılmasına karar verdiği görülmüştür.

10. Yine UYAP üzerinden yapılan incelemede Mahkeme, Yargıtay 16. Ceza Dairesinin bozma kararı gereği başvuruculaın infaz evraklarının işlemsiz iadesi için Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazmış, Cumhuriyet Başsavcılığı da infaz evraklarını bila infaz iade etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

12. Başvurucular; soruşturma aşamasında dinî ve politik görüşlerini açıklamaya zorlandıklarını, suç teşkil etmeyen eylemlerinin ve bazı yayınlar bulundurmalarının terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetlerinde delil olarak değerlendirildiğini, lehlerine olan bazı delillerin değerlendirilmediğini ve bazılarının ise toplanmadığını belirterek ifade, din ve vicdan özgürlükleri ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

16. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 17).

17. Başvuru konusu somut olayda ilk derece mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı Yargıtay 9. Ceza Dairesi tarafından onandıktan sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine Yargıtay 16. Ceza Dairesince bozularak ilk derece mahkemesine gönderilmiş ve böylelikle yargılamanın devam ettiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan henüz yargısal yolların tamamlandığından bahsedilemez.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞUR AHMET YAŞAR

B. No: 2014/11842 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11842

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR AHMET YAŞAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11842)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Denizhan HOROZGİL

Başvurucu : Uğur Ahmet YAŞAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bazı tanıklarının dinlenmesi talebinin mahkemece reddedilmesi nedeniyle başvurucunun tanık dinletme hakkının; katıldığı toplantı ve okuduğu yayınların terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyetinde delil olarak kullanılması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile ifade özgürlüğünün; hükümle birlikte hukuka aykırı olarak tutuklanması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1989 doğumlu ve olayların meydana geldiği tarihte Malatya'da bulunan İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisi olup aynı zamanda üniversite öğrencilerinin oluşturduğu Demokratik Öğrenci Derneğinde (DÖDER) yönetici olarak görev yapaktadır.

9. Başvurucu, PKK terör örgütüne üye olma suçunu işlediği gerekçesiyle 9/5/2011 tarihinde gözaltına alınmış ve 12/5/2011 tarihinde Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ifadesinin alınmasından sonra serbest bırakılmıştır. Başvurucu hakkında, Malatya Cumhuriyet Başsavcılığının 13/7/2011 tarihli iddianamesiyle PKK/KCK terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır.

10. İddia makamı esas hakkındaki mütalaasında, eylemlerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucu başvurucunun tiyatro çalışmaları adı altında örgüte eleman teminine çalıştığı ve bu amaçla DÖDER içinde görev aldığı, bu şekilde üzerine atılı terör örgütü üyeliği suçunu işlediği gerekçesiyle cezalandırılmasını talep etmiştir.

11. Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 17/10/2012 tarihinde, başvurucunun PKK/KCK silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetine ve 9 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmetmiştir. Başvurucu, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararıyla birlikte tutuklanmıştır.

12. Mahkeme, gerekçeli kararına sanık savunmalarını özetleyerek başlamış ve daha sonra PKK terör örgütünün yapısını kuruluş evresinden başlayarak ayrıntılı biçimde açıklamıştır. Bu açıklamaları kapsamında Mahkeme; 2010 yılından sonraki dönemde terör örgütüne müzahir oluşumlarca, daha önce Yurtsever Demokratik Gençlik Meclisi (YDGM) adını kullanan örgütün gençlik yapılanmasının legal faaliyetlerinin Demokratik Yurtsever Gençlik (DYG), illegal faaliyetlerinin ise Demokratik Yurtsever Gençlik Meclisi (DYGM) adı altında gerçekleştirilmeye devam edileceğinin karara bağlandığını belirtmiştir.

13. Mahkeme, başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olmak suçundan verdiği mahkûmiyet kararında, başvurucunun DYGM içerisinde faaliyet gösterdiğini belirterek, eylemlerinin çeşitliliği, sürekliliği ve niteliğini nazara almış, sonuç olarak başvurucunun örgütle organik bağının bulunduğu, ayrıca eylemlerinin sempatizanlık düzeyini aşarak örgüt üyeliği boyutuna ulaştığı kanaatine varmıştır.

14. İlk derece mahkemesi kararında PKK terör örgütüne müzahir yayın yapan internet sitelerinden örgüt üyelerine verilen talimatlara da yer verilmiştir. Bu talimatlardan bazıları kararda şu şekilde belirtilmiştir:

" Terör örgütü güdümünde yayın yapan Fırat News www.firatnews.tv internet sitesinde 25.09.2010 tarihli haberde: 'PKK: 32. kuruluş yılımız tüm halkımıza kutlu olsun' başlıklı haberin içeriğinde, 'Önder Apo'ın rehberliğinde PKK'nin temsil ettiği zafer çizgisinde halkımızın özgürlük mücadelesini zaferle taçlandırmanın inancını, kararlılığını ve imkanını her zamankinden daha güçlü yaşadığımız kesindir. Bu temelde her PKK militanı ve kadronun kendisini güçlü bir biçimde yenileyerek, Önder Apo'nun özgürlüğü ve halkımızın

özgürlüğüne kilitlemesi gerekmektedir. Muazzam tecrübe ve deneyime sahip bir mücadelenin kadroları olarak her zamankinden daha yüksek bir çalışma ve başarı temposuyla tarihi görevlerimize layık bir pratiği gerçekleştirmeye çağırıyoruz. Halkımızı partimizin 32. Kuruluş yıldönümünü serhıldanlarla karşılamaya önümüzdeki yılı yüksek direniş ve kararlılık ruhuyla daha büyük bir direniş hamlesini ve demokratik özerk Kürdistan'ın inşasını gerçekleştirmeye çağırıyoruz.' "

"PKK/KCK güdümünde yayın yapan www.fıratnews.tv adlı 13.12.2010 tarihli haberinde 'Şırnak'ın Güçlükonak (Basa) ilçesi kırsalında yaşanan çatışmada hayatını kaybeden bir HPG gerillasının kimliği açıklandı. HPG Ana Karargah Komutanlığı, yaşamını yitiren Fikri kod adlı K. K. yı güçlü bir şekilde sahiplenmeye çağırdı… Fikri yoldaşlara yoldaş olmak isteyen tüm gençleri, dağların doruklarına çağırıyoruz. Yine Halkımızı ve Demokratik Kamuoyunu şehit Fikri yoldaşımızı çok güçlü bir şekilde sahiplenmeye çağırıyoruz' şeklinde PKK/KCK Terör örgütü üyeleri ve müzahir kitlesine K.K.nın sahiplenilmesi talimatı verildiği..."

"PKK/KCK terör örgütü güdümünde yayın yapan www.firatnews.nu isimli internet sitesinde 04.03.2011 günü 'Öcalan: Newroz'a kadar gözleyeceğiz' başlıklı talimatında, 'Diyarbakır'da bir özgürlük meydanı olmalı. İsmi de Azadi Meydanı olabilir. Pratik öneri yapıyorum. Diyarbakır'da böyle bir meydana Demokratik Çözüm ve Barış Çadırlarının Kurulmasını Öneriyorum. Bu çadırlar seçime kadar devam edebilir. İnsanlar bu çadırlara yoğun bir şekilde gelip gidebilirler. Çadırlar Van'da, Batman'da başka uygun yerlerde de kurulabilir. Bu çadırlarda kendi talep ve çözüm önerilerini [bol] bol tartışabilirler, geliştirebilirler. Bu demokratik bir eylem olduğu için Hükümetin polisinin de karşı çıkacağını sanmıyorum. Bu seçim sürecinde anlayışla karşılayacaklardır. Zaten önümüzde 8 Mart, 21 Mart gibi etkinlikler de var. Bu etkinliklerin merkezi de bu çadırlar olabilir. Kim bu önerilerini yerine getirecekse, çözüm geliştirecekse oylarını onlara versinler. Bu çadırların üzerine demokratik çözüm ve barış çadırı yazılabilir. Bu pratik öneriyle halk zamanla yoğun bir şekilde bu çadırlara gider, ziyaret eder ve sahiplenir. Zaman zaman kalabalık da olabilir, az kitle de olabilir. Önemli olan böyle bir zemini oluşturmaktır, bu mutlaka yapılmalıdır. Ayrıca KCK davası da devam ediyor. Duruşma günlerinde ve öncesinde çadırlar bu amaçla da kullanılır. Duruşmaya giden avukatlar da duruşma öncesi ve sonrasında bu çadırları ziyaret ederler. Söylediğim gibi bizim potansiyelimiz gerek eylemsellik açısından gerek halkın katılımı açısından çok daha yüksek bir durumdadır. Tunus, Mısır'a benzer süreçleri başlatmak için daha fazla imkana sahibiz, bunu yapacak gücümüz ve potansiyelimiz de var. Ancak biz daha demokratik bir şekilde bu çadırlarla seçime gidersek daha uygun olur' şeklinde olduğu..."

15. İlk derece mahkemesi kararında başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan dikkate alınan eylemleri ise şu şekildedir:

i. İnönü Üniversitesinde eğitim görmekte iken 14/4/2010 tarihinde PKK terör örgütünün Kuzey Irak'ta bulunan kampına katıldıktan sonra örgütten kaçarak 2010 yılı Aralık ayı içinde yasa dışı yollardan ülkemize giriş yapan ve daha sonra yakalanan B.S., kendisi hakkındaki soruşturma evresinde alınan ifadesinde ve kendisine yaptırılan teşhis işleminde başvurucu hakkında birtakım bilgiler vermiştir. Buna göre B.S., başvurucunun 2010 yılı Şubat ayında bazı YDGM üyeleriyle birlikte PKK yandaşlarınca sahiplenilen şahısların da olmak üzere mezar ziyaretleri gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bunun yanında B.S., başvurucunun DÖDER çatısı altında tiyatro etkinlikleri bahanesiyle gençleri Dernekte toplayarak onlarda örgütsel bilinç sağlamaya çalıştığını da beyan etmiştir. İddianameye göre B.S. isimli şahsın, PKK/KCK terör örgütü adına kırsal alanda faaliyet gösterirken KCK yürütme konseyi üyesi olan Duran

Kalkan ve bazı terör örgütü üyeleri ile görüntüsünün olduğu tespit edilmiştir.

ii. Başvurucunun telefonuna, örgütsel faaliyetlerini bilen şahıslar tarafından terör örgütü propagandası içeren ve örgütsel bilinci artırmaya yönelik mesaj gönderildiği kabul edilmiştir. Bu kapsamda gerekçeli kararda başvurucunun telefonuna gelen bazı mesajlara yer verilmiştir.

iii. Başvurucunun PKK terör örgütünün kuruluş yıl dönümü olması nedeniyle 27/11/2010 tarihinde Barış ve Demokrasi Partisinin (BDP) Malatya'daki binasında, örgüt talimatları doğrultusunda düzenlenen (bkz. § 14) ve içeriğinde PKK terör örgütü ile örgütün kurucusu Abdullah Öcalan'ı anlatan slayt ve videoların gösteriminin yapıldığı panelin organizasyonunda görev aldığı belirtilmiştir. Bu tespite ilişkin olarak gerekçeli kararda, başvurucunun 27/11/2010 tarihinde gerçekleştirdiği bazı telefon görüşmelerine yer verilmiştir. Söz konusu telefon konuşmalarında başvurucunun "vallahi ben bu projeksiyonu alacağım işte geliyorum yoldayım şimdi" ve "evet tamam bir kağıda yazarsınız işte partide panel var gibisinden" şeklindeki ifadelerine vurgu yapılmıştır.

iv. Başvurucunun PKK terör örgütü hakkında detaylı bir şekilde bilgi edinmeye çalıştığı ve örgüte müzahir yayınları takip ettiği belirtilmiştir. Gerekçeli kararda bu tespite dayanak olarak başvurucunun bazı yayım şirketlerinden kitap siparişlerine ilişkin telefon görüşmeleri delil olarak gösterilmiştir.

v. Diyarbakır Jandarma Komutanlığı tarafından 1/5/2011 tarihinde Diyarbakır, Malatya ve Elazığ'da PKK/KCK terör örgütüne yönelik operasyon yapılmıştır. Kararda, başvurucunun bu operasyonla ve PKK/KCK terör örgütü ile ilgili örgütsel içerikli telefon görüşmeleri yaptığı kabul edilmiş ve başvurucunun bu kapsamda gerçekleştirdiği bazı iletişim kayıtlarına yer verilmiştir.

vi. Başvurucunun örgüt talimatı doğrultusunda (bkz. § 14), 7/12/2010 tarihinde güvenlik güçleri ile girmiş olduğu silahlı çatışma neticesinde öldürülen ve 14/12/2010 tarihinde otopsi işlemleri için Malatya'ya getirilen K.K.nın cenazesinin sahiplenilmesi doğrultusunda gerçekleştirdiği kabul edilen bazı iletişim kayıtlarına da kararda yer verilmiştir.

vii. Başvurucunun Elazığ'dan gelerek İnönü Üniversitesinde sağlık bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile örgütsel nitelikte toplantı/eğitim faaliyetinde bulunacağı düşünülen M.K. isimli şahsın karşılanması ile ilgili olarak telefon görüşmeleri yaptığı belirtilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun bu yönde yaptığı bazı telefon görüşmelerine yer verilmiştir.

viii. 1/4/2011 tarihinde Hatay'ın Hassa ilçesi kırsal alanında güvenlik güçleri ile PKK/KCK terör örgütü üyeleri arasında çıkan silahlı çatışmada örgüt üyesi Z.D. ölmüştür. Adı geçen terör örgütü üyesi adına Malatya Cemal Gürsel Mahallesi İsmetpaşa Caddesi 6. Sokak üzerinde taziye çadırı açılmıştır. Mahkemece, başvurucunun yaptığı telefon görüşmelerinde terör örgütü tarafından verilen talimatlara uyarak söz konusu örgüt mensubunu sahiplendiği, ölen örgüt mensubu için yapılacak yürüyüş hakkında bilgi aldığı, ölen örgüt mensubunu şehit ve gerilla olarak gördüğü belirtilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun bu yönde yaptığı bazı telefon görüşmelerine yer verilmiştir.

ix. Başvurucunun 8/3/2011 tarihinde, bazı arkadaşlarının okuldan uzaklaştırılmasını protesto amacıyla Üniversite kampüsünde yapılan basın açıklamasında grubu yönlendirdiği, Üniversitede baskı ve cebir oluşturduğu Mahkemece kabul edilmiştir. Bu kapsamda gerekçeli kararda, başvurucunun Üniversitede yaşanan kavga olayı nedeniyle kampüse

bıçak getirmemesi hususunda uyarıldığı bir mesaja yer verilmiştir.

x. Kararda, Malatya'dan terör örgütünün kırsal alanına giden M.O. isimli örgüt mensubunun görüntülerinin terör örgütünün yayın organı olan Roj TV'de yayımlanması sonrası başvurucunun görüntüleri izleyip izlemediği hakkında K.C. isimli bir şahısla gerçekleştirdiği iletişim kayıtlarına yer verilmiştir. Söz konusu görüntülerde başvurucu ve konuştuğu şahsın bahsettiği M.O. isimli kişinin, PKK terör örgütü yöneticilerinden Duran Kalkan'ın örgütün 33. kuruluş yıl dönümü münasebetiyle yapmış olduğu konuşma sırasında ve Duran Kalkan'ın arkasında, üzerinde terör örgütünün silahlı kanadı mensuplarının elbisesiyle oturur vaziyette bulunduğu belirtilmiştir.

xi. Kararda, başvurucunun PKK terör örgütünün verdiği talimatlar doğrultusunda aralarında hiçbir akrabalık bağı bulunmayan tutuklu terör örgütü mensuplarının ailelerine destek amaçlı ziyaret yapmaya yönelik telefon görüşmeleri yaptığı belirtilmiş ve bu kapsamdaki iletişim kayıtlarına yer verilmiştir.

xii. Başvurucunun PKK terör örgütünün propagandasını yapmak ve örgüte eleman kazandırmak amacıyla Melekoğulları isimli düğün salonunda 25/12/2010 tarihinde "28. Barış ve Kardeşlik Şöleni" adı altında yapılan örgütsel etkinlik organizasyonunda görev aldığı belirtilmiş ve buna ilişkin iletişim kayıtlarına yer verilmiştir. Söz konusu iletişim kayıtlarında başvurucunun Melekoğulları isimli düğün salonunun ücretinden ve etkinliğin biletlerini bastırmak için matbaaya gideceğinden bahsettiği kabul edilmiştir. İlk derece mahkemesi söz konusu iletişim kayıtlarını, düğün salonunda gerçekleştirilecek etkinliğin amacının terör örgütüne eleman temin etmek olduğu şeklinde yorumlamıştır.

xiii. Başvurucunun yönetiminde yer aldığı DÖDER'de tiyatro çalışmaları ile ilgilenip tiyatro bahanesiyle gençleri Dernekte toplayarak örgütsel bilinç sağlamaya çalıştığı belirtilmiştir. Başvurucunun bu kapsamda yaptığı telefon görüşmelerinden birinde, birinci sınıf öğrencisi olan bir şahsı aktif hâle getirmek ve kazanmaktan bahsettiği görülmektedir.

xiv. Başvurucunun PKK gençlik yapılanması Yurtsever Demokratik Gençlik Hareketi (YDGH) içindeki faaliyetlerinden dolayı yapılan operasyon neticesinde yakalanan ve çıkarılmış oldukları mahkemece tutuklanan kişilerin durumları ile yakından ilgilendiği ve onlara destek vermek amacıyla duruşmalarına gittiği belirtilmiş, buna ilişkin bazı iletişim kayıtlarına yer verilmiştir.

xv. PKK terör örgütü tarafından verilen talimat doğrultusunda çeşitli illerde "demokratik çözüm çadırı" adı verilen çadırlar kurulmuştur (bkz. § 14). Başvurucunun da Malatya'da kurulan, terör örgütünün talimatlarının okunduğu, örgüt faaliyetlerinin düzenlendiği ve terör örgütü mensuplarının fotoğraflarının asıldığı bu çadırı sahiplendiği ve yapılan basın açıklamasına katıldığı belirtilmiştir. Malatya'daki demokratik çözüm çadırında 26/3/2011 tarihinde Malatya Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı ile arama yapılmış, arama neticesinde ölen terör örgütü mensuplarına ait fotoğraflar ve örgütsel dokümanlar elde geçirilmiştir. Yine Batman, İstanbul ve Diyarbakır'daki çadırlarda yapılan aramalarda da bol miktarda örgütsel doküman ile molotofkokteyli, havai fişek ve el yapımı bomba yapmaya müsait malzemeler ele geçirildiği ifade edilmiştir.

xvi. Kararda, başvurucu hakkında daha önce 21/3/2009 tarihinde Malatya Şeker Stadyumu'nda yapılan Nevruz Bayramı kutlamaları kapsamında PKK terör örgütünün propagandasını yaptığından bahisle kamu davası açıldığı ve ilk derece mahkemesince mahkûmiyetine karar verildiği, söz konusu kararın temyiz aşamasında olduğu ifade

edilmiştir.

16. Mahkemenin gerekçeli kararında ayrıca başvurucunun ikametgâhında yapılan aramada, haklarında elkonulması ve toplatılması kararları bulunduğu ya da suç içerikli olduğu kabul edilen, İsmail Beşikçi'nin yazdığı "Bilim Yöntemi", "Kürt Aydını Üzerine Düşünceler" ve "Bilim- Resmi İdeoloji- Demokrasi ve Kürt Sorunu ve Unesco'ya Mektup" isimli kitapların ele geçirildiği belirtilmiştir. Yine ele geçirilen bazı dijital materyallerde "şehit namırın" sloganlarının atıldığı videolar, PKK terör örgütünü övücü mahiyette müzik ve marşlar olduğu tespit edilmiştir.

17. Mahkeme, yukarıda belirtilen tespit ve değerlendirmeleri kapsamında sanık hakkında mahkûmiyet hükmü gerekçesini şu şekilde özetlemiştir:

"… Bu nedenle de sanık Uğur Ahmet Yaşar hakkındaki iletişim tespit tutanakları, teknik takip tutanakları, internet tespit tutanakları, internette yayınlanan haberlere ait tutanaklar, diğer sanıkların beyanları, [B.S.]nin beyanı, bilirkişilerin raporları, CD çözüm tutanakları, fotoğraflar, ikametinde ele geçen örgütsel dokümanlar, teşhis tutanakları, CD izleme tutanağı, PKK/KCK terör örgütünün talimatları ve etkinliklere ait haberler, bilgi notları ve tüm dosya kapsamı nazara alındığında, terör örgütünün talimatları doğrultusunda, PKK/KCK terör örgütünün gençlik yapılanması olan DYGM (Yurtsever Demokratik Gençlik Meclisi) içerisinde faaliyet göstermesi, Malatya Demokratik Öğrenci Derneğinin Genel Sekreteri olması, tiyatro çalışmaları ile ilgilenip tiyatro bahanesiyle gençleri dernekte toplayıp örgütsel bilinç sağlamaya ve örgüte elaman temin etmeye çalışması, PKK/KCK terör örgütü suçundan tutuklanan şahısların duruşmalarını takip etmesi, tutuklanan bu şahısların ailelerine destek olmak amacıyla ziyaret etmesi, terör örgütünün talimatları doğrultusunda etkinlikler organize etmesi, Malatya BDP binasında düzenlenen PKK/KCK terör örgütünün kuruluş yıldönümü nedeni ile düzenlenen panelin organizasyonda yer alıp katılması, Malatya ilinden terör örgütünün kırsal alanına giden [M.O.] hakkında bilgisinin olması, 28. barış ve kardeşlik şöleni adı altında 25/12/2010 günü Malatya Melekoğulları düğün salonunda terör örgütüne elaman kazanma amacıyla düzenlenen etkinlikte faal olarak görev alması, güvenlik güçlerimiz ile PKK/KCK terör örgütü mensupları arasında çıkan silahlı çatışma neticesi Malatya Adli Tıp Kurumuna getirilen terör örgütü mensubu cesetlerini sahiplenmesi, ölen örgüt mensuplarını şehit olarak görmesi, üniversitede meydana gelen olayda basın açıklaması yapması, üniversitede meydana gelen olayların içinde olması, ölen örgüt mensubunun taziye çadırına talimat doğrultusunda gitmesi, terörist başı Abdullah Öcalan'ın talimatıyla Malatya'da açılan sözde Demokratik Çözüm Çadırına sahiplenerek katılması, Mahkemelerce hakkında yasaklama kararı olan kitapların bulunması, PKK/KONGRA-GEL terör örgütü propagandası yapmaktan dolayı hakkında hüküm kurulması, sanığın eylemlerinin çeşitliliği, sürekliliği, niteliği nazara alındığında örgütle organik bağının bulunması, tüm eylemlerinin sempatizanlık düzeyini aşıp, örgüt üyeliği boyutuna ulaşması nazara alındığında PKK/KCK silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işlediği kanaatine varılmıştır."

18. Başvurucu, terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyetine ilişkin kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesi 22/4/2014 tarihinde başvurucunun mahkûmiyetine ilişkin hükmü onamıştır. Onama kararı 7/7/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucu 10/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk kaynakları için bkz. Metin Birdal ([GK] (B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 28-39) başvurusu hakkında verilen karar.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; mahkûmiyetinde delil olarak dikkate alınan iletişim kayıtlarında konuştuğu kişilerin, duruşmasını takip ettiği şahsın ailesinin ve B.S. isimli tanığın duruşmada dinlenmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle tanık dinletme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendisine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20; Ünal Yiğit, B. No: 2013/1075, 30/6/2014, §§ 18, 19).

24. Somut olayda başvurucu; başvuru formunda bazı tanıkların dinlenmesini Mahkemeden talep ettiğini ve bu taleplerinin Mahkemece reddedildiğini ileri sürmüş ancak ilk derece mahkemesinden bu konuda talepte bulunup bulunmadığı, talepte bulunmuş ise yargılamanın hangi aşamasında ve ne şekilde bulunduğu, bu talebinin Mahkemece ne zaman ve hangi gerekçeyle reddedildiği, bunun bir bütün olarak yargılamanın adilliğini ne şekilde etkilediği hususlarında bir açıklamada bulunmamış ve buna ilişkin somut bilgi, belge ve kanıtları sunmamıştır.

25. Bu kapsamda başvuruya konu ihlal iddialarıyla ilgili deliller sunarak olaya ilişkin iddialarını kanıtlamak ve bu suretle hukuki iddialarını ortaya koymak yükümlülüğü başvurucuya ait olmasına rağmen başvurucu tarafından yerine getirilmemiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun bu kapsamda kalan iddialarının temellendirilmemiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İfade Özgürlüğü ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu 25/12/2010 tarihinde Melekoğulları isimli düğün salonunda gerçekleştirilen "28. Barış ve Kardeşlik Şöleni"nin (bkz. § 15-xii) barışçıl bir toplantı olduğunu, gerekli

bildirimlerin yapıldığını, terör örgütüne eleman temin etmek ve örgütün propagandasını yapmak amacıyla gerçekleştirildiğine dair hiçbir emare bulunmamasına rağmen söz konusu toplantıya katılmasının terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetinde delil olarak değerlendirmeye alınması sonucunda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvurucu, DÖDER kapsamında 27/11/2010 günü BDP parti binasında gerçekleştirilen ve kendisinin de hazırlığında bulunduğu panelin (bkz. § 15-iii), yine bu yönde hiçbir emare bulunmamasına rağmen örgüt talimatı doğrultusunda gerçekleştirildiği kabul edilerek mahkûmiyetinde delil olarak dikkate alınmasının da toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

29. Başvurucu; 1, 25 ve 28 No.lu tapelerde (bkz. § 15-ii) kendisine gönderilen mesajların suç içerikli olmamasına rağmen terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyetinde dikkate alınmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

30. Başvurucu evinde yapılan aramada ele geçirilen ve hakkında toplatma kararı bulunmayan yayınların (bkz. § 16), terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyetinde dikkate alınmasının da ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etmiştir.

31. Bakanlık görüşünde, ifade özgürlüğü ile toplantı hakkına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bazı kararları Anayasa Mahkemesinin dikkatine sunulmuştur.

32. Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvurucu, dernek faaliyetlerinin yasal olduğunu ve mahkûmiyetine esas alınan delillerin ifade özgürlüğü kapsamında kaldığını tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

33. Katıldığı veya organize ettiği toplantılar ile bu toplantılarda açıklanan bazı düşüncelerin ya da bulundurduğu bazı yayınların terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının delili olarak kullanılması başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ve ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etki doğurabilir. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 26. ve 34. maddesinde koruma altına alınan haklarına müdahalede bulunulduğu kabul edilmelidir (Metin Birdal, § 48).

34. Başvuru konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve Anayasa'nın 26. ve 34. maddelerinin ikinci fıkralarında yer alan millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması meşru amaçları kapsamında kaldığı anlaşılmıştır (Metin Birdal, §§ 52, 53). Bu nedenle başvuru konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı değerlendirilecektir.

a. Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

35. Temel hak ve özgürlüklerin koruması altında bulunan bir eylemin terör örgütüne üye olma suçunun mahkûmiyetinde delil olarak kullanılması suretiyle temel hak ve özgürlüklere yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması gerekir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (zorunlu toplumsal ihtiyaç testine ilişkin açıklamalar için bkz. Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 51, 53-55, 57; Mehmet Ali Aydın, B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 68; Ferhat Üstündağ, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 46; Tansel Çölaşan, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

b. Somut Olayın Değerlendirilmesi

36. Terör örgütüne üye olma suçu, üye ve hatta örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür (Metin Birdal, §§ 60, 61).

37. Bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucu hakkında isnat edilen terör örgütünün üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; ayrıca bkz. Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45; krş. Ferhat Üstündağ, § 65). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceği meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanının dışındadır (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

38. Bir kişinin henüz başka bir suç işlemeden yalnızca terör örgütüne üye olması nedeniyle cezalandırılabilmesi için yargılama makamlarının o kişinin terör örgütüyle olan bağlarını ortaya koyması gerekir. Henüz ceza kanunlarında tanımlanan bir suçu işlememiş olsa bile bir terör örgütü ile örgüt üyeliği olarak kabul edilecek kuvvette bir bağın varlığının araştırılması bireylerin sahip olduğu fikirlerin, bağlı oldukları toplumsal grupların ve ideolojilerinin, davranışlarının anlamlarının ve bunların altında yatan saiklerin de değerlendirilmesini gerektirebilir. Böyle bir değerlendirmenin örgütlere üye olmak, toplantılara katılmak veya düşünce açıklamaları yapmak gibi kişilerin anayasal haklar kapsamında koruma altında bulunan eylemlerini de kapsadığı durumlarda başta ifade, örgütlenme, din ve vicdan özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı olmak üzere temel haklar üzerinde ciddi bir baskı oluşturabilecek potansiyele sahip olduğu açıktır (Metin Birdal, §§ 63, 64).

39. Kişilerin anayasal hak ve özgürlükler kapsamında kalan faaliyetlerinin terör örgütünün üyesi olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarının delili olarak kullanılmasının temel haklar üzerinde yaratacağı caydırıcı etki nedeniyle -devletin toplumu terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı korumak şeklindeki pozitif yükümlülüğünün bir sonucu olarak- insanların terörsüz bir ortamda yaşama hakkı ile bu süreçte bireylerin potansiyel olarak etkilenebilecek temel hakları arasında adil bir denge kurulmalıdır (Metin Birdal, § 65).

40. Söz konusu dengenin sağlandığının kabul edilebilmesi için derece mahkemelerinin kişilerin anayasal hak ve özgürlükler kapsamında kalan faaliyetlerini terör örgütünün üyesi olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında delil olarak kullanılmalarının zorunlu bir ihtiyacı karşıladığını göstermeleri gerekir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin benzer başvurulardaki denetimi temel haklara bu şekilde yapılan müdahalenin zorunlu bir ihtiyacı karşıladığının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterilip gösterilemediği ile sınırlı olacaktır (Metin Birdal, § 72).

41. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruda başvurucunun toplantı ve ifade özgürlüklerine yapılan müdahalelerin gerçekten toplumsal bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediği sorusuna cevap bulacaktır.

42. Başvuru konusu olayda ilk derece mahkemesi süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösterdiği kabul edilen eylem ve davranışlarıyla şiddeti ve demokratik olmayan yöntemleri benimseyen

başvurucunun PKK terör örgütünün üyesi olduğu kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi iddianamede ileri sürülen iddiaları ve derece mahkemelerince başvurucunun mahkûm edilmesi için benimsenen gerekçeleri yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca bir bütün olarak ve dikkatle incelemiştir.

43. Somut olayın koşullarında ilk derece mahkemesinin başvurucuyu suç oluşturmadığı ve anayasal hakların kullanımından ibaret olduğu ileri sürülen eylemleri nedeniyle mahkûm ettiği kabul edilmemiştir. İlk derece mahkemesi diğer bazı deliller yanında bazı toplantılara veya faaliyetlere katılmasını ya da yayınlar bulundurmasını başvurucunun örgüt üyeliğini açıklayan ve eylemlerinin sürekliliğini gösteren deliller olarak kullanmıştır (krş. Metin Birdal, § 76).

44. Nitekim ilk derece mahkemesi mahkûmiyet kararında; daha önce terör örgütü üyesi olan B.S. isimli şahsın başvurucu hakkında DYGM üyesi olduğu ve tiyatro faaliyeti adı altında üniversite öğrencilerini örgüt üyesi yapmaya çalıştığı şeklindeki ifadesini, başvurucunun örgüte müzahir bazı yayınları takip etmesini, terör örgütüne karşı gerçekleştirilen operasyonlarla ilgili gerçekleştirdiği örgütsel içerikli iletişim kayıtlarını, öldürülen K.K. isimli örgüt üyesinin cenazesini örgüt talimatı uyarınca otopsi işlemleri sırasında sahiplenmesini, yine öldürülen terör örgütü üyesi Z.D. için kurulan taziye çadırını ziyaret etmesi ve bu kişi için "gerilla" ifadesini kullanmasını, ikametgâhında yapılan aramada ele geçirilen bazı dijital materyallerde "şehit namırın" sloganlarının atıldığı videolar, PKK terör örgütünü övücü mahiyette müzik ve marşlar olmasını dikkate almıştır.

45. İlk derece mahkemesi ayrıca başvurucunun okula bıçak getirmemesi konusunda uyarıldığı bir telefon mesajını, Malatya'dan terör örgütünün kırsal alanına giden M.O. isimli örgüt mensubu hakkında bilgi sahibi olmasını, örgüt talimatı uyarınca aralarında hiçbir akrabalık bağı bulunmayan tutuklu ve hükümlü örgüt üyelerinin ailelerini ziyaret etmesini, yine örgüt talimatı uyarınca örgütün gençlik yapılanması YDGH içindeki faaliyetlerinden dolayı yapılan operasyon neticesinde tutuklanan şahısların durumları ile yakından ilgilenmesi ve onlara destek vermek amacıyla duruşmalarına gitmesini, öğrencisi olduğu üniversitenin sağlık bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile örgütsel nitelikte toplantı/eğitim faaliyetinde bulunulmasına yardım etmesine, ayrıca örgüt talimatı doğrultusunda Malatya'da kurulan ve içerisinde terör örgütünün talimatlarının okunduğu, örgüt faaliyetlerinin düzenlendiği ve terör örgütü mensuplarının fotoğraflarının asıldığı demokratik çözüm çadırını sahiplenmesini de mahkûmiyet hükmünde göz önüne almıştır.

46. Bu şekilde ilk derece mahkemesi, başvurucunun söz konusu toplantı ve gösterileri organize etmek veya katılmak biçimindeki rolünün ya da belirli yayınları bulundurmasının onun PKK terör örgütünün hiyerarşik yapılanmasına kendi isteğiyle ve bilerek dâhil olduğuna dair bilgileri doğrular ve tamamlar nitelikte olduğunu ikna edici biçimde göstermiştir. Başvurucunun şikâyete konu eylemlerinin delil olarak kullanılmasının bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı kanaatine ulaşılmıştır.

47. Sonuç olarak başvurucunun ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahale demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı bir müdahale olarak değerlendirilemez.

48. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul

edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

49. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine dair başvurusunun bir ihlal bulunmadığı açık olduğundan açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

C. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

50. Başvurucu, hükümle birlikte tutuklanmasının hukuka aykırı olduğunu ve ilk derece mahkemesi gerekçeli kararının hükümle birlikte tutuklama kararından yaklaşık altı ay sonra açıklandığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

51. Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada kısıtlama sebebi bakımından bir ayrım yapılmadığından başvuru hakkı kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılma ile sınırlı değildir. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen özgürlükten yoksun bırakılma hâllerinde de bu güvence geçerlidir (Mehmet İlker Başbuğ, B. No: 2014/912, 6/3/2014, § 80).

52. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 104. maddesi; soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanığın salıverilmesini isteyebileceği, şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verileceği, dosya Yargıtaya geldiğinde salıverilme istemi hakkındaki kararın Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verileceği hükümlerini içermektedir.

53. Hüküm tarihinden itibaren uzun süre gerekçeli kararın dosyaya konulmamış olması, başvuruculara mahkûmiyete bağlı olarak tutukluluğun devamına ilişkin kararları temyiz mercii önüne götürememesi sonucunu doğurur. Başvurucunun özgürlükten yoksun bırakılmaya ilişkin kararın hukukiliğinin temyiz mercii önünde denetletme hakkını kullanamaması, hukuk güvenliği ve hukuki belirlilik ilkelerine uygun düşmez (Mehmet İlker Başbuğ, § 84)

54. Anayasa Mahkemesi Mehmet İlker Başbuğ kararında, hükmün açıklanmasından itibaren geçen yedi aylık sürede gerekçenin açıklanmaması nedeniyle temyiz incelemesinin yapılamadığına ve salıverilme talebinin temyiz merciince incelenemediğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna ve Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir.

55. Başvurucunun durumu ilk derece mahkemesince mahkûmiyet hükmü verilmesiyle birlikte Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında suç şüphesine bağlı tutma kapsamından çıkmış, ikinci fıkra bağlamında "bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutmaya" dönüşmüştür. Bu aşamada ilgili mevzuat gereği, özgürlükten yoksun bırakmanın dayanağı olan hükmün gerekçesi hükümle birlikte tümüyle tutanağa geçirilmemişse hükmün gerekçesinin açıklanmasından itibaren en geç on beş gün içinde dava dosyasına konması gerekir. Ancak gerekçeli kararın geç yazılmasına karşı gidilebilecek bir başvuru yolu

bulunmamaktadır.

56. Gerekçeli kararın geç yazılması nedeniyle özgürlükten yoksun kılmanın hukukiliğinin denetlettirilemediği yönündeki ihlal iddialarının gerekçeli kararın yazıldığının öğrenilmesinden itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuru konusu yapılması gerekir. (Nihat Baymiş, B. No: 2014/10373, 30/6/2016, § 30).

57. Somut olayda ilk derece mahkemesi 17/10/2012 tarihinde nihai kararını vermiştir. Ulusal Yargı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada gerekçeli kararın 14/3/2013 tarihinde yazıldığı görülmektedir. Gerekçeli kararın başvurucuya ne zaman tebliğ edildiği tespit edilememekle birlikte gerekçeli kararın en geç başvurucunun gerekçeli temyiz talebinde bulunduğu 8/4/2013 tarihinde öğrenildiğinin kabul edilmesi gerekir. Bu durumda 8/4/2013 tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken başvurucu 10/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEHMUS İŞİK

B. No: 2016/176 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHMUS İŞİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/176)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Hüseyin MECEK

Başvurucu : Şehmus İŞİK

Vekili : Av. Mahmut KAÇAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluğun bir kavgaya müdahalede bulunduğu sırada meydana gelen yaralanmanın insan haysiyetiyle muamele yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) erişilen soruşturmalardaki bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

A. Olayla İlgili Genel Bilgiler

9. 1988 doğumlu olan başvurucu, 24/8/2014 tarihinde kahvehaneden çıkınca saat 19.15 civarında sokakta kavga eden kişilere polisin plastik mermiyle müdahale etmesi neticesinde yaralandığını ileri sürmüştür.

10. Olayla ilgili olarak 2 Nisan Polis Merkez Amirliğinin hazırladığı fezleke üzerine Van Cumhuriyet Başsavcılığınca (Savcılık) 2014/13781 No.lu soruşturma başlatılmıştır. Savcılığın 31/10/2014 tarihli kararıyla olayda yaralanan polis memurları E.O. ve E.S.ye karşı görevi yaptırmamak için direnme suçunun faili meçhul olduğu gerekçesiyle tefrik kararı verilerek 2014/14324 No.lu dosya üzerinden soruşturmaya devam edilmiştir. Başvurucu Şehmus İşik ile kavganın tarafı olduğu öne sürülen C.D. ve M.A.D. hakkında birbirlerine karşı işledikleri kasten yaralama suçlarının soruşturmasının ise 2014/13781 No.lu dosya üzerinden sürdürülmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucunun kendisini yaralayan polis memurları ve kavgaya karıştığını öne sürdüğü kişiler hakkındaki 12/1/2015 tarihli şikâyet dilekçesi üzerine Savcılığın 2015/864 No.lu dosyasında üçüncü bir ceza soruşturması başlatılmıştır.

12. Görevli memura mukavemet suçundan hazırlanan fezleke ekinde yer alan, 24/8/2014 günü saat 22.00'de altı kolluk görevlisinin tanzim ettiği tutanaktaki bilgiler şöyledir:

"24/08/2014 günü saat: 19:00 sıralarında ilimiz Şerefiye mahallesi Ulu Cami önünde kalabalık bir grubun kavga ettiğinin bildirmesi üzerine 28-18 ekip olarak intikal edilmiş, bahse konu yer Ordu Caddesi üzerinde [M.] Okey salonu önü olduğu ve olay yerinde 30-40 kişilik ellerinde döner bıçağı ve uzun sopaların olduğu ve aralarında tartıştıklarının görülmesi üzerine konu derhal haber merkezine anons etmek suretiyle bildirilerek takviye ekipler talep edilmiş, grup ellerinde sopalarla aynı cadde üzerinde bulunan [A.] Kebap isimli işyerine doğru harekete geçtikleri görülmüş ve haber merkezine takviye ekiplerin ivedi olması yönünde çağrılar yapılmış, olay yerine ilk intikal eden 28-26, 28-24, 28-34 ekiplerle birlikte kalabalığın bulunduğu yere doğru harekete geçilmiş, kalabalığa sözlü uyarılarda bulunularak dağılmaları yönünde ikazlarda bulunulmuş, olay yerine çevik kuvvet unsurlarının intikal etmesiyle iki iş yeri arasında gerekli tertibatlar alınmış, [A.] Kebap isimli iş yerinden [K.D.] isimli şahıs alınarak olay yerinden uzaklaştırılarak 2 Nisan polis merkezine intikal ettirilmiş, adı geçen kendisine herhangi bir darp cebir olmadığını dükkânın içine saklandığını beyan etmiş, 20-30 kişilik bir grup kalabalığın ellerinde sopalarla [A.] Kebap isimli kepenkleri kapalı işyerine ara sokaktan çıkarak saldırmaya başlamaları üzerine şahıslara sözlü ikazlarda bulunulmuş, ancak grup agresif ve saldırgan bir şekilde hareketlerine devam etmeleri üzerine çevik kuvvet unsurlarıyla birlikte kademeli bir biçimde bedeni güç, kalkan ve biber gazıyla müdahalede bulunarak kalabalık dağıtılmaya çalışılmış, kalabalık taşlama yapmak suretiyle mukavemette bulunmuş ve taşlama sonucu 28-34 ekipte görevli polis memuru [E.O.] ve çevik kuvvet şube müdürlüğünde görevli polis memuru [E.S.] isimli görevliler yaralanmışlar, kalabalığa tekrar gazla müdahale edilerek kalabalığın dağılması sağlanmış, grup ara sokaklara kaçarak

uzaklaşmaları üzerine mukavemette bulunan şahısların kimliklerinin tespiti mümkün olamamış olup, iş bu tutanak tarafımızca imza altına alınmıştır.”

13. 24/8/2014 günü saat 23.00’te iki kolluk görevlisinin düzenlediği tutanakta bir işyerine yirmi otuz kişilik bir grubun saldırdığı, bütün uyarılara karşın işyerine zarar vermeye devam eden gruba Smoke model gaz bombası atıldığı, grubun ara sokaklara dağıldığı, işyerinin camlarından birinin kırıldığı, kepenklerde taş ve sopa izlerinin bulunduğu kaydedilmiştir.

14. Kendisine olayın bildirilmesi üzerine Cumhuriyet savcısı kolluğa saat 23.45’te şu talimatları vermiştir:

- Zarar verilen dükkânda tespit yapılması

- Dükkâna zarar vermeye çalışan şahıs ya da şahısların tespiti

- Kişilerin tespit edilmesi hâlinde şüpheli olarak ifadelerinin alınması

- Dükkân sahibinin müşteki olarak ifadesinin alınması

- Yaralanan polis memurlarının müşteki olarak ifadesinin alınması

- Polis memurlarını yaralayan şahısların tespit edilmesi

- Olay yerini gören kamera kayıtlarının temin edilmesi

15. Kolluk saat 02.12’de savcıdan tekrar talimat istemiştir. Savcının ikinci talimatı şöyledir:

- Olay anında plastik mermiyle yaralandığı iddiasını dillendiren şahsın (başvurucu) müşteki olarak ifadesinin alınması

- Aynı kişinin kavga olayıyla ilgili olarak şüpheli sıfatıyla ifadesinin alınması

16. Emniyet Müdürlüğünün 7/9/2014 tarihli tutanağında işyerinde güvenlik kamerası olmadığı bilgisine yer verilmiştir.

17. Emniyet Müdürlüğünün 19/9/2014 tarihli yazısında olay günü MOBESE cihazlarında yenileme ve yazılım yükleme çalışması nedeniyle kayıt yapılamadığı belirtilmiştir.

B. Adli Muayene Raporları

18. Başvurucu ile polis memurları E.S. ve E.O. 24/8/2014 tarihinde Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (Hastane) muayene olmuştur. Daha sonra Van Adli Tıp Şube Müdürlüğü 13/11/2014 tarihinde kesin rapor düzenlemiştir. Anılan raporlara göre;

i. Başvurucunun saçlı derisinde laserasyon, sağ ön kolunda 1 cm yuvarlak ekimoz, sol kalçasında 1 cm yuvarlak ekimoz saptanmış olup yaralanmalar basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek niteliktedir.

ii. Polis memuru E.O.nun sağ bacağında hassasiyet ve diz posteriorda (arka kısım) 1 cm’lik yara tespit edilmiş olup üç gün iş ve güce engel olan bu yaralar basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek niteliktedir.

iii. Polis memuru E.S.nin occipital (başın arka kısmı) bölgesinde yaklaşık 1 cm abrazyon, 2x2 cm şişlik bulunmaktadır. Üç gün iş ve güce mani olan yaralar basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek niteliktedir.

19. Kavganın taraflarından olan C.D.nin 24/8/2014 tarihinde Özel İstanbul Hastanesindeki muayenesinde oksipital bölgesinde 3x2 cm’lik kesi ve deri altı şişkinliği saptanmıştır. Van

Adli Tıp Şube Müdürlüğünde 2/2/2015 tarihinde yapılan muayenesi neticesinde yaraların basit tıbbi müdahaleyle giderilebileceği kaydedilmiştir.

C. Tarafların İfadeleri

1. Başvurucunun Beyanları

20. Başvurucu 25/8/2014 günü saat 01.16'da kollukta müşteki-şüpheli olarak, 1/3/2015 tarihinde Savcılıkta vekili huzurunda müşteki sıfatıyla ifade vermiştir. Başvurucunun ifadelerine göre olayın gelişimi ve akışı şu şekilde özetlenebilir:

i. Olay günü bir kahvehanede oyun oynadıktan sonra akşam saatlerinde hava kararınca dışarı çıkmıştır. Van merkezde bulunan Ulu Cami'nin önünde yirmi otuz kişilik bir grubun içindeki üç dört kişi, kepengi kapalı bir dükkâna taş ve sopalarla saldırmaktadır. Olay yerinin hemen karşısında Çevik Kuvvet beklemektedir. Olay yerinden geçerken merak edip kavga mahalline yaklaşmış, iki grubun arasından ilerlemeye çalıştığı sırada Çevik Kuvvet grubun dağılması için gaz sıkmıştır.

ii. Olay yerinden kaçmaya çalışırken Ordu Caddesi üzerinde Japon Pasajı'nın köşesinde polislerden biri yaklaşık bir metre mesafeden plastik mermi sıkmıştır. Kafasına, sağ koluna ve sol bacağına olmak üzere üç plastik mermi isabet etmiştir. Bu polisin eşkâlini hatırlamaktadır.

iii. Kavgayla hiçbir ilgisi olmadığı gibi işyerlerine ya da dükkâna zarar vermemiştir. Polislere taş atmamasına ve kavgada yer almamasına karşın kasıtlı olarak plastik mermiyle vurularak yoğun kan kaybı yüzünden dengesini kaybedip düştüğünde hastaneye götürülmüştür. Olaydan ötürü ruh sağlığı da zarar görmüştür.

iv. Kavgaya karışan C.D. ve M.A.D.nin ifadelerine bakıldığında karşılıklı olarak birbirlerini darb ettiklerini söylemişlerse de doktor raporlarından anlaşılacağı üzere kendisindeki yaraların tümü plastik mermi kullanımı sonucu meydana gelmiştir. Üstelik saat 01.30 sıralarında ifadesi alınan bu kişilerle yüzleştirilmemiştir. Olay yerinde kavgaya karışan yaklaşık otuz kişinin içinde kendisinden başka kimse yakalanmamıştır.

2. Kavgaya Karışanların İfadeleri

21. Kavganın bir tarafında yer alan C.D. ve M.A.D.nin 25/8/2014 tarihinde verdikleri ifadelere göre olayın başlangıcı ve gelişimi şöyle özetlenebilir:

i. Olay günü akrabaları olan Y.D.ye ait B… Döner isimli işyerinin önünde bulunurken Şehmus İşik, M.A.D. adlı kişiye omzuyla çarpmıştır. Bu şekilde başlayan tartışma kavgaya dönüşmüş; başvurucu, M.A.D. ve C.D.ye yumruk atmıştır. Yumruklardan biri C.D.nin sağ gözüne gelmiştir. C.D. de kendini korumak amacıyla Şehmus İşik'e vurmuştur. Şehmus İşik sopayla C.D.ye vurmuştur. Olay yeri bir anda kalabalıklaşmış, yaklaşık otuz kişilik bir grup sopa ve bıçaklarla saldırmıştır. Toplanan kalabalıktan bazı kişiler C.D. ve M.A.D.yi darbetmiştir.

ii. Şahıslar işyerine saldırmaya başlayınca olay yerinden kaçan C.D. ve M.A.D. kendi imkânlarıyla hastaneye gitmiştir.

22. B… Döner isimli işyeri sahibi Y.D. kollukta alınan ifadesinde, olay günü akrabası olan C.D. ve M.A.D.nin bir grup tarafından tartaklandığını gördüğünü, bunun üzerine akrabalarını işyerine alarak kepenkleri kapattığını ve polisi aradığını, kavganın nedenini bilmediğini, kavga sırasında polis bulmak için ayrıldığı için olayları görmediğini söylemiştir.

Y.D.nin ağabeyi K.D.nin ifadelerinin de benzer mahiyette olduğu anlaşılmaktadır.

23. Yaşı küçük mağdur İ.D. 24/8/2014 günü kollukta verdiği ifadede, çalıştığı H... Lokantası'ndan saat 21.00 sıralarında çıkıp evine giderken önceden amcasıyla kavgalı olan fakat adını bilmediği kişilerin yanına gelerek akrabalık bağından dolayı kendisini zorla götürmeye çalıştığını, kaçarak diş hastanesine sığındığını söylemiştir.

24. Olay yerinde bakkallık yapan ve başvurucuyu hastaneye götüren H.İ. sonradan geldiği olay mahallinde müşterisi olan başvurucuyu yerde yaralı, başından kan akar hâlde görünce başından fazla kan geldiği için üzerindeki kıyafetlerle yaraya tampon yaptığını, onu hastaneye götürdüğünü, kavga anını görmediğini söylemiştir.

3. Şüpheli Polis Memuru E.S.nin Savunması

25. Şüpheli polis memuru E.S. 6/10/2015 tarihinde Savcılıkta savunma yapmıştır. Komiserin talimatıyla FN303 isimli savunma tüfeğiyle olaya müdahale ettiğini, bu tüfekle yalnız boyalı mermi atılabildiğini, gruba plastik mermiyle ateş etmediğini, bu kişiyi kendisinin yaralamadığını, nasıl yaralandığını bilmediğini, bu silahların kullanım kursuna katıldığını, kesinlikle belden yukarı ateş etmediklerini söylemiştir.

4. Polis Memuru Tanıkların Beyanları

26. Olaya müdahale eden polislerden E.E. ve E.S.nin kollukta alınan ifadelerine göre olay şöyle özetlenebilir:

i. Takviye ekip anonsu üzerine E.O. ve E.S. olay yerine intikal etmiştir. Olay yerine vardıklarında soy isimleri İşik ve D. olan kişilerin de yer aldığı iki grup arasında kavga olduğunu anlamışlardır.

ii. Bir grup işyerlerine saldırmış, polisin uyarısına kulak vermedikleri gibi polise sopa, taş ve şişelerle saldırmıştır. Bunun üzerine Çevik Kuvvetten yardım talep edilmiştir. Kavga sonlandırılamayınca orantılı olarak biber gazı kullanılmıştır. Polis memuru E.E. bacağına, E.S. de başına bir taş isabet etmesi nedeniyle yaralanmıştır.

D. Savcılığın Yaptığı Araştırmalar

27. Savcılık, 24/8/2014 tarihinde meydana gelen olayda envanterde kayıtlı müdahale silah ve mühimmatları, envanterde plastik mermi atan silah bulunup bulunmadığı, bunların kullanıcılarının kimlik bilgileri ve teşhise elverişli fotoğrafları Emniyet Müdürlüğünden istemiştir. Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazısında olay tarihinde Emniyet Müdürlüğü envanterinde plastik mermi olarak tabir edilen fişek bulunmadığı gibi bu tip bir fişeği sevk edecek türde bir silahın da yer almadığını bildirmiştir. Komiser A.G. tarafından FN303 ve Tippmann A-5 savunma tüfekleri ve mühimmatları hususunda hazırlanan dört sayfalık bilgi metni yazıya eklenmiştir. Olay sırasında üç polis memurunun üçer gün iş ve güçten kalacak şekilde yaralandığını gösteren adli rapor tanzim edildiği de iletilen bilgiler arasındadır.

28. Savcılık 10/3/2015 tarihinde, olay yerinde bulunan kamera görüntüsü ve fotoğrafların gönderilmesi için Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazmıştır. Emniyet Müdürlüğü 6/4/2015 tarihinde olay anını gösteren herhangi bir kamera ve görüntü kaydına rastlanmadığını belirtmiştir. Yazıda Van Akıllı Görüntüleme Sistemi (VAGİS) üzerinde takılı bulunan sabit diskin geriye dönük olarak 20-25 günlük bir süreyi kaydettiğinden görüntü elde edilemediği bildirilmiştir.

29. Savcılık, başvurucu ile şüpheliler M.A.D. ve C.D.nin teşhisinin yaptırılmasını Emniyet

Müdürlüğünden istemiş fakat 9/4/2015 tarihli tutanağa göre bu kişilere ulaşılamadığından teşhis yaptırılamamıştır.

30. Başvurucuya 18/6/2015 tarihinde fotoğraf teşhisi yaptırılmıştır. Kafasında kask olduğu için fotoğraf üzerinden polisleri teşhis edemeyen başvurucu, silahı görse tanıyabileceğini ifade etmiştir. Bunun üzerine başvurucu kendisine gösterilen Tippmann A-5 isimli silahla polisin ateş ettiğini ifade etmiştir.

E. Savcılığın Plastik Mermi Kullanımı İddiasındaki Araştırmaları

31. Savcılık, Tip 1 (FN303) ve Tip 2 (Tippmann) savunma tüfeklerinin plastik mermi kapsamına girip girmediğini sormuştur. Emniyet Genel Müdürlüğü 24/3/2015 tarihinde verdiği cevapta bu silahların basınçlı hava/gaz ile çalışan, fırlatıcı görevi gören ateşsiz silah olduğunu, sorulan mermilerin ise genellikle plastik yarım küre veya küre şeklinde olan, içeriğindeki boya pigmentleri, biber gazı, bizmut vs. maddeler sayesinde isabet ettiği hedefte işaretleme görevi veya hafif darbe gibi etkiler yapma amacıyla kullanılan nesneler olduğunu, mevzuatta plastik merminin tanımı, özelliklerini ve niteliklerini belirtir herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte bahse konu mühimmatların imal durumları ve nitelikleri itibarıyla ateşli silahlarda kullanılan mühimmatlardan tamamen farklı özellikler taşıdığını ifade etmiştir.

32. Bunun üzerine Savcılık 19/6/2015 tarihinde Tippmann A-5 isimli savunma tüfeğinin olayda kullanılıp kullanılmadığını, kullanılmışsa kullanan personelin kimlik bilgilerini istemiştir. Aynı olayda kullanılan FN303 isimli savunma tüfeği namlusunun üst kısmına şarjör, mermi tankı ya da başka bir ekipmanın takılıp takılamadığını da sormuştur. Bu yazıya 6/8/2015 tarihinde verilen cevapta olayda Tippmann A-5 savunma tüfeği kullanılmadığı, ayrıca FN303 isimli savunma tüfeğinin üst kısmına ekipman olarak hava tüpü takılabildiği bildirilmiştir.

F. Soruşturmaların Sonuçları

1. Polis Memurları E.O. ve E.S.ye Karşı Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçundan Yapılan Soruşturmanın Neticesi

33. Savcılık 23/1/2015 tarihinde faili meçhul şüpheli hakkında zamanaşımı tarihi olan 22/8/2022 tarihine kadar daimî arama kararı vermiştir.

2. Başvurucu Hakkında Görevi Yaptırmamak İçin Direnme ve Karıştığı Öne Sürülen Kavgada Yaralama Suçlarından Yapılan 2014/13781 No.lu Soruşturmanın Neticesi

34. Savcılık 17/2/2015 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Olay tarihinde, içerisinde mağdur ile müşteki/şüphelilerin de bulunduğu iki grup arasında Şerefiye Mahallesi Ulucami önünde omuz atma meselesi yüzünden çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi ve tarafların birbirini karşılıklı darp etmeleri üzerine soruşturma başlatılmış ise de;

Mağdurun kavga sırasında yaralanmadığı, adli raporuna göre darp ve cebir izine rastlanmadığı, müşteki/şüphelilerin yaralanmasının Van Adli Tıp Şube Müdürlüğünden alınan rapora göre; hayatı tehlikeye düşürecek nitelikte olmadığı, basit tıbbi müdahale ile giderilebilir derecede hafif olduğu ve kemik kırığı tarif edilmediği, olay sebebi ile müşteki şüphelilerin şikayetçi olmadıkları, müşteki/şüpheli Şehmus İŞİK'in olaya karışmadığını

belirterek suçlamaları kabul etmediği, olay sonrası plastik mermi ile kendini yaralayan polis memurundan şikayetçi olduğu, ancak olay anı ve yerini gösterir kamera kayıt sistemlerinin gayri faal olduğu, bu sebeple olaya ilişkin görüntülere ulaşılamadığı, bu kapsamda güvenlik görevlilerine karşı görevi yaptırmamaya yönelik eylemler ve şüphelileri ile müşteki/şüphelilerin yaralanmasına sebep olan eylem ve şüphelilerin tespit edilemediği, bu konuda dosya kapsamında yeterli delil elde edilemediği,

Bu hali ile olayda müşteki/şüphelilere atılı suçun, 'basit kasten yaralama' suçu niteliğinde olduğu, bu suçların 5237 sayılı TCK.nun 86/2 maddesi kapsamında takibinin şikayete bağlı suçlardan olduğu, müşteki şüphelilerin karşılıklı şikâyetçi olmadıklarını bildirmesi karşısında, atılı suçun kovuşturma şartı olan şikayetin gerçekleşmediği, ayrıca müşteki/şüphelilerin üzerine atılı 'görevi yaptırmamak için direnme' suçuna yönelik eylemleri için her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği müşteki/şüpheli beyanları tahkikat evrakı ve tüm dosya kapsamından anlaşılmakla... [kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.]

35. Bu karara başvurucunun yaptığı itiraz 30/11/2015 tarihinde Van 1. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

3. Haksız Gözaltı Nedeniyle Tazminat Davası

36. 25/8/2014 günü saat 00.00 ile 02.00 arasında haksız olarak gözaltında tutulduğu ve kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanan soruşturmadan dolayı başvurucu, 6/4/2015 tarihinde Van 1. Ağır Ceza Mahkemesinde koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açmıştır. Mahkeme 18/9/2015 tarihinde başvurucuya 70 TL manevi tazminat verilmesine kesin olarak karar vermiştir.

4. Polis Memuru E.S. Hakkında Yapılan Soruşturmanın Neticesi

37. FN303 tüfeği kullanan polis memuru E.S. hakkında yapılan soruşturma 10/11/2015 tarihinde kovuşturmasızlık kararıyla sonuçlanmıştır. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“…

Tüm bu bilgiler ışığında soruşturma dosyası değerlendirildiğinde, olay tarihinde meydana gelen kavgaya müdahale etmek üzere olay yerine giden kolluk ekiplerine kavga eden taraflarca taş ve şişe atıldığı, şüphelinin de bu sırada kanunun kendisine verdiği yetkiyle elinde bulunanFN303 marka boyalı mermi atabilen savunma tüfeğini kullandığı ve müştekinin yukarıda anılan nitelikte yaralanmasına sebep olduğu, her ne kadar ilk bakışta şüphelinin fiilinin, 5237 sayılı TCK'nın 256. maddesinde düzenlenen zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması suçunu oluşturabileceği akla gelse dahi, somut olayda zor kullanma yetkisine sahip olan kolluk görevlisi şüphelinin görevinin gerektirdiği ölçünün dışına çıkmadan hukuka uygun ölçülü ve orantılı güç kullanarak yasanın kendisine verdiği yetkiyi kullandığı ve bu durumun bir hukuka uygunluk sebebi teşkil ettiği anlaşıldığından,

Şüpheli hakkında KAMU ADINA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA... [karar verilmiştir.]”

38. Van 1. Sulh Ceza Hâkimliği 30/11/2015 tarihinde başvurucunun bu karara yaptığı itirazı usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

39. 14/12/2015 tarihinde tebliğ edilen karara karşı 29/12/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

40. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun birinci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Polis, asayişi amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.”

41. İlgili ulusal hukukun diğer kısımları için bkz. Hasan Fırat [GK], B. No: 2015/9496, 31/10/2019, §§ 29, 30.

B. Uluslararası Hukuk

42. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Özge Özgürengin, B. No: 2014/5218, 19/4/2018, §§ 26-38.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

43. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

44. Başvurucu;

i. Savcının olaydan haberdar edilmeyerek derhâl ve resen soruşturma başlatılmadığını,

ii. Mağdur olduğu olayda şüpheli yapılarak maddi gerçeğin örtbas edildiğini,

iii. Olay yerinde bulunması muhtemel delillerin kaybolmaması için tedbir alınmadığını, MOBESE kayıtları ve diğer güvenlik kamerası görüntülerinin elde edilmesi için girişimde bulunulmadığını,

iv. Savcılığın kolluk envanterinde bulunan müdahale silahları arasında plastik mermi atan silah bulunup bulunmadığı, varsa bunları kullanan personelin kimlik bilgi ve fotoğraflarının gönderilmesi için yazdığı müzekkereye Emniyet Müdürlüğünün verdiği cevabın kendisini suçlayıcı ve yanıltıcı içeriği olduğunu,

v. Emniyetin cevap yazısında plastik mermi kullanılmadığı, bunun yerine darbe etkili ve boya içeren mermi kullanıldığı ifade edilmiş ise de olaydan sonra hastanede çekilen fotoğraflarda boya benzeri bir madde bulunmadığı, benzer bir olay nedeniyle açılan bir davada Ulusal Kriminal Büronun verdiği raporda FN303 yarı otomatik silahın insanın baş bölgesine geldiğinde yaklaşık 11 kg ağırlığında bir balyozla vurulmuş gibi etki doğuracağı, bu nedenle ölümcül neticelere yol açma tehlikesinden ötürü pek çok ülkede yasaklanan plastik mermi kullanımının orantısız bir müdahale aracı olduğunu,

vi. Sokakta tek başına yürüyemediğini, üniformalı polis görünce kaçıp saklandığını, geceleri kabus gördüğünü, olay nedeniyle gördüğü psikiyatrik tedavide travma sonrası stres bozukluğu tanısı konulduğunu, İstanbul Protokolü’ne göre rapor alınması gerektiğini,

vii. Başında, kolunda ve baldırındaki yaraya neden olan cismin niteliği ve ne tür silahtan atıldığı hususunda araştırma yapılmadığını belirterek insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

45. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

46. Bu konudaki genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Vedat Şorli ve Bilal Şorli (B. No: 2014/10459, 13/7/2016, bkz. §§ 81-97, 117-129) başvurusunda açıklanmıştır.

47. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında olabilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır. Muamelenin heyecanın yükseldiği ve duygu yoğunluğunun olduğu bir anda meydana gelip gelmediği de gözönünde bulundurulmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 83).

48. "Olay ve Olgular" kısmında özetlendiği üzere kalabalık iki ayrı grup arasında meydana gelen kavgaya müdahale sırasında başvurucunun baş, kol ve kalçasından basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte de olsa yaralandığı yaralandığı doktor raporlarıyla tespit edilmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, başvuruculara kolluğun müdahalesi sonucunda yaralandığı Mustafa Rollas (B. No: 2014/7703, 2/2/2017), Arif Haldun Soygür (B. No: 2013/2659, 15/10/2015), Muhterem Turantaylak (B. No: 2014/15253, 9/5/2018), Vedat Şorli ve Bilal Şorli, Zeki Bingöl (2) (B. No: 2013/6576, 18/11/2015), Erdal İmrek (B. No: 2015/4206, 17/7/2019) ve Özge Özgürengin başvurularını insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında incelemiştir.

49. Somut başvuruda da anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum tespit edilmediğinden başvurucunun maruz kaldığını öne sürdüğü fiziksel müdahalenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki asgari eşiğini geçtiği değerlendirilerek insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında inceleme yapılmasına karar verilmiştir.

50. Anayasa'nın 17. maddesi ve Sözleşme'nin 3. maddesi -belirli bir yasal muamele kapsamında- bir yakalamayı gerçekleştirmek için güç kullanımını yasaklamamaktadır. Bu bağlamda sınırları belli bazı durumlarda, kaçınılmaz ve aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 81, 82).

51. Bu çerçevede zor kullanma sırasında kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiaları incelenirken ilgili olayda zor kullanmayı gerektiren bir durum olup olmadığının ve böyle bir durum varsa kullanılan gücün ölçülü olup olmadığının denetlenmesi gerekmektedir.

52. Kolluk görevi ifa eden kişilere direnilmesi, zor kullanma gerektiren durumlardan bir tanesidir. Direnme fiili, direnen kişinin tutumuna göre aktif veya pasif şekilde ortaya çıkabilir. Aktif direnme kolluk görevlisine karşı fiziki bir saldırı, cebir veya tehdit eylemleri sonucu görevin ifasının engellenmesini, pasif direnme ise herhangi bir fiziki saldırı, cebir veya tehdit içermeyen, kolluk görevlisinin talimatlarına uymama şeklinde gerçekleşen eylemsizlik hâlini ifade etmektedir. Bu bağlamda direnmenin niteliğine göre görevin ifası için gerekli olan gücün mahiyeti değişkenlik arz etmektedir. Diğer taraftan zor kullanılmasının meşru kabul edilebilmesi için direnmenin sona ermemiş olması, güç

kullanımının görevin ifası için zorunlu olması ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olması gerekmektedir (Vedat Şorli ve Bilal Şorli, §§ 105, 106).

53. Görevlerini ifa ederken direnişle karşılaşan kolluk görevlileri, bu direnişi kırmak amacıyla ve direnişi kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkili oldukları gibi fiilî bir saldırı karşısında meşru savunma hakkına da sahiptir. Bununla birlikte zor kullanma, yalnızca zorunlu hâllerde başvurulabilecek bir yol olup kullanılan güç, ölçülü ve kademeli olmalıdır (Vedat Şorli ve Bilal Şorli, § 107).

54. Akşam vakti, aralarında sopalı ve döner bıçaklı kişilerin de bulunduğu otuz kırk kişilik kalabalık iki grup arasında çıkan kavganın polise bildirilmesi üzerine bir ekip olay mahalline ulaşmıştır. Kavganın ciddiyetini anlayan polisler Haber Merkezinden takviye ekip talep etmiştir. Polisin uyarısına aldırış edilmemesi üzerine bedensel kuvvet, kalkan ve biber gazı kullanılarak olaya müdahale edildiği, olay tutanağında yer alan ve başvurucu tarafından aksi iddia edilmeyen bilgiler arasındadır. Olayda iki polis memuru, başvurucu ve C.D. yaralanmıştır. Ayrıca bir işyerinin camının kırıldığı, kepenklerinde taş ve sopa izleri bulunduğu tespit edilmiştir.

55. Buna göre 2559 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca asayişi sağlamakla görevli polisin müdahale etmemesi durumunda birçok kişinin ciddi şekilde yaşam ve vücut bütünlüğünün tehlikeye girebileceği bir olaya yapılan müdahalenin gerekli olmadığı söylenemez.

56. Güç kullanımının gerekliliği ortaya konulduktan sonra ele alınması gereken ikinci husus bunun ölçülü olup olmadığıdır.

57. Kavgaya yapılan müdahale sırasında başvurucunun da bir şekilde maruz kaldığı cebir düzeyinin ölçülü olup olmadığının başvuruya konu olayın özel şartları, olayın meydana geldiği yer ve zamanın hassasiyeti, psikolojik iklim, görevlilerce algılanan tehlikenin oluşturduğu risk ve belirsizlik düzeyi gibi faktörler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir.

58. Başvurucunun kavganın tarafı olmamasından ötürü müdahale edilmemesi gereken birisi olması hâlinde dahi müdahale sırasında ortaya çıkan panik ve kargaşadan etkilenmesinin mümkün olduğu gözetilmelidir. Bu tür durumlarda kolluk görevlilerinin kontrollü hareket etmesi ve müdahaleyi gerektiren durumu yaratan kişiler dışındakilerin müdahaleden etkilenmemesi için gerekli tedbirleri alması beklenir. Ancak müdahalenin oluşturduğu kargaşa ve panik ortamında bu tedbirlerin kolluk görevlileri tarafından her zaman mutlak olarak uygulanmasının zorluğu da kabul edilmelidir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 94; Ali Ulvi Altunelli, B. No: 2014/11172, 12/6/2018, § 67).

59. Onlarca kişinin birbirine girdiği, bazılarının yaralandığı ve bir işyerine zarar verildiği, polisin tüm uyarılarına rağmen dağılmayıp, polise taş ve sopalarla saldırıda bulunulan somut olaydaki manzaranın 2559 sayılı Kanun'un 1. maddesinde halkın can ve mal güvenliğini korumak ve asayişi sağlamakla görevli olan kolluk açısından hassasiyet taşıdığı görülmektedir. Kaldı ki bu kadar çok kişinin içinde yer aldığı kavgada sokaktan geçerken şiddete maruz kaldığını öne süren başvurucunun kavganın tarafları arasında bulunup bulunmadığının kolluk tarafından ayırt edilmesinin güç olduğu değerlendirilebilir.

60. Bireylerin can ve mal güvenliğini zedeleyecek biçimde asayişin bozulması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edecek tedbirleri alabilecekleri kabul edilmelidir. Alınan tedbirler, durumun özelliklerine ve gerekliliklerine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle devletin bu konuda yapacağı düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahip

olduğunun kabulü gerekir (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 81). Polislerden bazılarının da yaralandığı olayın sonlandırılması ve faillerin yakalanması gayesiyle 2559 sayılı Kanun'un 16. maddesinde sayılanlardan bedensel ve maddi güç kullanılmıştır. Gerek polislerdeki gerekse başvurucudaki yaraların basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olması ile olayın meydana geldiği saat ve olayın gelişim süreci, savunma tüfeği marifetiyle kullanılan gücün ölçülü olduğunu ortaya koymaktadır.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının esas yönünden ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

62. Anayasa'nın 17. maddesinin maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verildiğinden usul boyutundan ayrıca değerlendirme yapılmasına lüzum görülmemiştir (istisnai durumlarda yapılan benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Deniz Kürtoğlu ve diğerleri, B. No: 2015/3247, 28/11/2019, § 67).

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FIRAT CAN

B. No: 2016/762 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/762

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FIRAT CAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/762)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 20/8/2020-31219

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Fırat CAN

Vekili : Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklu olan başvurucunun ceza infaz kurumuna nakli sırasında kamu görevlisi tarafından yaralanması ve olaya ilişkin yapılan yargılama sonucunda fail hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedenleriyle eziyet yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/1/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre olaylar özetle şöyledir:

8. Kırklareli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) terör örgütü üyeliğinden tutuklu bulunan başvurucunun öğrencisi olduğu Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinin sınavlarına girmesi amacıyla İstanbul'a sevki sağlanmıştır. Başvurucu, sınavlara girdikten sonra tutulduğu Ceza İnfaz Kurumuna götürülmek amacıyla 11/6/2007 tarihinde İstanbul Maslak Sevk Bölüğüne (Sevk Bölüğü) getirilmiştir. Başvuruya konu olay burada meydana gelmiştir ve taraflarca farklı şekilde aktarılmaktadır. Bu nedenle taraflar arasında yaşananlar bu husus dikkate alınarak inceleme yapılacaktır.

9. Başvurucu, Sevk Bölüğünde yaşanan olaydan sonra aynı gün, tutulduğu Ceza İnfaz Kurumuna getirilmiştir. Ertesi gün başvurucu, Ceza İnfaz Kurumundan Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığına (Savcılık) dilekçe yazarak suç duyurusunda bulunmuştur. Başvurucu yazdığı dilekçede özetle Sevk Bölüğü jandarmasının işkencesine maruz kaldığını, işkence izlerinin tespit edilmesi için adli tabipliğe sevk edilmesi gerektiğini, konu hakkında Savcılığa ayrıntılı ifade vermek istediğini, iki altın, iki gümüş yüzüğünü kendisi işkence altındayken aynı askerin gasbettiğini, sonra da bunların İstanbul H Tipi Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne bırakıldığının kendisine söylendiğini belirtmiştir.

10. Başvurucu aynı gün Ceza İnfaz Kurumundaki doktora muayene olmuştur. Yapılan muayene sonucuna göre hekim tarafından bazı tespitlerde bulunulmuştur:

"Baş-boyun muh. fiziksel bulgu olmamakla beraber yutma güçlüğü çektiğini söylüyor, sağ üst dudak kenarı içten minimal sıyrık, sağ [veya sol] kol biceps kası orta hattında ekimoz ve ödem, dokunma ile ağrılı, thoraks muayenesinde sağ kaburga 10-11-12 izasında bastırmakla ağrı, solunum sesleri normal, sağ axial bölgede (koltuk altından) yaklaşık 7-8 cm aşağıda darbeye bağlı yaygın hipermi ve ağrı mevcut sol ayak ventral bölümde metatarslar üzerinde yaygın ödem ve ağrı, bel bölgesinde ağrı tarifliyor. Darp ve cebir kanaati hasıl olmuştur. Basit tıbbi müdahale ile iyileşebileceği kanaati olmasına rağmen kaburga kırığı veya çatlağı şüphesi ile kati rapor için Kırklareli Devlet Hastanesi Hariciye Polikliniğine sevki gerekir."

11. 12/6/2007 tarihinde Savcılıkta müşteki sıfatıyla beyanda bulunan başvurucu buradaki ifadesinde Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu, sınava girmek amacıyla İstanbul'a sevk edildiğini, 11/6/2007 tarihinde İstanbul Jandarmasına bağlı Maslak Sevk Bölüğü tarafından ring aracı ile Kırklareli'ndeki Ceza İnfaz Kurumuna getirildiğini, Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumunda ring aracına bindirilmeden önce Maslak Sevk Bölüğünde görevli jandarma uzman çavuş ve emrindeki on asker tarafından Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumunun tuvaletine götürülerek dövüldüğünü, hayalarının sıkıldığını, copla boğazına vurulduğunu ve kendisine hakaret edildiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca ifadesinde; isimlerini bilmediği bu kişilerin söz konusu eylemleri kendisinin örgüt üyesi olduğunu iddia etmeleri ve parmağındaki yüzüğü çıkarmak istemeleri sebebiyle yaptıklarını, zorla yüzüklerini aldıklarını, yüzüklerin akıbetini bilmediğini, kendisini döven ve kendisine hakaret edenlerden şikâyetçi olduğunu söylemiştir.

l2. 13/6/2007 tarihinde sevk edildiği Kırklareli Devlet Hastanesinde muayene olan başvurucu hakkında düzenlenen raporda yaralanmaların basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

13. Başvurucunun şikâyeti üzerine yürütülen soruşturma hakkında Savcılık tarafından 14/6/2007 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek dosya Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

14. Hükümlü Teslim Tutanağı'nda imzası bulunan ve başvurucuyu Ceza İnfaz Kurumuna getirdiği anlaşılan Jandarma Uzman Çavuş M.N.T., yetkili Savcılığa 10/1/2008 tarihinde ifade vermiştir. Başvurucu buradaki ifadesinde şunları söylemiştir:

"Ben İl Jandarma alay komutanlığı cezaevi jandarma sevk bölük komutanlığında uzman çavuş olarak görev yapmaktayım. bana sormuş olduğunuz hükümlü Fırat Can ın iddialarına ilişkin olarak olayı şu anda hatırlayamadım. ben devamlı olarak mahkum sevklerine gitmekteyim. sevkler sırasında zaman zaman problemler olmaktadır. bana mevzuat ve yönelgelerler verilen talimatlara uygun biçimde sevk işlemlerini yapıyoruz. cezaevinden teslim aldığımız hükümlü ve tutuklunun üzerinde para, altın, mücevherat, dijital elektronik eşya gibi eşyaları kabul etmiyoruz. bu eşyaları cezaevi idaresine iade ediyoruz. daha sonra cezaevi kendisi nakil olan diğer cezaevine göndermesi gerekiyor. uygulama bu yöndedir. müşteki Fırat Can ın iddia ettiği yüzüklerde bu şekilde cezaevi idaresine iade edilmiştir. ancak ben kesinlikle kendisini darp etmedim. böyle bir olay olsaydı hatırlardım. bu nedenle iddiayı kabul etmiyorum. nakil sırasında her nakil işleminde ayrı bir asker görevlendirilir. müştekinin iddia ettiği tarihte hangi askerlerin görevli olduğnu hatırlamıyorum. ancak o tarihte ben görevli idim. 11/06/2007 tarihli teslim tutanağındaki imza da bana aittir."

15. Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 25/2/2009 tarihli iddianame ile M.N.T. hakkında zor kullanma yetkisinin aşılması suretiyle kasten yaralama suçundan kamu davası açılmıştır. Söz konusu iddianamede, Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucunun Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi olduğu, sınav dönemi olması nedeniyle Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiği, sınavlarının bitmesi sonrasında Sevk Bölüğü komutanı olan şüpheliye yeniden Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilmek üzere tutanak ile teslim edildiği, şüphelinin başvurucunun parmağında bulunan yüzükleri çıkarmasını istediği, başvurucunun yüzüklerini çıkarmak istememesi nedeniyle 12/6/2007 ve 13/6/2007 tarihli sağlık raporlarına göre basit bir tıbbi müdahale ile iyileşecek biçimde dövülmek suretiyle yaralandığı, şüphelinin savunmasında başvurucuyu darbetmediğini beyan ettiği, olaya ilişkin tutanak bulunmadığı ancak başvurucunun iddiasını doğrulayacak biçimde rapor düzenlendiği, bu şekilde şüphelinin sevk sırasında yüzüğünü vermek istemeyen başvurucuyu darbetmek suretiyle üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

16. Eyüp 2. Sulh Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada şüphelinin savunması ve başvurucunun beyanları alınmış, 3/6/2010 tarihli üçüncü duruşmada görevsizlik kararı verilmiştir. Söz konusu kararda; failin eyleminin işkence suçunu oluşturma ihtimalinin bulunduğu, bu konuda yargılama yapma yetkisinin ağır ceza mahkemesinde olduğu belirtilmiştir. Verilen kararın kesinleşmesi üzerine yargılama Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) devam etmiştir.

17. 7/12/2011 tarihinde ilk duruşma yapılarak başlayan yargılama sürecinde failin savunması talimat yoluyla iki kez alınmıştır. M.N.T. söz konusu savunmalarında daha önceki beyanları gibi başvurucuyla tartışma dahi yaşamadığını, kendisine herhangi bir şekilde

vurmadığını ileri sürmüştür. Mahkemece tutukluluğu sona eren başvurucunun ifadesi ve şikâyetleri alınmak istenmiş ise de kendisine ulaşılamadığından beyanları alınamamıştır. Başvurucu vekili, M.N.T. dışında olaya karışan kamu görevlilerinin de yargılanmasını Mahkemeden talep etmiştir. Yargılamanın hâlihazırda sanık hakkında devam ettiğini, istendiği taktirde bu konuda kendilerinin Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunabileceğini belirten Mahkeme, talebi reddetmiştir.

18. Başvurucunun talebi üzerine başvurucuyla Ceza İnfaz Kurumunda aynı tarihte hükümlü olarak bulunan N.T., G.K. ve K.Y.nin tanık olarak dinlenmelerine karar verilmiştir. Talimatla alınan ifadesinde N.K. özetle 11-12-13/6/2007 tarihlerinde Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunduğunu, başvurucunun da aynı Ceza İnfaz Kurumunda hükmen tutuklu olarak kaldığını, iş kollarının aynı olması sebebiyle atölyede görüştüklerini, farklı odalarda kaldıklarını, başvurucunun sınav sonrası getirildiğinde kendisinin kaldığı odaya konulduğunu, tarihin 13/6/2007 saatin 23.00 civarı olduğunu, başvurucunun saçında biraz dağınıklık ve boynunda hafif kızarıklar gördüğünü, hâlsizliğinin ve yorgunluğunun bakınca anlaşıldığını, kendisine sadece “Beni uzman çavuş dövdü.” dediğini ancak nedenlerini, nerede ve nasıl bir olay yaşadığını anlatmadığını, o gece rahat uyuduğunu, herhangi bir inleme veya sızlanma durumunun olmadığını, aynı gecenin sabahında başvurucunun Kırklareli Devlet Hastanesine götürüldüğünü, geri geldiğinde doktorun muayene edip rapor verdiğini belirttiğini ancak yüzünde, boynunda veya kollarında tedavi edildiğine dair bir belirti veya yaralandığına dair bir olgu bulunmadığını söylemiştir.

19. Tanık olarak talimat yoluyla dinlenen G.K. ifadesinde özetle Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunduğunu, başvurucuyu Ceza İnfaz Kurumuna girmeden önce de tanıdığını, sınav sonrası getirildiğinde kendisinin kaldığı odaya konulduğunu, bu sırada tarihin 13/6/2007saatin ise 23.00 sıraları olduğunu, başvurucunun kendisine olayları anlattığını, Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumu çıkışında güvenlik kontrolü yapıldığı sırada elindeki yüzüğü çıkarmak istemeyince görevlilerin boğazını sıktığını ve darbettiklerini söylediğini, koğuşa geldiğinde boğazında izlerin göründüğünü, sesinin çıkmadığını, saçları çekildiği için başında yaralar olduğunu, hastaneye götürüldüğünü, ilerleyen günlerde başvurucunun başındaki yaraların pansumanını kendisinin yaptığını, saçların çekilmesi nedeniyle bazı bölgelerdeki derilerin soyulduğunu, başvurucunun moralinin ve psikolojisinin bozulduğunu beyan etmiştir. Başvurucunun tanık olarak dinlenmesini istediği K.Y.nin ifadesi Ceza İnfaz Kurumundan tahliye edildiği için alınamamıştır.

20. Olay sırasında Sevk Bölüğünde başvurucuyla beraber nakil aracında bulunan M.E.A. talimatla tanık olarak dinlenmiştir. İfadesinde özetle olay sırasında Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumundan Tekirdağ Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiğini, başvurucunun da kendisi ile birlikte başka bir ceza infaz kurumuna sevk edildiğini, ayrıca kendileri ile birlikte birden fazla tutuklu ve hükümlünün sevk edilmek üzere orada olduğunu, olay günü saat 12.00-14.00 sıralarında Bayrampaşa Ceza İnfaz Kurumunun çıkış kapısında, Ceza İnfaz Kurumu görevlilerince tutukluların jandarmaya teslim edildiği yerde jandarma görevlisi rütbeli bir subay ya da astsubayın başvurucunun elinde bulunan alyansı çıkarıp teslim etmesini istediğini, başvurucunun ise alyansın bir zararı olmadığını, daha önceki uygulamalarda alyansın çıkarılmadığını, bu nedenle de alyansı çıkarmayacağını söylediğini, bunun üzerine iki jandarma erinin başvurucunun kollarından tuttuğunu, rütbeli jandarmanın da elindeki copla birkaç defa sırtına vurduğunu, başvurucuya hakaret ettiğini ve daha sonra jandarma görevlilerinin başvurucuyu zorla sürükleyerek bir başka odaya götürdüklerini, oradan başvurucunun bağırdığını, katılanın "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek." şeklinde

slogan attığını, daha sonrası hakkında bilgi sahibi olmadığını, başvurucuya vuran şahsı tanımadığını, rütbesini de hatırlamadığını, kollarından tutan askerleri de aradan zaman geçtiği için hatırlamadığını, o gün görevli olan ve sevki gerçekleştiren komutan ve erlerin olaydan sorumlu olduğunu beyan etmiştir.

21. Sınavdan sonra başvurucuyu teslim alan ve buna ilişkin tutanakta ismi ve imzası bulunan infaz koruma memuru R.D. tanık olarak verdiği ifadesinde özetle başvurucunun İstanbul'da sınava girdikten sonra jandarma tarafından tutulmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumuna getirildiğini, 11/6/2007 tarihinde saat 22.00'de başvurucuyu kendilerinin teslim aldığını, teslim aldıkları sırada kişide herhangi bir darp ve cebir izi olmadığını ancak sınava girme sırasındaki hadiselerden bir bilgisi olmadığını, teslim sırasında başvurucuda darp, cebir veya işkenceye dair bir iz olmadığını, görmüş olmaları durumunda zaten hastaneye sevkini sağlamaları gerektiğini söylemiştir.

22. Mahkemece yapılan yargılama sonucunda Cumhuriyet savcısının mütalaasına uygun olarak sanık M.N.T., kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kasten yaralama suçundan 180 gün adli para cezası ile cezalandırılmış; duruşmadaki davranışları lehine takdirî indirim nedeni kabul edilerek cezasından 1/6 oranında takdirî indirim yapılmış ve neticeten 150 gün adli para cezası karşılığı olarak 3.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılmıştır. Ayrıca başvurucu hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Mahkemenin 27/10/2014 tarihli karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Her ne kadar basit yaralama suçundan Eyüp Sulh Ceza Mahkemesine kamu davası açılan sanık M.N.T.nin eyleminin işkence suçunu oluşturduğundan bahisle Eyüp 2. Sulh Ceza Mahkemesince görevsizlik kararı verilerek dava dosyası mahkememize gönderilmiş ise de sanığın savunması, müşteki ve müdahilin beyanları, tanık anlatımları, müştekiye ait doktor raporları ve bu raporlarda belirtilen yaralanmanın basit oluşu, olayın oluş şekli, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamından olay tarihinde Kırklareli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan müştekinin sınav için İstanbul'a getirilip tekrar Kırklareli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na götürüleceği sırada parmağındaki yüzüğü çıkarmamakta ısrarda bulunan müşteki Fırat Can'a olay sırasında kamu görevi yapan ve kamu görevlisinin sahip olduğu yetkiyi kötüye kullanan Jandarma görevlisi sanık M.N.T.nin müştekiyi basit şekilde darp etmek suretiyle TCK 86/2, 86/3-d maddelerinde tanımlanan suçu işlediği anlaşıldığından değişen suç vasfına göre eylemine uyan 5237 sayılı TCK.nun 86/2, 86/3-d, 62/1, 52/2 maddeleri uyarınca tecziyesine,

...

...[karar verilmesi gerekmiştir.]"

23. Başvurucu, suç vasfının yanlış değerlendirildiğini de belirttiği dilekçeyle, sanık hakkında verilen HAGB kararına itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 4/2/2015 tarihli kararıyla reddedilmiş ve verilen karar başvurucu vekiline mahkeme kaleminde elden 9/12/2015 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu 8/1/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Takdiri indirim nedenleri" kenar başlıklı 62. maddesi şöyledir:

"(1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altıda birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir."

26. 5237 sayılı Kanun'un "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

…

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

…

işlenmesi halinde şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

27. 5237 sayılı Kanun’un "İşkence" kenar başlıklı 94. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

28. 5237 sayılı Kanun'un "Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması" kenar başlıklı 256. maddesi şöyledir:

"Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması hâlinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

29. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"…

(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl(2) veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) "İşkence yasağı" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

31. 18/6/2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 16/12/1966 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

32. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi Sözleşme'nin mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men ettiği belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (birçok karar arasından bkz. Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

33. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin inandırıcı kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131). AİHM’in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov (Jalaloglu)/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; benzer yöndeki karar için bkz. Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

34. AİHM, devletin pozitif yükümlülüklerinin kapsamının Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muamelelerde bulunanların devlet görevlisi olması veya şiddetin özel kişiler tarafından uygulanmış olmasına göre farklılık gösterdiğini kabul etmektedir (Beganović/Hırvatistan, B. No: 46423/06, 25/6/2009, § 69).

35. AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soruşturulması gerektiğini birçok kararında dile getirmiştir (Saçılık ve diğerleri/Türkiye, B. No: 43044/05 ve 45001/05, 5/7/2011, §§ 90, 91).

36. AİHM, bir devlet görevlisinin işkence veya kötü muameleyle suçlandığı durumlarda etkili başvurunun amaçları çerçevesinde cezai işlemlerin ve hüküm verme sürecinin zamanaşımına uğramamasının, affın ya da genel affın mümkün kılınmamasının büyük önem taşıdığına işaret etmiştir. Ayrıca AİHM, soruşturması veya davası süren görevlinin görevinin askıya alınmasının, hüküm alırsa meslekten men edilmesinin önemine dikkat çekmiştir (Abdülsamet Yaman/Türkiye, B. No: 32446/96, 2/11/2004, § 55).

37. AİHM, hukuka aykırı öldürme eylemlerine ilişkin olarak Türkiye'de yürürlükte bulunan ulusal hukukun mahkemelere HAGB kararı vermelerine olanak sağladığını ancak mahkemelerin takdir yetkilerini, ilgili eylemlere hiçbir şekilde müsamaha edilmeyeceğini göstermek için kullanmaktan ziyade ciddi bir suç teşkil eden eylemin sonuçlarını hafifletmek ya da ortadan kaldırmak için kullandıklarını belirtmektedir (Kasap ve diğerleri, B. No: 8656/10, 14/1/2014, § 60; hâkimlerin takdir haklarını kullanmalarına ilişkin benzer yöndeki eleştiriler için bkz. Okkalı/Türkiye, B. No: 52067/99, 17/10/2006, § 75). Ayrıca AİHM, HAGB kararı verilmesiyle faillerin cezadan tamamen muaf kaldığını çünkü HAGB kararının uygulanması sonucunda -failin denetimli serbestlik tedbirlerine uyması koşuluyla- verilen kararın içerdiği ceza da dâhil olmak üzere tüm hukuki sonuçlarıyla ortadan kalktığını ifade etmektedir (Kasap ve diğerleri/Türkiye, § 60).

38. Aynı şekilde AİHM, negatif yükümlülükler kapsamında kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu ortaya çıkan kötü muamele iddialarını içeren bazı başvurularda (Eski/Türkiye, B. No: 8354/04, 5/6/2012, § 36; Taylan/Türkiye, B. No: 32051/09, 3/7/2012, § 46; Böber/Türkiye, B. No: 62590/09, 9/4/2013, § 35; Ateşoğlu/Türkiye, B. No: 53645/10, 20/1/2015, § 28), yapılan yargılama sonucunda verilen mahkûmiyete ilişkin HAGB kararı verilmesinin Sözleşme'nin 3. maddesini usul yönünden ihlal ettiği gerekçesiyle kabul edilemez bir önlem olarak belirtmiştir. Ancak AİHM, devletin pozitif yükümlülüklerinin kapsamının Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muamelelerde bulunanların devlet memuru olması veya şiddetin özel kişiler tarafından uygulanmış olmasına göre farklılık gösterdiğini de kabul etmektedir (Beganović/Hırvatistan, § 69).

39. Öte yandan AİHM, üçüncü kişiler arasında gerçekleşen kasten yaralama olayına ilişkin mevcut davaya özgü koşulları dikkate alarak ceza davası sonucunda verilen mahkûmiyet hükmünün yeterli caydırıcı etkiye sahip olduğunu ve HAGB kararının Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı muamelelere karşı bireylerin korunmasının amaçlandığı caydırıcı yasal önlemleri etkisiz kılmadığını belirterek devletin Sözleşme'nin 3. maddesi gereğince üstüne düşen pozitif yükümlülükleri yerine getirdiğini de dile getirmiştir (Çalışkan/Türkiye (k.k.), B. No: 47936/11, 1/12/2015, §§ 46-52).

40. AİHM kolluk görevlilerinin güç kullanımlarının hukuka aykırılık teşkil ettiğine ilişkin yerel yargı makamlarınca yapılan nihai tespitlerden sonra ayrıca Sözleşme kapsamında söz konusu hakkın maddi boyutu itibarıyla ihlal edilip edilmediği yönünde bir inceleme yapmayacağını ancak yerel yargı makamlarınca söz konusu ihlalin verilen ceza ile orantılı şekilde giderilip giderilmediğini cezanın caydırıcı etkisi yönünden değerlendireceğini belirtmiştir. Başka bir ifadeyle AİHM yerel mahkemelerce hukuka aykırı eylemin sabit görülmesinden sonra ihlale yönelik uygun ve yeterli bir tazminatın sağlanıp sağlanmadığı ile sınırlı bir inceleme yapacağını belirtmiştir (Kasap ve diğerleri/Türkiye, § 56; Fadime ve Turan Karabulut/Türkiye, B. No: 23872/04, 27/5/2010, § 43; Külah ve Koyuncu/Türkiye, B. No: 24827/05, 23/4/2013, § 38).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

41. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

42. Başvurucu; suç vasfında hataya düşülerek işkence yerine daha az ceza gerektiren kasten yaralama suçundan sanığın cezalandırıldığını ve üstelik hem alt sınırdan ceza verilip hem de hakkında HAGB kararı verilmesi nedeniyle suçun cezasız bırakıldığını, sanık hakkında idari bir soruşturma yürütüldüğüne ilişkin dosyada bir bilgi bulunmadığını ve yargılanması gereken diğer faillerin yargılamaya dâhil edilmemesi nedeniyle olay hakkında hızlı ve etkili bir soruşturma yapılmadığını belirtmiştir. Sanığın ve tanıkların dinlenmesinden haberdar edilmemesi sebebiyle avukatının bu kişilere soru sorma imkânı bulamadığını ifade eden başvurucu; Mahkemenin gerekçesinin hatalı olduğunu, HAGB kararına yaptığı itiraza bakan mercinin Cumhuriyet savcısının mütalaasına karşı diyeceklerini sormadan, duruşmasız ve gerekçesiz şekilde talebini reddettiğini, karar sonucunun kendisine tebliğ edilmediğini belirterek adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

43. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, … maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

…

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

…"

44. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, (…) kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

45. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun adil yargılanma ve etkili başvuru hakları kapsamında delillerin eksik toplandığı ve yargılama sonucunda usule aykırı ve hatalı karar verildiği iddiası, kötü muamele yasağının usul boyutu yönünden yapılacak inceleme ile ilişkili olduğundan anılan haklar kapsamında ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

46. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

47. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde yasağın maddi ve usul boyutlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda yasağın maddi boyutu sadece bireyleri işkence ya da insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu (negatif yükümlülük) içermemektedir. Ayrıca bireylerin bu tür muameleye maruz kalmasını engelleyecek etkili önleyici mekanizmaların kurulması yönünde pozitif bir yükümlülük de içermektedir.

48. İşkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu ise bu yasağın ihlal edildiğine yönelik tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran iddiaların sorumlularının tespitini ve cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir soruşturma yapılması sorumluluğunu (pozitif yükümlülük) içermektedir.

49. Somut olayda başvurucu, kamu görevlileri tarafından gerçekleştirilen eylemin sabit olmasına rağmen eksik ve suç vasfının hatalı değerlendirildiği yargılama sonucunda failin daha az ceza gerektiren bir suçtan dolayı mahkûm edildiğini ve üstelik hakkında HAGB'ye karar verildiğini belirterek suçun cezasız kaldığını ileri sürmüştür. Yapılan kovuşturma neticesinde kamu görevlisine HAGB kurumunun uygulanmasının başvurucu açısından yeterli ve etkili bir telafi imkânı sunup sunmadığı, diğer bir ifadeyle mağdur sıfatını ortadan kaldırıp kaldırmadığının negatif yükümlülük -kötü muamele yasağının maddi boyutu- bağlamında incelenmesi gerekir. Bununla birlikte benzer olayların önüne geçilmesi amacına hizmet eden caydırıcı ceza verilmesine yönelik etkili bir soruşturma yapılıp yapılmadığının pozitif yükümlülük -usul boyutu- bağlamında ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

a. Anayasa’nın 17. Maddesinin Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

50. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

51. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmelerine neden olmamasını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

52. Anayasa’nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında ayrıca devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 51).

53. Anılan koruma yükümlülüğü devlete, söz konusu kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklemektedir. Anılan yükümlülük işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutunun bir unsurunu, devletin kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma hususundaki pozitif yükümlülüğünü

oluşturmaktadır. Koruma doğrultusunda yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gereken bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda devletin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında sorumluluğu ortaya çıkabilecektir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 82).

54. Öte yandan bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup her olayda asgari eşiğin aşılıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (Tahir Canan, § 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve ardındaki saik de eklenebilir. Ayrıca kötü muamelenin heyecanın ve duyguların yükseldiği durumda meydana gelip gelmediği de dikkate alınması gereken diğer bir faktördür (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

55. Anayasa ve Sözleşme tarafından kötü muamele, kişi üzerindeki etkisi gözetilerek derecelendirilmiş ve farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen ifadeler arasında bir yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Bir muamelenin işkence olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğini belirleyebilmek için anılan fıkrada geçen eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele kavramları ile işkence arasındaki ayrıma bakmak gerekmektedir. Bu ayrımın Anayasa tarafından, özellikle çok ağır ve zalimane acılara neden olan kasti insanlık dışı muamelelerdeki özel duruma işaret etmek ve bir derecelendirme yapmak amacıyla getirildiği ve anılan ifadelerin 5237 sayılı Kanun'da düzenleme altına alınmış olan işkence, eziyet ve hakaret suçlarının unsurlarından daha geniş ve farklı bir anlam taşıdığı anlaşılmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 84).

56. Buna göre anayasal düzenleme bağlamında kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelelerin işkence olarak belirlenmesi mümkündür (Tahir Canan, § 22). Muamelelerin ağırlığının yanı sıra İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesinde işkence teriminin özellikle bilgi almak, cezalandırmak veya yıldırmak amacıyla ya da ayrımcı bir nedenle kasten ağır acı veya ızdırap vermeyi kapsadığı belirtilerek kasıt unsuruna da yer verilmiştir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 85).

57. İşkence seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, uzun bir dönem içinde saatlerce uygulanmış, fiziki yaralanmaya, yoğun maddi veya manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler eziyet olarak tanımlanabilir (Tahir Canan, § 22). Bu hâllerde meydana gelen acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz bir unsur olarak bulunan acının ötesine geçmelidir. İşkenceden farklı olarak eziyette, belli bir amaç doğrultusunda ızdırap verme kastı aranmaz. AİHM fiziksel saldırı, darp, psikolojik sorgu teknikleri, kötü şartlarda tutma, kişiyi kötü muamele göreceği bir yere sınır dışı ya da iade etme, devletin gözetimi altında kişinin kaybolması, kişinin evinin yok edilmesi, ölüm cezasının infazının uzunca bir süre beklenmesinin doğurduğu korku ve sıkıntı, çocuk istismarı gibi muameleleri insanlık dışı muameleler olarak nitelendirmiştir. Bu nitelikteki muameleler Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında eziyet olarak nitelendirilebilir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 88).

58. Mağdurları küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kendilerinde korku, küçültülme, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve

vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen aşağılayıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak tanımlanması mümkündür (Tahir Canan, § 22). Burada eziyetten farklı olarak kişi üzerinde uygulanan muamele, fiziksel ya da ruhsal acıdan öte küçük düşürücü veya alçaltıcı bir etki oluşturmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 89).

59. Bir muamelenin bu kavramlardan hangisini oluşturduğunun belirlenebilmesi için her somut olay kendi özel koşulları içinde değerlendirilmelidir. Muamelenin kamuya açık olarak yapılması onun aşağılayıcı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan nitelikte olup olmamasında rol oynasa da bazı durumlarda kişinin kendi gözünde küçük düşmesi de bu seviyedeki bir kötü muamele için yeterli olabilmektedir. Ayrıca muamelenin küçük düşürme ya da alçaltma kastı ile yapılıp yapılmadığı dikkate alınsa da böyle bir amacın belirlenememesi, kötü muamele ihlali olmadığı anlamına gelmeyecektir. Bir muamele hem insanlık dışı/eziyet hem de aşağılayıcı/insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele niteliğinde olabilir. Her türlü işkence, aynı zamanda insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele oluştururken insan haysiyetiyle bağdaşmayan her aşağılayıcı muamele insanlık dışı/eziyet niteliğinde olmayabilir. Tutulma koşulları, tutulanlara yapılan uygulamalar, ayrımcı davranışlar, devlet görevlileri tarafından sarf edilen hakaretamiz ifadeler, engelli kimselerin karşılaştığı kimi olumsuz durumlar, kişiye normal olmayan bazı şeyleri yedirme içirme gibi aşağılayıcı muameleler insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele olarak ortaya çıkabilir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 90).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

60. Somut olayda başvurucunun tutuklu olarak kalmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumuna götürülmek üzere nakil aracına bindirildiği sırada kamu görevlisi olan uzman jandarma çavuşun fiziksel müdahalesine maruz kalarak yaralandığı mahkeme kararından anlaşılmaktadır. Başvurucu; tekme tokat atılmak suretiyle dövüldüğü, hayalarının sıkıldığı, cinsel organına tekme atıldığı, copla kaburgalarına ve boğazına vurulduğu şeklindeki iddialarda bulunsa da mahkeme kararında bu iddiaların doğruluğu konusunda bir kabul bulunmamaktadır. Başvuru konusu eylemin niteliği konusunda başvurucunun iddialarından ve Mahkemenin olayı kabulünden bağımız olarak bir değerlendirme yapılmalıdır. Ceza İnfaz Kurumuna götürülmek üzere elleri kelepçeli ve kamu görevlilerin gözetiminde bulunan başvurucunun olaydan bir gün sonra muayene olduğu ve hakkında sağlık raporu düzenlendiği görülmektedir. Düzenlenen sağlık raporunda başvurucunun vücudunun birden fazla bölgesinde ödem ve hipermi şeklinde bulguların olduğu gözetildiğinde başvuru konusu olaydaki eylemi eziyet olarak nitelendirmek gerekir.

61. Somut olayda anılan eylem nedeniyle ceza kovuşturması yürütüldüğü dikkate alındığında bu durumun başvurucu açısından yeterli ve etkili bir telafi imkânı sunup sunmadığının, diğer bir ifade ile yargılama sonucunun mağdur sıfatını ortadan kaldırıp kaldırmadığının incelenmesi gerekmektedir. Her ne kadar şahsi cezai mesuliyete ilişkin konulara değinmek ya da kişilerin suçlu olup olmadıklarına yönelik karar vermek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında değil ise de kamu görevlilerinin işledikleri kötü muamele suçları için yapılan uygulamalara ilişkin olarak suçun ağırlık derecesi ile verilen ceza arasında açık bir orantısızlığın bulunduğu durumlarda Anayasa Mahkemesinin anayasal denetim yapma görevi bulunmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76).

62. Usul boyutuna ilişkin olarak yapılacak incelemenin konusu olmakla birlikte bu aşamada, mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının tespiti açısından gerekli olduğu kadarıyla

başvurucu açısından yeterli ve etkili bir telafi sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Mahkemece, devletin negatif yükümlülüğüne aykırı eylemde bulunduğu tespit edilen sanık hakkında seçimlik cezalardan hapis cezası yerine para cezası tercih edilerek alt sınırdan ceza tayini yoluna gidilmiş ve sonuçta 3.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmış; ayrıca HAGB'ye karar verilmiştir. Ortaya konan gerekçeye göre sanığın başvurucunun yaralanmasıyla neticelenen eylemi ne şekilde gerçekleştirdiği açıkça ifade edilmemiş, sadece başvurucunun darbedildiğinden bahsedilmiştir. Başvurucunun vücudunun değişik yerlerinde yaralanmalar mevcut iken ve elleri kelepçeli bir şekilde kamu görevlilerinin gözetimi altında bulunduğu sırada yaralamanın gerçekleştirildiği ortadayken hapis cezası yerine para cezası tercih edilmesinin ve alt sınırdan ceza uygulanmasının failin fiiliyle orantılı ceza almasına ve başvurucu açısından uygun giderimin sağlanmasına hizmet ettiği söylenemeyecektir. Diğer taraftan kamu görevlisi hakkında disiplin cezası verilip verilmediği yönünde başvuru dosyasında bir bilgi de mevcut değildir.

63. Derece mahkemelerinin yaptıkları yargılama sonucunda verdikleri mahkûmiyet kararı sonrası HAGB kararı verilebilmesi için objektif birtakım koşulların yanında bir de subjektif koşul bulunmaktadır. Bu subjektif koşul, kanunda "sanığın kişilik özelikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları" olarak belirtilmiş ve buna göre sanığın bir daha suç işlemeyeceği yönünde mahkemede bir kanaat oluşması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Şüphesiz bu durumun takdiri hâkimlere ait olmakla birlikte sanığın kişilik özellikleri değerlendirilirken sanığın bir devlet görevlisi olduğu ve kötü muamele yasağını ihlal ettiği gözönünde tutularak bu husus karar gerekçesinde tartışılmalı ve buna uygun bir takdir hakkı kullanıldığı kararda gösterilmelidir. Hem AİHM (Kasap ve diğerleri, § 60; Eski/Türkiye, § 36; Taylan/Türkiye, § 46; Böber/Türkiye, § 35; Ateşoğlu/Türkiye, § 28) hem de Anayasa Mahkemesi (birçok karar arasından bkz. Mehmet Şah Araş ve diğerleri, B. No: 2014/798, 28/9/2016, §§ 108, 109) benzer durumlarda hâkimlerin takdir haklarını kullanırken insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağına ilişkin hak ihlalinin giderilmesinde HAGB kararlarının gereken düzeyde bir caydırıcılık sağlamadığını belirtmektedir. Dolayısıyla başvurucunun sağlık raporlarıyla tespit edilen yaralanmasının ağırlığına da bağlı olarak eziyet olarak değerlendirilen eylem nedeniyle kurulan hükmün -para cezası tercih edilerek alt sınırdan ceza verilmesi yoluna gidilmesi ve hukuki bir sonuç doğurmamayı ifade eden HAGB kurumunun uygulanması sebebiyle- başvurucu açısından mağduriyetinin etkili giderimini sağlayabilecek nitelikte olmadığı ve sonuç olarak başvurucunun mağdur sıfatının devam ettiği anlaşılmaktadır.

64. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan eziyet yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Anayasa’nın 17. Maddesinin Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

65. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usul boyutu da bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 110).

66. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili bir resmî soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa anılan madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı durumlarda devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, § 25).

67. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün bireyin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm ve yaralama olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin ölümcül ya da yaralamalı saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi, bu hak ihlalini gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

68. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

69. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız, hızlı ve derinlikli bir şekilde yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı ve soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalı; bu kapsamda diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dâhil söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdırlar (Cezmi Demir ve diğerleri, § 114).

70. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir. Bununla birlikte soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması gerekir (Fahriye Erkek ve diğerleri, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, §§ 68, 69).

71. Bu tür olaylarla ilgili cezai soruşturmaların etkililiğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilave olarak her olayda, mağdurların

meşru menfaatlerini korumak için bu sürece etkili bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 115).

72. Yetkililer resmî şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidir. Şikâyet yapılmadığında bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli, kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhâl başlaması, kamu denetimine tabi olarak özenli, süratli, bağımsız biçimde yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir (Tahir Canan, § 25).

73. Kamu görevlileri tarafından yapılan işkence ve kötü muamele iddiaları hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olması için soruşturmadan sorumlu ve tetkikleri yapan kişiler olaylara karışan kişilerden bağımsız olmalıdır. Soruşturmanın bağımsızlığı sadece hiyerarşik ya da kurumsal bağlantının olmamasını değil, aynı zamanda somut bir bağımsızlığı da gerektirir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 117).

74. Kötü muameleye ilişkin şikâyetler hakkında yapılan soruşturma söz konusu olduğunda yetkililerin hızlı davranması önemlidir. Bununla birlikte belirli bir durumda bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen sebepler ya da zorlukların olabileceği de kabul edilmelidir. Ancak kötü muameleye yönelik soruşturmalarda hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi, herhangi bir hile ya da kanunsuz eyleme izin verilmemesi ve kamuoyunun güveninin sürdürülmesi için yetkililer tarafından soruşturmanın azami hız ve özenle yürütülmesi gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 119).

75. AİHM, bir devlet görevlisinin işkence veya kötü muameleyle suçlandığı durumlarda etkili başvurunun amaçları çerçevesinde cezai işlemlerin ve hüküm verme sürecinin zamanaşımına uğramamasının, affın veya genel affın mümkün kılınmamasının büyük önem taşıdığına işaret etmiştir. Ayrıca AİHM, soruşturması veya davası süren görevlinin görevinin askıya alınmasının, hüküm alırsa meslekten men edilmesinin önemine dikkat çekmiştir (Abdülsamet Yaman/Türkiye, § 55).

76. Anayasa’nın 17. maddesinin amacı, kişinin maddi ve manevi varlığına ilişkin bir ölüm ya da yaralama olayında mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların tespit edilerek hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Dolayısıyla bu kapsamda açılmış olan tüm davaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlanması zorunluluğu bulunmamaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 127). Ancak usul yükümlülüğünün bir unsuru olarak tespit edilen sorumlulara fiilleriyle orantılı cezalar verilmeli ve mağdur açısından uygun giderim sağlanmalıdır (Şenol Gürkan, B. No: 2013/2438, 9/9/2015, § 105).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

77. Başvurucu, yaşadığı olayın bir gün sonrasında tutuklu bulunduğu Ceza İnfaz Kurumundan dilekçe yazarak Başsavcılığa şikâyette bulunmuştur. Başvurucu aynı gün Ceza İnfaz Kurumunun doktoru tarafından muayene edilerek vücudunda meydana gelen yaralanmalar tespit edilmiştir. Şikâyetin yapıldığı günün ertesinde Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucunun beyanı tespit edilmiş ve başvurucu, Kırklareli Devlet Hastanesine sevk edilerek hakkında kesin doktor raporu tanzim edilmiştir (bkz. §§ 9, 10).

78. Yürütülen soruşturma kapsamında olayın sorumlusu olarak fail M.N.T.ye ulaşan Başsavcılık, bu kişinin ifadesini alarak kişi hakkında kamu davası açmıştır. Düzenlenen iddianameyle zor kullanma yetkisinin aşılması suretiyle kasten yaralama suçundan

şüphelinin cezalandırılması istenmiş fakat görevsizlik kararı verilerek işkence suçundan yargılama yapılması amacıyla dosya, görevli mahkemeye gönderilmiştir. Mahkeme tarafından başvurucu ve şüphelinin beyanları alınmış ve olayın tanıkları dinlenerek şüphelinin başvurucuya fiziksel müdahalede bulunarak onu yaraladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sabit görülen eylemin kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kasten yaralama suçunu oluşturduğuna kanaat getiren Mahkeme bu suç için öngörülen seçimlik cezalardan adli para cezasını tercih ederek alt sınırdan ceza verme yoluna gitmiş ve sonuç itibarıyla fail hakkında HAGB'ye hükmetmiştir.

79. Soruşturma yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğünü oluşturduğundan yargılamanın nihai olarak mutlaka belli bir ceza türüyle sonuçlanması gerektiği söylenemeyecek olmakla birlikte mahkemelerin hukuku, sanıkların fiilen cezasız kalmalarını sağlayacak şekilde uyguladıklarının tespiti hâlinde soruşturmanın etkinliğinin sağlanamadığı sonucuna varılabilecektir.

80. Somut olayda yürütülen yargılamanın sonucunda alt sınırdan adli para cezası verilmesi ve netice itibarıyla HAGB kararı, kamu görevlisi hakkında tespit edilen eylemin niteliği ve başvurucunun sağlık raporlarıyla tespit edilen durumu bir bütün olarak değerlendirildiğinde soruşturmanın etkinliğinin sağlanmasının koşullarından biri olan sorumluların fiilleriyle orantılı ceza almaları koşulunun yerine getirilmediği ve cezasızlık sonucunun doğduğu anlaşılmaktadır. Bu durum benzer ihlallerin önüne geçebilmek amacıyla caydırıcılığın sağlanması için devletin sorumluların uygun ve yeterli cezalar ile cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir ceza soruşturması yürütme konusundaki yükümlülüklerine açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

81. Öte yandan başvurucu; olayın tüm faillerinin bulunup soruşturmaya dâhil edilmemesi nedeniyle etkili bir soruşturma yapılmadığını, bu nedenle suç vasfında hataya düşüldüğünü dile getirmiştir. Başvurucunun tutuklu olarak kalmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumuna nakledileceği sırada Sevk Bölüğünde yaşanan olay sırasında basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralandığı konusunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Başvurucu, soruşturma aşamasında şikâyetini dile getirirken failleri tanımadığını belirterek olayın gerçekleşme şeklinden bahsetmiş ve bu doğrultuda kendisini on kamu görevlisinin darbettiğini ileri sürmüştür. Yargılama aşamasında dinlenen M.E.A., başvurucunun iddialarına benzer nitelikte beyanda bulunmuştur.

82. Kötü muamele vakalarında fiziki bulgular bakımından doktor raporlarının anahtar role sahip olduğunun altı çizilmelidir. Başvurucunun iddialarının karine hâline dönüşmesine yol açacak nitelikte olan adli muayene raporundaki bulgular bunların savunulabilir düzeyde olduğunu sergilemektedir. Savcılık tarafından kamu davasının açılmış olması da bu durumun göstergesidir.

83. Savcılığın başvurucunun tutulmakta olduğu Ceza İnfaz Kurumuna teslim edilmesi sırasında düzenlenen tutanak üzerinden faile ulaştığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun olayı anlatış biçimine ve düzenlenen rapor içeriğine göre olayın birden fazla faili veya tanığı olabileceği ortadayken bu kişilerin ifadelerine başvurulmamış, sadece M.N.T. ile sınırlı olarak soruşturma yürütülmüştür. Şu hâlde savunulabilir nitelikteki iddialara rağmen olayın aydınlatılmasını ve tüm sorumluların ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir soruşturma yapıldığından söz etmek mümkün değildir. Diğer faillerin yargılamaya dâhil edilmesi talebinin Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunabileceği gerekçesiyle Mahkeme tarafından reddedilmesiyle eksikliğin kovuşturma aşamasında da devam ettirildiği

görülmektedir.

84. Bu durumda soruşturmanın sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili olması, bu kapsamda olayı aydınlatmaya yarayabilecek bütün delillerin toplanması koşulunun başvuruya konu olayda gerçekleştiğinden söz edilemeyecektir.

85. Bunlarla birlikte soruşturmanın makul bir süratle tamamlanıp tamamlanmadığı yönünde bir değerlendirme de yapmak gereklidir. 11/6/2007 tarihinde yaşanılan olayın bir gün sonrasında başvurucunun şikâyetiyle başlayan yargılama sürecinde soruşturma aşamasında bir kez yetkisizlik kararı verilmiş, kovuşturma aşamasında ise görevsizlik kararı verilerek dosya üst görevli mahkemeye gönderilmiştir. Kötü muamele iddiasına yönelik yapılan yargılamada Mahkeme 27/10/2014 tarihinde kararını vermiş ve sanığın kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kasten yaralama suçunu işlediğine hükmetmiştir. Mahkemenin fail hakkında verdiği HAGB kararına başvurucu tarafından yapılan itirazın sonucu 9/12/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş ise de itiraza bakan Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi 4/2/2015 tarihinde kararını açıkladığından bu tarihte yargılamanın kesinleştiği söylenmelidir.

86. Hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların niteliği, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kıstaslar dikkate alındığında başvuru konusu olay çok da karmaşık bir görünüm arz etmediği gibi başvurucunun yargılamanın uzamasına sebep olacak tutum ve usule ilişkin haklarını kullanırken özensizliğini gösteren bir unsur da gözlenmediğinden 7 yıl 8 aylık yargılama süresinde makul olmayan bir gecikme söz konusudur.

87. Yapılan bu tespitler bütünsel olarak değerlendirildiğinde 7 yıl 8 ay süren yargılamada -kararın sonucunun ne olduğundan bağımsız olarak- başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği dikkate alındığında özelde başvurucunun ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi, kamu görevlilerinden kaynaklanan kötü muamele olaylarına kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından yeterli hız ve özenle yürütülmeyerek etkili bir yargısal tepki verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

88. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının öngördüğü, devletin etkili soruşturma yapma usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

89. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

90. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesi ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

91. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

92. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

93. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67).

94. İncelenen başvuruda; mahkeme kararının başvurucunun mağduriyetini gidermemesi, verilen cezaya ilişkin hüküm sonucunun caydırıcı olmaktan uzak olması, soruşturmanın sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili olmaması ve makul süratle tamamlanmaması nedenleriyle eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

95. Bu durumda eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir. Ayrıca yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında

başvurucuya net 70.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

96. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Eziyet yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının hem maddi hem usul yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesine (İhlal kararı Mahkemenin 27/10/2014 tarihli E.2011/322, K.2014/247 sayılı kararıyla ilgilidir.) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 70.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 239,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.239,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET PERVANE VE İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

B. No: 2016/3349 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/3349

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET PERVANE VE İNSAN HAKLARI DERNEĞİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/3349)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : 1. Ahmet PERVANE

2. İnsan Hakları Derneği

Vekili : Av. Rehşan BATARAY SAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Diyarbakır'ın Sur ilçesinde Kaymakamlık tarafından alınan sokağa çıkma yasağı kararının başvurucu ve ilçede yaşayan diğer vatandaşlar yönünden yaşama hakkı, işkence ve eziyet yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/2/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucular, başvurularında ayrıca Sur Kaymakamlığı tarafından sokağa çıkma yasağı kararı alınmasının ve uygulanmasının engellenmesi, sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgede bulunan kişilerin yaşamlarının korunması, sağlık hizmetlerine erişimleri ve güvenli bir bölgeye alınmaları konusunda tedbir kararı verilmesini talep etmişlerdir.

4. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. İkinci Bölüm 24/2/2016 tarihinde, tedbir kararı verilmesine yer olmadığına, kamu makamlarının başvurucu Ahmet Pervane'nin ağabeyinin bulunduğu yere ulaşarak sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması için gerekli tedbirleri almaya devam etmesine, Valiliğin sonraki gelişmelerden Anayasa Mahkemesini gecikmeksizin bilgilendirmesine karar vermiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

8. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvuruya Dayanak Oluşturan Olayların Arka Planı

10. PKK'nın terör örgütü olduğu ulusal ve uluslararası makamlar tarafından kabul edilmiş, tartışmasız bir olgudur. Anılan örgütün gerçekleştirdiği terörist şiddet; bölücü amaçları dolayısıyla anayasal düzene, millî güvenliğe, kamu düzenine, kişilerin can ve mal emniyetine yönelik ağır tehdit oluşturmaktadır. Bu yönüyle ülkenin toprak bütünlüğünü hedef alan PKK kaynaklı terör, onlarca yıldır Türkiye'nin en hayati sorunu hâline gelmiştir. Bununla birlikte kamuoyunda demokratik açılım süreci, çözüm süreci ve Millî Birlik ve Kardeşlik Projesi gibi farklı isimlerle ifade edilen süreç içinde 2012 yılının son döneminden itibaren PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları önemli ölçüde azalmıştır (Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 7-19).

11. Ancak Türkiye 2015 yılı Haziran ayından itibaren yeniden yoğun bir şekilde terör saldırılarına maruz kalmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 5/6/2015 tarihinde Diyarbakır'da Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından yapılan seçim mitingi sırasında gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucunda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan açıklamaya göre 2 kişi hayatını kaybederken 100'den fazla kişi de yaralanmıştır. 20/7/2015 tarihinde ise Suruç'ta (Şanlıurfa), Suriye'deki çatışmalara ilişkin basın açıklaması sırasında DAEŞ tarafından gerçekleştirildiği ileri sürülen bombalı intihar saldırısında 34 kişi hayatını kaybederken 73 kişi de yaralanmıştır. Bu saldırının iki gün sonrasında Ceylanpınar'da (Şanlıurfa), 2 polis memuru evlerinde başlarından vurulmuş hâlde ölü olarak bulunmuş, saldırı PKK tarafından üstlenilmiştir.

12. Bu olaylardan sonra PKK tarafından Şırnak il merkezi ile Cizre, Silopi ve İdil ilçelerinde, Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde, Diyarbakır'ın Silvan, Sur ve Bağlar ilçelerinde, Mardin'in Dargeçit, Nusaybin ve Derik ilçelerinde, Muş'un Varto ilçesinde cadde ve sokaklara hendekler kazılıp barikatlar kurularak ve bu barikatlara bomba ve patlayıcılar yerleştirilerek teröristler tarafından bu yerleşim yerlerinin bir kısmında öz yönetim adı altında hâkimiyet sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çok sayıda terörist, halkın bu yerlere giriş ve bu yerlerden çıkışını engellemek istemiştir. Güvenlik güçleri, hendeklerin kapatılması ve barikatların kaldırılması suretiyle yaşamın normale dönmesini sağlamak amacıyla operasyonlar yapmış ve teröristlerle çatışmaya girmiştir. Aylarca devam eden bu operasyon ve çatışmalar sırasında yaklaşık 200 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiş, tonlarca bomba

ve patlayıcı imha edilmiştir.

13. 2015 yılının Ağustos ayından itibaren Valilikler/Kaymakamlıklar tarafından Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki bazı il ve ilçelerde sokağa çıkma yasakları uygulanmıştır. Sokağa çıkma yasaklarının amacı, terör örgüt üyeleri tarafından kazılan hendeklerin ve yerleştirilen patlayıcıların temizlenmesi, sivil vatandaşların şiddetten korunması olarak belirtilmiştir.

B. Başvuru süreci

14. Bu kapsamda Sur Kaymakamlığı tarafından 11/12/2015 tarihinde Diyarbakır'ın Sur ilçesinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Kaymakamlık tarafından anılan yasağa ilişkin olarak yapılan duyuru şöyledir:

"İlçemiz Suriçi mahallelerinde silahlı terör örgütü mensuplarınca barikat kurma, hendek kazma ve bombalı tuzaklama faaliyetleri neticesinde eğitim öğretim faaliyetlerinin, sağlık hizmetlerinin, ibadethanelerde icra edilen din hizmetlerinin sunulmasında ve vatandaşlarımızın bu hizmetlere ulaşmasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum nedeni ile ilçemiz merkez mahallelerinde vatandaşlarımızın günlük yaşamını normal şartlar altında sürdürmesinin zorlaştığı ve ticari hayatın aksadığı gözlemlenmiştir.

Bu bakımdan kamu düzeninin sağlanması, sokak aralarındaki barikatların kaldırılması hendeklerin kapatılması ve kurulan bombalı düzeneklerin imhası çalışmaları esnasında sivil vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini temin etme adına ilçemiz Suriçi'nde bulunan toplam 15 mahallemizin 6'sında (Cevatpaşa, Fatihpaşa, Dabanoğlu, Hasırlı, Cemal Yılmaz ve Savaş) ve Gazi caddesinde 11 Aralık 2015 Cuma günü saat 16.00 itibari ile ikinci bir emre kadar Kaymakamlığımızca sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Vatandaşlarımızın söz konusu yasağa riayet etmeleri kendi can ve güvenliklerinin temin edilmesi adına önem arz etmektedir. Kamuoyuna saygı ile duyurulur."

15. Başvurucu Ahmet Pervane; sokağa çıkma yasağının uygulandığı Sur ilçesinde yalnız ikamet eden 76 yaşındaki (başvuru tarihinde) ağabeyi M.Ş.P.nin yaşamı ve sağlık durumu hakkında endişe duyduğunu, seksen gündür kendisinden haber alamadığını belirterek 18/2/2016 tarihinde İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesinden yardım talebinde bulunmuştur.

16. Başvurucu; Diyarbakır Valiliğine ve Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne müracaat ettiğini, 15/2/2016 tarihinde Çarşı Polis Karakolunda ifadesinin alındığını ancak kamu makamlarının kendisine yardımcı olmadığını İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesine bildirmiştir.

17. İnsan Hakları Derneği tarafından başvurucu adına 18/2/2016 tarihinde Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak başvurulmuş ve 112 Acil Yardım hattı telefonla aranmıştır.

18. Başvurucular, M.Ş.P.nin ve -bu kişinin yanı sıra- genel olarak sokağa çıkma yasağının uygulandığı Sur'da yaşayan vatandaşların yaşamlarının tehlike altında bulunduğunu, sokağa çıkma yasağı kararlarına ilişkin idari ve yargısal başvuru yollarının etkisiz olduğunu belirterek 19/2/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine tedbir talebiyle bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

19. Anayasa Mahkemesi, başvurucular tarafından sunulan bilgilerin tedbir talebini sağlıklı bir şekilde karara bağlamaya yeterli nitelikte olmadığını gözeterek –benzer olaylarda takip ettiği usule uygun olarak- başvurunun Anayasa Mahkemesine ulaştığı gün derhâl Diyarbakır

Valiliğinden bilgi ve belge talebinde bulunmuştur.

20. Elde edilen bilgilere göre başvurucu Ahmet Pervane'nin 15/2/2016 tarihinde Çarşı Polis Karakoluna ağabeyinden haber alamadığını belirterek müracaat etmesi üzerine Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca tahkikat başlatılmıştır. Aynı gün Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü Kayıp Şahıslar Büro Amirliğince başvurucunun ağabeyi M.Ş.P.nin yurt genelinde araması da başlatılmıştır.

21. 17/2/2016 tarihinde başvurucunun ağabeyinin evinde araştırma yapılmak istenmiş ancak evin güvenlik güçlerine yönelik bombalı ve uzun namlulu silahlarla saldırıların gerçekleştiği ve keskin nişancıların bulunduğu bir yerde bulunması nedeniyle henüz kontrol edilemediği, dolayısıyla gerekli araştırmanın yapılamadığıifade edilmiştir.

22. Valilik 17-18-19/2/2016 tarihlerinde 16.00-17.30 saatleri arasında operasyonların durdurularak güvenlik koridoru açıldığını, yazılı ve görsel basında duyurular ve mahallelerde anonslar yapılarak tahliye olmak isteyen kişilerin güvenli şekilde bölgeyi terk etmesine olanak sağlandığını, bu kapsamda İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesinden bir avukatla telefonla görüşüldüğünü ancak M.Ş.P. hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadığını ve tahliyesinin gerçekleştirilemediğini belirtmiştir.

23. Valilik, M.Ş.P.nin komşuları ile telefonla iletişime geçildiğini, yapılan görüşmede komşularından M.K.nın yaklaşık bir ay önce bir haber kanalında M.Ş.P.yi Sur'u terk eden kişiler arasında gördüğünü belirttiğini ancak yapılan araştırmada (oteller ve hastaneler) bu yönde de bir veriye ulaşılamadığını ifade etmiştir.

24. Başvurucunun ağabeyi 2/3/2016 günü saat 21.30 sıralarında Sur ilçesinde operasyon devam etmekteyken güvenlik güçlerine teslim olan şahıslar arasında bulunmuştur. Başvurucunun ağabeyi ikamet ettiği adresten askerî personelin yardımıyla askerî araca bindirilerek çatışma bölgesinden çıkarılmış ve başvurucuya da bilgi verilmiştir.

25. Sur ilçesinde yaşanan silahlı çatışmalar ile ilgili olarak haklarında kamu davası açılan şüpheliler ile birlikte teslim olan başvurucunun ağabeyi M.Ş.P. hakkında da soruşturma başlatılmıştır.

26. Başvurucunun ağabeyi M.Ş.P. 3/3/2016 tarihli ifadesinde evinden hiç ayrılmadığını, yaşlı olması nedeniyle hareket kabiliyetinin de az olduğunu, Sur ilçesinde yapılan operasyonlar başladığından beri evinde tek başına bulunduğunu, evinden dışarı çıkmadığını, 2/3/2016 tarihinde evinden alınıp askerî personelin yardımıyla askerî araca bindirilerek çatışma bölgesinden çıkarıldığını, bu süre zarfında kayıp olmadığını, evinde bulunduğunu, evde bulunduğu süre zarfında herhangi bir suça maruz kalmadığını, olayla ilgili olarak kimseden şikâyetçi olmadığını belirtmiştir.

27. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı başvurucunun ağabeyi M.Ş.P. hakkında 28/7/2016 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermiştir. Başvurucunun ağabeyi 20/10/2017 tarihinde vefat etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü

A. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucular 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun mülki amirlere

sokağa çıkma yasağı kararı alma yetkisi vermediğini, sokağa çıkma yasağının uygulandığı bölgede bulunan ve seksen gündür haber alınamayan M.Ş.P.nin yaşamı ve sağlık durumu hakkında endişe duyduklarını, kamu makamlarının M.Ş.P.nin yaşamının ve fiziksel bütünlüğünün korunması için gerekli tedbirleri almadığını belirterek başvurucu ve bölgede yaşayan diğer vatandaşlar yönünden yaşam hakkı, işkence ve eziyet yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; sokağa çıkma yasağı kararı alınmasının ve uygulanmasının engellenmesi, sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgede bulunan kişilerin yaşamlarının korunması, sağlık hizmetlerine erişimleri ve güvenli bir bölgeye alınmaları konusunda tedbir kararı verilmesini talep etmişlerdir.

30. Bakanlık görüşünde başvurunun bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık; başvurucu Derneğin tüzel kişiliğine yönelik bir ihlal iddiasının bulunmadığını, tüzel kişi Derneğin mağdur sıfatının olmadığını ileri sürmüştür. Bakanlık ayrıca somut olayda başvurucu Ahmet Pervane'nin iddialarının soruşturma konusu yapıldığını ve bu soruşturmanın devam ettiğini, sokağa çıkma yasaklarının uygulanmasına ilişkin idari yargıda dava açıldığına ilişkin bir bilgi sunulmadığını, dolayısıyla başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

31. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı cevaplarında İnsan Hakları Derneğinin insan hakları ihlallerini tespit etme, başvuruları alma, değerlendirme, gelen başvurulara hukuki çözümler bulma alanında çalışmalar yürüttüğünü, mevzuatta derneklere temsil ettikleri kesim adına topluluk davası açmaya imkan tanıyan hükümler bulunduğunu, dolayısıyla başvuru yapma yetkilerinin olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvuru yollarının tüketilmediği iddiasına ilişkin olarak ise idare mahkemelerinin şeklî gerekçelerle ya da davaları süründemede bırakmak suretiyle davaların reddi yoluna gittiklerini, telafisi imkânsız sonuçlar doğuran sokağa çıkma yasakları ve süre giden ihlaller yönünden idari yargı yolunun etkili olmadığını ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Başvurucu İnsan Hakları Derneği Yönünden

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

(2) …Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir."

33. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması, bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesi gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

34. Bireysel başvuruda mağdur kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır. Ayrıca mağdur kavramının yorumu, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup bu kavram aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde uygulanmalıdır (Tezcan Karakuş Candan ve diğerleri, B. No: 2014/5809, 10/12/2014, § 20).

35. Hukukumuzda özel hukuk tüzel kişilerinden biri olan derneklerin sadece dernek tüzel kişiliğine ait hakların ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilecekleri öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesinin yerleşik hâle gelmiş içtihadına göre ise yalnızca üyelerinin haklarını etkileyen müdahaleler nedeniyle topluluk tarafından bireysel başvuruda bulunulamayacağı kabul edilmiştir (Türk Pediatrik Onkoloji Grubu Derneği, B. No: 2012/95, 25/12/2012, §§ 20-23).

36. Somut olayda şikâyet konusu işlemlerden başvurucu Derneğin tüzel kişiliğinin doğrudan etkilenmediği ve tüzel kişiliğe ilişkin bir hakkın ihlal edilmediği, dolayısıyla Derneğin mağdur statüsünün olmadığı anlaşılmaktadır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucu Ahmet Pervane Yönünden

38. Bireysel başvuru yolunu işletebilecekler esas itibarıyla doğrudan mağdur sıfatını taşıyan kişiler olmakla birlikte somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine göre mağdur ile arasında doğrudan kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da Anayasa'nın ihlalinden olumsuz olarak etkilenmiş veya ihlalin sona ermesinden meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de dolaylı mağdur sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabileceklerdir (Engin Gök ve diğerleri, B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 53).

39. Bununla birlikte dolaylı mağduriyetin ortaya çıkması, somut olayın koşullarına ve ihlal edilen hakkın niteliğine bağlı olarak değişebilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, mağdurun bizzat başvuru yapmasının mümkün olmadığı ve yakın akrabalık ilişkisinin bulunduğu kimi durumlarda -özellikle yaşam hakkının söz konusu olduğu durumlarda- başvuruculaların ihlalden doğrudan etkilenmemiş olmalarına rağmen ihlalden dolaylı olarak etkilenmeleri nedeniyle kendi adlarına başvuru yapabileceklerine karar vermiştir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014; Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014; Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015).

40. Anayasa Mahkemesi kötü muamele yasağına ilişkin bu tür şikâyetleri incelediği başvurularda; hakları ihlal edilen kişinin aile üyelerinin olaydan dolayı ruhsal çöküntü ve üzüntü yaşamalarının kendileri için kaçınılmaz bir sonuç olduğunu, bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinin bu kişiler bakımından ihlal edilebilmesi için söz konusu durumun yeterli olmadığını, aile bireylerinden birinin mağdur olup olmamasının yaşadıkları üzüntüden farklı bir boyut kazandıracak özel faktörlerin başvuruda var olup olmadığına bağlı olduğunu ifade etmiştir (Engin Gök ve diğerleri, §§ 49-54).

41. Diğer taraftan bir bireysel başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan veya dolaylı olarak etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

42. Somut olayda başvurucu Ahmet Pervane sokağa çıkma yasağı uygulanan bölgede yalnız başına ikamet eden ağabeyinden seksen gündür haber alınamadığını, yaşam ve sağlık durumu hakkında ciddi endişelerin bulunduğunu, kamu makamlarının konu hakkında bilgi sahibi olmasına rağmen yardımda bulunmadığını ileri sürmüştür.

43. Başvurucu Ahmet Pervane söz konusu olaylar nedeniyle dolaylı olarak mağdur olduğunu söylememiştir. Başvurucunun şikâyetlerinin ağabeyinin maddi ve manevi varlığında meydana gelen etki ve sonuçlar üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun dolaylı olarak mağdur olduğunu ortaya koyamadığı sonucuna varılmıştır. Kaldı ki doğrudan mağdurun başvuru yapmasının mümkün olduğu durumlarda dolaylı mağduriyetten söz edilemeyecektir. Başvurucunun ağabeyi olayda kamu makamlarınca bulunduğu 2/3/2016 tarihi itibarıyla hayattadır ve bulunduktan sonra bireysel başvuruda bulunma imkânına da sahiptir. Ancak başvurucunun ağabeyi daha sonra bireysel başvuruda bulunmamıştır.

44. Öte yandan başvurucunun başvuru yapıldığı tarihte kayıp olan ağabeyinin adına bireysel başvuru yapıp yapamayacağının da incelenmesi gerekir. Başvuruculaın başvuruyu doğrudan kendilerinin yapması yerine kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla yapmaları da mümkündür. Bu şekilde takip edilen başvurularda kanuni temsilci veya avukatın başvurucuyu temsile yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belgenin mevcut olması gerekir.

45. Ancak doğrudan mağdurların Anayasa'nın 17. ve 20. maddelerindeki haklarınınihlal edildiği iddialarında geçerli usulde bir yetki belgesi sunulmaması hâlinde dahi mağdurun mahkemeye başvuru yapmasını engelleyebilecek şekilde yaş, cinsiyet ya da engellilik gibi dezavantajlı bir konumda olması durumunda mağdurlar adına bireylerce sunulan başvurular kabul edilebilir bulunabilir.

46. Somut olayda başvurucu, ağabeyinin yasal temsilcisi konumunda değildir. Başvurucunun ağabeyinin kayıp olarak arandığı dönemde onun adına başvuru yapması makul karşılanabilirse de başvurucunun kayıp olarak aranan ağabeyinin 2/3/2016 tarihinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun ağabeyi 3/3/2016 tarihinde emniyette verdiği ifadesinde evinden hiç ayrılmadığını, yaşlı olması nedeniyle hareket kabiliyetinin de az olduğunu, Sur ilçesinde yapılan operasyonlar başladığından beri evinde tek başına bulunduğunu, evinden dışarı çıkmadığını, 2/3/2016 tarihinde evinden alınıp askerî personelin yardımıyla askerî araca bindirilerek çatışma bölgesinden çıkarıldığını, bu süre zarfında kayıp olmadığını, evinde bulunduğunu, evde bulunduğu süre zarfında herhangi bir suça maruz kalmadığını, olayla ilgili olarak kimseden şikâyetçi olmadığını belirtmiştir. Başvurucunun ağabeyinin söz konusu bireysel başvurunun devam ettirilmesi yönünde bir iradesi de söz konusu olmamıştır. Öte yandan başvurucunun ağabeyininin ölümünden sonra mirasçılarının da bu yönde bir talebi olmamıştır. Başvurucunun ağabeyinin kendi ihtiyaç ve menfaatlerine ilişkin istek veya görüşlerini ifade edemeyecek halde olduğunu söylemek için de geçerli bir neden bulunmamaktadır.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CUMHUR YAKUT

B. No: 2016/4998 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/4998

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMHUR YAKUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/4998)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Cumhur YAKUT

Vekilleri : Av. Tülay BEKAR

: Av. Gökçe ATABEK

: Av. Murat BALCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; aleyhe kanun değişikliği dikkate alınarak cezanın artırılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya katılımın sağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının, yargılama sırasında ismi geçen birtakım kişilerin sorgulanması talebinin reddedilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, seçilen müdafi yardımından yararlanamama nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının, yeterli gerekçe gösterilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, anlatımları mahkûmiyete esas alınan tanığın usule aykırı şekilde yemin ettirilerek dinlenilmesi ve lehe delillerin göz ardı edilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/3/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Yapılan incelemede sonunda 2016/4998 numaralı bireysel başvuru dosyasının kişi ve konu yönünden fiilî ve hukuki irtibat nedeniyle 2016/4999 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2016/4999 numaralı bireysel başvuru dosyasının esasının kapatılmasına, incelemenin 2016/4998 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine 18/3/2016 tarihinde karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden temin edilen ek bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

1. 29/12/2000 ve 30/12/2000 Tarihlerinde Yunanistan'da Ele Geçirilen Uyuşturucularla İlgili Süreç

9. X muhbirin Bursa'dan hareket edecek olan iki otobüsle Yunanistan üzerinden Avrupa ülkelerine uyuşturucu madde (eroin) götürüleceğini 20/12/2000 tarihinde ihbar etmesi üzerine Narkotik Şube tarafından tutanak düzenlenmiş ve soruşturma başlatılmıştır. Söz konusu otobüslerin plakaları aynı zamanda Yunanistan'daki adli makamlara bildirilmiş, otobüsler İpsala sınır kapısından çıkış yapmış, otobüsler hakkında yapılan teknik takibe Yunanistan'daki adli makamlarca devam edilmiştir. Otobüslerin Yunanistan'da durdurulması üzerine yapılan aramada her iki otobüsün gizli bölmelerinde bulunan toplamda yaklaşık 516 kg eroin ele geçirilmiştir.

10. Ele geçirilen bu uyuşturucularla ilgili olarak İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığınca 22/2/2001 tarihinde sekiz şüpheli hakkında iddianame düzenlenmiştir. İlk etapta H.Ş.nin söz konusu soruşturmada yer almadığı anlaşılmaktadır.

11. Daha sonra farklı tarihlerde başka şüpheliler hakkında beş kere daha iddianame düzenlenmiştir. Söz konusu iddianamelerde yer alan kişilerin dosyaları ilk dosyayla birleştirilmiştir.

a. H. Ş. ve Ş. S. Hakkındaki Yargılama Süreci

12. 12/3/2001 tarihinde ele geçirilen uyuşturucular (bkz. §§ 25-27) sebebiyle H.Ş.nin yakalanması akabinde H.Ş. hakkında da bu başlık altında yer alan dosya kapsamında -23/10/2001 tarihinde- iddianame düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda şüpheliler hakkında teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ihraç etme suçundan soruşturma yürütüldüğü sırada H.Ş. ve daha sonra H.Ş.nin 19/3/2001 tarihindeki ek ifadesi üzerine soruşturmaya dâhil edilen Ş.S. uyuşturucu maddelerin sahibinin başvurucu olduğunu beyan etmiştir. Bu sebeple başvurucu hakkında da 2001 yılında İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığınca

soruşturma başlatılmıştır.

13. Süreç içinde DGM'lerin kapatılması nedeniyle görevli ve yetkili mahkemenin (kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. maddesi ile yetkili) olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun kaçması ve yakalanamaması nedeniyle yargılaması bu Mahkemede yapılamamıştır. Toplam on yedi kişinin yargılandığı dosyada iki sanık beraat etmiş, bir sanığın da ceza infaz kurumunda öldürülmesi nedeniyle davası düşmüştür. Davada yer alan diğer sanıklar hakkında ise mahkûmiyet kararı verilmiştir.

14. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/3/2006 tarihli ve E.2001/85, K.2006/54 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Ortada, uyuşturucu ticareti yapmak amacıyla kurulmuş bir örgütün bulunduğu ve bu örgütte ..., [Ş.S.] ve ....'nin lider-patron konumunda oldukları, ...'nin bu sanıklarla birlikte sürekli bir araçlarına zula yaparak örgüte yardım ettiği, [H.Ş]nin bu örgütün uyuşturucu maddelerini presleme işini üstlendiği ve birden fazla bu şekilde yardımcı olduğu,..."

15. Yerel mahkeme tüm sanıklar hakkında 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun lehe olduğunu belirtmiştir. Hakkında teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ihraç etme suçundan mahkûmiyet kararı verilen sanıkların temel cezaları öncelikle suça konu maddenin eroin olması nedeniyle bir kat artırılmıştır. Daha sonra da suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği gerekçesiyle 765 sayılı Kanun'un 403. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca ceza yarı oranında artırılmıştır. Bununla birlikte Ş.S. ve H.Ş.nin hazırlıktaki beyanlarıyla olaydaki rollerini, aynı zamanda diğer sanıkların da rollerini ortaya çıkardığından haklarında verilen cezalar 765 sayılı Kanun'un 405. maddesinin ikinci fıkrası gereğince yarı oranında indirilmiştir. Yine bu sanıklar hakkında 765 sayılı Kanun'un 403. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca dava açıldığı, söz konusu suçun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki suçu oluşturduğu gerekçeli kararda belirtilmiştir. Ancak H.Ş. ve Ş.S.nin gözaltına alındıkları diğer suç için verdikleri ifade sırasında, güvenlik güçlerince haber alınmadan ve tahkikata başlanmadan söz konusu davada yer alan suçları da kendi anlatımlarıyla ortaya çıkardıkları gerekçesiyle H.Ş ve Ş.S. hakkında 5237 sayılı Kanun'un 221. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına dair karar da verilmiştir.

16. Yargıtay 10. Ceza Dairesi 19/7/2007 tarihinde hükmü düzelterek onamıştır.

b. Başvurucu Hakkındaki Yargılama Süreci

17. Başvurucuya uzun bir süre ulaşılamaması üzerine ifadesinin alınabilmesi için o dönem yürürlükte bulunan 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 104. maddesi uyarınca hakkında 25/11/2002 tarihinde gıyabi tevkif kararı çıkarılmış ve buna dayalı olarak da başvurucunun yurt dışında olması ihtimali için Kırmızı Bülten yoluyla uluslararası çapta aranmasına başlanmıştır.

18. Başvurucu hakkındaki gıyabi tevkif kararının infazı beklenirken suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı Kanun'a göre atılı suçun olağan zamanaşımı süresinin dolmasına kısa bir süre kala hakkında teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ihraç etmekten 765 sayılı Kanun'un 403. maddenin ikinci, altıncı ve yedinci fıkraları kapsamında 23/12/2009 tarihinde iddianame düzenlenerek dava açılmıştır.

19. Dava açıldıktan sonra kovuşturma aşamasında da başvurucu uzun süre yakalanamamıştır. Başvurucu 26/4/2013 tarihinde, gizlendiği villasında güvenlik güçlerinin

operasyonu neticesinde yakalanmıştır. Villada yapılan aramada ise H.Ş.ye ait nüfus cüzdanı başvurucunun kasasından çıkmıştır.

20. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 4/12/2013 tarihli kararıyla, başvurucu hakkında düzenlenen iddianamede yer alan sevk maddelerinden (bkz. § 18) mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkûmiyet kararı verildikten sonra 765 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Kanun'un karşılaştırması neticesinde 765 sayılı Kanun'un lehe olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamdaki gerekçede, 5237 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler öncesi hâl ile uyuşturucu madde ihraç etme suçundan temel ceza yanında suçun konusunun eroin olması ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nedeniyle takdirî indirim uygulandığında sonuç cezanın 22 yıl 6 ay hapis olduğu belirtilmiş; ayrıca başvurucuya suç işlemek amacıyla örgüt kurmadan dolayı da 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesi uyarınca 2 yıl 6 ay hapis cezasına karar verilmesinin gerekeceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda 765 sayılı Kanun'a göre temel ceza belirlendikten sonra başvurucunun cezası, suça konu maddenin eroin olması nedeniyle bir kat artırılmış; daha sonra da suçun teşekkül hâlinde işlenmesi nedeniyle cezası yarı oranında bir kez daha artırılarak 27 yıl hapis cezası bulunmuştur. Ancak aynı Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca başvurucunun cezasının 24 yıl hapis cezasına indirilmesi gerekeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda başvurucu hakkında neticeten 24 yıl hapis ve 47.575 TL adli para cezası verilmiştir.

21. Mahkûmiyet kararının gerekçesinde ise başvurucunun Yunanistan'da ele geçirilen 516 kg eroinin yurt dışına gönderilmesi için gerekli eleman ve eroin temini, depolanması, araç tedariki, araçların zulalanması, para alışverişinin yapılması, araçların yurt dışına çıkışının zamanlaması kararını verdiği belirtilmiştir. Ayrıca uyuşturucunun yurt dışında pazarlaması yapılacak yerlerin tespiti noktasında başvurucunun karar verici konumda bulunarak suça konu uyuşturucuların sahibi olduğu ve tüm organizasyonu (teşekkülü) oluşturduğu da ifade edilmiştir.

22. Yargıtay 10. Ceza Dairesi 10/12/2015 tarihinde oyçokluğuyla hükmü bozmuştur. Bozma kararının gerekçesi, başvurucunun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) nedeniyle savunma hakkının kısıtlanmasına ve hükme esas alınan tanık ifadelerinin kovuşturma evresinde dinlenmemesine dayanmaktadır. Karşıoy kullanan üyeler ise davanın zamanaşımı nedeniyle düşeceğini belirtmiştir.

23. Bu arada 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile eklenen geçici 14. madde uyarınca özel yetkili mahkemeler kaldırılmıştır. Aynı Kanun uyarınca bu mahkemelerde bulunan derdest dosyaların yetkili ve görevli mahkemelere devredilmesine karar verilmiş olması nedeniyle bozma sonrası yargılamanın Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde görülmeye devam ettiği anlaşılmıştır.

24. Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesi 7/1/2016 tarihinde uyuşturucu madde ihraç etme suçu kapsamında başvurucu hakkında açılan kamu davasının 30/12/2015 tarihi itibarıyla olağanüstü zamanaşımına uğradığını belirterek davanın düşmesine karar vermiştir. Karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

2. 12/3/2001 Tarihinde Ele Geçirilen Uyuşturuculara İlişkin Süreç

25. X muhbirin 12/3/2001 tarihinde H.Ş.nin elinde büyük bir miktarda uyuşturucu bulunduğunu, 34 ... 26 plakalı aracın H.Ş.ye ait olduğunu ve 13/3/2001 tarihinde H.Ş.nin bir gazete binası önünde uyuşturucu maddeyi alıcılara teslim edebileceğini Narkotik Şubeye

ihbar etmesi sonucunda gerekli tedbirler alınmıştır.

26. Aynı yere 34 ... 815 plakalı başka bir aracın da gelmesi üzerine araçta bulunan N.E. ve M.Y.nin H.Ş. ile bir görüşme yaptığı tespit edilmiştir. Yapılan görüşme sonrasında H.Ş. ile ayrılan N.E. ve M.Y.nin İstanbul'un Gazi Mahallesi'ndeki bir binaya girdikleri tespit edilmiştir.

27. H.Ş.nin gazete binası önüne bıraktığı 34 ... 26 plakalı otomobili almak için geldiğinde yapılan operasyon sonucu yakalandığı anlaşılmıştır. H.Ş.nin yakalanmasından sonra N.E. ve M.Y.nin gitmiş olduğu adreslerin belirlendiği ve yapılan fiziki takipler sonunda bu kişilerin de yakalandığı anlaşılmıştır. 34 ... 815 plakalı otomobilin bagajında ise toplam 105 paket hâlinde, daralı ağırlığı 107 kg gelen eroin bulunmuştur. Daha sonra H.Ş. tarafından Gazi Mahallesi'ndeki binanın deposunda uyuşturucu madde olduğunun belirtilmesi üzerine arama yapılmıştır. Yapılan arama sonucunda uyuşturucu preslemesinde kullanılan bir pres makinesi ve toplam 191 kg uyuşturucu madde tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu depoda uyuşturucu madde taşınmasında kullanıldığı değerlendirilen bir minibüste ve minibüsün içindeki gizli bir bölmede yine yaklaşık 24 kg uyuşturucu bulunmuştur.

a. H.Ş., N.E. ve M.Y. Hakkındaki Yargılama Süreci

28. (Kapatılan) İstanbul 4 No.lu DGM'nin 16/4/2003 tarihli ve E.2001/98, K.2003/45 sayılı kararıyla söz konusu kişilerin teşekkül hâlinde uyuşturucu madde ticareti yapmaktan 765 sayılı Kanun'un 403. maddesinin beşinci, altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmiştir. H.Ş. yönünden verilen cezanın 765 sayılı Kanun'un 405. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yarı oranında indirildiği, kararın Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 12/2/2004 tarihli kararı ile onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır.

29. Kararın gerekçesinde, yargılanan sanıkların teşekkül hâlinde yurt dışına gönderilmek amacıyla Türkiye'de eroin bulundurdukları belirtilmiştir. Bu kapsamda ayrıca hakkındaki evrak tefrik edilen başvurucu Cumhur Yakut'un, H.Ş.nin ifadelerinde adını vermiş olduğu Ş.S.nin, İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 2001/719 Hazırlık sırasına tefrik edilerek kayıt edilen şahısların ve gerçek ismi tespit edilemeyen İranlı Ali olarak bilinen bir kişinin de yurt dışına gönderilmek amacıyla Türkiye'de eroin bulundurdukları ifade edilmiştir. Bu kapsamda yakalanan eroinlerle ilgili olarak İranlı Ali isimli şahsın bu uyuşturucuların sahibi olduğu, başvurucunun bu uyuşturucuların satışını yapan kişi olduğu, Ş.S.nin ise bu malın nakliyesini yapan kişi olduğu gerekçede yer almaktadır.

30. Karar infaz edilirken 5237 sayılı Kanun'un 1/6/2005 tarihinde yürürlüğe girmesi nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca lehe kanun uygulaması yapılmıştır. DGM'lerin bu süreçte kapatılması sebebiyle görevli ve yetkili mahkeme olarak (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile yetkili) tayin edildiği anlaşılmaktadır. Bu Mahkemenin 5/5/2006 tarihli ek kararı ile sanıklar hakkında örgütlü şekilde uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan daha lehe olan 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları uyarınca cezalandırılmaları yoluna gidilmiştir. Ayrıca etkin pişmanlık hükümleri çerçevesinde 5237 sayılı Kanun'un 192. maddesinin (3) numaralı fıkrası uygulanarak H.Ş. yönünden verilen cezanın indirildiği anlaşılmıştır.

31. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 8/2/2007 tarihli kararıyla hükümlü H.Ş. yönünden kararın düzeltilerek onandığı görülmüştür. N.E. ve M.Y. hakkındaki hükümler ise aynı kararla "eksik gerekçe" sebebiyle bozulmuştur.

b. Bozma Sonrası N.E. ve M.Y. Hakkındaki Yargılama Süreci

32. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucu yerel mahkemenin 24/3/2008 tarihli kararıyla birtakım gerekçeler gösterilerek N.E. ve M.Y.nin bir suç örgütünün faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu ticareti suçunu işlediği kabul edilmiş ve aynı şekilde yeniden mahkûmiyetlerine karar verilmiştir.

33. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 7/6/2011 tarihli kararıyla hüküm yine bozulmuştur. Bozma gerekçelerinden biri şu şekildedir:

"...

Somut olayda; örgüt oluşturmak için sanıkların sayısı yeterli ise de, suç işleme iradelerinde devamlılık ve aralarında hiyerarşik ilişki saptanamamıştır. Bu durum karşısında hükümlüler hakkında 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin ve buna bağlı olarak aynı Kanunun 188/5. maddesinin uygulanmasının koşullarının bulunmadığı gözetilmeden; uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan dolayı hükümlülerin cezalarının TCK'nın 188. maddesinin 5. fıkrası uyarınca artırılması,

..."

34. Bozma sonrasında İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/12/2011 tarihli kararıyla bu iki kişi hakkında uyuşturucu madde ticareti kapsamında verilen cezanın 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (5) numaralı fıkrası kapsamında artırılmadığı görülmüştür. Hüküm, temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

c. G.Ç. Hakkındaki Yargılama Süreci

35. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 28/7/2003 tarihli iddianamesi ile H.Ş.nin yakalanmadan önce üç parça hâlindeki uyuşturucuyu G.Ç.ye teslim ettiği ileri sürülmüştür. Yapılan yargılama sonunda (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile yetkili) 4/9/2006 tarihli kararıyla G.Ç. hakkında da 5237 sayılı Kanun'un lehe olduğu tespit edilerek uyuşturucu madde ticareti sebebiyle mahkûmiyet kararı verilmiştir. Temel ceza belirlendikten sonra suça konu maddenin eroin olması nedeniyle ceza bir kat artırılmış, daha sonra suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiği gerekçesiyle yarı oranında bir kez daha artırılmıştır.

36. Gerekçede; başvurucu Cumhur Yakut, Ş.S., İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 2001/719 Hazırlık sırasına tefrik edilerek kayıt edilen şahıslar, daha önce aynı Mahkemenin E.2001/98, K.2003/45 sayılı dosyasında yer alan H.Ş., N.E. ve M.Y. ile -gerçek ismi tespit edilemeyen- İranlı Ali olarak bilinen bir kişi ile birlikte G.Ç.nin de yurt dışına gönderilmek amacıyla Türkiye'de eroin bulundurduğu ifade edilmiştir.

37. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 22/3/2007 tarihli kararıyla hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

38. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18/1/2010 tarihli iddianamesinde yukarıda aktarılan olayların bir kısmına değinilerek 12/3/2001 tarihinde ele geçirilen uyuşturucu maddenin asıl sahibinin başvurucu olduğu ifade edilmiştir. İddianamede ayrıca başvurucunun tüm dosyalarından kaçak durumda olduğu, hakkında gıyabi tevkif müzekkeresi çıkarılmasına karşın yakalanamadığından ve savunması alınamadığından hakkında isnat edilen suç ile ilgili olarak zamanaşımının kesilmesini temin etmek maksadıyla kamu davası açılmasının

zaruret teşkil ettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları uyarınca başvurucunun cezalandırılması talep edilmiştir.

39. Başvurucu 27/4/2013 tarihinde yakalanmış ve daha sonra aynı gün nöbetçi mahkemece tutuklanmıştır. İlk derece mahkemesindeki tüm yargılaması boyunca başvurucunun tutuklu kaldığı anlaşılmıştır. Başvurucu tutuklandıktan iki gün sonra Bakırköy/Metris 1 No.lu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Tekirdağ 1 No.lu F tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilmiştir.

40. Başvurucu, yakalanmamak için kaçtığı sırada her iki ayağının kırılması sebebiyle 28/6/2013 tarihli duruşmaya katılamamıştır. Başvurucuya koroner anjiografi yapılması nedeniyle 1/10/2013 tarihli duruşmaya da katılamamış, duruşma 24/10/2013 tarihine ertelenmiştir. Bir sonraki celsede, duruşmanın yapılacağı gün başvurucunun Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi Servisine götürüldüğünün anlaşılması nedeniyle başvurucunun yine hazır edilemediği görülmüştür.

41. 5/11/2013, 12/11/2013, 21/11/2013 tarihlerinde yapılan duruşmalarda da başvurucunun yine hastanede bulunması nedeniyle savunması alınamamıştır. Bu kapsamda 27/11/2013 tarihli duruşmada; başvurucunun ceza infaz kurumuna dönme ihtimaline binaen mahkemece hazır edilmesi hâlinde savunmasının huzurda alınmasına, başvurucunun duruşma günü ceza infaz kurumunda olup mahkemede hazır edilemediği takdirde ise bulunduğu ceza infaz kurumundan SEGBİS yoluyla savunmasının alınmasına dair ara kararı verilmiştir.

42. 4/12/2013 tarihli 15. celsede başvurucu, Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşma salonunda yer alan SEGBİS ile katılım sağlamıştır. Başvurucu bu aşamada iddianamenin kendisine tebliğ edilmediğini, avukatlarıyla görüşme yapmadığını, sağlık sorunları olduğunu, savunma yapmak için süre istediğini belirtmiştir. Bunun üzerine iddianame okunmuş, hakkındaki suçlamalardan bahsedilmiştir. Duruşma sonunda başvurucuya iddianame ve dosyanın tamamının onaylı bir sureti çıkarılarak tedavi gördüğü belirtilen hastaneye APS yoluyla tebliğ edilmesine dair ara kararı verilmiştir. Ayrıca iddianame ve dosyanın tamamının tebliğine rağmen başvurucunun bir sonraki celsede mazeretsiz olarak savunmasını yapmak istememesi hâlinde savunma yapmaktan kaçınıldığı kabul edilip başvurucunun savunmasını yapmış sayılacağı hususu ihtar edilmiştir.

43. 26/12/2013 tarihli duruşma zaptından başvurucunun yüksekten atlama nedeniyle omzunda oluşan yırtık sebebiyle 25/12/2013 tarihinde ameliyat olduğu ve bu sebeple duruşmaya katılım sağlayamadığı anlaşılmıştır. Duruşma 23/1/2014 tarihine ertelenmiştir.

44. Başvurucu, hastanede tedavisine devam edilmesi nedeniyle 23/1/2014 tarihli duruşmaya yine SEGBİS ile katılım sağlamıştır. Posta görevlisinin başvurucunun tedavi görmesi sebebiyle imza atamayacak durumda olduğunu belirterek tebligatı yapamadığı anlaşılmıştır. Ancak dosya içindeki iddianamenin ve dosyanın bir sureti başvurucuya tebliğ edilmek üzere başvurucunun müdafilerinden birine celse arasında tebliğ edilmiştir. 23/1/2014 tarihi itibarıyla başvurucu, savunmasını yapmış; hakkında ifade veren H.Ş.yi Mamak'taki ceza infaz kurumundan tanıdığını, isnatları kabul etmediğini, N.E., M.Y. ve G.Ç.yi ise tanımadığını söylemiştir. İsminin soruşturma kapsamında geçtiğini basından öğrendiğini, kendine iftira atıldığını, korktuğu için gelip ifade veremediğini söylemiştir. Başvurucu müdafilerinin H.Ş.nin dinlenmesi yönündeki istemleri bu duruşmada reddedilmiştir. Duruşma sonunda ayrıca başvurucunun tedavi gördüğü hastaneden taburcu edilip bulunduğu ceza infaz kurumuna götürülmesi hâlinde yargılandığı mahkemede hazır

edilmesine dair ara kararı verilmiştir. Ayrıca duruşmaya katılmasına engel bir durumunun olması ya da duruşmada hazır edilememesi hâlinde başvurucunun bulunduğu ceza infaz kurumu müdürlüğünde SEGBİS yoluyla hazır edilmesine, tedavisine hastanede devam edilmesi hâlinde ise nöbetçi Edirne Ağır Ceza Mahkemesinde yer alan SEGBİS ile duruşmaya katılımının sağlanmasına dair ara kararı verilmiştir.

45. Başvurucu, 13/2/2014 tarihli bir sonraki duruşmada yine tedavisinin devam ediyor olması nedeniyle Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesinin duruşma salonunda yer alan SEGBİS aracılığıyla hazır edilmiştir. Başvurucu müdafileri, H.Ş.nin dinlenmesi yönündeki taleplerini tekrar iletmiştir. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile yetkili) bir önceki celsede verdiği ara kararından vazgeçerek H.Ş.nin dinlenilmesi yönünde ara kararı tesis etmiştir. Duruşma 25/3/2014 tarihine ertelenmiştir.

46. Başvurucunun Trakya Üniversitesinde tedavisine devam edilmesi nedeniyle bir sonraki duruşmaya SEGBİS ile katılım sağlaması için nöbetçi Edirne Ağır Ceza Mahkemesine 19/2/2014 tarihinde yazı yazılmıştır. Bu arada 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'a eklenen geçici 14. madde uyarınca özel yetkili mahkemeler kaldırılmıştır. Aynı Kanun uyarınca bu mahkemelerde bulunan derdest dosyaların yetkili ve görevli mahkemelere devredilmesine karar verilmiş olması nedeniyle yargılamaya Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde devam edilmiştir.

47. Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/3/2014 tarihli tensip zaptına göre 18/4/2014 tarihinde yapılacak duruşma günü başvurucunun yargılandığı mahkemede hazır edilmesi veya SEGBİS yolu ile katılım sağlaması için bulunduğu ceza infaz kurumuna yazı yazılmasına karar verilmiştir. Ayrıca hakkında daha önce etkin pişmanlık uygulanarak mahkûmiyet hükmü kesinleşen ve başvurucu hakkında aleyhe ifade veren H.Ş.nin de duruşmada hazır edilmesi için yazı yazılmasına karar verilmiştir.

48. Başvurucu 18/4/2014 tarihli duruşmaya bulunduğu ceza infaz kurumunda yer alan SEGBİS ile katılım sağlamıştır. Başvurucu müdafileri, başvurucunun duruşmaya getirilerek tanıkla yüzleştirilmesini talep etmiştir. Başvurucunun SEGBİS ile duruşmaya katılımının sağlanması yönünde ara kararı verilmekle duruşmaya devam edilmiştir. Duruşma zaptının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Sanık Cumhur YAKUT un[TMK'nın] 10 madde ile yetkili İstanbul 12.Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/31 Esas sayılı dosyasında 23/01/2014 tarihli celsede esas itibariyle savunmasının alınmış olduğu, bu oturumda sanık Cumhur YAKUT hakkında ifade veren Tanık [H.Ş.'nin] dinlenmesinin yapılacağı, sanık vekillerinin duruşmada hazır bulundukları gibi, sanık Cumhur'un da SEGBİS yolu ile duruşmada hazır bulunduğu ve sanık Cumhur'un da bu sistem marifetiyle tanığa soru yöneltebileceği anlaşıldığından, sanık Cumhur YAKUT'un SEGBİS sistemi ile duruşmada hazır bulunup kendisinin mahkememiz duruşma salonunda hazır bulunmamasının bu celse tanık[H.Ş.'nin] dinlenmesine engel olmayacağı, bu hususta savunma hakkına bir zarar verilmiş olmayacağı anlaşıldığından bu celse oturumun SEGBİS yolu ile yapılmasına ... oy çokluğu ile karar verildi açık yargılamaya devam olundu."

49. Duruşma zaptında H.Ş.ye ifade vermeden önce usulen yemin ettirildiği belirtilmiştir. H.Ş. duruşmada daha önce vermiş olduğu ifadelerini tekrarlayarak hem Yunanistan'da hem de depoda bulunan uyuşturucuların sahibinin başvurucu olduğunu ileri sürmüştür. Duruşma sırasında başvurucunun SEGBİS aracılığıyla tanığın sözünü kesmesi ve tanığa müdahale etmesi üzerine başvurucu uyarılmış; daha sonra da verilen söz üzerine tanığın yalan

söylediğini, iftira attığını ifade etmiştir. Başvurucu müdafileri ise tanığa sorularını sormuştur.

50. Bir sonraki duruşmada başvurucu, mahkeme salonunda hazır bulundurulmuştur. Cumhuriyet savcısı esas hakkındaki mütalaasını sunduktan sonra başvurucu müdafileri daha önce yargılanıp hakkındaki hüküm kesinleşen N.E.nin dinlenilmesini talep etmiştir. Aynı şekilde daha önce başvurucunun otelinde işçi olarak çalışan M.S.G.nin de dinlenilmesi istenmiştir. Ayrıca söz konusu tanıkların hazır edildiği belirtilerek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 178. maddesinin uygulanması istenmiştir. Bunun üzerine M.S.G. ile N.E. tanık olarak ifade vermiştir. Söz konusu tanıklar H.Ş.nin beyanlarına karşı olacak şekilde birtakım ifadelerde bulunmuştur. Bu kapsamda N.E., başvurucuyu tanımadığını ifade etmiştir. Diğer tanık ise H.Ş.nin 2000 yılının Temmuz ayında başvurucudan bir alacağının olduğunu iddia ederek çalıştığı otelde tartışma çıkardığını belirtmiştir. Duruşma sonunda, başvurucu müdafilerinin dinlenilmesini istediği başka tanıkların reddine karar verilmiştir.

51. 23/9/2014 tarihli duruşmada Cumhuriyet savcısı esas hakkında mütalaada bulunmuştur. Başvurucu müdafilerince tanık H.Ş.nin yemin verdirilerek dinlendiği, bu nedenle bu dinlemenin usule aykırı olduğu ileri sürülmüş; tekrar dinlenilmesi talep edilmiştir. Tanık H.Ş.nin usule uygun olarak, yeminsiz şekilde yeniden dinlenmesi yolundaki talebin sonuca etkili olmayacağından reddine karar verilmiştir. Telefon görüşmelerinin getirtilmesi yolundaki talep de suç tarihi ve dosya kapsamına göre Mahkeme tarafından reddedilmiştir. Duruşma sonunda esas hakkında mütalaaya karşı savunma yapılması için bir sonraki celseye kadar süre verilmiştir.

52. 17/12/2014 tarihli duruşmada başvurucunun hastalığı nedeniyle müdafileriyle görüşemediğinden savunma için süre istediği, 11/2/2015 tarihli duruşmada ise bu sefer başvurucu müdafilerinin mazereti nedeniyle esas hakkında mütalaaya karşı cevap vermek için süre istediği anlaşılmıştır.

53. 2/4/2015 tarihli bir sonraki duruşmada başvurucu, mahkeme salonunda hazır bulundurulmuştur. Başvurucu müdafilerinin bir kez daha mazeret göstermeleri nedeniyle talepleri reddedilmiştir. Bunun üzerine duruşmada başvurucuyu temsilen yer alan üç müdafi davadan çekilip duruşma salonundan ayrılmıştır. Duruşma sonunda başvurucunun üzerine atılı suçun zorunlu müdafiyi gerektirmesi nedeniyle başvurucuya bir müdafi görevlendirmek için İstanbul Barosuna yazı yazılmasına karar verilmiştir.

54. 3/4/2015 tarihinde yapılan duruşmada, Baro tarafından atanan müdafi tarafından dava dosyasının incelenmesi için süre istenmiştir. Başvurucu müdafiinin talebi kabul edilerek Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki mütalaasına karşı savunma hazırlamak için müdafiye süre verilmiştir.

55. 7/4/2015 tarihli duruşmada da başvurucu için atanan müdafi, dosyanın hacimli olması nedeniyle makul bir süre daha talep etmiştir. Talep kabul edilerek duruşma 16/4/2015 tarihine ertelenmiştir.

56. 16/4/2015 tarihli duruşmada başvurucu için atanan müdafi, soruşturma aşamasında görev yapan memurların ve X muhbir olarak geçen şahsın dinlenmesini talep etmiştir. Mahkemece tevsi tahkikat taleplerinin toplanan delillerle dosyanın yeterince aydınlanmış olduğu gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. Esas hakkındaki mütalaaya karşı sunulan yazılı metinlerin ardından başvurucuya bu duruşmada son sözü sorularak hüküm

verilmiştir.

57. Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/4/2015 tarihli kararıyla başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı vermiştir. Kararın gerekçesinde yukarıda aktarılan olaylar ve delillerin de bir bütün olarak dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda özellikle;

i. İranlı Ali olarak bilinen şahıstan uyuşturucu maddelerin ihraç edilmek üzere başvurucu tarafından alındığı, H.Ş. tarafından presleme işi yapıldığı, daha önce ele geçirilemeyen bir kısım uyuşturucunun nakliyesinde G.Ç.nin de yer aldığı hatırlatılmıştır.

ii. Yine yakalanan uyuşturucularla ilgili olarak tanık H.Ş.nin ifadelerinde istikrarlı bir şekilde başvurucuyu işaret ettiği ifade edilmiştir. 29/1/2001 ile 13/3/2001 tarihleri arasında her iki kişinin birçok kez görüşme yaptığının HTS raporlarından anlaşıldığı söylenmiştir. Ayrıca H.Ş.nin soruşturmanın başında başvurucuyu fotoğrafla teşhis ettiğine ilişkin tutanağa yer verilmiş, başvurucuya iftira atmasını gerektirir bir sebebin bulunmadığı gerekçeli kararda yer almıştır.

iii. Başvurucunun H.Ş., İranlı Ali, Ş.S. ile birlikte örgüt dâhilinde uyuşturucu maddeyi ihraç etmek amacıyla Türkiye'de bulundurma suçunu işlediği ve müsnet suçtan dolayı cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

iv.Bunun yanında gerekçeli kararda başvurucunun bu olayın meydana geldiği tarihlerde ciddi biçimde uyuşturucu madde ticareti ile uğraştığı, Yunanistan'da ele geçirilen uyuşturucuların sahibi olduğunun da iddia edildiği, bu konuyla ilgili olarak başvurucu hakkında açılan kamu davasının temyiz aşamasında olduğu ifade edilmiştir.

58. Suç tarihinde yürürlükte olan 765 sayılı Kanun ile yargılamanın yapıldığı sırada geçerli olan 5237 sayılı Kanun'un karşılaştırmasında sonraki Kanun'un başvurucu lehine olduğu da belirtilerek hüküm kurulmuştur. Hükmün ilgili kısmı şu şekildedir:

"1- Sanığın eylemine uyan 5237 sayılı TCK'Nun 7/2 maddesi delaletiyle 5237 sayılı TCK. Nun 188/3 maddesine istinaden takdiren suçun önem ve değeri ile işleniş biçimi de nazara alınarak teşdiden 11 yıl hapis ve TCK. nun 52/2 maddesi gereği sanığın ekonomik ve diğer şahsi halleri degöz önünde bulundurularak takdiren günlüğü 20 TL den takdiren 300 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına,

TCK nun 188/4 maddesine istinaden sanığın cezasının yarı oranında artırılarak 16 yıl 6 ay hapis ve 450gün adli para cezası ile cezalandırılmasına,

TCK'Nun 188/5 maddesine istinaden sanığın cezasının yarı oranında artırılarak 24 Yıl 9 Ay hapis ve 675 gün adli para cezasıyla cezalandırılmasına,

Sanığın duruşmadaki tutum ve davranışı lehine takdirsel indirim sebebi sayıldığından cezasının TCK.nun 62/1 maddesine istinaden takdiren 1/6 oranında indirilerek 20 yıl 7 ay 15 gün hapis ve taktiren günlüğü 20 TL. den 562 gün karşılığı11240,00TL. Adli para cezası ile cezalandırılmasına.

TCK'Nun 49. Maddesi gereği hapis cezası 20 yıldan fazla olamayacağından sonuç olarak sanığın 20 YIL HAPİS VE 11240,00 TL ADLİ PARA CEZASI LE CEZALANDIRILMASINA,

Sanığın cezasından başkaca artırım ve indirim yapılmasına yer olmadığına.

..."

59. Başvurucu müdafilerinin temyizi üzerine duruşmalı olarak yapılan temyiz incelemesi

sonucunda Anayasa Mahkemesinin 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinde yer bazı hükümleri iptal etmesi dikkate alınarak hükmün düzeltilerek onanmasına dair karar verilmiştir. Ayrıca Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 18/2/2016 tarihli kararının gerekçesinde hükmolunacak sonuç hapis cezasının üst sınırının 5237 sayılı Kanun'un 61. maddesine göre 30 yıl olarak öngörüldüğü gözetilmeden 20 yıl 7 ay 15 gün olarak belirlenen hapis cezasının 20 yıla indirilmesi suretiyle eksik hapis cezası tayin edilmesinin karşı temyiz olmadığından bozma nedeni sayılmadığı da belirtilmiştir. Aynı gün başvurucunun müdafilerine hüküm tefhim edilmiştir.

60. 16/3/2016 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

61. 5237 sayılı Kanun'un "Zaman bakımından uygulama" kenar başlıklı 7. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılamaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur."

62. 765 sayılı mülga Kanun'un 403. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

"(Değişik madde: 06/06/1991- 3756/6 md.)

1. Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal veya ithal edenlere on yıldan yirmi yıla kadar ağır hapis ve uyuşturucu maddenin her gram ve küsuru için ellibin lira ağır para cezası verilir.

2. 1 numaralı fıkrada yazılı maddeleri ihraç edenlere, altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis ve uyuşturucu maddenin her gram ve küsuru için ellibin lira ağır para cezası verilir.

3. Uyuşturucu maddeleri imal veya ithal ettikten sonra ihraç edenler hakkında 1 numaralı fıkrada gösterilen cezalara da ayrıca hükmolunur.

4. Böylece ihraç edilmiş maddeler dolayısıyla yabancı memlekette hükmedilmiş ve çekilmiş veya yabancı ülkede çekilmemiş olmakla beraber Türkiye'de infazı kabil cezalar çekildikleri takdirde, ihraç sebebiyle hükmedilecek cezadan indirilir.

5. Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak satanlara veya satışa arz edenlere veya satın alanlara veya yanında yahut başka bir yerde bulunduranlara veya bu maddeleri parasız devredenlere yahut bu suretle devralanlara veya sevk veya nakledenlere veya bunların alınıp satılmasına veya devrine veya ne suretle olursa olsun tedarik edilmesine aracı olanlara dört yıldan on yıla kadar ağır hapis ve uyuşturucu maddenin her gram ve küsuru için ellibin lira ağır para cezası verilir.

6. Yukarıdaki fıkralarda gösterilen uyuşturucu madde eroin, kokain, baz morfin, morfin ise, fail hakkında verilecek ceza bir katı oranında artırılır.

7. Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, teşekkül oluşturanlar ile idare edenler veya bu teşekküle dahil bulunanlar tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza ayrıca yarı oranında

artırılır.

...

10. Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçları işlemek maksadı ile teşekkül oluşturanlar ile bunları idare edenlere veya bunlara dahil olanlara beş yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

11. Birden ziyade kimsenin bu suçları işlemek için önceden anlaşmaları teşekkül sayılır.

..."

63. 765 sayılı mülga Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"(Değişik cümle: 14/07/2004 - 5218 S.K./1.mad) Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ve müebbet ağır hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca devam eder. Muvakkat ağır hapis, kanunda tasrih edilmiyen yerlerde 1 seneden 24 seneye kadardır."

64. 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik öncesi 5237 sayılı Kanun'un "Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal veya ticareti" kenar başlıklı 188. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, (Ek ibare: 29.06.2005-5377/22 md.) sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Uyuşturucu (Ek ibare: 29.06.2005-5377/22 md.) veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya bazmorfin olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

65. 5237 sayılı Kanun'un "Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal veya ticareti" kenar başlıklı 188. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkralarının hâlihazırda şekli şöyledir:

"Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 18/6/2014 – 6545/66 md.) Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.

(Değişik: 27/3/2015-6638/11 md.) a) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması,

b) Üçüncü fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi,

hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(Değişik: 18/6/2014 – 6545/66 md.) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat

artırılır."

66. 5237 sayılı Kanun'un "Etkin pişmanlık" kenar başlıklı 192. maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş olan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadarı indirilir."

67. 5237 sayılı Kanun'un "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" kenar başlıklı 220. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları şu şekildedir:

"Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

...

Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur."

68. 5271 sayılı Kanun'un "Sanığın duruşmadan bağışık tutulması" kenar başlıklı 196. maddesinin (4) numaralı fıkrası "Yukarıdaki fıkralar içeriğine göre sanığın aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle sorgusunun yapılabilmesi olanağının varlığı hâlinde bu yöntem uygulanarak sorgu yapılır." şeklinde iken 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 147. maddesi ile "Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir." şeklinde değiştirilmiştir. Bu KHK hükmü 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 142. maddesi ile aynen kabul edilmiştir.

69. 5271 sayılı Kanun'un "Sanığın duruşmadan bağışık tutulması" kenar başlıklı 196. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastahane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir."

70. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Nakiller" kenar başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

71. 5275 sayılı Kanun'un "Zorunlu nedenlerle nakil" kenar başlıklı 56. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

72. 20/9/2011 tarihli ve 28060 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in "Ceza infaz kurumunda bulunanlar" kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"(1) Teknik altyapının hazır olması durumunda ceza infaz kurumunda bulunan kişi SEGBİS ile dinlenebileceği gibi, SEGBİS üzerinden duruşmalara da katılabilir.

(2) Talep eden makam, dinleme yapacağı kişinin kimlik bilgilerini, dinleme zamanını ve dinleme için yapılması gereken hazırlıkları ilgili ceza infaz kurumu yönetimine bildirir.

(3) İlgili ceza infaz kurumu görevlisi, ikinci fıkrada belirtilen talimatlar doğrultusunda, dinlenecek kişiyi, dinleme odasında hazır eder.

(4) Talep eden makam ayrıca belirtmediği sürece, dinlenecek kişinin dinleme talebinde belirtilen kişi olduğuna dair bir tutanak, ceza infaz kurumu görevlisince düzenlenir ve imzalanır."

73. 5271 sayılı Kanun'un "Doğrudan soru yöneltme" kenar başlıklı 201. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltilmesinin gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir.

(2) Heyet halinde görev yapan mahkemelerde, heyeti oluşturan hâkimler, birinci fıkrada belirtilen kişilere soru sorabilir."

74. 5271 sayılı Kanun'un "Duruşmada okunmayacak belgeler" başlıklı 210. maddesi şöyledir:

"(1) Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise, bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez.

(2) Tanıklıktan çekinebilecek olan kişi, duruşmada tanıklıktan çekindiğinde, önceki ifadesine ilişkin tutanak okunamaz."

75. 5271 sayılı Kanun'un "Delilleri takdir yetkisi" 217. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere

dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir."

76. 5271 sayılı Kanun'un "Kararların gerekçeli olması" kenar başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır. Gerekçenin yazımında 230 uncu madde göz önünde bulundurulur. Kararların örneklerinde karşı oylar da gösterilir.

(2) Kararlarda, başvurulabilecek kanun yolu, süresi, mercii ve şekilleri belirtilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

77. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

78. Başvurucu; suç tarihinin eski olması nedeniyle yerel mahkeme tarafından lehe kanun değerlendirmesi yapıldığını, 5237 sayılı Kanun'un lehe olduğu değerlendirilip buna göre hüküm kurulduğunu ve bunun doğru olduğunu belirtmiştir. Ancak başvurucu; 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (5) numaralı fıkrasına istinaden cezanın yarı oranında artırıldığını, söz konusu maddenin 6545 sayılı Kanun'la değiştirildiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda önceki hâliyle suçun ancak örgütlü olarak işlenmesi hâlinde cezanın yarı oranında artırılabildiğini, hakkında örgüt yöneticisi veya üyesi olduğundan bahisle herhangi bir soruşturma veya kovuşturma yapılmadığını, dolayısıyla mahkemenin cezayı bu hükme dayanarak vermediğini iddia etmiştir. Yine dosyada başka yargılanan kimse bulunmadığını, suçun üçten fazla kişiyle işlenmesinin tartışılmadığını da ileri sürmüştür. Bu yönüyle mahkeme kararının yeterli gerekçe içermediğini, 6545 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten önceki metnin lehe olması nedeniyle değişiklik öncesi metne göre hüküm kurulması gerekirken bu hususun dikkate alınmamasının hukuka aykırı olduğunu, dolayısıyla suç ve cezada kanunilik ilkesi ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ifade etmiştir. Bunun yanında şikâyetin Yargıtay tarafından göz ardı edilmesi nedeniyle davanın zamanaşımı nedeniyle düşmediğini, bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca aynı olayla ilgili olarak yargılanan M.Y. ve N.E. hakkında suç örgütü unsurlarının oluşmadığına karar verilmiş olmasına rağmen hakkında 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca cezasının artırılmasının çelişkili olduğunu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

79. Bakanlık görüşünde suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak bir açıklamaya yer verilmemiştir.

80. Bakanlık görüşüne karşı cevap yazısında başvurucu, şikâyetlerini tekrarlanmış; bu kapsamda somut olayda 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (5) numaralı fıkrası kapsamında yapılan artırımın 6545 sayılı Kanun değişikliğinden önceki düzenlemeye göre mi yoksa değişiklik sonrası düzenlemeye göre mi yapıldığı konusunun aydınlatılamadığını, kararda hiçbir biçimde 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesi anlamında bir örgütsel olgunun varlığının tartışılmamış olmasının bu gerekçeyle artırım yapılmadığına delalet olduğunu ileri sürmüştür. Dolayısıyla yerel mahkemenin 6545 sayılı Kanun sonrası hâline göre artırım yaptığının açık olduğunu, suçun işlendiği tarihte "suçun üç veya daha fazla kişiyle birlikte

işlenmesi" hâlinin artırım nedeni olmaması gözönüne alındığında bu yönde kurulan hükmün Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

81.Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" kenar başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

82. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ve bu başlık altında ileri sürülen gerekçeli karar hakkına ilişkin iddialar suç ve cezaların kanuniliği ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

83. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçların ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

84. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş., B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 31).

85. Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “Kimse, ...kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz.” denilerek suçların kanuniliği, üçüncü fıkrasında da “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” denilerek cezaların kanuniliği ilkeleri güvence altına alınmıştır. Anayasa’da öngörülen suç ve cezaların kanuniliği ilkesi insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anlayışın öne çıktığı günümüzde ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Anayasa’nın 38. maddesine benzer şekilde 5237 sayılı Kanun’un 2. maddesinde düzenlenen suç ve cezaların kanuniliği ilkesi uyarınca hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2010/69, K.2011/116, 7/7/2011).

86. Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi, hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesi, genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlam ve öneme sahip olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları

önlenmekte; buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş., § 32).

87. Nitekim lehe olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanması kuralı 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasında "Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur." şeklinde de ifade edilmiştir. Bu ilkeye göre sonradan yürürlüğe giren yasanın bir fiili suç olmaktan çıkarması -suçun unsurlarında veya diğer cezalandırılabilme şartlarında- bu suçtan dolayı mahkûmiyetin yasal neticelerinde ceza hatta güvenlik tedbirlerinde değişiklik yapması ve bu değişikliğin failin lehine sonuç vermesi durumunda yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenen suçlar hakkında da uygulanması gerekecektir. Bu değişiklik, kesinleşmiş ancak infazı henüz tamamlanmamış hükümler ile infazı tamamlanmış hükümler bakımından da söz konusudur (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2011/11-239, K.2011/281, 20/12/2011).

ii. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

88. 12/3/2001 tarihinde ele geçirilen uyuşturucular kapsamında depoculuk yaptığı sonradan anlaşılan H.Ş. yakalanmıştır. H.Ş.nin yakalanmasından sonra hem bu ele geçirilen uyuşturucuların hem de 29/12/2000 ve 30/12/2000 tarihlerinde Yunanistan'da ele geçirilen uyuşturucuların sahibinin başvurucu olduğu önce H.Ş., daha sonra da Ş.S. tarafından soruşturma evresinde ifade edilmiştir. Bunun üzerine başvurucu hakkında her iki durum nedeniyle ayrı ayrı soruşturma ve daha sonra da kovuşturma yapılmıştır.

89. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince 4/12/2013 tarihinde, Yunanistan'da ele geçirilen uyuşturucular sebebiyle uyuşturucu madde ihraç etme suçundan başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmiştir. Başvurucunun bu suçu işlediği kabul edilen zaman diliminde 765 sayılı Kanun'un yürürlükte olması nedeniyle lehe kanun değerlendirmesi yapılması gerekmiştir.

90. Mahkeme lehe kanun değerlendirmesi yaparken her iki Kanun'da öngörülen cezaları ayrı ayrı belirlemiştir. Bu kapsamda 5237 sayılı Kanun hükümlerinin aleyhe olarak belirlenmesine giden süreçte başvurucunun eroin ihracatı yanında ayrıca suç örgütü kurması nedeniyle de cezalandırılacak olmasının dikkate alındığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda 765 sayılı Kanun hükümleri bir bütün olarak dikkate alınarak neticeten verilecek sonuç cezanın 765 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrası gereği daha lehe olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte başvurucu hakkındaki bu dava, Yargıtayın 10/12/2015 tarihli bozma kararı sonrasında zamanaşımı nedeniyle düşmüştür (bkz. §§ 20-24).

91. Başvurucu, Yargıtayın yukarıda anılan kararından önce Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesince 16/4/2015 tarihinde bu sefer uyuşturucu madde ticareti sebebiyle mahkûm edilmiştir. Başvurucu hakkında lehe kanun değerlendirilmesi yapılırken her iki Kanun'a göre uyuşturucu madde ticareti sebebiyle verilebilecek asgari ceza miktarları dikkate alınmıştır. Daha sonra suç karşılığı öngörülen cezanın 765 sayılı mülga Kanun'un 403. maddesinin 5., 6. ve 7 maddeleri gereği sonuç olarak 12 yıl hapis cezası olduğu oysa 5237 sayılı Kanun uygulandığı takdirde -o zaman yürürlükte olduğu hâliyle- 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları gereği sonuç olarak 10 yıl 15 ay hapis cezası verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

92. 1/6/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ilk hâlinde, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde anılan

Kanun'un 188. maddesinin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında yer alan suçların işlenmesi durumunda verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlenmiştir. Hâlihazırdaki maddeye bakıldığında ise 6545 sayılı Kanun'la söz konusu (5) numaralı fıkrada değişiklik yapıldığı anlaşılmıştır. Buna göre suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde söz konusu suçların işlenmesi hâlinde verilecek cezanın bir kat artırılacağı, üç veya daha fazla kişinin birlikte işlemesi hâlinde ise yarı oranında artırım yapılacağı belirtilmiştir.

93. Somut olayda lehe kanun tespitinde 765 sayılı Kanun yerine 5237 Kanun'un belirlenmesine başvurucunun bir itirazı bulunmamaktadır. Bununla birlikte başvurucu; başvuru formunda Yunanistan'da ele geçirilen uyuşturucularla ilgili süreçten ve yapılan yargılamalardan, ayrıca H.Ş., ve G.Ç. hakkında 12/3/2001 tarihinde ele geçirilen uyuşturucular sebebiyle yapılan yargılamalardan hiç bahsetmeden cezasının 6545 sayılı Kanun sonrası yapılan değişiklik kapsamında yarı oranında artırım yapıldığını, hakkında bu maddeden ceza verilemeyeceğini, nitekim N.E. ve M.Y. hakkında verilen kararların ortada örgüt olmadığı gerekçesiyle Yargıtay tarafından bozulduğunu ileri sürmüştür.

94. Bu kapsamda yapılan değerlendirmede başvurucu hakkındaki temel ceza "suçun önem ve değeri ile işleniş biçimi de nazara alınarak teşdiden" 11 yıl hapis cezası olarak belirlenmiştir. Suça konu maddenin eroin olması nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereği artırım yapılmıştır. Başvurucu hakkında verilen cezanın daha sonra 6545 sayılı Kanun'la değişiklik yapılmadan önceki hükümleri dikkate alınarak suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiği gerekçesiyle yarı oranında artırıldığı anlaşılmıştır (bkz. § 58).

95. Nitekim benzer şekilde, ele geçirilen uyuşturucular sebebiyle daha önce yargılanan kişiler haklarında verilen cezalar da tıpkı başvurucu gibi aynı şekilde örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği kabul edilerek yarı oranında artırılmıştır. Bu kapsamda H.Ş., Ş.S. ve G.Ç. hakkında verilen cezaların daha önceden Yargıtay denetiminden geçerek kesinleştiğini ifade etmek gerekir.

96. N.E. ve M.Y. hakkında verilen cezaların bozulma sebebi (bkz. § 33) dikkate alındığında Yargıtay kararlarıyla kesinleşen diğer mahkeme kararları karşısında bu hususun tek başına ortada bir örgütün olmadığını göstermeye yetmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca bireysel başvuruya konuda davadaki iddianamede başvurucunun hangi suçlardan cezalandırılması gerektiğinin yazıldığı (bkz. § 38), bu kapsamda 5237 sayılı Kanun'un 188. maddenin (5) numaralı fıkrasının da iddianamede yer aldığı açıktır. Bunun yanında daha sonradan zamanaşımı nedeniyle düşen diğer dosyada Yargıtayın henüz bozma kararı vermediği dönemde, başvurucu hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma sebebiyle lehe kanun uygulaması yapılarak bir değerlendirme yapıldığı, mevcut davada iddianamedeki sevk maddeleri çerçevesinde başvurucu hakkında 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesi kapsamında ayrıca bir ceza verilmediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte gerekçeli kararda masumiyet karinesine uygun biçimde söz konusu diğer davaya temas edilmekle yetinilmiştir.

97. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçların ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

98. Başvurucu; bir kısım tanığın dinlenilmesi esnasında özellikle duruşmada hazır bulunmak

istemesine rağmen SEGBİS yöntemiyle savunmasının alındığını, mahkemedeki duruşmada hazır edilmediğini, rızası alınmadan esaslı işlemlerin yapıldığı oturumun SEGBİS yöntemiyle yapılmasının savunma hakkının ihlali niteliğinde olduğunu belirtmiştir.

99. Bakanlık görüşünde bu kısımla ilgili olarak SEGBİS ile ilişkili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına yer verilmiştir. Ayrıca SEGBİS'in alınan savunmalarda yüz yüzelik ve doğrudanlık ilkelerini ihlal etmediği de belirtilmiştir. Daha sonra ne başvurucunun ne de müdafilerinin duruşma salonundakileri net bir biçimde görebilme, söylenenleri duyabilme ve diğer tarafa soru yöneltebilme konusunda duruşmada veya temyiz aşamasında açık bir itirazları olduğunun dosya kapsamında tespit edilemediği vurgulanmıştır.

100. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında ise yerel mahkeme kararının tanık beyanları ile muhbir istihbaratına dayandığını, SEGBİS ile ilgili tespitlerinin kabul edilebilir olmadığını, sistemin özelikle ses kısmının yüksek kalitede çalışmadığını, duruşmalar esnasında birçok defa ses kayması ve kesinti olduğunu, bahsedilen bu eksikliklerin tanık ifadelerine karşı alınan beyanlarda savunma zaafiyeti doğurduğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

101. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

102. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa’da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmelidir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

103. Başvurucunun adil yargılanma hakkı bağlamında savunma hakkının ihlal edildiği iddiası kapsamında ileri sürdüğü şikâyetlerinin duruşmada hazır bulunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Nitekim Şehrivan Çoban [GK], (B. No: 2017/22672, 6/2/2020) kararı da bu yöndedir.

104. Diğer taraftan bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

105. Sunulan belgelerden yargılama sırasında başvurucunun ve yargılama sırasında kendisini temsil eden müdafilerinin ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri iddiaları temyiz dilekçesinde dile getirmediği anlaşılmaktadır. Bu sebeple somut olayda iddialara ilişkin bilgi veya belge sunulmadığı, böylece başvuru yollarının usulüne uygun tüketilmediği değerlendirilmiştir.

106. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Müdafi Yardımından Yararlanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

107. Başvurucu; bir kısım müdafinin istifa etmiş olmasına karşın vekâletname ile yetkili başka müdafilerinin bulunduğunu, kendi seçtiği müdafi ile savunma yapma hakkından mahrum bırakıldığını, bu hâlde barodan zorunlu müdafi tayin edilerek onun huzurunda savunmasının alınıp mahkûmiyet kararı verildiğini, bu şekliyle savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

108. Bakanlık cevabında bu konu hakkında bir değerlendirme yapılmamıştır.

2. Değerlendirme

109. Müdafi, şüpheli veya sanığın ceza yargılamasında savunmasını yapan avukat olarak tanımlanmaktadır. Şüpheli veya sanığın müdafii aracılığıyla savunulması hususunda tercih yapma olanağına sahip olduğu hâllerde görev yapan müdafi ihtiyari müdafi, görevlendirilmesi hususunda şüpheli veya sanığın iradesinin önem taşımadığı hâllerde görev yapan müdafi ise zorunlu müdafidir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2011/10-182, K.2011/204, 11/1/2011).

110. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen "meşru vasıta ve yollardan" yararlandırılması da gerekir. Savunmada başvurulacak meşru vasıta ve yollar arasında avukatların teknik bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlanma olanağı da bulunmaktadır. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafi yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafi yardımından yararlanma hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen meşru vasıta ve yollar kavramı kapsamındadır. Bu itibarla müdafi yardımından yararlanmanın adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılanma hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkına sahiptir (Yusuf Karakuş ve diğerleri, B. No: 2014/12002, 8/12/2016, § 72).

111. Müdafi yardımından yararlanma hakkı mutlak değildir. Bu hakkın istisnai hâllerde sınırlandırılması mümkündür. Zorunlu sebeplerin ortaya çıkması hâlinde bu hak kısıtlanabilir. Avukat erişiminin sağlanmamasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile böylesi bir kısıtlama şüphelinin/sanığın adil yargılanma bağlamında güvence altına alınan haklarına zarar vermemelidir (Aligül Alkaya ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1138, 27/10/2015, §§ 118, 137). Müdafi yardımından yararlanma hakkı bakımından önemli olan, yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında şüphelinin/sanığın müdafi yardımından etkili bir biçimde yararlanmış olmasıdır. Ancak avukata erişim yönünden getirilen kısıtlama yargılamanın sonraki aşamalarında telafi edilmiş ise savunma hakkı ihlal edilmiş sayılmaz. (Yusuf Karakuş ve diğerleri, § 78).

112. Somut olayda duruşmada hazır olan ve başvurucuyu vekâletnameyle temsil eden üç müdafinin davadan çekilmesi üzerine başvurucunun üzerine atılı suçun zorunlu müdafiliği gerektirmesi nedeniyle barodan müdafi tayin edilmek zorunda kalınmıştır. Davadan çekilen üç müdafi dışında başvurucuyu vekâletname ile temsil edilen başka müdafilerin olduğu ilk derece mahkemesi aşamasında başvurucu tarafından ileri sürülmediği gibi sonraki duruşmalarda barodan tayin edilen müdafi yanında başvurucuyu vekâletname ile temsil eden herhangi bir müdafinin duruşmayı takip etmediği anlaşılmıştır. Ayrıca somut olayda başvurucuyu vekâletname ile temsil eden diğer müdafilerin sonraki duruşmalara katılımının engellendiğine dair bir şikâyet de bulunmamaktadır.

113. Diğer taraftan başvurucu hakkındaki yargılamada başvurucunun yakalanmasından sonra 6526 sayılı Kanun öncesi dönemde başvurucunun seçtiği müdafiler yanında on celse yapılmıştır. 6526 sayılı Kanun sonrası dönemde ise Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde dokuz celse daha yapılarak yargılama sürdürülmüştür. Somut olayda esas hakkındaki mütalaa 23/9/2014 tarihli celsede sunulmuştur. Başvurucunun seçtiği üç müdafinin 2/4/2015 tarihli duruşmada davadan çekilme kararı vermesi üzerine başvurucuya isnat edilen suçun niteliği dikkate alınarak zorunlu müdafi atanmıştır. Daha sonra yargılama, esas hakkındaki mütalaaya cevap verilebilmesi için zorunlu müdafi tarafından istenen süre uyarınca iki kez ertelenmiştir. Mahkûmiyet kararı ise 16/4/2015 tarihli oturumda verilmiştir.

114. Bu kapsamda anılan ilkeler dikkate alınıp yargılamanın bütünlüğü gözetildiğinde başvurucunun müdafi yardımından yararlandığı anlaşılmaktadır.

115. Açıklanan gerekçelerle müdafi yardımından yararlanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

116. Başvurucu; X muhbirin huzurda dinletilmeden ve X muhbire soru sorma hakkı tanınmadan karar verildiğini, X muhbiri sorgulama talebinin yok sayıldığını, diğer taraftan Ş.S.nin yargılandığı dosyada soruşturma evresinde verilen ifadelerin hükme esas alındığını hâlbuki Ş.S. hakkında yapılan kovuşturmada kendisi aleyhine verilen ifadelerden geri dönüldüğünü, bu kişinin de duruşmada dinletme talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

117. Bakanlık görüşünde başvuru konusu yargılamanın adil olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın bütününe bakılması gerektiği hatırlatılmıştır. Bu kapsamda başvurucunun bazı tanıkların dinlenmesinin niçin önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden dinlenilmesinin gerekli olduğunu açıklamak suretiyle desteklemesi gerektiği belirtilmiştir.

118. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında X muhbirin dinlenilmesi yönündeki talebin haksız olarak reddedildiğini tekrar ileri sürmüştür. Bu talebin reddedilmesiyle isnat edilen suç kapsamında delil oluşturduğu iddia edilen hususların savunma makamınca irdelenmesinin engellendiğini, savunmada zaafiyet oluşturulduğunu belirtmiştir.

2. Değerlendirme

119. Anayasa Mahkemesi birçok kararında tanık kavramını özerk olarak yorumlamış ve tanığın sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi olabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda suçun iştirak edeni, olayın mağduru, şikâyetçi (müşteki) devletin görevlendirdiği gizli/gizli olmayan soruşturmacı da tanık olabilir (Selçuk Demir, B. No: 2014/9783, 22/1/2015, § 35).

120. Anayasa Mahkemesi yine benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin birçok kararında tanık dinletme ve sorgulama hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

121. Sanığın, hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir. Ancak

başvurucuların tanıklara soru sorabilmesi, onlarla yüzleşebilmeleri mutlak bir hak değildir. Makul gerekçelerle getirilen kısıtlamalar, kimi zaman başvurucunun iddia tanıklarına soru sorabilme ve onlarla yüzleşme imkânını da ortadan kaldırabilmektedir. Diğer yandan bir mahkûmiyet -sadece veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Atila Oğuz Boyalı, B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; AZ.M., B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 46-67; Levent Yanlık, B. No: 2013/1189, 18/11/2015, §§ 67-77; İsmet Özkorul, B. No: 2013/7582, 11/12/2014, §§ 44, 45). Bu bakımdan adli makamlar, beyanı hükme dayanak yapılacak tanıkların duruşmada hazır edilmesi için makul bir çaba sergileme yükümlülüğü altındadır.

122. Somut olayda başvurucu, olayların içinde yer aldığını belirttiği X muhbiri ve Ş.S.yi mahkeme huzurunda sorgulatma imkânı tanınmamasından şikâyet etmektedir. Bununla birlikte başvuru formunda, mahkeme huzuruna getirtilerek dinlenilmediği ifade edilen Ş.S.nin sorgulanmasının hangi nedenlerle önemli olduğuna ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğuna dair bir açıklamada bulunulmamıştır. Ayrıca Ş.S.nin kovuşturma evresinde başvurucu hakkında nasıl bir beyanda bulunduğu başvuru formunda ifade edilmediği gibi ilgili duruşma zaptının da başvuru formuna eklenmediği anlaşılmıştır.

123. Diğer taraftan yapılan inceleme neticesinde X muhbirin ihbarı üzerine başlatılan soruşturmada başvuruya konu uyuşturucuların ele geçirildiği anlaşılmıştır. X muhbirin dinletilmesi talebi son duruşmada, geçirilen safahat itibarıyla dosyanın yeterince aydınlanmış olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Ayrıca 12/3/2001 tarihinde ele geçirilen uyuşturucular sonrasında H.Ş.nin ifadelerinin başvurucu hakkındaki yargılamada belirleyici delil niteliğinde olduğu açıktır. Nitekim H.Ş.nin ifadesi üzerine başvurucu hakkında soruşturma(lar) başlatılmıştır. Yerel mahkeme kararının gerekçesinden anlaşıldığı üzere tanık olarak dinlenilen H.Ş., hem yurt dışında hem de yurt içinde ele geçirilen uyuşturucuların başvurucuya ait olduğunu aşamalarda belirtmiştir. Başvurucu hakkında ifade veren H.Ş.nin duruşmada mahkeme huzurunda ve başvurucu müdafilerinin bizzat katıldığı celsede dinlenildiği, başvurucu tarafından da sorgulanabildiği, söz konusu tanığa soruların sorulabildiği anlaşılmıştır.

124. Dolayısıyla mahkûmiyetin yüzleşilmeyen X muhbirin ihbarına dayanmadığı anlaşıldığından bu durumun yargılamanın bütünü itibarı ile adil olmadığını ortaya koyan temel bir unsur olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

125. Açıklanan gerekçelerle tanık sorgulama hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

126. Başvurucu mahkûmiyet kararı gerekçesinde delillerin arka arka sıralandığını, hükme esas alınan telefon hattının kendisine ait olmadığına dair GSM şirket belgesinden hiç bahsedilmediği, temyiz başvurusu sonucunda da bir gerekçe gösterilmediğini, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini sürmüştür.

127. Bakanlık görüşünde Anayasa'nın gerekçeli hakkına ilişkin 141. maddesine ve Anayasa Mahkemesinin ilke kararlarında yer alan metinlerine yer verilmiş, gerekçeli karar hakkının

yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağı ifade edilmiştir.

128. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında benzer şikâyetler ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

129. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

130. Ancak derece mahkemelerinin taraflarca ileri sürülen tüm iddialara cevap verme zorunluluğu bulunmayıp hükme esas teşkil eden gerekçelerin nelerden ibaret olduğunu ortaya koyması yeterlidir. Diğer taraftan kanun yolu mercilerince onama, itiraz veya başvurunun reddi kararları verilmesi hâlinde ilk derece mahkemelerinin kararlarında gösterdiği gerekçeler kabul edilmiş olacağından anılan kararlarda ayrıca gerekçe gösterilmesine gerek bulunmamaktadır (İbrahim Ataş, B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 25).

131. Somut olayda başvurucu hakkında düzenlenen iddianamede H.Ş.nin beyanlarından olayların olduğu tarihlerde başvurucunun kullanmış olduğu cep telefonu hattının belirlendiği ifade edilmiş, geriye dönük aldırılan HTS raporlarından 29/1/2001 ile 13/3/2001 tarihleri arasında başvurucu ile H.Ş.nin birçok kez görüşme yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca H.Ş.nin başvurucuyu soruşturma evresinde fotoğrafından da teşhis etmiş olduğu yine iddianamede belirtilmektedir.

132. Bu kapsamda başvurucu 23/1/2014 tarihli duruşmada iddianamede yer alan cep telefonu hattının kendisine ait olmadığını, olayın üzerinden uzun bir zaman geçtiğini belirterek tanık H.Ş. ile görüşüp görüşmediğini de hatırlamadığını beyan etmiştir. İddianamede yer alan hususlara ilişkin olarak başvurucunun kullanmış olduğu telefon hatlarının ne olduğunun müdafiler tarafından tanık H.Ş.ye 18/4/2014 tarihli duruşmada sorulduğu anlaşılmaktadır. Tanık söz konusu hatların numarasını hatırlamadığını, ayrıca başvurucu ile konuşurken kullandığı telefonların kime ait olduğunu da bilmediğini, konuştuğu cep telefonlarının başvurucu tarafından verildiğini ve bu telefonlarla başvurucuyla konuştuğunu beyan etmiştir.

133. Bu şekliyle iddianamede yer alan hususların gerekçeli kararda da kabul edildiği, dolayısıyla başvurucu ile tanığın irtibat halinde olduğunun somut olayla bağlantı kurularak açıklandığı, dosya kapsamında başvurucunun bahsettiği belgenin bir öneminin bulunmadığı anlaşılmıştır.

134. Diğer taraftan başvuru konusu olayda temyiz mercii de başvurucu hakkında sadece eksik hapis cezası tayin edilmesini hukuka aykırı görmüş, bu hususu ise başvurucu aleyhine kanun yoluna başvurulmamasını gözönüne alarak bozma nedeni saymamıştır.

135. Açıklanan gerekçelerle gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurucunun bu yöndeki iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. Diğer İhlal İddiaları

136. Başvurucu, tanık H.Ş.nin hükümlü olması dolayısıyla usule aykırı olarak yemin ettirilerek dinletildiğini, aynı dosya kapsamında yargılanan N.E.nin tanıklığına ise yemin verdirilmeden başvurulduğunu ifade etmiş; H.Ş.nin hükme tek başına esas alınan ifadelerinin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür. Diğer taraftan başvurucu; iddianamede Ş.S.nin isminin geçmediğini, N.E. ve M.Y.nin de örgüt üyesi olmadığının Yargıtay kararı ile belirlendiğini söylemiştir. Bu kapsamda bir örgütün olması için en az üç kişinin bulunması gerektiğini, kendisinin Ş.S. ve diğerleriyle örgüt oluşturduğuna dair bir dava olmadığını, bu konuda savunmasının alınmadığını ve kendisine ek savunma hakkı verilmediğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca lehe delillerin hiçbiri hakkında da değerlendirme yapılmadığını iddia etmiştir.

137. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

138. Yerel mahkeme, tanık H.Ş.nin yemin ettirilmeden yeniden dinlenilmesi talebini sonuca etkili görmediğinden reddetmiştir (bkz. § 51). Diğer taraftan bireysel başvuruya konu dava, tek sanıklı gözükmesine karşın başvurucunun yakalanamaması nedeniyle hakkındaki evrakın tefrik edildiği açıktır. Yukarıda detaylı olarak aktarılan her iki olay nedeniyle yargılanan diğer şahıslar hakkında çeşitli değerlendirmelerin yapıldığı, bu kapsamda ilgili sanıkların cezalarının suçun örgüt çerçevesinde işlendiği gerekçesiyle artırıldığı açıktır. Mevcut başvuruda, başvurucu hakkında hazırlanan iddianamede ve esas hakkındaki mütalaada söz konusu yargılamalara yer verildiği dikkate alındığında başvurucunun örgüt kurduğuna dair bir dava olmadığına, bu konuda ek savunma hakkı tanınmadığına, lehe delillerin göz ardı edildiğine ilişkin şikayetler konusunda daha fazla bir açıklama yapılmasına gerek görülmemiştir. Başvurucu tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürülen diğer ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

139. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça

dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.K.

B. No: 2016/14347 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/14347

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/14347)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 3/9/2020-31233

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Mahmut ATEŞ

Başvurucu : Y.K.

Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, geri gönderme merkezindeki bir odada el ve ayakları kelepçeli ve zincirli bir şekilde tutulma nedeniyle eziyet yasağının; herhangi bir karar olmaksızın idari gözetim altında bulundurulma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve bu hak ihlallerinin giderilmesi için başvurulabilecek etkili bir hukuk yolunun bulunmaması nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/8/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. 1988 doğumlu olan başvurucu, Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşıdır.

10. Başvurucu 2011 yılında Türkiye'ye gelmiştir. Kazakistan Cumhuriyeti makamlarının suçluların iadesi talebi üzerine başlayan hukuki süreç sonucunda 16/10/2018 tarihinde bu ülkeye iade edilmiştir.

11. Başvurucu 2/11/2015 tarihinde sahte kimlik taşıdığı şüphesiyle İstanbul'da gözaltına alınmıştır. 4/11/2015 tarihinde hakkında sınır dışı etme ve idari gözetim altına alma kararları alınarak İstanbul Geri Gönderme Merkezine (GGM) gönderilmiştir. 5/11/2015 tarihinde sınır dışı etme kararına karşı iptal davası açmıştır.

12. Başvurucu 19/11/2015 tarihinde Aşkale GGM'ye transfer edilmiştir.

13. 26/11/2015 tarihinde başvurucunun avukatı İstanbul'dan Aşkale GGM'ye gelerek başvurucu ile görüşmek istemiş ancak avukatın bu talebi reddedilmiştir. Başvurucunun avukatı bu konuyla ilgi olarak aynı gün düzenlediği iki ayrı tutanakta özetle Aşkale GGM ve Erzurum İl Göç İdaresi Müdürlüğü (İGM) yetkililerinin görüşme izninin yazılı talepten bir hafta sonra çıkabileceğini söyleyerek görüşme izni vermediklerini, böylece müvekkili hakkındaki idari karar ve davalarla ilgili bilgi alamadığını, başvuru yapamadığını kayıt altına almıştır.

14. 30/11/2015 tarihinde başvurucunun avukatı Erzurum İGM'ye hitaben yazdığı dilekçesinde; başvurucu ile görüşmesine izin vermeyen görevliler hakkında idari soruşturma açılması, görüşme yapmaya engel olunması uygulamasına son verilmesi ve başvurucu hakkındaki işlem ve kararların başvurucunun vekâletnameli avukatı olması nedeniyle kendisine tebliğ edilmesi taleplerinde bulunmuştur.

15. 10/12/2015 tarihinde başvurucunun avukatı Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Buna ilişkin dilekçede; başvurucunun ailesi ve avukatıyla iletişiminin engellendiği, Kazakistan Cumhuriyeti yetkilileri ile görüştürülerek Kazakistan'a geri dönmesi konusunda bu kişilerin tehdit ve baskılarına maruz bırakıldığı, GGM'nin bodrum katındaki soğuk bir odada elleri ve ayaklarından zincirlenmiş bir şekilde tutulduğu hususlarına yer verilmiştir. Aynı dilekçede; Cumhuriyet Başsavcılığından işkence ve kötü muamele iddialarının araştırılması ve muamelenin tespiti hâlinde durdurulması, başvurucunun tutulduğu odanın fotoğraflarının çekilmesi, güvenlik kamerası kayıtlarının muhafaza altına alınması, başvurucunun ruhsal ve bedensel durumu hakkında tıbbi rapor temin edilmesi, sorumlular hakkında ceza soruşturması açılması talep edilmiştir.

16. Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucunun iddiaları iki bölüme ayrılarak incelenmiştir. Bir kısım iddiayla ilgili olarak 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca Erzurum Valiliğinden soruşturma izni talep edilmiştir. Başvurucunun işkence suçuna ilişkin iddiaları bakımından ise şikâyet günü doğrudan soruşturmaya başlanmıştır. Bu soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısı, emniyet görevlilerinden Aşkale GGM'deki tüm kamera görüntülerinin bir örneğinin temin edilmesini talep etmiş ve başvurucunun beyanını almıştır. Başvurucu; avukatı hazır bulunmaksızın 10/12/2015 tarihinde verdiği ifadesinde, Aşkale GGM'de kötü muamele görmediğini, el ve ayaklarından zincirlenmediğini, Kazakistan'a dönmesi için baskıya uğramadığını söylemiştir. Aynı ifadede ayrıca hastaneye giderek rapor almak istemediğini beyan etmiştir. Bunun üzerine Cumhuriyet savcısının tutanağa geçirdiği ifade şöyledir:

"...müştekinin el yüz ve gözle görülen diğer vücut aksamları kontrol edildi. Herhangi bir darp cebir izine delalet edecek bir emareye rastlanılmadı..."

17. Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı işkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak 21/12/2015 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (KYOK) vermiştir. Bu karar gerekçesinde, Aşkale GGM'den temin edilen kamera görüntülerinde işkence ya da kötü muameleye delalet edecek bir görüntü olmadığına ve başvurucuda darp veya cebir izine rastlanmadığına yer verilmiştir.

18. Başvurucunun avukatı kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazda bulunmuştur. 28/1/2016 tarihli itiraz dilekçesinde, önceki iddialarının yanı sıra Kazakistan Cumhuriyeti'nden bir görevlinin Aşkale GGM'de başvurucu ile görüşüp Kazakistan'a dönmesi konusunda başvurucuya baskı yaptığı, savcıya ifade vermek üzere hücreden çıkarılırken işkenceye maruz kalmadığını söylemesi için başvurucuyu GGM Müdürü'nün Kazakistan'a göndermekle tehdit ettiği dile getirilmiştir. Ayrıca itiraz dilekçesinde, GGM'de kalan yüzlerce kişi olmasına rağmen tanık dinlenmediği belirtilmiştir.

19. İtiraz dilekçesine başvurucunun el yazısıyla yazdığı 28/12/2015 tarihli mektup eklenmiştir. Bu mektupta başvurucu, Kırgızistan uyruklu bir kişinin kaçmasına yardım ettiği bahanesiyle bu kişi ile birlikte 1/12/2015 tarihinde Aşkale GGM'nin zemin katındaki bir hücreye konulduğunu, el ve ayakları kelepçe ve zincirle birbirine bağlı bir şekilde ısıtması olmayan bu odada uzun süre tutulduğunu, yemek yerken dahi zincirlerin açılmadığını iddia etmiştir. Başvurucu, hücrede zincirli bir şekilde kalırken üçüncü gün Kazakistan Konsolosu'nun gelerek Kazakistan'a gitmesi için kendisini ikna etmeye çalıştığını beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca avukatının şikâyetinin ardından odadan çıkarıldığını ve savcıya ifade vermeden önce kendisiyle görüşen GGM Müdürü'nün işkence iddiasında bulunması hâlinde kendisini Kazakistan Konsolosluğuna vermekle tehdit ettiğini belirtmiştir. Bu tehdit üzerine savcıya yalan ifade verdiğini beyan eden başvurucu, hücrede tutulduğunu GGM'deki herkesin bildiğini iddia etmiştir.

20. İtirazı inceleyen Erzurum 2. Sulh Ceza Hâkimliği 10/2/2016 tarihinde soruşturmanın genişletilmesine karar vererek dosyayı yeniden Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Hâkimlik; bu karar gerekçesinde, tanık olabilecek kişilerin tespit edilip dinlenmediğini, dosyada bulunan CD'deki görüntülerin olayla ilgili olmadığını, başvurucunun sağlık raporunun temin edilmediğini, 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturulması izne bağlı olmayan işkence ve eziyet suçları bakımından şüphelilerin tespit edilip savunmalarının alınmadığını belirtmiştir.

21. Bu kararın ardından başvurucunun 3/5/2016 tarihinde bir kez daha ifadesi alınmıştır. İfadenin ilgili kısmı şöyledir:

"...Geri Gönderme Merkezinden tanımadığım Tacikistanlı bir şahıs kaçma girişiminde bulundu ve duvarlar yüksek olduğu için kaçamayarak yakalandı. Bu olaydan sonra daha önce görmediğim iki görevli gelerek bana 'gel gel' dediler. Bende zorluk çıkarmadan yanlarına gittim, akabinde beni nezaret kısmına aldılar. Beni neden buraya aldınız diye oradaki görevli Müdüre sordum. Müdürde bana 'canım öyle istedi' dedi. Oradaki görevliler ellerime ve ayaklarıma zincirle birbirine bağlanmış kelepçe taktılar. Kaldığım nezarette minder şeklinde bir yatak, yastık, battaniye, tuvalet ve lavabosu olan bir kısım bulanmaktaydı. Günde 3 öğün yemeğimi eksiksiz olarak verdiler. Aşkale de kış aylarında bulunduğum için kaldığım oda çok soğuktu, herhangi bir ısıtma sistemi yoktu. Nezarette kaldığım ilk günün ertesinde bir görevli gelerek Kazakistan Konsolosluğundan bir yetkilinin geldiğini ve onunla görüşmek isteyip istemediğimi sordu. Bende görüşeceğimi söyledim. Kelepçeyi çıkarıp beni konsolosluk yetkilisiyle görüştürdüler. Daha sonra beni tekrar nezarete aldılar. 1 hafta kelepçeli şekilde orada kaldım. 1 haftanın sonunda beni 1 gün misafirhane kısmına aldılar ve diğer şahıslarla birlikte orada kaldım. Ertesi gün Müdür bey yanıma gelerek. Bana 'düşündün mü?' dedi. Bende ne düşüneceğim ki dedim. Konsolosluk yetkilisinin bana Eğer Kazakistan'a kendi isteğimle gidersem 12 yıl, deport olarak gidersem 25 yıl cezaevinde kalacağımı söylediğini söyleyip gitmek istemediğimi belirttim. Bunun üzerine bana iyice düşün diyerek beni tekrar nezaret kısmına koydurdu. 3 gün daha aynı nezarette kelepçeli bir şekilde, toplam 10 gün kadar nezarette kaldım. 10 günün sonunda savcılığa götürmek için nezaretten beni Müdür bey çıkarttı. Müdür bey bana seni şimdi savcılığa götürecekler dedi. Bana 'biz seni dövdük mü?' dedi, bende yok 'dövmediniz' dedim. Kollarımda kelepçe izi var mı yok mu diye baktı. Odadaki herkesi dışarı çıkardı ve bana 'şimdi savcılığa gideceksin kesinlikle bana kelepçe takmadılar ve hücreye atmadılar diyeceksin' dedi. 'Eğer benim söylediklerim dışında bir şey söylersen seni tekrar nezarete koyarım ve daha sonrada deport (sınır dışı) ederim' dedi. Bende savcılığa gittiğimde deport olmamak için Müdür beyin söylediği şekilde yalan ifade verdim. Nezarette kaldığım süre içerisinde bir defasında moralim bozuk olduğu için plastik yemek kaşığıyla sol göğsümü çizdiğimden dolayı savcı bey bana doktora gitmek ister misin diye sorduğunda göğsümdeki iz çıkacak diye yalan ifade verdiğim anlaşılmaması için gitmek istemediğimi söyledim.

Nezarette kelepçeli kalmam dışında herhangi bir kötü muamele darp veya psikolojik bir baskıda bulunmadılar. Sadece bir defasında nezaretteyken başım ağrıdığı için ağrı kesici hap istediğimde görevli bana hap olmadığını söyledi..."

22. Başvurucu hakkında Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesince tanzim edilen 3/5/2016 tarihli tıbbi raporda, belirgin psikopatalojik bulgu saptanmadığı ve vücudunda haricî yeni travmatik bir bulgu olmadığı belirtilmiştir.

23. Olay tarihinde Aşkale GGM müdür vekili olarak görev yapan A.A.nın iddialarla ilgili olarak 16/4/2016 tarihinde savunması alınmıştır. A.A. savunmasında özetle başvurucuyu tanımadığını, GGM'de tutulan yabancı uyruklu hiçbir şahısla bire bir görüşme yapmadığını, başvurucunun ülkesine sınır dışı edilme kararının yerine getirilmesini engellemek için kendisine ve Kurumuna iftira attığını, bu durumun daha önce Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen kamera kayıtlarından tespit edilebileceğini beyan etmiştir. A.A. ayrıca GGM'de kavgaya karışan veya kamu malına zarar veren kişilerin geçici olarak konuldukları ilgi odaları bulunduğunu, bu odalarda kalan kişilere kelepçe veya zincir takılmadığını, odaların kişilerin kendilerine zarar vermelerini önleyecek şekilde dizayn

edildiğini, tuvaletin bu odanın içinde yer aldığını ancak odaya konulan kişilerin yemeklerini görevli nezaretinde yemekhanede yediklerini ifade etmiştir. A.A.nın savunmasına göre başvurucu bu odalardan birine konulmamıştır. Başvurucunun kavgaya karıştığına ya da kamu malına zarar verdiğine ilişkin bir tutanak mevcut değildir.

24. 24/3/2016 tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi grup amiri olarak görev yapan G.E.nin iddialarla ilgili olarak bilgi sahibi sıfatıyla beyanı alınmıştır. G.E. başvurucunun Kırgızistan vatandaşı başka bir kişi ile birlikte ilgi odasında tutulması ve kamera ile takip edilmesi konusunda A.A. tarafından sözlü olarak verilen talimatı yazılı tutanağa bağladığını ve yerine getirdiğini söylemiştir. G.E. başvurucunun yemeklerini ilgi odasında yediğini ancak zincirli, kelepçeli ve soğuk bir odada tutulduğunun doğru olmadığını, iddia edildiği şekilde kötü muameleye maruz kaldığına tanık olmadığını ifade etmiştir. G.E.nin ifadesinin diğer ilgili kısmı şöyledir:

"... İlgi odasına girdikten birkaç gün sonra telsizden şahsın ilgi odasından çıkarılarak, zemin katta bulunan parmak izi odasına götürmem söylenmesi üzerine, ben şahsı bu odaya getirdim. Burada Merkez Müdür Vekili A.A. gelerek şahısla yalnız görüşeceğini benim dışarı çıkmamı söyledi ben de odanın dışında bekledim. Yaklaşık yarım saatten fazla bir görüşmeleri oldu. Bu görüşmeden sonra A.A. bana şahsı normal odasına alabileceğimizi, normal odasında ikinci bir talimata kadar kalsın dedi. ... Yine şahsın o gün savcılığa götürüleceği bilgisi de A.A. arafından bana söylendi. ... İlgi odasına alınan şahısların kendilerine zarar vermelerini önlemek amacı ile zincirli kelepçe vurulduğu oldu. Bu zincir eller ve ayakları birbirine bağlayan ortadan da yine bir zincirle bu zincirler birbirine bağlı idi. Zincir vurulması talimatı Merkez Müdürü tarafından talimat verilir, başkasının talimatı ile böyle bir şey yapılamazdı. Yine Merkez Müdürünün verdiği talimatta özel ilgi odasına kim alınırsa alınsın, kendisine zarar vermemesi için zincirli kelepçe vurularak gözetim altında tutulacak şeklinde sözlü olarak grup amirlerine talimatı vardı. Ben yine bu talimatı tutanak altına alarak güvenlik müdürüne teslim ettim. Yine bu zincirleri tutanakla 4 grup amiri teslim aldı ve ilgi odalarının bulunduğu noktalardaki görevli arkadaşlara teslim edildi. Onlarda bu 10 adet zincirli kelepçenin noktada bulunan devir teslim defterine de tam olarak alınarak sonraki vardiya görevlisine teslim edildiğine dair kayda alınmıştır. Bu uygulama tarihini hatırlayamadığım Merkezde yapılan denetlemeden önce Merkez Müdürünün talimatı ile kaldırmamız söylendi. Bu zincirler bu talimatla Güvenlik Müdürüne teslim edildi. Bundan sonra da zincir, kelepçe vurma gibi bir uygulama olmadı..."

25. Olay tarihinde Aşkale GGM'de uzman yardımcısı olarak görev yapan E.C.nin 23/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ... 2015 yılının kasım ayının son gecesi yani 1 aralık gece saat 01:00 sıralarında beni arayarak kaçma girişiminde bulunan bir şahıs olduğunu bildirmeleri üzerine Merkez Müdür Vekili A.A. ile birlikte Merkeze geldik. Y.K. ile birlikte aynı odada kalan ismini hatırlamadığım Kırgızistan uyruklu bir şahsın kaçma girişiminde bulunduğunu öğrendik. Bunun üzerine o tarihte Merkez Müdür Vekili olan A.A., Y.K.'nın kaçma tehlikesi olabileceğini düşünerek özel ilgi odasına alınması için talimat verdi... ...Bu odalarda zincir veya kelepçe takılması gibi bir uygulama yoktur, zaten odalar yalıtımlı ve ısıtma sistemi mevcuttur... Y.K.nin ilgi odasında kaç gün kaldığını bilmiyorum. ...Y.K.nin merkezde kaldığı sürede kötü muameleye maruz kaldığını düşünmüyorum, gayet sakin ve uyumlu davranışları vardı. Kötü muamele görmesi için bir sebep te yoktu..."

26. Olay tarihinde Aşkale GGM'de güvenlik müdürü olarak görev yapan F.P.nin 23/3/2016

tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...01 Aralık 2015 günü Merkezde bir kaçma girişiminde bulunan bir şahıs olduğu Güvenlik müdürü olduğum için bana bildirildi. Merkeze geldiğimde Y.K. ile aynı odada kalan şahsın kaçma girişiminde bulunduğunu öğrendim. Geldiğimde Merkez Müdür Vekili A.A.nın da merkeze geldiğini gördüm. O geçe grup amiri olan M.B.ye Y.K.nin sorunlu olduğunu ve ilgi odasına alınması gerektiğini söyledi. Sonraki gün de bana "bu şahsın sıkıntılı olduğunu, kaçma tehlikesinin olduğunu, dikkat etmemiz gerektiğini, şahıs ilgi odasında olacak" şeklinde talimat verdi. Bu olaydan sonra şahıs ilgi odasına alındı ancak bu odada kaç gün kaldığını bilmiyorum... ...şahıs uyumlu ve sakindi. Şahsın Merkezimizde kaldığı süre içerinde herhangi bir konu hakkında şikayeti veya bir olaya karıştığını görmedim. Geri Gönderme Merkezinde bulunan ilgi odalarına sorunlu şahıslar alınır ve bu odalardan Merkez Müdürlüğünde 12 adet vardır. Bu odalarda ve odaların koridorlarında kamera vardır ve kamera görevlileri tarafından sürekli izlenmektedir. Ayrıca bu odaları günlük kontrol ederim. Kontrol esnasında Y.K. İsimli şahsın kelepçeli veya zincirli olduğunu görmedim..."

27. Olay tarihinde Aşkale GGM'de güvenlik kameralarını izlemekle görevli özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan R.F.nin 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...ilgi odalarında kamera düzeneği mevcuttur ve bu odalarda şahıslar kaldığı zaman bunlar tarafımızdan sürekli izlenmektedir. Çünkü bu odaya alınan şahısların kendilerine veya etrafa zarar verme ihtimalleri olduğundan bu odalara alınırlar. Bahse konu kaçma girişimi olayı olduktan sonra benim vardiyamda iki şahsın da ellerinin veya ayaklarının zincirli olduğunu veya başka türlü kötü bir muamele ile karşılaştığını görmedim ve duymadım... Şahıs ilgi odasında sakindi ve herhangi bir sorun yaratmadı. Şahsın kaç gün kaldığını ve ne zaman çıktığını hatırlamıyorum. İlgi odalarında sorunlu şahıslara kendilerine ve etraf zarar vermemeleri için zincirli kelepçe vurulduğu doğrudur... ...Kameralardan ilgi odasında kalan 8-10 şahsın zincirli kelepçe ile tutulduğuna şahit oldum. Bazılarında bir gün bazılarında birkaç saat takılı vaziyette olduğu olmuştu... Bu zincirler sıkı bir şekilde bağlanmaz, herhangi bir yere sabitlenmez, ellerde ve ayaklardan bağlı ortadan da bir zincirle bağlı şekilde idi... "

28. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan R.K.nın 30/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Kırgızistan vatandaşı bir şahsın kaçma girişimi oldu ve kaçamadan yakalandı... Kaçan şahıs yakalandıktan sonra Y.K. isimli şahıs ile birlikte aynı gece olay sonrası farklı ilgi odalarına alındılar. Y.K. isimli şahsı tam tarihini hatırlamıyorum ancak birkaç gün sonra ilgi odasında gördüm. Şahsı gördüğümde gayet iyi durumdaydı. Kaldığı oda diğer ilgi odalarıyla aynı odalardan biriydi. Hangi oda olduğunu hatırlamıyorum. Şahsı gördüğümde kelepçe ve zincir olup olmadığını hatırlamıyorum. Y.K. isimli şahsın ilgi odasında kaç gün kaldığını hatırlamıyorum. ... Bahse konu odalardan şahısları elden ve ayaktan kelepçe vurulup ortadan da bu kelepçeler zincirle birbirine bağlı bir şekilde tutulduğunu bir iki şahısta gördüm. ... Ben ilgi odalarının bulunduğu blokta çalıştığım zaman birgün göreve geldiğimde görevi bana devreden arkadaş bundan sonrailgi odasına alınan her şahsın kelepçeleneceğini söyledi bir süre uygulama bu şekilde devam etti..."

29. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi grup amiri olarak görev yapan M.B.nin 30/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili

kısmı şöyledir:

"... Bahse konu tarihlerde aynı blokta kalan Kırgızistan vatandaşı bir şahsın kaçma girişimi oldu ve kaçamadan yakalandı. Şahsın kaçmaya çalıştığı gece ben vardiya amiri olarak görev yapıyordum. ... Kaçan şahısla birlikte Y.K.nin de ilgi odasına alınması söylendi ancak talimatı kimin verdiğini ve neden ilgi odasına alındığı hakkında bilgim yoktur. ... Şahıs ilgi odasına alındıktan sonra kaç gün kaldığını hatırlamıyorum ancak tahminen bir hafta kalmış olabilir. Şahsın ilgi odasına alınmasıyla ilgi herhangi bir tutanak düzenlendiğini hatırlamıyorum. Bahse konu olaydan sonraki vardiyamda. Vardiya amiri olarak ilgi odalarını kontrol ettiğimde şahsın dilekçesinde belirttiği gibi zincirli ve kelepçeli değildi. Odası da diğer odalarla aynı şartlara sahipti. Kaldığı odanın soğuk, zemininde su veya buz olan bir oda olması söz konusu değildir. Şahsın bahsettiği gibi elden ve ayaktan kelepçe vurulması gibi bir uygulama Merkezde hiç olmamıştır..."

30. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan K.B.nin 31/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Bahse konu kaçma girişiminin olduğu gece ben kamera görevlisiydim, görüntüleri izlemdim. Kaçmaya çalışan şahıs ile birlikte olay olmadan önce Y.K. İsimli şahıs ile koridorda görüşmeleri oldu. Olay neticesi de Geri Gönderme Merkezine gelen A.A.da görüntüleri geriye dönük olarak inceledi. Aynı akşam iki şahıs da ilgi odasına alındı. ...Şahıs ilgi odasına alındığında kelepçeli değildi. Yine ilgi odasında kaldığı süre içerisinde kelepçeli zincirli bir şekilde görmedim. Ben olay sonrası tekrar 36 baat sonra geldiğimde şahıslar ilgi odasında değillerdi. Daha sonrada bu şahısları görmedim. ...Y.K. İsimli şahsın kaldığı oda diğer ilgi odaları ile aynı şartlara sahipti, söylediği elleri ve ayakları zincirli, soğuk, zemininde su ve buz olan odada kaldığı doğru değildir. Şahsı ben gördüğüm kadarı ile sakindi ve herhangi bir eylemi de olmadı. Ben Geri Gönderme Merkezi açıldığından beri kamera görevlisi olarak çalışmaktayım. İlgi odasına zincir ve kelepçe vurulması uygulaması yapıldı. Merkezden 6 şahsın kaçma girişiminde bulunmasından sonra böyle bir uygulama başladı. Merkez Müdürü A.A.nın geçindiği soruşturma zamanında bu uygulama son buldu. ..."

31. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan S.K.nın 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...ben bu olayı 36 saat sonra göreve geldiğimde öğrendim. Şahısların ilgi odasına kaçma girişiminde bulunduğundan dolayı alındığı söylendi. Bende göreve geldiğimde şahsı ilgi odasında gördüm ancak burada zincirli ve kelepçeli bir vaziyette değildi. Odasında su veya buz yoktu. Y.K. isimli şahsa kötü muamele veya zincirlendiğini görmedim ve duymadım. Ben ilgi odalarının bulunduğu blokta hiç çalışmadım. Şahsın iddia ettiği gibi zincirlenmek sureti veya kelepçeli şekildre Merkezde çalıştığım zaman içerinde kimseyi görmedim, intihar girişiminde bulunan bir şahısın kendine zarar vermesini önlemek amacı ile bu şekilde zincirli kelepçe takıldığını duydum..."

32. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi grup amiri olarak görev yapan İ.A.nın 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Tekrar göreve gündüz vardiyasına 36 saat sonra geldiğimde. Bana görevi devreden grup

amiri kaçma girişiminden bahsederek 2 şahsın ilgi odasına alındığını Merkez Müdür Vekilinin talimatıyla Şahısların yarım saatte bir kontrol edilmesi. Kamera görevlilerine şahısları sürekli olarak izlemeleri. Kat görevlilerinin dikkatli ve duyarlı olması hususundaki talimatlarını iletti... Şahsın iddia ettiği gibi elleri ve ayakları kelepçe ve zincirle bağlı değildi. Kaldığı ilgi odası diğer ilgi odaları ile aynı şartlarda idi. Odanın zemininde su veya buz yoktu. Şahsın herhangi bir şekilde kötü muameleye maruz kaldığını görmedim ve bu şekilde bir duyum da almadım... Kaç gün ilgi odasında kaldığını bilmiyorum. İlgi odasında kalan şahıslara önceden zincirli kelepçe vuruluyordu. Bu uygulama 1 Kasım 2015 tarihinde başladı, bitiş tarihini hatırlamamakla birlikte Aralık ayı sonunda bu uygulamadan vazgeçildi ve zincirler toplatıldı. Bu zincirleri toplama talimatını A.A. Verdi, zincirleri ben toplayarak o zaman güvenlik müdürü olan M.B.ye teslyim ettim .Bu zincirli kelepçeler Merkezde sorun çıkartan şahıslara kendilerine ya da etrafa zarar vermemesi için vuruluyordu. Suriye uyrukla R. İsimli bir şahsıh intihar girişiminde bulunmasından sonra kullanılmaya başlandı. Zincirleri Merkez Müdürü A.A.dan teslim aldığımda bana; 'zincirleri aldığına dair tutanağını tut ve diğer grup amirlerine teslim ederken de tutanakla teslim et, hücrelerin olduğu bloktaki güvenlik noktasında dursun' şeklinde talimat verdi ve bu şekilde uygulama devam etti. Bu tutanaklarda güvenlik müdürüne teslim edilmiştir. Şahıs yemeklerini odasında normal bir şekilde yedi..."

33. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan Ö.K.nın 23/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Y.K. isimli şahsı tanımam... Bahse konu odalarda herhangi bir zincir düzeneği yoktur ancak çok sorunlu olan şahıslara kendisine zarar vermesin diye ellerine ve ayaklarına zincir vurulduğunu biliyorum. Zincir de şahsı sıkacak zarar vercek bir zincir değil, zincir bol ve şahsın hareket kabiliyetini kısıtlayacak bir zincir değildir. Bu zincir de şahıs sakinleştiği zaman çıkartılır. Odalarda yalıtım mevcut soğuk olması ve su olmasının imkanı yoktur... Ben Merkezde çalıştığım süre içerisinde bu şahsa veya başka bir şahsa kötü muamelede bulunulduğuna dair bir bilgim ve görgüm olmadı..."

34. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan A.C.Ö.nün 31/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Şahsın dilekçesinde anlattığı kaçma girişiminin meydana geldiği gün ben gündüz vardiyasındaydım. Olay devrettiğimiz vardiyanın gece grubunda meydana gelmiş. Ben bu olayı tekrar vardiyaya geldiğimde öğrendim bana bu olay neticesinde bir kişinin ilgi odasına alındığı söylendi ancak bu kişinin kim olduğunu bilmiyorum. Dilekçe de bahsedilen diğer hususlar hakkında sadece ilgi odalarına alınan şahıslara zincir ve kelepçe vurulduğunu biliyorum. Zincir ve kelepçe vurma talimatını sadece Merkez Müdür Vekili verirdi. Talimatta da kamu malına zarar veren, kamu malını hor kullanan şahıslar ilgi odalarına alındığında zincir ve kelepçe vurulacak şeklinde talimat vermiştir. Ben ilgi odalarının bulunduğu katta hiç çalışmadım. Şahsın anlattığı gibi soğuk küçük bir odada kaldığına tanık olmadım. Bu şekilde bir oda bulunmamaktadır..."

35. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan Se.K.nın 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Y.K. isimli şahsa kötü muamele veya zincirlendiği hakkında bilgi sahibi değilim. Ben ilgi

odalarının bulunduğu blokta hiç çalışmadım. Şahsın iddia ettiği gibi zincirlenmek sureti veya kelepçeli şekilde Merkezde çalıştığım zaman içerinde kimseyi görmedim, ancak bu şekilde uygulama olduğunu duydum..."

36. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan O.O.nun 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Bana sorulan Y.K. isimli şahsı ismen dahi duymadım. ...Bu olaydan sonra bu odalarda kalan şahısların zincir veya kelepçe takıldığını görmedim. Şahısların kaldığı odada kameradan gördüğüm kadar duvarları yalıtımlı odada su veya donmuş su görmedim. Üşüdüklerine dair bir belirti de görmedim. Bu şahsın kaç gün bu odada kaldığını bilmiyorum ancak kötü muameleye maruz kaldığına tanık olmadım. ... İlgi odalarında kalan şahısların kendilerine zarar vermemesi için önceden zincirli kelepçe vurulduğunu gördüm. Ancak kelepçe ve zincir kimin talimatı ile vurulduğu hakkında bilgim yoktur..."

37. Olay tarihinde Aşkale GGM'de özel güvenlik görevlisi olarak görev yapan Ö.F.U.nun 24/3/2016 tarihinde polis merkezinde bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...kamera sorumlusu olarak çalışmaktayım Y.K. isimli şahsı tanımam... İlgi odalarına getirilen şahıslar sorun çıkartan şahıslardır... Bu odalarda kalan şahıslara kelepçe takıldığını gördüm. Kelepçe de şahsın kendisine zarar vermesini önlemek amacıyla takılırdı zincir takılan şahıs görmedim. Bu odalara giren bütün şahıslara değil sadece kendine zarar verebilecek şahıslara kelepçe takılırdı. ... Y.K. isimli şahsın odaya alındığını bilmiyorum. ... Şahsın dilekçesinde anlattığı şekilde elleri ve ayakları zincirli ve kelepçeli olarak bir şahsın kaldığını görmedim..."

38. Olay tarihinde başvurucuyla birlikte Aşkale GGM'de tutulan diğer yabancı uyruklu şahısların daha sonra başka GGM'lere transfer edilmiş olmaları nedeniyle tanık sıfatıyla beyanları alınamamıştır.

39. 14/3/2016 tarihinde Aşkale GGM'de olay yeri incelemesi yapılmıştır. İncelemeyi yapan kolluk görevlileri tanık beyanlarında ilgi odalarının bulunduğu bölümler olarak tarif edilen yerlerde yaptıkları tespitlerde, bu bölümlerdeki tek kişilik odaların yaklaşık 8 m^2 büyüklüğünde olduğunu, demir kapılarında sürgülü kilitleme mandallarının bulunduğunu, odaların iç kısmının süngerle kaplı olduğunu, odaların içinde bir pencere ve tuvalet olduğunu, eşya olarak yalnızca bir sünger yatak bulunduğunu ve bütün odaların güvenlik kamerası sistemi ile izlendiğini tutanağa bağlamıştır.

40. Aşkale GGM 16/3/2016 tarihli yazısında; kamera görüntülerinin 60 saat boyunca saklanabildiğini, ellerinde 1/12/2015-8/12/2015 tarihleri arasında daha önce Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen görüntülerden başka kayıt bulunmadığını bildirmiştir.

41. Soruşturmanın genişletilmesi kararının ardından elde edilen yeni delilleri değerlendiren Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı 14/6/2016 tarihinde, yeniden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Karar gerekçesinde; tanıkların beyanlarında mağdura herhangi bir kelepçe ve zincir takılmadığını ve soğuk odada bekletilmediğini ifade ettikleri, GGM'de olay yeri inceleme görevlilerince yapılan araştırma sonucunda başvurucunun iddia ettiği soğuk oda şeklinde bir yerin olmadığının belirlendiği, taşkınlık çıkaran ya da firar girişiminde bulunan kaçak göçmenlerin kısa süreliğine konulduğu yerlerde herhangi bir olumsuz durumun tespit edilmediği, başvurucunun yeniden alınan beyanında kelepçe takılması

dışında herhangi bir kötü muamele, darp veya psikolojik baskıya maruz kalmadığını beyan ettiği ve başvurucu hakkında tanzim edilen adli rapora göre başvurucunun işkenceye uğradığına dair herhangi bir tespitin yapılamadığı hususları yer almıştır.

42. Başvurucunun avukatı kovuşturmaya yer olmadığına dair bu ikinci karara karşı da itirazda bulunmuştur. İtirazı inceleyen Erzurum 2. Sulh Ceza Hâkimliği 22/6/2016 tarihli kararıyla bu itirazı kesin olarak reddetmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

"Şüpheli soruşturmanın genişletilmesi kararından sonra alınan 03/05/2015 tarihinde alınan beyanında 'nezarette kelepçeli kalmam dışında herhangi bir kötü muamele, darp veya psikolojik bir baskıda bulunmadılar'. şeklinde beyanda bulunmuştur.

Kovuşturmanın genişletilmesi kararından sonra alınan tanıkların beyanlarında, mağdura işkence ya da kötü muamele yapmak maksadı ile kelepçe ve zincir takılmadığını, soğuk odada bekletilmediğin beyan ettikleri, bir kısım tanıkların ise kişilerin kendisine ve etrafa zarar vermesi ihtimali doğduğunda kelepçe takılabileceğini, bu uygulamanın müdür talimatı ile yapıldığını belirttikleri anlaşılmıştır. Müştekinin alınan son beyanında da kendi göğsüne çatal ile zarar verdiğini belirttiği gözetildiğinde, şüphelinin kelepçelenmesinin yasal mevzuata uygun olduğu yapılan önleme işleminin işkence veya kötü muamele olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varılmıştır.

Teknik personeller... tarafından tutulan tutanakta kamera kayıt sisteminin 60 saat olduğu, 01/12/2015-09/12/2015 tarihleri arasında gönderilen kayıtların dışında herhangi bir kayıt olmadığı hususları belirtilmiştir.

Dosya üzerinden yapılan incelemede soruşturmanın genişletilmesi kararından sonra alınan tanık beyanları, raporlar, kamera kaydına ilişkin tutulan tutanak ile müşteki Y.K.nin son beyanları birlikte değerlendirildiğinde şüphelinin müştekiye karşı iddia edilen işkence suçunu işlediğine dair müştekinin soyut beyanı dışında dosya kapsamında herhangi bir delil bulunmadığı anlaşılmakla, söz konusu itirazın reddine karar vermek gerekmiş ..."

43. Ret kararı başvurucunun avukatına 12/7/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 11/8/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

44. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları halinde, haklarında karar verilmek üzere derhal valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye 'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre,

sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması halinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhal sonlandırılır. Bu yabancılara, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hakimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi halinde, dilekçe yetkili sulh ceza hakimine derhal ulaştırılır. Sulh ceza hakimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hakiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hakimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkanı bulunmayanlara, talepleri halinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."

45. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme merkezleri" kenar başlıklı 58. maddesi şöyledir:

"(1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar.

(2) Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işlettirebilir.

(3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

46. 6458 sayılı Kanun'un "Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler" kenar başlıklı 59. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

(1) Geri gönderme merkezlerinde;

a) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir,

b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır,

c) Yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanır,

..."

47. 22/4/2014 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi

Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

" (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

ç) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri,

...

İfade eder."

48. Yönetmelik'in "Merkezlerin çalışma esasları" kenar başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Merkezlerin kurulması, işletilmesi ve işlettirilmesinde ve bu Yönetmelik kapsamında verilecek hizmetlerin yerine getirilmesinde aşağıdaki usul ve esaslara göre hareket edilir.

a) Yaşam hakkının korunması.

b) İnsan odaklı yaklaşım.

...

f) Barınanların sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi..."

49. Yönetmelik'in "Merkez müdürü ve görevleri" kenar başlıklı 10. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(2) Merkez müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) ilgili mevzuat çerçevesinde merkezi yönetmek.

b) Kurum Personeli üzerinde mevzuatın öngördüğü şekilde yönetim, gözetim, denetim ve koordinasyon yetkisini kullanmak.

...

ğ) Mevzuat kapsamında yapısal ve idari her türlü tedbiri almak.

...

i) idari gözetim altında tutulan yabancıların kaçmalarını önlemek için gerekli tedbirleri almak.

..."

50. 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un "Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri" kenar başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

...

c) (Değişik: 23/1/2008 – 5728/544 md.) Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesine göre yakalama.

d) (Değişik: 23/1/2008 – 5728/544 md.) Görev alanında, haklarında yakalama emri veya

mahkûmiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama.

...

ı) Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama.

j) (Değişik: 23/1/2008 – 5728/544 md.) Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168 inci maddesine göre yakalama.

k) (Değişik: 23/1/2008 – 5728/544 md.) Türk Medeni Kanununun 981 inci maddesine, Borçlar Kanununun 52 nci maddesine, Türk Ceza Kanununun 24 ve 25 inci maddelerine göre zor kullanma. "

51. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür."

52. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "İşkence" kenar başlıklı 94. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

...

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

..."

53. 5237 sayılı Kanun'un "Eziyet" kenar başlıklı 96. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

B. Uluslararası Hukuk

54. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

55. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörle ya da organize suçlarla mücadele gibi en zor şartlarda dahi mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerin Sözleşme'yle yasaklandığı belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (birçok karar arasından bkz.

Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

56. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunu söyleyebilmek için eylemin minimum ağırlık eşiğini aşması beklenir (birçok karar arasından bkz. Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35-37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88-90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

57. AİHM; devletlerin vatandaşları olmayan kişilerin ülkelerine girmeleri, ülkelerinde kalmaları ya da sınır dışı edilmeleri konularında uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları olduğunu ancak bu haklarını kullanırken Sözleşme'nin 3. maddesine saygı göstermeleri gerektiğini kabul etmektedir. Bu kapsamda özgürlüğünden yoksun bırakılan yabancılara uygulanan tedbirlerin Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal edip etmediği belirlenirken bu tedbirlerin sertliği, süresi, amacı ve uygulandığı kişi üzerindeki etkileri değerlendirilmelidir (Riad ve Idiab/Belçika, B. No: 29787/03, 29810/03, 24/1/2008, §§ 94, 98; Van der Ven/Hollanda, B. No: 50901/99, 4/2/2003, § 51).

58. AİHM'in işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddialarının devletin pozitif ve negatif yükümlülükleri bakımından incelenmesi ile ilgili genel prensipleri için bkz. Bouyid/Belçika [BD], B. No: 23380/09, 28/9/2015, §§ 81-90, 114-123.

59. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin işkence ve kötü muamele yasağı ile ilgili temel metin ve raporları için ilgili olduğu ölçüde bkz. F.E ve diğerleri, B. No: 2014/15586, 23/1/2019, §§ 70-83 ve I.S. ve diğerleri, B. No: 2014/15824, 22/9/2016, §§ 62-65.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

60. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

61. Başvurucu; Aşkale GGM'de tutulduğu süre içinde adli veya idari bir karar bulunmaksızın özgürlüğünün kısıtlanması, yine Aşkale GGM'de tutulduğu dönemde haklarının kendisine bildirilmemesi ve maruz kaldığı hak ihlallerine karşı tazminat talep etme imkânının bulunmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu ayrıca bu hak ihlallerinin giderilmesi için başvurulabilecek etkili bir hukuk yolu olmadığından şikâyet etmektedir.

2. Değerlendirme

62. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasında hürriyeti kısıtlanan kişiler için güvence altına alınan bir yargı merciine etkili başvuru hakkı, Anayasa'nın 40. maddesinin özel (lex specialis) bir hâlini ifade ettiğinden somut olayda 40. madde açısından ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir (aynı yöndeki karar için bkz. B.T., B. No: 2014/15769, 30/11/2017, § 69). Başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında incelenecektir.

63. Temel hak ve özgürlüklere saygı devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup

bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. İddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna gidilebilir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

64. 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliklerine itirazda bulunulabilmektedir. Sulh ceza hâkimliklerinin idari gözetim altına alma kararlarının hukuka uygunluğunu denetleme yetkileri bulunmaktadır. Hukuka aykırı idari gözetim kararı nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin davalarda ise görevli mahkemeler idare mahkemeleridir. İdari yargı yerinin yetkisi idari gözetim kararı nedeniyle herhangi bir zararın doğup doğmadığını ve bir zarar doğmuşsa zararın miktarını tespit etmekten ibaret olup idari gözetim kararının hukuka uygun olup olmadığını denetleme yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimliğine itiraz edilmeden idari yargıda tam yargı davası açılamaz (B.T., §§ 70, 71).

65. Başvurucunun 4/11/2015 tarihinde idari gözetim altına alınarak İstanbul GGM'ye konulduğunu ifade ettiğinin ve İstanbul GGM'de kaldığı dönemde özgürlüğünün hukuka aykırı olarak kısıtlandığına dair bir şikâyeti bulunmadığının altı çizilmelidir. İdari gözetim altına alınan yabancıların yönetimsel gereklilik nedeniyle başka bir GGM'ye transfer edilmeleri hâlinde yeniden idari gözetim altına alma kararı alınması ve bu kararın nedenleri ile karara karşı başvurulabilecek hukuk yolları konusunda yeniden bilgilendirme yapılmasına dair yasal bir zorunluluk bulunmamaktadır.

66. Başvurucunun idari gözetim sürecinin herhangi bir aşamasında 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre sulh ceza hâkimliğine başvurduğuna dair bir belge sunmadığı kaydedilmelidir. Başvurucunun idari gözetim kararının hukuka uygun olup olmadığını denetlemek üzere öngörülen bu kanun yoluna başvurmaması nedeniyle hukuka aykırılığını ileri sürdüğü bu karar nedeniyle tam yargı davası açma imkânı da bulunmamaktadır.

67. Sonuç olarak başvurucunun gerek özgürlüğünün kısıtlanması ile ilgili etkili bir hukuki denetleme imkânı veren 6458 sayılı Kanun ile düzenlenen kanun yoluna gerekse haksızlığını ileri sürdüğü idari uygulama nedeniyle tazmin imkânı veren tam yargı davası açma yoluna başvurmadan bireysel başvuruda bulunduğu tespit edilmiştir.

68. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Eziyet Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

69. Başvurucu; yılın en soğuk zamanı olan aralık ayında Aşkale GGM'de el ve ayaklarından kelepçeli ve bu kelepçeler zincirle birbirine bağlı bir şekilde, ısıtması olmayan bir hücrede on gün boyunca tutulduğunu, bu süre boyunca dış dünyayla ilişki kurmasının engellendiğini, maruz kaldığı bu muamele ile Sözleşme'nin 3. ve Anayasa'nın 17. maddelerinde güvence

altına alınan işkence yasağının esas yönünden ihlal edildiğini iddia etmektedir.

70. Başvurucu ayrıca şikâyetleri ile ilgili etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle işkence yasağının usul bakımından da ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu bu iddiasıyla ilgili olarak Savcılık ve Sulh Ceza Hâkimliğine yaptığı şikâyetin ardından başlatılan soruşturmanın kamu gücünü kullanan idarecilerin beyanlarına göre yürütüldüğünü, GGM tarafından gönderilen kamera kayıtlarının olayla ilgili olup olmadığının sorgulanmadığını, olay yeri keşfinin yapılmadığını, Erzurum 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 22/6/2016 tarihli kararında GGM'de kelepçe takılmasının yasal dayanağı olduğunu belirtmesine karşılık böyle bir yasal dayanak bulunmadığını, eylemleri ile ilgili olarak ceza infaz kurumu görevlileri hakkında ne disiplin cezası ne de adli ceza uygulandığını ifade etmiştir.

71. Başvurucu son olarak GGM'lerde kalan yabancıların işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarına ilişkin şikâyetleri ile ilgili başvurulan iç hukuk yollarının etkisiz kaldığını beyan ederek işkence ve kötü muamele yasağı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir. Bu bağlamda maruz kaldığı muamele nedeniyle Savcılık ve Sulh Ceza Hâkimliğine müracaat ettiğini ancak soruşturma sırasında hastaneye sevk edilip ruhsal ve bedensel muayenesinin yaptırılmadığını, olay yeri keşfinin yapılmadığını, kamera kayıtlarının muhafazası ve incelenmesinin sağlanmadığını, soruşturmanın hakkaniyete uygun yürütülmediğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

72. Anayasa'nın ''Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

... "

73. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

74. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, § 16). Başvurucunun Anayasa'nın 17. ve Sözleşme'nin 3. maddeleri altında dile getirdiği şikâyetlerinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti ile eziyet yasağının usul boyutu bakımından ihlal edildiğine yönelik şikâyeti aynı olay ve iddialara dayanmaktadır. Bu nedenle etkili başvuru hakkı çerçevesinde ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek duyulmamıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

75. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eziyet yasağının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

76. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bireylere işkence veya eziyet yapılması ya da bireylerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulmaları yasaklanmıştır. Bu yasak mutlak bir nitelik taşımaktadır ve öncelikle kamusal yetkiyle güç kullanan görevlilerin kişilerin beden ve ruh bütünlüğüne hiçbir şekilde zarar vermemelerini gerektirir (aynı yönde çok sayıda karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

77. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde yasağın maddi ve usul boyutlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. Yasağın maddi boyutu iki ayrı yükümlülük içermektedir. Bunlardan ilki, bireyleri işkence ya da insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmamaktır (negatif yükümlülük). İkincisi ise bireylerin bu tür muameleye maruz kalmasını engelleyecek etkili ve önleyici mekanizmaların kurulmasıdır. Yasağın usul boyutu, işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran iddialarla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yapılması yükümlülüğü getirmektedir (aynı yönde çok sayıda karar arasından bkz. Cihan Koçak, B. No: 2014/12302, 21/9/2017, §§ 45, 46).

78. Başvurucunun GGM'de el ve ayaklarından kelepçeli, bu kelepçeler zincirle birbirlerine bağlı bir şekilde, soğuk bir hücrede tutulduğu, dış dünyayla ilişki kurmasının engellendiği yönündeki iddiaları eziyet yasağının maddi boyutu açısından incelenecektir. Başvurucunun kötü muameleye uğradığına yönelik şikâyetlerinin etkili soruşturulmadığı iddiaları ise usul boyutu başlığı altında incelenmiştir.

i. Eziyet Yasağının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

(1)Genel İlkeler

79. Anayasa'nın kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını ve kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye tabi tutulamayacağını hüküm altına alan 17. maddesinin üçüncü fıkrası, demokratik toplumların en temel değerlerinden birini koruma altına almaktadır. Mutlak bir nitelik taşıyan kötü muamele yasağının mağdurların eylemi veya yetkililerin saiki ne olursa olsun ihlal edilmemesi gerekir. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası gereğince savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde dahi bu yasağın askıya alınmasına izin verilmemiştir (aynı yöndeki kararlar için bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 104; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 74).

80. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşik, göreceli olup her olayın somut koşulları dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu belirleme yapılırken muamelenin süresi, bedensel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşır. Ayrıca muamelenin ardındaki saik ve amaç dikkate alınmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 83).

81. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlali anlamında bir kötü muamele olup olmadığını değerlendirirken kendisine sunulan bütün delilleri inceler. Bu deliller

başvurucu tarafından ortaya konulmuş, Bakanlık tarafından bildirilmiş veya diğer kaynaklardan elde edilmiş olabilir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için makul şüphenin ötesinde kanıtların varlığı gerekir. Bu kanıtlar yeterince güçlü, açık ve uyumlu çıkarımlardan ya da aksi ispat edilmemiş karinelerden elde edilebilir. Kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumları da dikkate alınmalıdır (aynı yöndeki karar için bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95).

82. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında geçen kavramlar arasında nitelik değil yoğunluk farkının bulunduğu görülmektedir. Buna göre anayasal düzenleme kapsamında kişinin maddi ve manevi varlığına en fazla zarar veren muamele işkencedir. Muamelenin ağırlığının yanı sıra İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesinde işkencenin özellikle bilgi almak, cezalandırmak veya yıldırmak amacıyla ya da ayrımcı bir nedenle yapıldığı belirtilmiştir (Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84, 85).

83. İşkence seviyesine varmayan fakat yine de önceden tasarlanmış, belirli bir süre devam eden, yaralanmaya, yoğun maddi veya manevi ızdıraba sebep olan insanlık dışı muameleler eziyet olarak tanımlanabilir. Bu hâllerde duyulan acı, meşru bir muamele ya da cezada kaçınılmaz olarak bulunan acının ötesine geçmelidir. İşkenceden farklı olarak eziyette, ızdırap vermenin belli bir amaç doğrultusunda yapılması şartı aranmaz (Cezmi Demir ve diğerleri, § 88).

84. Kişileri küçük düşürebilecek ve utandırabilecek şekilde kişide korku, elem ve aşağılanma duygusu uyandıran veya mağduru kendi iradesine ve vicdanına aykırı bir şekilde hareket etmeye sürükleyen muameleler ise insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak tanımlanabilir. Eziyetten farklı olarak, uygulanan bu muamele kişide bedensel ya da ruhsal bir acı oluşturmasa da küçük düşürücü veya alçaltıcı bir etki yaratmaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 89).

85. Yabancı uyruklu bir kişinin sınır dışı edilme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle yakalanması veya tutulması mümkündür. Bu kişiler hukuka uygun olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından mahrum oldukları sırada Anayasa'nın koruma alanı kapsamında bulunan diğer hak ve özgürlüklere sahiptir (geçerli olduğu ölçüde bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93; Cihan Koçak, § 57).

86. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki işkence ve kötü muamele yasağı, idari gözetim altında bulunan kişilere yönelik uygulamalar için de geçerlidir. Anayasa Mahkemesi daha önce birçok kararında idari gözetim altında bulunan yabancıların tutulma koşullarını işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirerek bu kişilere sağlanması gereken asgari standartlara işaret etmiştir (diğer birçok karar arasından bkz. K.A. §§ 87-99).

87. Anayasa'nın 17. maddesinin firara teşebbüs, isyan, rehin alma, saldırı, meşru savunma ve zorunluluk hâli gibi durumlarda GGM'lerde barındırılan kişiler üzerinde kısıtlayıcı önlemlere başvurulmasını ve güç kullanılmasını yasakladığı söylenemez. Ancak bu kısıtlayıcı önlemlere veya güç kullanımına, durumun gerektirdiği ölçünün dışında ve kaçınılmaz olarak zor kullanmayı gerektirmeyen bir durumda başvurulması hâlinde işkence ve kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olacaktır. Anayasa Mahkemesi böyle bir durumda kötü muamele iddialarını değerlendirirken kısıtlayıcı önlemlerin hukuka uygunluğu, gerekliliği ve orantılı olup olmadığı yönünden inceleme yapacaktır (ilgili olduğu ölçüde bkz. Gülşah Öztürk ve diğerleri, B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 52; Cihan Koçak, §§ 59, 60).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

88. Genel kural olarak derece mahkemeleri ve diğer adli makamların önüne götürülmüş uyuşmazlıklarla ilgili delilleri değerlendirmek bu makamların görevidir ve bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesinin olaylara ilişkin kendi değerlendirmelerini derece mahkemelerinin yaptığı değerlendirmelerin yerine ikame etme gibi bir görevi yoktur. Buna karşılık başvurunun kendine özgü şartları kaçınılmaz olarak gerekli kıldığında Anayasa Mahkemesi bu yönde bir değerlendirme yapabilir. Özellikle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddialarla ilgili ayrıntılı bir inceleme yapılması gerekmektedir.

89. Somut olayda başvurucunun işkence ve kötü muamele iddialarına yönelik maddi olay anlatımıyla yetkili makamların ceza soruşturmasının ardından bu olaylarla ilgili vardıkları sonuçlar birbirinden farklıdır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun hücre şeklindeki soğuk bir odada on gün süresince elleri ve ayaklarından kelepçelenmiş bir şekilde tutulduğu iddialarına yönelik olarak makul şüphenin ötesinde kanıtlar bulunup bulunmadığı belirlenmelidir.

(a)Başvurucuya Zincirli Kelepçe Takıldığına İlişkin İddia

90. Olay tarihlerinde Aşkale GGM'de güvenlik görevlisi olarak çalışan G.E., İ.A., R.F., R.K., K.B., A.C.Ö., O.O ve Ö.K. ilgi odalarına alınan kişilerin el ve ayaklarına zincirli kelepçe takılması şeklinde bir uygulama olduğunu beyan etmişlerdir. Ö.F.U. bu odalarda kalan şahıslara kelepçe takıldığını gördüğünü ancak zincir görmediğini ifade etmiştir. Se.K. ve S.K. zincir ve kelepçe takma uygulaması olduğunu duyduklarını ancak uygulamaya maruz kalan kimseyi görmediklerini söylemişlerdir.

91. G.E.nin ifadesine göre ilgi odalarına alınan şahıslara yapılan uygulamada kişinin hem elleri hem de ayakları zincirlenmekte, ayrıca el ve ayaklara takılan zincirler başka bir zincir marifetiyle birbirine bağlanmaktadır. Yine G.E., GGM Müdürü'nün ilgi odalarına kim alınırsa alınsın kendisine zarar vermesini engellemek için zincir vurulacağına yönelik sözlü talimatını tutanağa bağlayarak bizzat kendisinin Güvenlik Müdürü'ne ilettiğini beyan etmiştir. G.E. toplam on zincir bulunduğunu, bunların vardiya değişimlerinde devir teslim defterine düşülen kayıtla teslim edildiğini ifade etmektedir. G.E.ye göre bu zincirler GGM'de yapılan denetlemeden önce GGM Müdürü'nün talimatıyla Güvenlik Müdürü'ne teslim edilmiş ve zincir vurma uygulamasına son verilmiştir. R.K., GGM'de bir süre ilgi odalarına alınan her şahsın kelepçelenmesi şeklinde bir uygulamanın devam ettiğini beyan ederken kelepçe ve zincirin şeklini G.E.nin tarifine benzer şekilde tarif etmiştir. R.F.nin ilgi odalarına alınan kişilere takılan kelepçe ve zincir tarifi de benzer şekildedir.

92. İ.A. 1/10/2015 tarihinde ilgi odalarına alınan şahıslara zincirli kelepçe vurulması uygulamasının başladığını, 2015 Aralık ayı sonunda bu uygulamadan vazgeçildiğini beyan etmiştir. İ.A., uygulamanın sona erdirilmesi talimatını aldıktan sonra zincirleri bizzat kendisinin toplayarak o tarihte güvenlik müdürü olan M.B.ye teslim ettiğini ifade etmektedir. K.B., merkez müdürü olan A.A.nın geçirdiği soruşturmanın ardından ilgi odalarına alınan kişilere zincirli kelepçe takılmasına yönelik uygulamanın son bulduğunu ifade etmiştir.

93. Olay tarihinde GGM güvenlik müdürü olan M.B., uzman yardımcısı olan E.C. ve merkez müdür vekili olan A.A., Aşkale GGM'de ilgi odalarına alınan şahıslara zincir ve kelepçe vurulması gibi bir uygulamanın hiçbir zaman yapılmadığını ifade etmişlerdir. İfadesine

başvurulan GGM çalışanlarının bir kısmı başvurucunun ilgi odasında bulunduğu sırada zincirli ve kelepçeli olmadığını, bir kısmı başvurucuda kelepçe ve zincir takılı olup olmadığını hatırlayamadığını, bir kısmı ise olayla ilgili bilgileri olmadığını beyan etmiştir. Neticede başvurucunun ilgi odasında tutulduğu sırada zincirli kelepçe uygulamasına maruz kaldığına dair tanık beyanı bulunmamaktadır.

94. Başvurucunun el ve ayaklarının zincirli kelepçe ile bağlandığı iddialarına yönelik fiziksel bir kanıt yoktur. Soruşturma makamlarına başvurucunun ilgi odasında tutulmasına ilişkin bir görüntü kaydı sunulmamıştır. Başvurucunun tıbbi raporunda el ve ayaklarından zincir ve kelepçeyle bağlandığına işaret eden bir bulgu yer almamaktadır.

95. Olayda Ekim 2015-Aralık 2015 tarihleri arasında Aşkale GGM'de tutulan yabancıların ilgi odalarına alınmaları durumunda otomatik bir uygulama olarak bu kişilere zincirli kelepçe takıldığı yönündeki tanık beyanları dikkate alındığında başvurucunun da aynı uygulamaya maruz kaldığına yönelik makul bir şüphe oluşmaktadır. Bununla birlikte aynı tanıkların başvurucunun ilgi odasında bulunduğu sırada zincirli kelepçe uygulamasına maruz kalmadığını ifade ettiklerinin ve başvurucunun iddialarını destekleyen fiziksel bir kanıt bulunmadığının da altı çizilmelidir.

96. Anayasa Mahkemesi sonuç olarak başvurucunun tek kişilik odada tutulduğu sürece el ve ayaklarından zincirli kelepçe ile bağlı olduğu yönündeki iddialarıyla ilgili makul şüphenin ötesinde kanıt bulunmadığı kanaatine varmıştır.

(b) Başvurucunun On Gün Boyunca Isıtması Olmayan Tek Kişilik Odada Tutulduğuna İlişkin İddia

97. Olay tarihinde Kurumda özel güvenlik görevlisi olarak çalışan G.E., İ.A., S.K., R.F., R.K., M.B, ve K.B. ile güvenlik müdürü olarak çalışan F.P. ve uzman yardımcısı olan E.C.nin ifadelerinden başvurucunun 1/12/2015 tarihinde saat 01.00 sıralarında başka bir şahsın firar teşebbüsünün ardından ilgi odası olarak tabir edilen tek kişilik odaya alındığı anlaşılmaktadır.

98. Olay yeri inceleme görevlileri tarafından düzenlenen 14/3/2016 tarihli tespit raporunda Aşkale GGM G Blok'ta bulunan ilgi odaları ile ilgili fiziksel özellikler tarif edilmiştir. Buna göre yaklaşık 8 m2 büyüklüğündeki odalara üstünde demir mandallı kilit olan demir kapılar vasıtasıyla giriş yapılabilmektedir. Odaların içi ve demir kapı 20 cm kalınlığında süngerle kaplanmıştır. Tüm odalarda kamera sistemi bulunmaktadır. Odanın içinde pencere, tuvalet ve musluk vardır. Eşya olarak yalnızca sünger yatak bulunmaktadır. Bu tarif GGM çalışanlarının beyanlarıyla da uyumludur. GGM çalışanları ayrıca bu odalarda GGM'deki merkezî sisteme bağlı ısıtma sistemi olduğunu beyan etmiştir.

99. Başvurucu, ilgi odasında toplam on gün tutulduğunu iddia etmektedir. F.P., E.C. ve İ.A. başvurucunun ilgi odasında kaç gün tutulduğunu bilmediklerini söylemişlerdir. R.K. başvurucuyu ilgi odasına alındıktan birkaç gün sonra yine ilgi odasında tutulurken gördüğünü ancak burada toplam kaç gün kaldığını hatırlamadığını ifade etmiştir. M.B. başvurucunun ilgi odasında ne kadar süre tutulduğunu hatırlamadığını ancak bu sürenin bir hafta olabileceğini beyan etmiştir. G.E., başvurucunun ilgi odasında birkaç gün kaldıktan sonra o tarihte GGM'de müdür vekili olan A.A.nın talimatıyla buradan çıkarıldığını beyan etmiştir. G.E. ayrıca A.A.nın başvurucunun aynı gün ifade vermek için Savcılığa götürüleceğini söylediğini ifade etmiştir. Aşkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından başvurucunun beyanının 10/12/2015 tarihinde alındığı gözetildiğinde G.E.nin ifadesinin

başvurucunun 1/12/2015-10/12/2015 tarihleri arasında ilgi odasında tutulduğu yönündeki iddialarını destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

100. Başvurucunun ilgi odasında tutulduğuna yönelik ifade veren kişilerin tamamı Aşkale GGM çalışanıdır. Bunlardan bir kısmı başvurucunun ilgi odasına alınması yönündeki kararı bizzat uygulayan güvenlik görevlileridir. Bir kısmı ise ilgi odasında tutulduğu sürece başvurucuyu güvenlik kamerasından takip eden kişilerdir.

101. Sonuç olarak başvurucunun tutulduğu odanın soğuk olduğuna dair iddiayı destekleyen bir delil olmadığı, bununla birlikte başvurucunun 1/12/2015 tarihinde ilgi odasına alındığına ve yasal temsilcisinin şikâyet dilekçesinin ardından 10/12/2015 tarihinde Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına ifade için götürülene kadar bu odada tutulduğuna dair makul şüphenin ötesinde kanıtlar bulunduğu kanaatine varılmıştır. Eziyet yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin inceleme bu şekilde tespit edilen maddi olay ile sınırlı olarak yapılacaktır.

102. Başvurucunun 1/12/2015 tarihinde başka bir kişinin firara teşebbüs etmesi olayının ardından ilgi odasına konulduğu ancak başvuru dosyasında başvurucunun firar eden kişi veya firar teşebbüsü ile bağlantısını ortaya koyan bir delil olmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun ilgi odasına konulmasına dair yazılı bir emir ya da tutanak bulunmamaktadır. İlgi odasına alındıktan sonra başvurucu hakkında firara teşebbüs, iştirak ya da başka bir nedenle başlatılan bir disiplin soruşturması yoktur. Başvurucunun bir ceza soruşturması/kovuşturması nedeniyle gözaltına alındığına dair bir iddia veya delil bulunmamaktadır. Aynı şekilde başvurucunun kendisine, GGM'de kalan diğer kişilere veya buradaki eşyalara zarar verme ihtimali olduğuna dair bir delil de yoktur. Aksine tüm tanıkların beyanı başvurucunun GGM'de kaldığı süre boyunca sakin ve uyumlu bir görüntü sergilediği yönündedir. Sonuçta kurum idaresince başvurucunun hangi nedenle ilgi odası olarak tabir edilen odaya konulduğuna ilişkin bir izahat yapılmamıştır.

103. GGM'ler, sınır dışı edilmelerine karar verilen yabancıların barınmalarını ve kontrol altında tutulmalarını sağlarken insan odaklı bir yaklaşımla çalışan kuruluşlardır. Burada tutulan kişilerin yaşam hakkının korunması, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi temelinde hizmet verilmesi gerekir (bkz. § 48). Bununla birlikte GGM'lerin verdiği hizmetin düzenli yürütülebilmesi için kurum içinde asayiş ve güvenliği sağlama zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda kurum yönetiminden sorumlu kamu görevlilerinin gerekli güvenlik önlemlerini alma yetkilerinin bulunduğu kabul edilmelidir (bkz. § 49). Ancak bu yetkinin iyi niyetli olarak temel hak ve özgürlüklere saygı çerçevesinde kullanılması gerekmektedir.

104. Somut olayda başvurucunun on gün boyunca ceza infaz kurumlarındaki müşahade odası şeklinde dizayn edilmiş olan ilgi odasında tutulduğu (Anayasa Mahkemesinin müşahade odası ile ilgili bir kararı için bkz. Cihan Koçak, §§ 69-71, ayrıca bkz. § 98), bu odada kaldığı sürece GGM'de kalan diğer kişilerle, ailesiyle ve yasal temsilcisiyle iletişim kuramadığı, odada radyo, televizyon, telefon gibi iletişim araçları bulunmadığı, yemeklerini ilgi odasında yiyen başvurucunun açık havaya çıkartıldığına dair bir delil de olmadığı anlaşılmaktadır.

105. Hâl böyle olunca GGM'lerin yukarıda belirtilen çalışma ilkeleriyle çelişir bir şekilde, meşru bir amaç olmaksızın, dış dünya ile iletişim olanağı bulunmayan, ilgi odası olarak adlandırılan bir odada on gün boyunca tutulma şeklinde gerçekleşen müdahalenin niteliği ve süresi itibarıyla eziyet olarak nitelendirilebileceği kanaatine varılmıştır.

106. Açıklanan gerekçelerle başvurucu bakımından Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

ii. Eziyet Yasağının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

107. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülüğün bir de usul boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 110).

108. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, § 25).

109. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür ve Anayasa'nın 17. maddesinin kamu makamlarına tüm yargılamaları mahkûmiyetle veya belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına hiçbir şekilde gelmemektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 56).

110. Ceza soruşturmasının etkili olması için makul derecede özenli ve hızlı yürütülmesi gerekmektedir. Soruşturma makamları resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmelidir. Bu deliller olayın özelliğine göre kriminal incelemeler, olay yeri keşfi, görgü tanıklarının, mağdurların ve olası şüphelilerin beyanları olabilir. Kötü muameleye maruz kaldığını iddia eden kişilerin tıbbi muayeneleri geciktirilmeden yaptırılmalı ve iddia edilen muamelenin varlığı ve boyutları konusunda rapor temin edilmelidir (ilgili olduğu ölçüde bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 114, 116; Cihan Koçak §§ 74, 79).

111. Başvurucunun vekili aracılığıyla Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı şikâyette işkence ve kötü muamele ile ilgili iddialarını ayrıntılı şekilde izah ederek toplanmasını istediği delilleri belirttiği anlaşılmaktadır. Bu şikâyet üzerine ivedilikle başlatılan ceza soruşturmasının ilk aşamasında olay yeri tespiti yapılmamış, güvenlik kamerası görüntülerinin bizzat tespiti ve muhafazası yerine şikâyetin muhatabı olan GGM görevlilerinin gönderdiği görüntü kayıtları ile yetinilmiştir. Başvurucunun sağlık durumunun tıbbi rapor ile tespiti yerine beyanını alan Cumhuriyet savcısının gözlemi tutanağa geçirilmiştir. Şikâyet edilen kamu görevlileri tespit edilerek savunmaları alınmamış ve ceza soruşturması 21/12/2015 tarihli KYOK ile sona erdirilmiştir.

112. Erzurum 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 10/2/2016 tarihli soruşturmanın genişletilmesi kararının ardından başlayan ikinci aşamada başvurucu 3/5/2016 tarihinde ilk kez hastaneye sevk edilerek maruz kaldığını iddia ettiği muamele nedeniyle doktor raporu temin edilmiştir. Şikâyette belirtilen olayların yaşandığı tarihte başvurucu ile birlikte Aşkale GGM'de kalan yabancı şahıslar başka GGM'lere transfer edildikleri için bu kişilerin ifadeleri alınamamıştır. Aşkale GGM'deki elektronik altyapının güvenlik kamerası kayıtlarını en çok üç gün saklamaya müsaade etmesi nedeniyle başvurucunun olay tarihinde tutulduğunu iddia ettiği odaya ilişkin görüntülere ulaşılamamıştır.

113. Soruşturmanın ikinci aşamasında ayrıca Aşkale GGM'de güvenlik görevlisi ve güvenlik kamerası izleme sorumlusu olarak çalışan kişilerin beyanları alınmış ve iddialar doğrultusunda olay yeri incelemesi yapılmıştır. GGM çalışanları başvurucunun ilgi odası olarak tabir edilen bir odada tutulduğunu beyan etmişlerdir. Olay yeri incelemesi sonucunda ise ilgi odalarının demir mandallı kilit sistemine sahip, içinde yalnızca sünger yatak bulunan tek kişilik odalar olduğu belirlenmiştir (bkz. § 39). Neticede 14/6/2016 tarihinde yeniden KYOK verilmiş ve Erzurum 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 22/6/2016 tarihinde bu karara yapılan itirazı müştekinin işkence suçunun işlendiğine dair soyut beyanı dışında dosya kapsamında herhangi bir delil bulunmadığı gerekçesiyle reddetmesiyle ceza soruşturması kamu davası açılmadan neticelenmiştir.

114. Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın yaşam hakkına yönelik müdahalenin Anayasa’nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

115. İlk olarak eziyet yasağının maddi boyutu bakımından ihlal edildiğine yönelik şikâyet incelenirken ceza soruşturması sırasında başvurucunun on gün boyunca ilgi odası olarak tabir edilen tek kişilik odada dış dünya ile iletişimi olmaksızın, keyfî bir şekilde tutulduğuna dair makul şüphenin ötesinde kanıtlar elde edildiği sonucuna varıldığına dikkat çekilmelidir (bkz. §§ 97-101). Bu tespit ışığında soruşturma sonucunda verilen KYOK ile bu karara yapılan itirazın reddi kararlarının soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olduğu söylenemez. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca devletin kötü muamele yasağı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri açısından ilgililer hakkında kamu davası açılarak maddi gerçeğe uygun yargısal bir sonuca ulaşılmasının sağlanması gerekmektedir (benzer yaklaşım için bkz. İbrahim Süleymanoğlu, B. No: 2015/6557, 17/7/2019, §§ 83, 84).

116. Anayasa Mahkemesi ikinci olarak soruşturma için kritik önemde olan bazı delillerin derhâl toplanmaması nedeniyle kaybolmalarına neden olunduğunu kaydetmektedir. Başvurucunun maruz kaldığını iddia ettiği muameleye dair vücudundaki izlerin, güvenlik kamerası kayıtlarının ve tarafsız tanık beyanlarının derhâl tespit edilmemesi bunlara belirli bir süre geçtikten sonra ulaşmayı imkânsız kılmıştır. Bu nedenle özellikle başvurucunun el ve ayaklarından zincirlendiğine dair iddialarını aydınlatabilecek özenli bir soruşturma yürütüldüğü de söylenemez.

117. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının usul boyutu bakımından ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

118. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hallerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

119. Başvurucu, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında koruma altına alınan eziyet yasağının ihlal edildiğinin tespiti ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

120. Anayasa Mahkemesi Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60) başvurusuna dair vermiş olduğu kararda, bireysel başvuruya konu olayın incelenmesi sonucunda ihlal kararı verilmesi durumunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenler hususunda detaylı açıklamalarda bulunmuştur. Anılan içtihat doğrultusunda 6216 sayılı Kanun uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için temel kural olan eski hâle getirmenin başvuruya konu olayda uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

121. Başvuruda, başvurucunun GGM'deki tek kişilik bir odada on gün boyunca keyfî bir şekilde tutulması ve bu olayla ilgili yaptığı şikâyetle ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle eziyet yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

122. Eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturulmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına (Soruşturma No: 2016/294) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

123. Eziyet yasağının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

124. Yargılama gideri olarak 3.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Eziyet yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan eziyet yasağının maddi ve usul boyutları bakımından İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin eziyet yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMEL DİRİL VE DİĞERLERİ

B. No: 2016/14867 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/14867

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMEL DİRİL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/14867)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Hüseyin KAYA

Başvurucular : 1. Emel DİRİL

2. Mehmet Baran SELANİK

3. Serdar GÜLTEKİN

Vekili : Av. Serkan CENGİZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; hukuka aykırı gözaltına alınma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; gözaltında avukata erişime izin verilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, yakalama sırasında darp nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/8/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular olay tarihinde İzmir'de serbest avukatlık yapmaktadır.

8. 13/2/2015 tarihinde İzmir'in Konak ilçesi Basmane Meydanı'nda bir protesto eylemi gerçekleştirilmiş, eylemci grupla gruba müdahale eden güvenlik görevlileri arasında birtakım olaylar yaşanmıştır. Gösteriye katılan kişilerden bazıları kolluk görevlilerince gözaltına alınmıştır.

9. Başvuruculaların da aralarında yer aldığı toplam yirmi bir avukat tarafından İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) verilen 13/2/2015 ve 6/3/2015 tarihli dilekçelerle ilgili kolluk görevlileri hakkında görevi ihmal gerekçesiyle suç duyurusunda bulunulmuştur. Bunun üzerine başlatılan adli soruşturma kapsamında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca İzmir Valiliğinden (Valilik) ilgili kolluk görevlileri hakkında ön inceleme yapılması ve soruşturma iznine dair karar verilmesi talep edilmiştir.

10. Başvuruya konu edilen olay hakkında tarafların farklı anlatımları mevcuttur:

i. Başvurucular gösteriyi gerçekleştiren eylemciler arasında gözlemci sıfatıyla yer aldıklarını belirtmiştir. Başvuruculara göre başvurucu Emel Diril gözaltına alınan müvekkilleri ile görüşmek için İzmir Emniyet Müdürlüğüne (Emniyet Müdürlüğü) giderken haksız şekilde gözaltına alınmıştır. Diğer iki başvurucu ise gözaltına alınan Emel Diril'in avukatlığını yapmak üzere Emniyet Müdürlüğüne gittiklerinde hukuka aykırı şekilde gözaltına alınmıştır. Ayrıca yakalama esnasında başvurucu Serdar Gültekin darbedilmiştir.

ii. Olay hakkında Valilik tarafından yapılan idari tahkikat kapsamında düzenlenen ön soruşturma evrakında olay sırasında Valilik binasına doğru kanuna aykırı şekilde yürüyüşe geçen gruba müdahale edildiği ve on dört kişinin gözaltına alındığı belirtilmiştir. Daha sonra Emniyet Müdürlüğü önüne gelen ve avukat olduklarını söyleyen bir grubun kimlik göstermeden ve güvenlik prosedürüne uymadan binaya zorla giriş yapmak istemesi nedeniyle bu kişilerle kolluk görevlileri arasında anlaşmazlık çıktığı, bu sırada avukat oldukları anlaşılan -başvurucular- Mehmet Baran Selanik ile Emel Diril'in de gözaltına alınanlar arasında olduğunun anlaşıldığı raporda yer verilen bilgiler arasındadır. Nöbetçi Cumhuriyet savcısının talimatıyla başvurucular sağlık kontrolü için hastaneye götürüldüğü sırada Emniyet Müdürlüğü dışında bekleyen bir grubun kolluk görevlilerinin üzerine yürüdüğü ve görevlerini yapmalarına mani olmaya çalıştığı, grubun önünde bulunan ve grubu yönlendiren kişinin -başvurucu- Serdar Gültekin olması nedeniyle gözaltına alındığı ifade edilmiştir. Rapora göre yaşanan bu olay nedeniyle Cumhuriyet savcısından yeniden talimat alınmış, buna göre başvurucular herhangi bir yaralanmaları bulunmadığı, sağlık muayenesi istemedikleri ve bir şikâyetlerinin olmadığına dair beyanları bulunan tutanağı imzalamalarının akabinde -haklarında adli rapor tanzim edilmeksizin- serbest bırakılmıştır.

11. Başvurucu Serdar Gültekin'in yakalama işlemi sırasında kolluk görevlilerince darbedildiği iddiasına dayanak olarak başvuru formu ekinde herhangi bir sağlık raporu ya da buna dair başkaca bir delil sunulmadığı gibi UYAP üzerinden soruşturma dosyasına

erişimle yapılan incelemede de bu yönde bir belge temin edilememiştir. Ayrıca başvuruculaların gözaltına alınmalarına ilişkin adli soruşturma süreci ve sonucuna dair herhangi bir bilgi ya da belgeye de başvuru formu ve/veya eklerinde yer vermedikleri görülmüştür.

12. Yapılan idari tahkikat sonucunda Valilik 20/4/2015 tarihinde ilgili kolluk görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Bu karara Cumhuriyet Başsavcılığınca itiraz edilmezken başvuruculaların da içinde bulunduğu bazı müştekiler İzmir Bölge İdare Mahkemesi (Bölge İdare Mahkemesi) nezdinde itirazda bulunmuştur.

13. Bölge İdare Mahkemesi 31/5/2016 tarihli kararında, itiraz dilekçesi ve ön inceleme raporunda yer alan bilgilere göre ilgili kolluk görevlileri hakkında soruşturma açılmasını gerektirecek nitelik ve yeterlilikte bilgi ve/veya belgenin bulunmadığı gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

14. Anılan ret kararı başvuruculara 26/7/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucular 22/8/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları

17. Başvurucular gözaltındayken avukatla görüşmelerine izin verilmediğini, bunun savunma hakkını kısıtlayan hukuka aykırı bir eylem olduğunu ve bu nedenle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

20. Yukarıda belirtilen Anayasa ve Kanun hükümleri gereğince Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

21. Somut olayda başvurucular gözaltına alındıkları adli soruşturma sürecine dair herhangi bir bilgi ya da belge sunmamışlardır (bkz. §11). Başvuruculaların başvuru formunda dile getirdikleri şikâyetlerini haklarında yapılan yargılamada ve sonrasında kanun yolu

aşamalarında da ileri sürebilme ve bu aşamalarda inceletme imkânları bulunmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaın İddiaları

23. Başvurucular avukatlık mesleğini yerine getirirken hukuka aykırı şekilde gözaltına alınmaları nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

24. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, §§ 16, 17).

25. Anayasa Mahkemesi, kanunda öngörülen gözaltı süresinin aşıldığı veya yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72; Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya, B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47).

26. Somut olayda başvurucular yönünden yakalama ve gözaltı tedbirlerinin hukuki olmadığına ilişkin iddialarla ilgili olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kötü Muamele Yasağının Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaın İddiaları

28. Başvurucular kolluk görevlileri hakkındaki şikâyetlerine ilişkin yapılan soruşturmada delillerin toplanmadığını, etkili bir soruşturma yapılmadığını, ayrıca başvurucu Serdar Gültekin'in gözaltına alınmak için yakalandığı esnada darbedildiğini belirterek etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu Serdar Gültekin'in kolluk görevlileri tarafından yakalama işlemi sırasında darbedildiği ve buna dair yapılan soruşturmanın etkili olmadığı iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Etkili soruşturma yapma, kötü muamele yasağı kapsamında devlete yüklenen pozitif bir yükümlülüktür ve bu yasak açısından yapılacak incelemede ele alınabilir. Dolayısıyla başvurucular Emel Diril ve Mehmet Baran Selanik'in herhangi bir şekilde kolluk görevlilerinin darp, tehdit ya da

hakaret gibi bir eylemine maruz kaldıklarını dile getirmedikleri açık olduğundan sadece başvurucu Serdar Gültekin yönünden anılan yasak kapsamında bir inceleme yapılmıştır.

30. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış; üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

31. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi istisna öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15. maddesi kapsamında da benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 74).

32. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamasını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 81).

33. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturma yapılmasını gerektirmektedir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 111).

34. Başvurucu ne suç duyurusu dilekçesi ekinde ne de bireysel başvurusunda darp iddiasını doğrulayacak bir sağlık raporu ya da benzer yönde başkaca bir delil sunabilmiş değildir (bkz. § 11). Dahası başvurucunun gözaltı işlemi nedeniyle herhangi bir yaralanması bulunmadığı, sağlık muayenesi istemediği ve herhangi bir şikâyetinin de olmadığına ilişkin bir tutanağı imzaladığı idari ön inceleme raporunda belirtilmiştir (bkz. § 10). Başvuru formunda ön inceleme raporundaki bu bilginin doğru olmadığı da ileri sürülmemiştir. Aksi düşünülse dahi gözaltına alınmasının ardından aynı gün kısa süre sonra serbest bırakılan başvurucunun herhangi bir sağlık kuruluşuna müracaat ederek darp iddiasını doğrulayacak bir sağlık raporunu alma imkânın bulunduğu da gözönünde tutulmalıdır. Şu hâlde başvurucunun kolluk görevlilerince darbedildiği yönündeki iddiasının savunulabilir olduğu söylenemez.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.D. VE DİĞERLERİ

B. No: 2016/24613 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/24613

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.D. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/24613)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucular : M.D. ve diğerleri (bkz. ekli liste)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi ve geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları nedenleriyle kötü muamele yasağının, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, idari gözetim kararına itiraz kabul edildiği hâlde lehe vekâlet ücretine hükmedilmemesi nedeniyle de adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Ekli tabloda yer verilen başvurulara ait başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra başvurular Komisyonlara sunulmuştur.

3. Başvurucular, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. Komisyonlarca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca ekli tabloda belirtilen başvuruların tamamında sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucuların bir kısmı, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

7. Konularının aynı olması nedeniyle ekli listede numaraları belirtilen başvuruların 2016/24613 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Çeşitli ülkelerin vatandaşı olan başvurucular farklı tarihlerde Türkiye'ye giriş yapmış olup hepsi hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca sınır dışı etme kararı alınmıştır.

11. Başvurucuların tümü, haklarında alınan sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde geri gönderilecekleri ülkede kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında bulunduğunu belirterek verilen kararın iptali için dava açmıştır.

12. Mahkemeler, başvurucular hakkında alınan sınır dışı etme kararının mevzuata uygun olduğunu belirterek davaların reddine karar vermiştir.

13. Bazı başvurucular yukarıda belirtilen iddialarının yanında haklarında sınır dışı etme kararı alındıktan sonra hukuka aykırı olarak idari gözetim altında tutulduklarını, ayrıca tutuldukları merkezin fiziki koşullarının insan haysiyetine aykırı olduğunu belirtmiştir.

14. Karar tarihi itibarıyla tüm başvurucuların tutuldukları geri gönderme merkezinden salıverildikleri anlaşılmaktadır.

15. Tüm başvurular otuz günlük yasal başvuru süresi içinde yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. İlgili hukuk için bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 28-38; T.T., B. No: 2013/8810, 18/2/2016, §§ 22-25; B.T. [GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017, §§ 19-38.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talepleri Yönünden

18. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların başvuru giderlerini karşılayabilecek ölçüde mal varlıklarının bulunmadığı ve taleplerinin dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılmış olup 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 334. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca adli yardım taleplerinin kabulü ile yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmalarına karar verilmesi gerekir.

B. Sınır Dışı Etme Kararı Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular; geri gönderilmeleri hâlinde siyasi görüşleri, dinî inançları veya etnik kökenleri nedeniyle kötü muameleye maruz kalacaklarını, uluslararası kuruluşlar ve insan hakları örgütlerinin raporlarında iddialarını doğrular ve destekler nitelikte tespitlere yer verildiğini ancak idare mahkemelerinde görülen davalarda bu hususların dikkate alınmadığını ileri sürmüşlerdir.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

21. Genel ilkeler için bkz. A.A. ve A.A. (aynı kararda bkz. §§ 54-72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

22. Başvuru konusu dosyalarda başvurucuların tümü dinî inançları, siyasi görüşleri ya da etnik kökenleri gibi nedenlerle sınır dışı edilmeleri hâlinde ülkelerinde kötü muameleye maruz kalacaklarını ileri sürmüşlerdir.

23. Anayasa Mahkemesi, başvurucuların sınır dışı işleminin durdurulmasına yönelik başvurularını tedbir talepleri yönünden değerlendirmiş ve ilk aşamada ülkelerine geri gönderilmeleri hâlinde maddi ve manevi bütünlüklerine yönelik ciddi bir tehlikeyle karşılaşabilecekleri ihtimali olduğunu kabul ederek sınır dışı işlemlerini durdurmuştur. Tedbir talepleri karara bağlanırken yapılan değerlendirmelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından başvurucuların ülkelerinde kötü muameleye maruz kalabileceklerine ilişkin iddialarının savunulabilir (araştırmaya değer) nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

24. Başvuru konusu olaylarda mahkemeler, sınır dışı etme kararlarının mevzuata uygun olduğunu değerlendirerek başvurucular aleyhine karar vermiştir. Bununla birlikte başvurucular tarafından ileri sürülen ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile insan hakları alanında araştırma yapan sivil toplum örgütlerinin raporlarına da konu olan kötü muamele iddialarının doğru olup olmadığı hususunda yargılama aşamasında herhangi bir araştırma yapılmadığı gibi kararlarda da anılan iddialara neden itibar edilmediği konusunda yeterli bir değerlendirmeye hiç veya gerektiği şekilde yer verilmemiştir. Dahası idare mahkemeleri tarafından sınır dışı etme kararını alan makam olan göç idaresi müdürlüklerinden, bu karar alınmadan önce başvuruculların geri gönderilmeleri hâlinde kötü muameleye maruz kalma riskiyle karşı karşıya olup olmadıklarına ilişkin değerlendirme yapılıp yapılmadığı hususunda bir izahat alınmadığı da görülmektedir (derece mahkemelerinin bu hususta yapmaları gereken incelemenin niteliğine ilişkin olarak daha geniş açıklama için bkz. Azizjon Hikmatov, B. No: 2015/18582, 31/3/2017).

25. Dolayısıyla idare mahkemelerinin ekli listede yer verilen başvurucular tarafından açılan iptal davalarında menşe ülkelerinde var olduğunu iddia ettikleri risklere ilişkin araştırma ve değerlendirme yapmadan, bu hususta kararı tesis eden ilgili kurumdan izahat almadan karar verdiği anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. İdari Gözetim Kararına İlişkin İddia

27. Bir kısım başvurucu; hukuka aykırı (keyfî) olarak idari gözetim altında tutulmaları nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği haklarının, insan haysiyetine aykırı koşullarda geri gönderme merkezlerinde tutulmaları nedeniyle de kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve bu konularda şikâyetlerini ileri sürebilecekleri etkili bir başvuru mekanizması bulunmadığını ifade etmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi B.T. başvurusunda idari gözetim altında tutulma yerlerinin yönetim, denetim ve işletilmesinin İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir kamu hizmeti olduğunu, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesine göre idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakkı doğrudan etkilenenlerin idari yargıda tam yargı davası açılabileceğini, teorik düzeyde mevcudiyeti tespit edilen bu yolun -sırf bilgi eksikliği nedeniyle- fiiliyatta hiç işletilmemesinin etkisiz olduğu biçiminde yorumlanamayacağını belirtmiş ve yabancının salıverilmesi hâlinde etkili hukuk mekanizmasının tam yargı davası olduğunu ifade etmiştir (B.T., §§ 45-58).

29. Anayasa Mahkemesi aynı başvuruda, idari gözetimi sona erdirilen başvuruculara hukuka aykırı olarak idari bir kararla özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları nedeniyle uğradıklarını öne sürdükleri maddi ve manevi zararlarının karşılanması bakımından başarı şansı sunma, yeterli giderim sağlama kapasitesini haiz ve ulaşılabilir olduğu görülen tam yargı davası yolu tüketilmeden yapılan başvuruların incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı sonucuna varmıştır (B.T., § 73; A.A., B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37).

30. Başvuruculara geri gönderme merkezlerinden salıverildikleri görülmüştür. Bu durumda söz konusu başvuruculara geri gönderme merkezlerinde tutulmaları nedeniyle kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiaları bakımından yukarıda açıklanan ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

32. Bununla birlikte bu aşamada oluşan durum nedeniyle mevcut başvurular yönünden işbu kararın ardından açılması muhtemel idari davaların süresine ilişkin olarak bir hususun açıklığa kavuşturulması zorunluluğu hasıl olmuştur.

33. Öncelikle vurgulanmalıdır ki idari yargı yerlerinde açılacak davaların süresine ilişkin koşulları incelemek ve idari davaların süresinde açılıp açılmadığını değerlendirmek ilgili mahkemelerin takdirindedir. Öte yandan inceleme konusu başvuruda olduğu gibi B.T. kararındaki içtihat değişikliğinin Resmî Gazete'de yayımlandığı 16/2/2018 tarihinden önce tam yargı davası yolu tüketilmeden, doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılan müracaatların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmasını müteakip açılacak davalarda dava açma süresinin derece mahkemelerince bu kişilerin mahkemeye erişim haklarının ihlaline neden olmayacak biçimde değerlendirilmesi gerektiğine de işaret edilmelidir (B.T., § 59).

D. Lehe Vekâlet Ücreti Hükmedilmediğine İlişkin İddia

34. Bir kısım başvurucu, idari gözetim kararına itirazlarının sulh ceza hâkimliklerince kabul edilmesine rağmen lehlerine vekâlet ücretine hükmedilmemesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır.

36. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile kanunda belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 55).

37. Somut olayda başvurucular, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre lehlerine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuruculaların iddialarının özü mahkemeye erişim ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğine yönelik olup başvuruculaların dile getirdiği şikâyetlere benzer şikâyetlerin Anayasa Mahkemesince daha önce incelendiği ve ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır.

38. Başvurucular açısından önem taşıyan husus, kesin nitelikteki kararla yararlarına bir miktar vekâlet ücreti takdir edilmemesidir. Takdir edilmeyen vekâlet ücreti nedeniyle başvuruculaların içinde bulunduğu kişisel koşullara göre kendilerine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendileri için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklamalarının olmadığı da gözetildiğinde önemli bir zarar olduğu kanaatine ulaşılamamıştır (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Daygınat Magomedzhamılova ve diğerleri, B. No: 2015/516, 20/3/2019, §§ 33-42).

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvuruculaların da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varıldığından anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

41. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal

kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

42. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuşlardır.

43. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği, ihlalin ilk derece mahkemesi kararından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

44. İhlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için geri gönderilecek ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu anlaşıldığından kararın bir örneğinin mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

45. Bununla birlikte 6458 sayılı Kanun’un 53. maddesinde 24/12/2019 tarihli ve 30988 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6/12/2019 tarihli 7196 sayılı Kanun'un 75. maddesiyle bazı değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikle birlikte yabancının sınır dışı etme kararına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceğine ilişkin istisnalar kaldırılmıştır. Dolayısıyla yeniden yapılacak yargılamada idarenin bu hususu gözönünde bulunduracağı dolayısıyla yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı işlemini icra edemeyeceği açıktır.

46. Yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında talep eden başvuruculara ayrı ayrı net 1.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

47. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculaın uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculaın bu konuda herhangi bir belge sunmamış olmaları nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

48. 3.000 TL vekâlet ücretinin aynı avukatla temsil olunan başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İdari gözetim kararına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Lehe vekâlet ücreti hükmedilmediğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. 1.000 TL manevi tazminatın talep eden başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 3.000 TL vekâlet ücretinin ekli listede yer verilen dosyalardaki başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ekli listede ayrıntısı belirtilen başvuru harçlarının başvuruculara ÖDENMESİNE,

İ. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

COŞKUN TAŞTAN

B. No: 2016/56443 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2016/56443

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

COŞKUN TAŞTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/56443)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Fatma Gülbin ÖZCÜRE

Başvurucu : Coşkun TAŞTAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hakkındaki adli ve idari soruşturmanın tarafsız yürütülmemesi, yargılama sırasında dinlenmesini talep ettiği tanıklarının dinlenmemesi, duruşmaya katılımının sağlanmaması, hakkında uygulanmasını talep ettiği özel ceza zamanaşımı hükmünün uygulanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının; hakkında tesis edilen ancak henüz kesinleşmeyen mahkûmiyet kararına ulusal basında yer verilmesi nedeniyle başvurucunun şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/10/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 1974 doğumlu olup olayların gerçekleştiği tarihte Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde doçent olarak görev yapmaktadır.

8. Başvurucu, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde (Üniversite) rektör olan İ.A.nın yaptığını ileri sürdüğü yanlış idari tasarrufları ve kanuna aykırı uygulamalarına dair mektubu Star gazetesinde köşe yazarı olarak görev yapan B.S.G. isimli gazeteciye göndermiştir. Gönderilen mektup gazetenin 9/10/2014 tarihli nüshasında aynen yayımlanmıştır.

9. Rektörlüğün 16/3/2015 tarihli kararı ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (c) fıkrasının 2.d bendi uyarınca rektörlük makamının soruşturma emri gereği, başvurucu hakkında mektupta Rektör İ.A. ile ilgili olarak ileri sürdüğü iddialar nedeniyle ceza soruşturması açılmıştır. Soruşturma sonucunda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267. maddesinde düzenlenen iftira suçunu işlediği kanaatine ulaşılarak başvurucu hakkında lüzum-u muhakeme kararı verilmiş ve Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

10. Ağrı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan soruşturma sonucunda başvurucu hakkında Ağrı 1. Asliye Ceza Mahkemesinde iftira suçundan dava açılmıştır.Ağrı 1. Asliye Ceza Mahkemesi 14/7/2015 tarihinde yetkisizlik kararı vermesi üzerine yargılamaya Küçükçekmece 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından devam olunmuştur.

11. Küçükçekmece 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonunda, yargılamaya konu edilen mektupta başvurucu tarafından kullanılan ifadelerin haber ve eleştiri hakkı kapsamında ele alınarak suç oluşturmayacağı sonucuna ulaşılabileceği değerlendirilmiş ise de başvurucunun mektubuna konu ettiği her bir iddianın Rektörlüğün atadığı soruşturmacı tarafından titizlikle araştırıldığı, yapılan soruşturma kapsamında başvurucu tarafından katılana yöneltilen ve zimmet veya görevi kötüye kullanma olarak nitelendirilebilecek iddialara ilişkin herhangi bir bulguya ulaşılamadığı belirtilerek başvurucunun iftira suçundan 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir.

12. Başvurucu söz konusu HAGB kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Bakırköy 15. Ağır Ceza Mahkemesi 16/6/2016 tarihli kararında HAGB kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek bu itirazı reddetmiştir. Ret kararı başvurucuya 21/9/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu 20/10/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu;

i. Hakkındaki idari soruşturmanın müşteki Rektör İ.A.nın sorumluluğunda yürütülmesi ve

İ.A.nın 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinin (c) fıkrası uyarınca Cumhuriyet savcılarıyla eşit yetki kullanması sebebi ile tabi hâkim ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini,

ii. Makalede geçen ve yargılamaya konu teşkil eden iddialarını ispatlamak için dinletmek istediği tanıkların Mahkeme tarafından dinlenmeyerek silahların eşitliği ilkesinin, savunma ve ispat hakkının ihlal edildiğini,

iii. Mahkeme tarafından ileri sürdüğü delillerin incelenmediğini,

iv. 13/12/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'na göre yargılandığı davada 5187 sayılı Kanun'un 26. maddesinde açıkça tanımlanmış olan süre aşımının dikkate alınmamak sureti ile suç ve cezaların şahsiliği ilkesinin ihlal edildiğini,

v. Hakkındaki yargılamaya konu teşkil eden mektubu gazetedeki köşesinde yayımlayan gazeteci B.S.G. hakkında takipsizlik kararı verilmesine karşın kendisinin aynı mektubu yazmak ve yayımlatmak eyleminden mahkûmiyetine karar verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini,

vi. İtiraz kanun yolu olan Bakırköy 15. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan itiraz incelemesinin yalnızca HAGB'nin koşullarının oluşup oluşmadığına yönelik şeklî bir incelemeyle sınırlı tutması sebebiyle savunma hakkının, hak arama hürriyetinin ve kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirilmiştir.

17. HAGB, sanığa yüklenen suça ilişkin yargılama sonunda cezaya hükmedilmesi hâlinde hükmün açıklanmasının belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi anlamına gelmektedir. Kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesine karşın sanığın kabul etmemesi hâlinde HAGB kararı verilemeyeceği 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda yargılamanın hukuki kesinliği ifade eden bir hükümle sonuçlanmasını ya da cezaya hükmedilmesi durumunda sanığın HAGB'yi tercih etme imkânı bulunmaktadır (Ali Gürsoy, B. No: 2012/833, 26/3/2013, § 19).

18. HAGB kararı, yargılamayı hükümle sonuçlandıran bir karar niteliğinde olmayıp ceza yargılamasını sona erdiren düşme nedenlerinden biridir. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (10) ve (11) numaralı fıkralarında belirtildiği üzere denetim süresi içinde kasten bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde davanın düşmesine, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi veya öngörülen yükümlüklere aykırı davranılması hâlinde hükmün açıklanmasına karar verilir (Ali Gürsoy, § 21).

19. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında, HAGB kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte ancak denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmesi hâlinde hükmün açıklanmasıyla veya bu süre içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmemesi hâlinde düşme kararıyla yargılama nihai olarak sona erdiğinde hüküm niteliği olan bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilir ve esasa ilişkin

itirazlar bu aşamada ileri sürülebilir (Ali Gürsoy, § 22).

20. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre sanık kabul etmediği takdirde HAGB kararı verilmez. Bu durumda ilk derece mahkemesince istinaf/temyiz kanun yolu açık olarak karar verilebilecektir. Başka bir deyişle haklarında HAGB kararı verilmesini kabul eden sanıklar, verilen kararın istinafta/temyizde yapılacak esas ve usul incelemesini talep etme hakkından vazgeçmişlerdir. Somut olayda başvurucu, yargılama sonunda hakkında HAGB kararı verilmesine rıza göstermiştir (bkz. § 10). Dolayısıyla başvurucu, söz konusu karar ile ortaya çıkan menfaatlerden yararlanmayı tercih etmiştir (Adnan Erkuş/Türkiye (k.k.), B. No: 61196/11, 4/12/2012, § 22).

21. Somut olayda yargılamalar sonunda verilen kararların temel hakları ihlal ettiği iddiası -somut başvurunun özelliği de nazara alındığında- istinaf/temyiz incelemesinde de ileri sürülebilecek iddialardandır. Başvurucunun kabulü üzerine HAGB kararı verildiği ve istinaf/temyiz yoluna başvurmayı mümkün kılan bir karar verilmesinin tercih edilmediği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Şeref ve İtibar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, hakkında verilen mahkûmiyet kararı henüz kesinleşmeden mahkûmiyetine ilişkin haberin ulusal basında yer alması sebebiyle masumiyet karinesinin ve kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

24. Masumiyet karinesi, kişinin suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilmemesini ve suçlu muamelesine tabi tutulmamasını güvence altına alır. Anayasa Mahkemesi, yargılama makamları ya da diğer devlet görevlilerinin ifadeleri veya kışkırtmasına dayanmayan basın ve yayın organlarındaki yazılar ya da bazı küçük düşürücü haberlerle ilgili şikâyetleri bir bütün olarak şeref ve itibar hakkı kapsamında değerlendirmektedir (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 31).

25. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

26. Somut olayda başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KENAN KAYGISIZ

B. No: 2017/5981 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/5981

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KENAN KAYGISIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/5981)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Eşref Uğur ŞENOL

Başvurucu : Kenan KAYGISIZ

Vekili : Av. Mehmet Erol ALSAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, taşınmazın imar planında önce kamu hizmeti alanına ayrılması daha sonra da imar durumunun özel sosyo-kültürel tesis alanı olarak belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/2/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun maliki olduğu başvuruya konu Ankara ili Yenimahalle ilçesi Aşağıyahyalar Mahallesi 60448 ada 1 parsel numaralı taşınmaz 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planıyla 7/2/2001 tarihinde sosyal ve kültürel tesis alanı vasfıyla kamu hizmeti alanına ayrılmıştır. Başvurucu taşınmazın kamulaştırılması istemiyle Ankara Büyükşehir Belediyesine (Büyükşehir Belediyesi) başvurmuş fakat bu yoldan bir sonuç elde edememiştir.

8. Başvurucu, imar planında kamu hizmeti alanına ayrılan taşınmazın rayiç bedelinin ödenmesi istemiyle Büyükşehir Belediyesi aleyhine 15/6/2011 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi davanın idari yargıda görülmesi gerektiği gerekçesiyle dava dilekçesinin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu kararın kesinleşmesi üzerine 8/6/2015 tarihinde Ankara 16. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır.

9. Büyükşehir Belediyesince 10/9/2015 tarihinde onaylanan imar planı değişikliğiyle taşınmazın vasfı özel sosyo-kültürel tesis alanı olarak değiştirilmiştir.

10. Mahkeme 30/11/2016 tarihinde dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararın istinaf edilmesi üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesinin 26/10/2017 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Kararda, taşınmazın sosyal ve kültürel tesis alanı olarak kamu hizmetine ayrıldığı fakat Ankara Büyükşehir Belediyesince 10/9/2015 tarihinde onaylanan imar planı değişikliğiyle taşınmazın vasfının özel sosyo-kültürel tesis alanı olarak değiştirildiği vurgulanmıştır. Buna göretaşınmaz üzerindeki tasarruf hakkına yönelik kısıtlamaların imar planı değişikliği sonucu ortadan kalktığı, başvurucunun taşınmazı kullanabilme imkânına kavuştuğu belirtilmiştir. Diğer taraftan taşınmazın kamu hizmeti alanına ayrılma durumunun kalkması nedeniyle taşınmazın kamulaştırılması zorunluluğunun bulunmadığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu, yargılamanın devamı sırasında 16/2/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. Konu ile ilgili hukuk için bkz. Hüseyin Ünal, B. No: 2017/24715, 20/9/2018, §§ 17-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, yargılamanın uzun bir süre devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bireysel başvuru sonrasında, 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a geçici madde eklenmiştir.

16. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeye göre yargılamaların uzun sürmesi ve yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığı (Komisyon) tarafından incelenmesi öngörülmüştür.

17. Ferat Yüksel (B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararında Anayasa Mahkemesi; yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu, ulaşılabilir olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönlerinden inceleyerek etkililiğini tartışmıştır (Ferat Yüksel, §§ 26-36).

18. Ferat Yüksel kararında özetle; anılan başvuru yolunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabilir olduğu, düzenleniş şekli itibarıyla ihlal iddialarına makul bir başarı şansı sunma kapasitesinden mahrum olmadığı ve tazminat ödenmesine imkân tanıması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi olanakları sunması nedenleriyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama imkânına sahip olduğu hususunda değerlendirmelerde bulunulmuştur (Ferat Yüksel, §§ 33-36). Bu gerekçeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (Ferat Yüksel, §§ 35-36).

19. Somut başvuru yönünden de söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; taşınmazın imar planında kamu hizmeti alanına ayrılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini, bu müdahale sebebiyle taşınmazını dilediği gibi kullanamadığını belirtmiştir. Başvurucu, derece mahkemelerinin aksi yöndeki kararı nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu; mülkiyet hakkı dışında adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Ancak somut olayda eşitlik ilkesinin ihlaline yol açabilecek farklı muamelenin varlığı başvurucu tarafından temellendirilmemiştir.

24. Diğer taraftan başvurucunun asıl şikâyetinin imar uygulamasında kamu hizmeti alanı olarak ayrılması sebebiyle maliki olduğu taşınmazından dilediği gibi yararlanamadığına, taşınmazını kullanamadığına ve ondan tasarruf edemediğine yönelik olduğu anlaşılmakla başvurucunun bütün şikâyetleri mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi aynı konu ile ilgili şikâyetleri daha önce incelemiş ve uygulanacak ilkeleri ortaya koymuştur (Hüseyin Ünal, §§ 34-62).

26. Hüseyin Ünal kararında imar uygulamasına konu edilen taşınmazın, başvurucu adına tapuda kayıtlı olduğundan dolayı Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiği belirtilmiştir (Hüseyin Ünal, § 37). Bu taşınmazın uygulama imar planında kamu hizmeti alanı olarak ayrılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmiş, söz konusu müdahalenin niteliği sebebiyle mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Hüseyin Ünal, §§ 38-41).

27. Anayasa Mahkemesi 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri ile 2942 sayılı Kanun'a eklenen geçici 11. maddeye dayalı olan müdahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığını değerlendirmiş, ayrıca taşınmazın kamu hizmetine tahsis edilmesine yönelik müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğu açıklanmıştır (Hüseyin Ünal, §§ 44-50). Ölçülülük yönünden yapılan değerlendirmede ise uygulama imar planının onaylanmasından itibaren beş yıldan fazla süre geçmesine rağmen imar planında kamu hizmetine ayrılan taşınmazın kamulaştırılmaması ve herhangi bir tazminat da ödenmemesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği kanaatine ulaşılmıştır. Bu sebeple başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı kabul edilmiştir (Hüseyin Ünal, §§ 51-62).

28. Kamu hizmeti alanı olarak belirlenmemiş olsa dahi kamu makamlarınca taşınmazın imar durumundaki niteliğinin malikin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkileri sınırlayacak biçimde belirlendiği durumlarda da mülkiyet hakkına müdahale söz konusu olur. Nitekim somut olayda taşınmazın imar durumu özel sosyo-kültürel tesis alanı olarak belirlenmekle başvurucu mülk sahibinin taşınmazı ancak bu imar durumuyla sınırlı olarak kullanabilmesi mümkün kılınmıştır.

29. Ancak idarenin mülkiyetin kullanımının kontrolüne ilişkin takdir yetkisi dikkate alındığında bu müdahalenin her durumda tazminat ödenmesini gerektirdiği söylenemez. Somut olayda imar planında yapılan değişiklikle birlikte taşınmazın kamu hizmetine tahsis edilmesinden kaynaklanan sınırlamaların kalktığı belirtilmelidir. Buna göre yapılan plan değişikliğiyle birlikte taşınmaz üzerinde özel amaçlarla yapılaşma mümkün hâle gelmiştir. Bu nedenle taşınmazın kamu hizmetine ayrılması nedeniyle oluşan kamulaştırma zorunluluğunun ortadan kalktığının kabulü gerekir.

30. Diğer taraftan söz konusu imar planı değişikliğinin iptali istemiyle idari yargı yerlerinde iptal davası açılabilmesi de mümkündür. Bunun da mülkiyet hakkının korunması

çerçevesinde imar planı değişikliğinin hukuki olup olmadığını denetlemeye imkânı tanıması nedeniyle önemli bir güvence olduğu söylenebilir.

31. Sonuç olarak uyuşmazlığa konu taşınmazın sosyal ve kültürel tesis alanı olarak belirlenen imar durumu sonradan özel sosyo-kültürel tesis alanına dönüştürülmüş, böylece taşınmazın kamu hizmeti alanına ayrılmasından vazgeçilmiştir. Taşınmazın imar durumunun bu şekilde belirlenmiş olması da bir müdahale teşkil etmekle birlikte söz konusu müdahalenin taşınmazın özel amaçlarla kullanımını engellemediği ve mülkiyetin kamu yararına kullanımının düzenlenmesi çerçevesinde kamu makamlarının geniş takdir yetkilerinin olduğu dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla başvurucunun imar planı değişikliğine karşı dava açma imkânının olduğu ve ayrıca imar durumu değiştirilinceye kadar olan dönem için başvuruya konu davada bir tazminat talebinin de bulunmadığı dikkate alındığında müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemediği anlaşılmaktadır. Bu durumda müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı ve müdahalenin ölçülü olduğu kanaatine varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERKAN ŞEKER

B. No: 2017/15118 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/15118

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERKAN ŞEKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/15118)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 17/7/2020-31187

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportörler : Ayhan KILIÇ

Cafiye Ece YALIM

Başvurucu : Serkan ŞEKER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idare tarafından tutukluya verilen disiplin cezasına karşı yapılan şikâyeti reddeden hâkimin bu karara vaki itirazı inceleyen mahkemenin heyetinde de görev alması nedeniyle tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/1/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Mesleğinden ihraç edilmiş bir vali yardımcısı olan başvurucu, olay tarihinde hakkında Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan yapılan soruşturma kapsamında Şırnak T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır. Arama ve sayım yapılması sırasında infaz koruma memurları ile başvurucu arasında çıkan tartışma sonucunda başvurucu, kurum görevlilerine hakaret ve tehdit etme eyleminde bulunduğu iddiasıyla üç gün hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılmıştır.

10. Başvurucu, Disiplin Kurulunca verilen 11/8/2016 tarihli disiplin cezasına karşı şikâyet yoluna başvurmuştur. Başvurucunun şikâyetini inceleyen Şırnak İnfaz Hâkimliği (Hâkimlik) duruşmalı olarak yaptığı yargılama sonucunda 9/11/2016 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, Hâkimliğin vermiş olduğu şikâyetin reddi kararına itiraz etmiştir.

12. Başvurucunun ret kararına itirazını değerlendiren Şırnak 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 19/12/2016 tarihli kararıyla itirazın reddine oybirliği ile karar vermiştir. Mahkeme Heyetinde, infaz hâkimi olarak disiplin cezasına şikâyeti değerlendiren hâkim E.A. da yer almıştır.

13. Başvurucu 3/1/2017 tarihinde nihai karardan haberdar olduğunu beyan etmiştir.

14. Başvurucu 23/1/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

15. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hakimliğine şikâyet ve usulü" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun, veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir."

16. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hakimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında re’sen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır. (Ek cümleler:22/7/2010 - 6008/5 md.) Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri

toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir.

...

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

...

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren bir hafta içinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre acele itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz, infaz hakimliğinin kurulduğu yer ağır ceza mahkemesine yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz."

17. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Yargılamaya katılamayacak hâkim" kenar başlıklı 23. maddesi şöyledir:

"Bir karar veya hükme katılan hâkim, yüksek görevli mahkemece bu hükme ilişkin olarak verilecek karar veya hükme katılamaz.

Aynı işte soruşturma evresinde görev yapmış bulunan hâkim, kovuşturma evresinde görev yapamaz.

Yargılamanın yenilenmesi halinde, önceki yargılamada görev yapan hâkim, aynı işte görev alamaz."

B. Uluslararası Hukuk

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

19. AİHS'in 6. maddesinde, adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak davanın tarafsız bir mahkemede görülmesini isteme hakkından açıkça söz edilmiş olup Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında tarafsızlık, genel olarak ön yargı veya yanlılık olmamasını ifade etmektedir (Piersack/Belçika, B. No: 8692/79, 1/10/1982, § 30). Yerleşik içtihada göre tarafsızlığın varlığı öznel (subjektif) yöntem ve nesnel (objektif) yöntem esas alınarak belirlenir. Öznel yöntem kişisel kanaatin ve belirli bir yargıcın davranışının dikkate alınmasını, diğer bir deyişle yargıcın belirli bir davada kişisel bir ön yargıya sahip olup olmadığının belirlenmesini; nesnel yöntem ise mahkemenin oluşumunun tarafsızlık konusunda herhangi bir meşru şüpheyi ortadan kaldırmak için yeterli güvenceleri sağlayıp sağlamadığının belirlenmesini ifade eder (Fey/Avusturya, B. No: 14396/88, 24/2/1993, § 28). Bir başka anlatımla tarafsızlığın varlığı, bir davada belirli bir yargıcın kişisel kanaatlerini belirleme çabası şeklindeki subjektif test ile bir yargıcın tarafsızlığından haklı kuşku duyulmasına engel olan yeterli güvencelere sahip olup olmadığının belirlenmesi şeklindeki objektif teste göre saptanır (De Cubber/Belçika, B. No: 9186/80, 26/10/1984, § 24).

20. Objektif ve subjektif tarafsızlık arasındaki sınır kesin olmayıp yargıcın öznel bakımdan tarafsız olduğu varsayımının çürütülmesine olanak verecek deliller sunulmasının güç

olabileceği kimi davalarda, nesnel tarafsızlık şartı önemli bir ek güvence sağlar. Nitekim tarafsızlık ile ilgili sorun bulunan başvuruların büyük çoğunluğunda objektif yönteme başvurulmuştur (Micallef/Malta [BD], B. No: 17056/06, 15/10/2009, § 95).

21. Subjektif testle ilgili olarak her hâlükârda aksine kanıt bulunmadıkça bir hâkimin kişisel tarafsızlığının olduğu varsayılmaktadır. Objektif test bakımından ise yargıcın kişisel tutumundan farklı olarak kendisinin tarafsızlığı hakkında kuşku uyandıracak belirli olguların olup olmadığı tespit edilmelidir. Bu noktada objektif tarafsızlığın belirlenmesinde hâkimin tarafsızlığına ilişkin herhangi bir meşru kaygıyı, korkuyu bertaraf edecek yeterli güvence sunulup sunulmadığı önemlidir. AİHM içtihatlarında tarafsızlık konusunda görünüşün dahi önem taşıyabileceği, bir başka deyişle adaletin sadece yerine getirilmesi değil ama aynı zamanda yerine getirildiğinin görülmesi ve böylece demokratik toplumda mahkemelerin hak arayanlara güven vermesi gerektiği vurgulanmaktadır (Micallef/Malta, §§ 94, 97, 98).

22. Bu çerçevede hakkında tarafsız olmadığından kaygı duymak için haklı bir sebep bulunan bir hâkim, davadan çekilmelidir. Bu durum, belirli bir davada bir yargıcın tarafsız olmadığından kaygılanmak için haklı bir sebebin bulunup bulunmadığına karar verilirken sanığın bakış açısının önemli olduğunu fakat belirleyici olmadığını ihsas etmektedir. Belirleyici olan şey, bu kaygının objektif olarak haklı görülüp görülemeyeceğidir. Bu ise her olayın kendi şartlarına bağlıdır (Hauschildt/Danimarka, B. No: 10486/83, 24/5/1989, §§ 47-49).

23. Bu bağlamda bir hâkimin yargılamadan önce aynı hususta daha önce karar vermiş olması, tarafsızlığıyla ilgili olarak ortaya çıkan şüpheleri haklı göstermez (Ökten/Türkiye (k.k.), B. No: 22347/07, 3/11/2011), önemli olan yargılama yapılmadan önce bu hâkimin aldığı tedbirlerin kapsamıdır. Dahası bir hâkimin dava dosyasını derinlemesine bilmesi, davanın esası hakkında karar verirken tarafsız olarak değerlendirme yapmasını engelleyen bir ön yargının bulunduğu anlamına gelmez. Sonuç olarak mevcut ilk verilerin değerlendirilmesi, nihai değerlendirme hakkında ön yargı oluşturmaz (Morel/Fransa, B. No: 34130/96, 6/6/2000, § 45).

24. AİHM; Fazlı Aslaner/Türkiye (B. No: 36073/04, 4/3/2014) başvurusunda, temyiz incelemesi yapan Danıştay Dairesi üyelerinin ilk derece mahkemesinin bu temyiz kararına uymayarak kararında ısrar etmesi üzerine dosyanın geldiği ve otuz bir üye ile toplanan Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna (İDDK) katılmalarının tarafsızlığa aykırı olduğu iddiasını incelemiştir. Temyiz incelemesinde görev alan üç üyenin davanın esası hakkında karar verilmesinde meşru olarak taraf olmuş gibi görünebileceklerine değinen AİHM, bu durumun İDDK'nın tarafsızlığının somut olayda bozulduğunu değerlendirmek için tek başına yeterli olmadığını belirtmiştir (Fazlı Aslaner/Türkiye, § 36). AİHM; bu tür durumlarda üyelerin sergiledikleri tutumları ve kararın verilmesindeki rolleriyle ilgili olarak söz konusu üyelerin sayıları yanında diğer unsurları da gözönünde bulundurmak gerektiğine, bu bağlamda kararların oyçokluğu ile alındığı, kurul hâlinde yargılama yapan mahkemelerde görevli hâkimlerin sayılarının azlığını dikkate alarak benzer şikâyetleri daha önce reddettiğine dikkat çekmiştir. Diğer taraftan AİHM, hem kurula katılan ilgili hâkimlerin yüksek sayıda olmasını hem de bu hâkimler tarafından icra edilen başkanlık veya raportörlük görevlerini dikkate alarak tarafsız bir mahkemece yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna vardığını da hatırlatmıştır (Fazlı Aslaner/Türkiye, §§ 37-39).

25. AİHM, bu belirlemelerden sonra ilgili hâkimlerin sayısının veya oranının belirleyici olmadığı ve sayı ile ilgili değerlendirmelerin söz konusu sorunun incelenmesi üzerinde bir

etkisinin bulunmadığı kanaatine varmıştır (Fazlı Aslaner/Türkiye, § 40). AİHM burada yeni bir kıstas ortaya koymuş olup bu kıstasa göre tarafsızlıkla ilgili belirleyici olan husus, ilgili hâkimlerin oranı veya sayısı değil bu hâkimlerin kurula katılmalarını mutlak gerekli kılan önemli bir gerekçenin bulunup bulunmadığıdır.

26. AİHM, ayrıca anılan üç üye arasında yer alan T.Ç.nin Danıştay başkan vekili sıfatıyla İDDK'ya başkanlık yaptığını, bu bağlamda görüşmeler sırasında tartışmaları yönettiğini ve bu durumun tarafsızlık görünümünü etkileyen ek bir durum oluşturduğunu gözlemlediğini belirterek anılan iki unsurun başvurucunun İDDK'nın tarafsızlığıyla ilgili endişelerini haklı gösterdiği sonucuna varmış; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Fazlı Aslaner/Türkiye, §§ 41, 42).

27. Öte yandan AİHM aynı başvuruda, temyiz incelemesi yapan üyelerin karar düzeltme talebini inceleyen heyette yer almalarına ilişkin şikâyeti de incelemiş ve önceki kararlarında (Feryadi Şahin/Türkiye, B. No: 33279/05, 13/9/2011; Arslan/Türkiye (k.k.), B. No: 39080/97, 21/9/1999; Yıldırım/Türkiye (k.k.), B. No: 4300/05, 6/1/2009; Kum/Türkiye (k.k.) B. No: 28556/11, 10/1/2012) benzer şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun bularak reddettiğini hatırlatmıştır. Bu bağlamda AİHM karar düzeltme talebinin sınırlı iddialarla incelendiğini, konunun esası incelenmeksizin reddedildiğinde incelenen konunun ihtilaflı kararda incelenen konudan farklı olması nedeniyle davanın esası hakkında bir tutum gibi değerlendirilemeyeceğini ifade ederek anılan şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur (Fazlı Aslaner/Türkiye, § 46).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu, infaz hâkimi olarak disiplin cezasına karşı yapılan şikâyetin reddine karar veren hâkim E.A.nın anılan kararı itirazen inceleyen Mahkeme Heyetinde de yer aldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına yaptığı itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesinin üç hâkimden oluşan mahkeme heyeti olduğunu, hâkim E.A.nın ise heyette yer alan üç hâkimden sadece biri olduğunu ve başvurucunun itirazının oybirliğiyle reddedildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

30. Anayasa’nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

31. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun tüm iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tarafsız mahkemede yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

33. Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılı değişiklikleriyle eklenen adil yargılanma ibaresine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Bu sözleşmelerden AİHS ile AİHS'i yorumlayan AİHM içtihadındaki adil yargılanma hakkı güvencelerinden birini tarafsız mahkemede yargılanma hakkı oluşturmaktadır (bkz. §§ 24-31).

34. Genel olarak tarafsızlık davanın çözümünü etkileyecek bir ön yargı, tarafgirlik ve menfaate sahip olunmaması davanın tarafları karşısında ve onların leh ve aleyhlerinde bir düşünce veya menfaate sahip olunmamasını ifade eder (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 61).

35. Mahkemelerin tarafsızlığı kavramı, görülecek davalar karşısında bizzat mahkemenin kurumsal yapısı ile davaya bakmakla görevli hâkimin tutumu üzerinden açıklanmaktadır. Buna göre tarafsızlığın öznel ve nesnel olmak üzere iki boyutu bulunmakta olup hâkimin birey olarak mevcut davadaki kişisel tarafsızlığı öznel tarafsızlık, kurum olarak mahkemenin kişide bıraktığı tarafsızlık izlenimi ise nesnel tarafsızlık olarak adlandırılmaktadır. Anayasa’nın 36. maddesinde mahkemelerin tarafsızlığından açıkça bahsedilmemekle beraber Anayasa Mahkemesi içtihadı uyarınca tarafsız mahkemede yargılanma hakkı da adil yargılanma hakkının zımni bir unsurudur. Ayrıca mahkemelerin tarafsızlığı ve bağımsızlığının birbirini tamamlayan iki unsur olduğu dikkate alındığında -Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği- Anayasa’nın 138., 139. ve 140. maddelerinin de tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır (Tahir Gökatalay, § 60).

36. Mahkemelerin kuruluşu ve yapılanmasıyla ilgili yasal ve idari düzenlemelerin nesnel olarak tarafsız olmadığı izlenimi vermemesi gerekir. Esasında kurumsal tarafsızlık, mahkemelerin bağımsızlığı ile bağlantılı bir konudur. Tarafsızlık için öncelikle bağımsızlık ön koşulu gerçekleşmeli ve ek olarak kurumsal yönden de taraf görüntüsü verecek bir yapılanma oluşmamalıdır (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/1/2015). Bunun yanı sıra yargılama makamının tarafsızlığına ilişkin herhangi bir meşru kaygı veya korkuyu bertaraf edecek yeterli güvenceleri sunması da gerekmektedir (Tahir Gökatalay, § 62).

37. Öznel tarafsızlık ise hâkimlerin görülecek davaya ilişkin öznel tutumlarıyla ilgilidir. Davaya bakacak olan hâkimin davanın taraflarına karşı eşit, yansız ve ön yargısız durması, hiçbir telkin ve baskı altında kalmadan hukuk kuralları çerçevesinde vicdani kanaatine göre karar vermesi gerekir. Anayasa ve kanunlar karşısında hâkimlerden beklenen de budur (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/1/2015). Hâkimler, hâkimliğin gerektirdiği her türlü yüksek nitelikleri taşısalar bile kamu vicdanında tarafsızlıkları konusunda kuşku uyandıracak düzenlemelerden kaçınmalıdır (AYM, E.2013/82, K.2014/100, 4/6/2014).

38. Yargılamayı yürüten mahkeme üyelerinin taraflardan biriyle veya anlaşmazlık konusu ile maddi veya manevi yönden yakın bir bağının bulunması ya da yargılama sürecinde sarf ettiği ifadeleri ile tarafsız olamayacağı yönünde meşru bir kanaat uyandırması, bunun yanı sıra davadan önce dava ile doğrudan bağlantılı bir konumda bulunması da tarafsızlığı ihlal

edebilir. Bununla birlikte belirli bir uyuşmazlıkta yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumunun, kişisel bir kanaatinin veya menfaatinin, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir delil bulunmadığı ve bu husus kanıtlanmadığı müddetçe tarafsız olduğunun bir karine olarak varsayılması zorunludur (Tahir Gökatalay, § 62). Bir başka deyişle aksi yönde delil bulununcaya kadar bir hâkimin kişisel olarak tarafsız olduğunun kabulü gerekir.

39. Bu bağlamda hukukumuzda, hâkimin tarafsız kalamayacağı varsayılan veya tarafsızlığından kuşku duyulabilecek durumlarda hâkimin kendi mahkemesinin yetki ve görevine giren belli bir davaya bakamayacağı veya bakmayı reddedilebileceği kabul edilmiştir. Hâkimin yasaklılığı ve reddi kurumları hâkimin bakacağı davada tarafsızlığını sağlamaya yönelik olup temel bir hak olan adil yargılanma hakkıyla ilişkilidir (AYM, E.2011/142, K.2013/52, 3/4/2013).

40. Kanun yolu, bir yargı yeri tarafından verilen ve hukuka aykırı olduğu ileri sürülen bir kararın kural olarak başka bir yargı yeri tarafından incelenmesini sağlayan hukuki yoldur. Kanun yolunun amacı, yargı yerleri tarafından verilen kararların kural olarak başka bir yargı yeri tarafından denetlenmesine imkân tanınmak suretiyle daha güvenceli bir yargı hizmeti sunmaktır. Bunun nasıl yapılacağı ise usul hükümleri ile gösterilmektedir (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/1/2015).

41. Anayasa Mahkemesi içtihadında, adil yargılanma hakkına ilişkin güvencelerin kanun yolu aşamasında da sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre kanun yollarına ilişkin usullerin ve kanun yollarındaki yargılamanın da adil yargılanma hakkına uygun olması gerekir (Emine Karagülmez, B. No: 2013/3673, 11/12/2014, § 21).

42. Bu çerçevede ilke olarak gerek kanun yolu incelemesinin etkililiğinin sağlanması gerekse kanun yolu incelemesinin objektif tarafsızlık esaslarına uygun yapılmadığı izleniminin oluşmaması için ilk derecede kararı veren hâkimin dosyanın kanun yolu incelemesinde bulunmaması gerekir. Bununla birlikte bu hususa uyulmaması tek başına kanun yolu incelemesinin etkisiz ve tarafsız olduğu sonucuna götürmez. Her olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede tarafsızlığının bozulup bozulmadığını değerlendirmek için bu şekilde önceki aşamalarında görev alan hâkimlerin özellikle kurul hâlinde yargılama yapan mahkemelerdeki oy sayısı, bu üyelerin kararın verilmesindeki rolleri gibi diğer unsurları da dikkate almak gerekir (Kemal Demir, B. No: 2014/17141, 6/7/2017, § 69).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

43. Somut olayda tutuklu olan başvurucuya verilen üç günlük hücre disiplin cezasına karşı başvurucunun şikâyeti hakkında infaz hâkimi olarak görev yapan hâkim E.A. karar vermiştir. Hâkim E.A. disiplin cezasının hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşmış ve şikâyet başvurusunu reddetmiştir. Başvurucu bu karara itiraz etmiş, başvurucunun itirazı Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. İtiraz incelemesini yapan Ağır Ceza Mahkemesi Heyeti üyeleri arasında başvurucunun şikâyetini karara bağlayan hâkim E.A. da bulunmaktadır.

44. Başvurucu, hâkim E.A.nın her iki kararda da imzasının bulunmasının objektif tarafsızlığa aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, E.A.nın öznel tarafsızlığıyla ilgili bir şikâyette bulunmamıştır.

45. Anayasa Mahkemesi Kemal Demir kararında, ilk derece mahkemesince verilen kararın

temyiz incelemesinde yer alan üç Danıştay üyesinin ilk derece mahkemesinin ısrar kararını inceleyen İDDK'ya katılmasını ve İDDK kararında imzası bulunan üyelerin bu karara karşı yapılan karar düzeltme isteminin incelenmesinde yer almaları durumunu ele almıştır.

46. Anayasa Mahkemesi anılan kararında ısrar kararının ve karar düzeltme talebinin mahiyetini gözeterek temyiz kararında yer alan üç üyenin ısrar kararında, ısrar kararında yer alan iki üyenin de İDDK kararının düzeltilmesi isteminin görüşüldüğü aşamada yer almasının objektif tarafsızlığı zedelemediği sonucuna ulaşmıştır.

47. Kanun koyucu, tüm üyelerin anılan kurullara katılarak bu kurullara katkı vermelerini amaçlamıştır. Bu nedenle üyelerin idari ve vergi dava daireleri genel kurullarına katılımları sağlanarak üyelere iradelerini yansıtmaları imkânı tanınmıştır. Dolayısıyla bu üyelerin anılan kurullara katılımları ve katkı sağlamaları dolayısıyla alınan kararlara güvenin sarsılacağından söz edilemez (AYM, E.2011/29, K.2012/49, 30/3/2012).

48. Öte yandan 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde temyiz incelemesi üzerine kararın bozulması hâlinde ilk derece mahkemesinin dosyayı diğer işlere nazaran daha öncelikle inceleyeceği ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar vereceği belirtilmiştir. İlk derece mahkemesinin bozma üzerine verdiği karar yeni bir karardır. İlk derece mahkemesinin ısrar kararı vermesi, bu kararın temyizi ve davayı inceleyen İDDK'nın Danıştayın ilgili dava dairesinin kararını uygun görmesi hâlinde ilk derece mahkemesi kararını bozacağı, aksi hâlde onayacağı belirtilmiştir. Kurulun önündeki karar, bozulan ilk karar olmayıp ısrara ilişkin yeni karardır. Kurulun burada yaptığı inceleme ise hiç şüphesiz temyiz incelemesidir. Karar düzeltme aşaması ise yalnızca karar düzeltme sebeplerinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinden ibarettir (Kemal Demir, § 77).

49. Başvuru konusu olayda Kurul; temyiz incelemesi sırasında otuz üç, karar düzeltme sırasında ise otuz dokuz üyenin katılımı ile oluşmuştur. Dairedeki temyiz incelemesinde yer almış olan üç üyeye karşılık Kurulda temyiz incelemesinde otuz, karar düzeltme aşamasında ise otuz altı üye daha görev almış ve oylamaya katılmıştır. Söz konusu üyeler Kurula başkanlık etme veya dosyayı heyete sunma (Danıştayda üyeler dosyaları sunmamaktadır.) gibi görevler almamışlardır. Bu çerçevede daha önce Dairede temyiz aşamasında görev almış üyelerin sayısı ve bu üyelerin kararın verilmesindeki rolleri ile Kurulda görev yapan tüm üyelerin sayısı birlikte değerlendirildiğinde Dairede temyiz aşamasında görev almış üyelerin ısrar kararını inceleyen Kurulda temyiz ve karar düzeltme aşamalarında yer almalarının tek başına tarafsızlığa aykırı olduğu söylenemez (Kemal Demir, § 78).

50. Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin anılan kararında, ısrar kararının temyizinde denetlenen kararın ilk derece mahkemesinin önceki kararı olmayıp yeni bir karar olduğuna, karar düzeltme incelemesinde ise bu istemi inceleyen Daire veya Kurulun inceleme yetkisinin sınırlı olmasına dayandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Danıştay Dairelerinde görev yapan üyelerin İDDK'da da görev yapmalarının amacının İDDK'daki müzakerelere katkı vermeleri olduğu vurgulanmış, bu üyelerin İDDK'daki inceleme ve müzakere sırasında Kurula başkanlık etmediklerine ve dosyayı Kurula sunma işiyle görevli olmadıklarına işaret edilmiştir.

51. Somut olayda Kemal Demir kararından farklı olarak ilk derece mahkemesinde dosyayı karara bağlayan hâkim E.A. bu karara vaki itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi Heyetinde de görev yapmıştır. Oysa Kemal Demir kararında ilk derece mahkemesinde görev yapan hâkimlerin bir üst derecede görev yapmaları söz konusu olmamıştır. Zira sözü edilen

kararda gerek Daire gerekse İDDK temyiz mercii sıfatıyla hareket etmiş olup bu yönüyle belirtilen olayda İDDK'nın Dairenin kararını temyizen incelemesi söz konusu değildir.

52. Nitekim 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 17. maddesinde dairenin ilk derece sıfatıyla baktığı davalarda dairenin başkan ve üyelerinin İDDK'daki müzakerelere katılamayacakları açıkça hüküm altına alınmıştır. Benzer bir hüküm 5271 sayılı Kanun'un 23. maddesinde de yer almaktadır. Anılan kurala göre bir karar veya hükme katılan hâkim, yüksek görevli mahkemece bu hükme ilişkin olarak verilecek karar ve hükme katılamaz. Görüldüğü üzere kanun koyucu ilk derece mahkemesince verilen karara karşı bir üst mahkemeye başvurulması hâlinde önceki aşamada karara katılan hâkimin sonraki aşamada yapılacak incelemede yer almasını uygun görmemiştir. Kanun koyucunun tüm bu düzenlemeleri yaparken nesnel tarafsızlık ilkesini gözettiği muhakkaktır.

53. Bu itibarla idarenin kararına karşı yapılan şikâyeti karara bağlayan hâkim E.A.nın bu karara vaki itirazı ele alan Ağır Ceza Mahkemesi Heyetine -üstelik kanunun açık hükmünün hilafına- katılarak itiraz incelemesinde yer alması nesnel tarafsızlığı zedelemiştir. Şikâyet incelemesi aşamasında karar veren hâkimin bu karara karşı başvurulabilecek bir üst kanun yolu olarak öngörülmüş olan itiraz aşamasındaki incelemeye de katılması hâlinde kendi kararındaki -varsa- hukuki ve fiilî hatalar hususunda belli ölçüde savunmacı bir tutum takınabileceği açıktır. Her ne kadar önceki derecede görev yapan hâkimin sadece bir oy hakkına sahip olması sebebiyle kararı tek başına değiştirmesinin mümkün olmadığı düşünülebilir ise de Heyetin diğer üyelerini etkileyebileceği muhakkaktır. Dolayısıyla bir önceki derecedeki kararı veren hâkim E.A.nın bir üst aşama olan itiraz incelemesine de katılmış olması -itiraz aşamasında verilen kararın sonucundan bağımsız olarak- nesnel tarafsızlığı zedeleyen bir husus olarak kabul edilmiştir. Zira objektif bir gözlemcinin hâkim E.A.nın tarafsız davranacağı hususunda kuşku sahibi olmasının haklı temelleri bulunmaktadır.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

55. Başvurucunun itirazının gerekçesiz olarak reddedildiği, tanıkların bir kısmının dinlenmediği, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine dair diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

56. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. Maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1)Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

57. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

58. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

59. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

60. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67).

61. Başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

62. Bu durumda tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, öncelikle hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Şırnak 2. Ağır Ceza Mahkemesine (2016/117 D. İş sayılı) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

64. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tarafsız mahkemede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tarafsız mahkemede yargılanma hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şırnak 2. Ağır Ceza Mahkemesine (19/12/2016 tarihli 2016/117 D. İş sayılı karar) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminata ilişkin talebin REDDİNE,

E. 257,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ANTOINE BALIT VE DİĞERLERİ

B. No: 2017/16211 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/16211

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ANTOINE BALIT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/16211)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 21/8/2020-31220

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Antoine BALIT

2. Georges BALIT

3. Sami BALIT

4. Simon Aida Said Rashid BALIT

Başvurucular Vekili : Av. Mustafa TURAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ülkeler arası karşılıklılık bulunmadığı gerekçesine dayalı olarak mirasçılık belgesi verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/3/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular Antoine Balit, Georges Balit ve Sami Balit Suriye Arap Cumhuriyeti (Suriye) vatandaşıdır. Diğer başvurucu Simon Aida Said Rashid Balit Ürdün Haşimi Krallığı vatandaşıdır.

9. Başvurucular, murisleri Saaid Nicola Balit'in hissedarı olduğu İstanbul'un Zeytinburnu ilçesi Ambarlar mevkii 2956 ada 27 parsel sayılı taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atıldığı iddiasıyla tazminat davası açmışlardır.

10. Tazminat davasının açıldığı Bakırköy 11. Asliye Hukuk Mahkemesi, taşınmazın hissedar maliklerinden olan başvurucuların murisinin vefat etmiş olması nedeniyle mirasçılık belgesi sunulması için başvurucular vekiline mehil ve yetki vermiştir.

11. Başvurucular 1/3/2010 tarihinde mirasçılık belgesi verilmesi talebiyle dava açmışlardır. Dava dilekçesinde, başvuruculaların Suriye vatandaşı oldukları ve Halep Şeriat Mahkemesi tarafından 18/4/2005 tarihinde verilen mirasçılık belgesine göre 1/5/2002 tarihinde ölen murisin geride kalan mirasçıları oldukları belirtilmiştir.

12. Davalı Maliye Hazinesi 6/7104 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulup 1/10/1966 tarihli ve 12428 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Suriye Uyrukluların Mallarının Tesbiti ve Bu Mallara El Konulması Hakkında Yönetmelik (1966 tarihli Yönetmelik) uyarınca el konulan malların miras yoluyla intikalinin mümkün olmadığını savunmuştur.

13. Bakırköy 10. Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 29/12/2010 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Murisin ve mirasçılarının Suriye vatandaşı olmaları sebebiyle Adalet Bakanlığı, Uluslar arası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, ile Tapu Kadastro Müdürlüğü, Yabancı işler Daire Başkanlığından; Türkiye ile Suriye arasında mütekabiliyet sözleşmesi veya taşınmaz mal ediniminin veya intikalinin mümkün olup olmadığı hususu sorulmuş, verilen cevabi yazıda; Türkiye ile Suriye arasında miras hukuku konusunda mütekabiliyet sözleşmesi bulunmadığını, yabancı devlet uyruğunda bulunan gerçek kişilerin miras yoluyla taşınmaz mal edinmelerinin yabancının mensup olduğu ülkede yabancı uyruklulara taşınmaz mal edinme imkanı verilmiş, Türk uyruklulara hakkında da bu bakımdan bir sınırlamaya gidilmemiş olmasına yani karşılıklılık ilkesine bağlı olduğunu, karşılıklılık ilkesinin siyasi veya ahdi olabileceği gibi, kanuni ve fiili de olabileceği, bu ilkenin aranması için Türkiye ile diğer devlet mevzuatında kanunlarında ve idari tasarruflarında Türklere mirasçı olma sıfatı ve tanınması, yani o ülkelerdeki taşınmazları Türklerin miras yoluyla kazabilme olanağına sahip olmaları, Türkiye'de bulunan taşınmazlara da o ülkenin uyruklarının tevarüs yoluyla sahip olmaları gerektiğini, 01-10-1966 tarih ve 6/7104sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi

ile yürürlüğe giren 'Suriye Uyrukluların Mallarını Tesbiti ve bu Mallara El Konulması Hakkında Yönetmelik'in 1. maddesinde Suriye Uyruklu bütün özel ve tüzel kişilerin Türkiye'de bulunan taşınmaz ve taşınır (zati eşyası hariç) malları ile bütün hak ve menfaatlerine 28/5/1927 gün ve 1066 sayılı Kanun gereğince hazinece el konulduğunu, el konulan taşınmazların idaresinin Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğüne bırakıldığını, bu nedenle Suriyelilere miras intikallerinde yapılacak işlemler konusunda Maliye Bakanlığının görüşüne başvurulması gerektiğini, ayrıca Suriye ile Türkiye arasında devam eden ikili görüşmelerde konunun çözümü için mütabakat sağlanmaya çalışıldığını belirtmiştir.

Türkiye Şam Büyükelçiliği'nden alınan yazıda da 25 Haziran 2008 tarih ve 11 sayılı yasaya göre yabancı gerçek ve tüzel kişilerin Suriye'de gayrimenkul edinim hakkı bulunmadığını, aynı kuralların Türk vatandaşları için de geçerli olduğunu belirtilmiştir.

Dosyaya gelen cevabi yazılara göre bu gün için Suriye uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin gayrimenkul mal edinmelerine imkan bulunmadığından veraset ilamı talebinin reddine karar verilmesi gerektiği kesin kanaat ve sonucuna varıldığından aşağıdaki hüküm fıkrası kurulmuştur."

14. Başvurucular kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi temyizin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle 26/9/2014 tarihinde temyiz istemini reddetmiştir. Başvuruculların karar düzeltme talebini inceleyen Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Daire), temyiz isteminin süre yönünden reddine dair kararı kaldırmış ve esastan yaptığı inceleme sonucu temyiz itirazlarını reddederek 15/11/2016 tarihinde hükmün onanmasına karar vermiştir.

15. Nihai karar 6/2/2017 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucular vekili 8/3/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

17. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hâllerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır. "

18. 20/5/1982 tarihli ve 2675 sayılı mülga Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 22. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar hakkında Türk hukuku uygulanır.

Mirasın açılmasına, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler terekenin bulunduğu yer hukukuna tabidir."

19. 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 20. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Miras ölenin millî hukukuna tâbidir. Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk

hukuku uygulanır.

(2) Mirasın açılması sebeplerine, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler terekenin bulunduğu ülke hukukuna tâbidir. "

20. 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun 35. maddesinin ilk hâli şöyledir:

"Tahdidi mutazammm kanunî hükümler yerinde kalmak ve karşılıklı olmak şartile yabancı hakikî şahıslar Türkiyede gayrimenkul mallara temellük ve tevarüs edebilirler."

21. 2644 sayılı Kanun'un yeniden düzenlenmiş ve değiştirilmiş hâliyle 35. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

" (Yeniden Düzenleme: 29/12/2005-5444/1 md.; Değişik: 3/5/2012-6302/1 md.)

Kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye'de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı ayni hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Cumhurbaşkanı kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkilidir.

...

Cumhurbaşkanı, ülke menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinimlerini; ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür, nitelik, yüzölçüm ve miktar olarak belirleyebilir, sınırlandırabilir, kısmen veya tamamen durdurabilir veya yasaklayabilir.

...

Bu madde hükümlerine aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyenler ile bu maddenin birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir. "

22. 28/5/1927 tarihli ve 1062 sayılı Hudutları Dahilinde Tebaamızın Emlakine Vaziyet Eden Devletlerin Türkiye'deki Tebaaları Emlakine Karşı Mukabelei Bilmisil Tedabiri İttihazı Hakkında Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İdari mukarrerat veya fevkalade veya istisnai kanunlarla Türkiye tebaasının hukuku mülkiyetini kısmen veya tamamen tahdit eden devletlerin Türkiye'deki tebaasının hukuku mülkiyeti dahi Cumhurbaşkanı kararıyle Hükümet tarafından mukabelei bilmisil olmak üzere kısmen veya tamamen tahdit ve menkulat ve gayrimenkulatına vaziyet olunabilir."

23. 1966 tarihli Yönetmelik'in 1. maddesi şöyledir:

"Suriye uyruklu bütün özel ve tüzel kişilerin, Türkiye'de bulunan taşınmaz ve taşınır- zati ve ev eşyası hariç malları ile bütün hak ve menfaatlerine 28/5/1927 gün ve 1062 sayılı Kanun hükümleri gereğince Hazinece elkonulmuştur."

24. 6/8890 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulup 6/11/1967 tarihli ve 12743

sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Suriye Uyruklu Özel ve Tüzel Kişilerin Hazinece El Konulan Mallarının İdaresi Hakkında Yönetmelik'in (1967 tarihli Yönetmelik) 1. maddesi şöyledir:

"Suriye uyruklu özel va tüzel kişilere ait olup 28/5/1927 gün 1062 sayılı Kanun hükümlerine göre Bakanlar Kurulunca müttehaz 1/10/1966 gün 6/7104 sayılı kararla, elkonulan taşınır ve taşınmaz mallar ve bunlara müteferri hak ve menfaatlar bu Yönetmelik esasları dairesinde idare olunur."

25. 1967 tarihli Yönetmelik'in 5. maddesi şöyledir:

"El koyma ve idare bakımından 17/10/1966 tarihinde bihakkın iktisap edilmiş uyrukluk esastır.

Ancak, 13/1/1939, 14/2/1942, 18/11/1957 günlü kararnamelerle takyidat konulan taşınmaz malların Suriye uyruklu malikleri, 13/1/1939 dan sonra başka bir devlet uyrukluğuna geçmiş olsalar dahi, taşınmaz malları yönünden Suriye uyruklu ad ve itibar olunurlar."

2. Yargıtay İçtihadı

26. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23/12/2009 tarihli ve E.2009/5-422, K.2009/579 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1062 sayılı Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ve Yönetmelik hükümlerine göre, Suriye uyruklu olup Türkiye de taşınmazı bulunan şahıslar yönünden özel bir düzenleme getirilmiş; anılan düzenlemeler sonucu Türkiye de taşınmazı bulunan şahısların mülkiyet hakları sınırlandırılmış olmasına karşın, ortadan kaldırılmamıştır.

Açıklanan mevzuat içeriğinden, somut olayda olduğu gibi, tapu maliki ve mirasçılarının mülkiyet hakkının devam ettiği ve taşınmaza ilişkin olarak her türlü dava hakkının bulunduğu; bunun yanında bedelin Hazine tarafından idare edilmesi gerektiği kuşkusuzdur."

27. Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 2/3/2016 tarihli ve E.2015/12038, K.2016/2602 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkemece, davacının Suriye uyruklu olduğu ve Suriye Devleti ile Türkiye Devleti arasında mirasçılık ve kişilerin mal edinmesi konusunda karşılıklılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Hükmü, davacı vekili temyiz etmiştir.

Mahkemece, 1062 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan 1966 günlü ve 6/7104 sayılı Bakanlar Kurulu kararındaki kısıtlamalar belirtilmek suretiyle davacının muris ile irs ilişkisini gösterecek mirasçılık belgesi verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bu sebeple hükmün bozulması gerekmiştir."

28. Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 12/1/2016 tarihli ve E.2015/4172, K.2016/205 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Murisin vefatıyla mirasının 1/2'sinin babasına, 1/2'sinin annesine kalacağı, bu payların da kendi mirasçılarına intikal edeceği gözetilmeksizin miras paylarının yanlış hesaplanması, ayrıca mirasçılardan L.K.nin Suriye uyruklu olması nedeniyle 28.05.1927 günlü, 1062 sayılı Kanun gereğince Suriye uyruklular için çıkarılan 01.10.1966 günlü 6/7104 ve 25.09.1967 günlü 6/8890 sayılı Bakanlar Kurulu Kararlarıve bu kararlara göre çıkarılan yönetmelikler

gereğince gayrimenkuller yönünden mirasçılığı sınırlandırılmış olduğundan L.K. hakkında yukarıda bahsedilen kısıtlamaların mirasçılık belgesinde gösterilmemesi doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir."

29. Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 26/12/2016 tarihli ve E.2015/5640, K.2016/10853 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Suriye uyruklu bütün özel ve tüzel kişilerin Türkiyede bulunan taşınmaz ve kişisel eşyası hariç taşınır malları ile bütün hak ve menfaatlerine 28.05.1927 gün 1062 sayılı Kanun hükümlerine dayalı Hazinece el konulmuştur. Mahkemece, Suriye uyruklu mirasçılara düşecek miras paylarına devletçe hukuken el konulmuş olduğundan mirasçılık belgesinde hak ehliyeti yönünden bu kararnameye işaret edilmek suretiyle verasetin belirlenmesi gerekirken..."

30. Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 21/3/2019 tarihli ve E.2016/8239, K.2019/2548 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...miras bırakandan Suriye uyruklu mirasçılarına intikal eden Türkiye'deki taşınmazların miras bırakanın ölüm gününden sonra yürürlüğe giren ve az yukarıda açıklanan Kanun ve Bakanlar Kurulu Kararnameleri karşısındaki hukuki durumu tartışılmamış, miras bırakandan sonra ölen Suriye uyruklu mirasçılarının ölüm günü itibarıyla Suriye ile ülkemiz arasında miras yolu ile taşınmaz edinmede karşılıklığın bulunup bulunmadığı araştırılmaksızın hüküm verilmiştir. Eksik araştırma ve soruşturma ile ve yasal düzenlemeler gözardı edilerek hüküm verilemez.

Türkiye'de bulunan taşınmazları edinmede karşılıklığın bulunmaması halinde ise mirasçıların miras bırakanla irs ilişkisini ve miras paylarını gösterecek ve Türkiye'de bulunan taşınmazların mirasçılara geçmeyeceği yönünde kayıt içerecek şekilde mirasçılık belgesi düzenlenmelidir.

Mahkemece açıklanan bu olgular gözardı edilerek yazılı şekilde hüküm verilmesi doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir."

B. Uluslararası Hukuk

31. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez."

32. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Apostolidi ve diğerleri/Türkiye (B. No: 45628/99, 27/3/2007) kararına konu olayda Yunan asıllı Türk vatandaşı olan murisin ölümüyle terekesindeki taşınmaz mirasçı bırakmadan vefat ettiği gerekçesiyle bir vakıf adına tapuya tescil edilmiştir. Başvuruculaların mirasçılık belgesi verilmesi talebi kabul edilerek taşınmazın başvurucular adına tescili sağlanmış ancak Dışişleri Bakanlığı ile Bakanlığın görüşlerine istinaden iki ülke arasında karşılıklılık bulunmadığı gerekçesiyle

başvuruculaların miras yoluyla taşınmaz edinemeyeceklerine karar verilmiştir (Apostolidi ve diğerleri/Türkiye, §§ 6-46). AİHM öncelikle mülkün varlığını incelemiş ve başvurucular adına tescilin yapıldığına, ayrıca mirasçılık belgesi verilen dönem için başvuruculaların kayıt malikinin mirasçısı olduğuna dikkat çekerek mülkün mevcut olduğu sonucuna varmıştır (Apostolidi ve diğerleri/Türkiye, § 68). AİHM ayrıca mirasçılık belgesinin iptal edilmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul ederek müdahalenin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiğini belirtmiştir (Apostolidi ve diğerleri/Türkiye, § 69). AİHM murisin vefat ettiği tarihte ve yargılama sırasında miras yoluyla taşınmaz edinilmesine yönelik bir kısıtlamanın mevcut olmadığına vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Bakanlığın Mahkemeye gönderdiği yazıya göre Yunanistan'da miras yoluyla mal edinmeye yönelik herhangi bir engelin olmadığı, aksine raporda miras yoluyla mal edinen Türk uyruklu vatandaşlardan söz edildiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak Bakanlar Kurulunun 3/2/1988 tarihli kararı ile mal edinimini sınırlandıran, önceki 2/11/1964 tarihli kararın kaldırıldığı açıklanmıştır. AİHM ayrıca 2644 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle yapılan, karşılıklılık olmasa dahi miras hakkı tanıyan kanun değişikliğine de dikkati çekmiştir. AİHM sonuç olarak miras yoluyla taşınmaz edinimine ilişkin olarak Yunanistan'da Türk uyruklu vatandaşlara karşılıklılık ilkesinin uygulandığının ortaya konulamadığı gözönüne alınarak 2644 sayılı Kanun'un 35. maddesinin yeterince öngörülebilir biçimde uygulanmadığı gerekçesiyle kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Apostolidi ve diğerleri/Türkiye, §§ 70-78).

33. Nacaryan ve Deryan/Türkiye (B. No: 19558/02-27904/02, 8/1/2008) kararına konu olayda, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı murisin 2000 yılında ölmesinin ardından başvurucular mirasçılık belgesi talebinde bulunmuşlar, Hazine de murisin tek kanuni mirasçısının kendisi olduğu iddiasıyla talepte bulunmuştur. Birleştirilerek görülen davada Bakanlıktan karşılıklılık hususunda görüş istenmiş ve yapılan yargılama neticesinde asliye hukuk mahkemesi taşınmazlar yönünden Yunanistan ile Türkiye arasında karşılıklılık ilkesinin gereğinin yerine getirilmemiş olduğunu belirterek başvuruculaların mirasçılık sıfatını tanımamıştır (Nacaryan ve Deryan/Türkiye, §§ 6-16).

34. AİHM başvuruculaların iddialarının aksine murisin ölümüyle doğrudan veraset hakkı iktisap edemediklerini zira 2644 sayılı Kanun'un 35. maddesine göre ilgili dönemde yabancıların veraset yoluyla mülk edinebilmeleri için karşılıklılık koşuluna tabi tutulduklarını belirtmiştir. AİHM Türk hukukuna göre murisin mallarının hiçbir zaman başvuruculara intikal de ettirilmediğini ifade ederek başvuruculaların mevcut bir mülkünün olmadığını tespit etmiştir. Bununla birlikte somut olayda Türk hukukunda karşılıklılık ilkesinin başvurucular yönünden etkilerinin Sözleşme bağlamında incelenmesi gerektiğini vurgulayan AİHM, Yunan Hükûmetinin sunduğu belgelere göre Türk vatandaşlarının 1990 tarihli Kanun ile getirilen kısıtlamaya konu bölgede bulunan taşınmazları miras yoluyla edinebildiğini belirtmiştir. AİHM olayın meydana geldiği tarih itibarıyla karşılıklılık ilkesi çerçevesinde yabancıların taşınmaz edinebildiklerini, murisin öldüğü tarihte yürürlükte olan 3/2/1988 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile de 1964 yılında çıkarılan taşınmaz edinimini sınırlandıran kararın kaldırılmış olduğunu açıklamıştır. AİHM, muris ile aralarında bir nesep bağı olduğu açıkça ortaya konulan başvuruculaların taşınır mallarda olduğu gibi taşınmazlar yönünden de mirasçı sıfatlarının tanınması için gerekli bütün koşulların sağlandığını belirterek murisin taşınmazlarının mülkiyetini edinme yönünde başvuruculaların meşru bir beklentileri olduğunu kabul etmiştir (Nacaryan ve Deryan/Türkiye, §§ 44-56).

35. AİHM başvuruculaların taşınmazlar üzerinde mirasçı sıfatlarının tanınmamasının mülkiyet

hakkına müdahale teşkil ettiğini ifade etmiş ve müdahaleyi birinci kural çerçevesinde incelemiştir (Nacaryan ve Deryan/Türkiye, § 57). AİHM sonuç olarak Apostolidi ve diğerleri/Türkiye kararına atıfla 2644 sayılı Kanun'un 35. maddesinin yeterince öngörülebilir biçimde uygulanmadığı gerekçesiyle kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Nacaryan ve Deryan/Türkiye, §§ 58-60).

36. AİHM, Yunan uyruklu tapu kayıt maliklerince satışa konu edilen bir taşınmazın tapu kaydının murisin ölümüyle mirasının Hazineye intikal ettiği gerekçesiyle iptal edilmesinin şikâyet edildiği Günaydın Turizm ve İnşaat Ticaret A.Ş./Türkiye (B. No: 71831/01, 2/6/2009) kararında da benzer bir gerekçeyle kanunilik ölçütü yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaın İddiaları

38. Başvurucular, mirasçılık belgesinin verilmemesi nedeniyle muristen kalan taşınmaz üzerindeki mülkiyet haklarının ellerinden alındığını iddia etmiştir. Başvurucular, Halep Şeriat Mahkemesinden alınmış şeri veraset ilamında muris Saaid Nicola Balit'in mirasçıları olduklarının açık olmasına rağmen kamulaştırmasız el atma davasında bu ilamın geçerli görülmeyerek Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinden veraset ilamı sunulmasının istendiğini belirtmiştir. Mirasçılık belgesi verilmesi davasının reddi ile birlikte kamulaştırmasız el atma davasına devam etme ve haklarına kavuşma imkânından mahrum kalarak zarara uğradıklarını ifade eden başvurucular, kamu yararı ile kişisel yarar arasında bulunması gereken dengenin bozulduğunu ifade etmiştir. Başvurucular sonuç olarak bu gerekçelerle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

39. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

41. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Anayasa'nın 35. maddesiyle

güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

42. Başvuruya konu olayda murislerine ait taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atıldığı iddiasıyla başvurucular tarafından tazminat davası açılmıştır. Bu davaya sunulmak üzere başvurucular mirasçılık belgesi verilmesini talep etmişlerdir. Mahkeme, Suriye uyruklu kişilerin gayrimenkul mal edinmelerine imkân bulunmadığı gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucular, mirasçılık belgesinin verilmemesi nedeniyle mirastan doğan haklarını kullanamadıklarını ileri sürmüşlerdir.

43. 1966 tarihli Yönetmelik ile Suriye uyruklu kişilerin Türkiye'de bulunan taşınmaz mallarına Hazinece el konulmuştur. El konulan taşınmazların Hazine tarafından ne şekilde idare edileceği 1967 tarihli Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Yargıtay içtihadında belirtildiği üzere (bkz. § 26) söz konusu elkoyma işlemi ile Suriyeli uyruklu kişilerin mülkiyet haklarının sınırlandırıldığı fakat ortadan kaldırılmadığı ve mirasçılarının mülkiyet hakkının devam ettiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla söz konusu elkoyma işlemi Suriye uyruklu kişilerin taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkını sona erdiren ve bu hakkı devlete geçiren bir işlem niteliğinde değildir.

44. Somut olay bakımından murisin ölümüyle 4721 sayılı Kanun'un 705. maddesine göre mirasın doğrudan başvuruculara intikal ettiği söylenemez. Zira 2644 sayılı Kanun'un miras bırakanın ölüm tarihi itibarıyla yürürlükte olan 35. maddesine göre karşılıklılık koşulunun da gerçekleşmesi gerekir. Bununla birlikte başvuruculaın mirasçılık belgesi verilmesine bağlı olarak mirasçılık haklarını kullanmaları kapsamında taşınmazı edinmeleri yönünde meşru bir beklentilerinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

45. Başvurucular tarafından sunulan Halep Şeriat Mahkemesi tarafından verilen veraset ilamına göre başvurucular, murisin çocukları ve mirasçıları olarak gösterilmiştir. Söz konusu ilama göre başvurucular ile muris arasında bir soy bağının bulunduğu açıktır. Kaldı ki somut olayda Mahkemece mirasçılık belgesi verilmesi talebinin reddedilmesinin gerekçesi başvuruculaın murisle soy bağının bulunmaması veya murisin mirasçıları olmamaları değil taşınmaz edinimi hakkında ülkeler arası karşılıklılık ilişkisinin bulunmaması olarak gösterilmiştir.

46. Mirasçılık belgesi, mirasçıların murisle irs ilişkisini ve tereke üzerindeki miras paylarını gösteren bir belgedir. Söz konusu belgeye dayanarak muristen kalan mal varlığı üzerinde tasarruf yetkisi kullanılabilecektir. Mirasçılık belgesine dayalı olarak bir taşınmaz tapu sicillinde tescil ettirilebilecektir. Bu bağlamda somut olayda muris ile başvurucular arasında başvuruculaın mirasçı olarak kabul edilmelerini gerektirir bir soy bağı ilişkisinin mevcut olduğu açıktır. Buna göre de başvuruculaın murise ait taşınmazın mülkiyetini edinme yönünde meşru bir beklentilerinin olduğu kabul edilmelidir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. İoanis Maditinos, B. No: 2015/9880, 8/5/2019, § 51).

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

47. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden

yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

48. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle mülkten barışçıl yararlanma hakkına yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda mülkten yoksun bırakmanın şartlarının genel çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58).

49. Somut olayda başvuruculara mirasçılık belgesinin verilmemesi, başvuruculara mirasçılık haklarından yararlanamamalarına ve muristen kalan tereke üzerindeki tasarruf yetkilerini kullanamamalarına yol açmıştır. Dolayısıyla başvuruculara mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin mevcut olduğu kuşkusuzdur. Diğer taraftan niteliği ve amacı gözetildiğinde müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

50. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

i. Genel İlkeler

51. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

52. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir.

Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

53. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2014/183, K.2015/122, 30/12/2015, § 5). Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013; AYM, E.2010/80, K.2011/178, 29/12/2011).

54. Mirasçılık belgesinin iptal edilmesine ilişkin İoanis Maditinos başvurusunda Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin olay tarihi itibarıyla yürürlükte olan kanun hükümleri çerçevesinde karşılıklılık ilkesi yönünden Yunanistan'da Türk vatandaşlarının miras yoluyla mal edinemedikleri yönünde açık bir tespit olmamasına rağmen mirasçılık belgesinin iptal edilmesinin kanuni dayanağını makul ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koyamadıklarını ifade etmiştir. Bu hâliyle 2644 sayılı Kanun'un 35. maddesinin yeterince öngörülebilir biçimde uygulanmadığına dikkat çekilmiş ve başvurucunun mirasçılığının tanınmaması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmadığı değerlendirilmiştir (İoanis Maditinos, § 63).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

55. Başvurucular, mirasçılık belgesi verilmemesi nedeniyle murislerine ait tereke üzerindeki haklarını kullanamamaktan yakınmaktadırlar. Uyuşmazlık konusunu, karşılıklılık ilkesi bulunmaması nedeniyle mirasçılık belgesi verilmesi talebinin reddi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bireysel başvurunun incelenmesi bu çerçevede yapılacaktır.

56. Mahkeme, Suriye uyruklu kişilerin mal varlığına el konulduğunu ve Türk vatandaşlarının da Suriye'de taşınmaz edinim hakkı olmadığını belirterek Suriye uyruklu kişilerin Türkiye'de mal edinmelerine imkân bulunmadığından başvuruculların veraset belgesi talebini reddetmiştir. Daire de başvuruculların temyiz itirazlarını reddederek usul ve yasaya uygun olduğunu belirttiği hükmün onanmasına karar vermiştir.

57. 1062 sayılı Kanun ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının mülkiyet haklarını sınırlayan devletlerin Türkiye'deki vatandaşlarının mülkiyet haklarının misliyle karşılık olmak üzere sınırlanabileceği öngörülmüştür. 1062 sayılı Kanun'a dayalı olarak çıkarılan 1966 tarihli Yönetmelik'in 1. maddesinde Suriye uyruklu bütün kişilerin Türkiye'de bulunan taşınmaz ve taşınır -zati ve ev eşyası hariç- malları ile bütün hak ve menfaatlerine Hazinece el konulduğu düzenlenmiştir. El konulan mallarının idaresi hakkında da daha sonra bir yönetmelik çıkarılarak söz konusu malların nasıl idare edileceği düzenlenmiştir.

58. Yukarıda değinilen mevzuata göre Suriye uyruklu kişilerin mal edinmelerine ilişkin birtakım kısıtlamalar getirilmiştir. Bununla birlikte Yargıtay içtihadına göre (bkz. §§ 26-30) mirasçılık belgesi verilmesi taleplerinde mirasçıların Suriye vatandaşı olmalarının söz

konusu belgenin verilmesine bir engel oluşturmadığı kabul edilmektedir. Bu kapsamda Daire kararlarında 1062 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan 1966 tarihli Yönetmelik'teki kısıtlamalar belirtilmek suretiyle muris ile irs ilişkisini gösterecek mirasçılık belgesi verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

59. Somut olayda ise başvuruculaın mirasçılık belgesi verilmesi talebi Suriye uyruklu kişilerin taşınmaz mal edinmelerine imkân bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiş ve temyiz itirazını inceleyen Daire, kararı onamıştır. Ancak derece mahkemeleri kararlarında, süregiden içtihattan ayrılarak neden farklı bir değerlendirme yapıldığına ilişkin herhangi bir gerekçe ortaya konulmamıştır.

60. Sonuç olarak yerleşik içtihattan ayrılmak suretiyle karşılıklılık ilkesi bulunmadığı belirtilerek başvuruculara mirasçılık belgesi verilmemesinin kanuni dayanağının derece mahkemelerince makul ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulamadığı görülmektedir. Bu hâliyle ilgili Kanun'un somut olayda belirli ve öngörülebilir bir şekilde uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mirasçılık belgesi verilmemesi suretiyle başvuruculaın mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilir bir kanuni dayanağının bulunmadığı değerlendirilmiştir. Varılan sonuca göre müdahalenin meşru bir amacının veya ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

63. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ve murise ait taşınmazın gerçek değeri karşılığında maddi tazminat verilmesi talebinde bulunmuştur.

64. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

65. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale

neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

66. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58,59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66,67).

67. İncelenen başvuruda, mirasçılık belgesi verilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

68. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 10. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2010/222, K.2010/1413) gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

69. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi yeterli bir giderim oluşturduğundan ayrıca tazminata hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 10. Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2010/222, K.2010/1413) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL ARPACI (2)

B. No: 2017/18654 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/18654

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL ARPACI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2017/18654)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : İsmail ARPACI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz isteminin süre aşımından reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/3/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, İstanbul Emniyet Müdürlüğünde (İdare) kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele branşında başkomiser olarak görev yapmakta iken genel hizmet branşında

görevlendirilmiştir.

7. Başvurucunun branş değişikliği işleminin iptali istemiyle İstanbul 10. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) açtığı davanın reddine karar verilmiştir.

8. Mahkeme kararı 25/3/2015 tarihinde adreste (başvurucunun davalı idarenin savunmasına yazdığı cevap dilekçesinde belirttiği adres) kimsenin bulunmaması sebebiyle 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 21. maddesine göre muhtara tebliğ edilmiştir. Tebliğ mazbatasında, kapıcıya haber verildiği ve haber kâğıdının kapıya yapıştırıldığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu, Mahkemenin kararından 6/4/2015 tarihinde İdare tarafından dava vekâlet ücretinin talep edilmesi üzerine haberdar olduğunu ifade etmektedir.

10. Başvurucu, Mahkeme kararına karşı 27/4/2015 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuştur. Danıştay Onaltıncı Dairesi tarafından temyize konu kararın başvurucuya 25/3/2015 tarihinde tebliğ edilmesine rağmen otuz günlük temyiz süresinin geçirilmek suretiyle 27/4/2015 tarihinde yapılan temyiz başvurusunun süresinde olmadığı gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar verilmiştir.

11. Başvurucu; temyiz başvurusunun reddine ilişkin karara karşı tebligatın usulsüz olduğunu, kendisinin görev sebebiyle Erzurum'un Tekman ilçesinde ikamet ettiğini, tebliğ yapılan adreste eşinin (ailesinin) yaşadığını, daimî adresinin görev yeri adresi olduğunu ve posta memurunun bu konuda hiçbir araştırma yapmadan tebliği gerçekleştirdiğini belirterek karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Başvurucu; ayrıca Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğünün (PTT) internet sitesindeki Gönderi Takip Sistemi'nden tebligat üzerindeki barkot numarası ile yapılan sorgulamada tebliğ tarihinin 26/3/2015 olarak göründüğünü, bu kayıt esas alındığında temyiz isteminin süresinde olduğunu iddia etmiştir. Karar düzeltme istemi aynı Daire tarafından reddedilmiştir.

12. Nihai karar başvurucuya 22/2/2017 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 20/3/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari davaların açılması" kenar başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

2. Dilekçelerde;

a) Tarafların ve varsa vekillerinin ... adresleri ...

(...)

Gösterilir."

14. 2577 sayılı Kanun'un "Temyiz" kenar başlıklı 46. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştayda, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir:

a) ...

b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.

(...)"

15. 7201 sayılı Kanun'un "Bilinen adreste tebligat" kenar başlıklı 10. maddesi şöyledir:

"Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır. Şu kadar ki; kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartiyle her yerde tebligat yapılması caizdir.

(Ek fıkra: 11/01/2011-6099 S.K./3.mad.) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığının anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır."

16. 7201 sayılı Kanun'un "Tebliğ imkânsızlığı ve tebellüğden imtina" kenar başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

(Ek fıkra: 11/01/2011-6099 S.K./5.mad.) Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır."

17. 7201 sayılı Kanun'un "Tebliğ mazbatası" kenar başlıklı 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tebliğ bir mazbata ile tevsik edilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

19. Başvurucu, mesleğinden ihraç edildiğini ve yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

20. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; idari işlemin iptali istemiyle açtığı davada Mahkeme kararının tarafına usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğini, bu karara karşı yapmış olduğu temyiz isteminin usulüne aykırı yapılan tebliğ tarihi esas alınmak suretiyle süre aşımı nedeniyle reddedildiği gerekçesiyle hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda ihlal iddialarının özü itibarıyla mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

24. Mahkemeye erişim hakkı, ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

25. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

26. Yargı kararlarının tabi kılınacakları bir kanun yolu incelemesi neticesinde ortadan kaldırılma ihtimalinin hukuk düzeni içinde sürekli olarak gündemde tutulması hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Yargılamaların sürüncemede kalmasını engellemek, uyuşmazlıkların mümkün olan en kısa süre içinde nihai çözüme kavuşturulmasını, hukuk aleminde etki ve sonuçlarını doğurması beklenen kesin hükmün bir an önce teminini sağlamak düşüncesiyle yargı kararlarına karşı üst mahkemeler nezdinde yapılması öngörülen kanun yolu başvuruları kanunlarla belli sürelere bağlanmıştır. Bu itibarla kanun yoluna başvurma hakkının belli bir süre koşuluna bağlanması, yukarıda belirtilen sakıncaları bertaraf ederek hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması gibi önemli ve meşru bir amaca hizmet eder (Ertuğrul Dalbaş, B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 59).

27. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç, B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

28. Somut olayda Mahkeme kararının tebliğ edildiği adres, başvurucunun savunmaya cevap dilekçesinde belirttiği adrestir. Tebligat adresinde kimsenin bulunmaması sebebiyle kapıya

haber kâğıdının yapıştırılması ve kapıcıya bilgi verilmesi suretiyle muhtara tebliğ yapılmıştır. Başvurucu; Mahkeme kararının tebliğ edildiği adreste ailesinin ikamet ettiğini, kendisinin ise doğu hizmetini yapmak üzere Tekman'da bulunduğunu belirtmektedir. Dosya içeriğinden dava sürecinde meydana geldiği anlaşılan adres değişikliğinin başvurucu tarafından Mahkemeye bildirildiğine ilişkin bir tespit yapılamamıştır. Başvurucunun da bu yönde bir iddiası bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından başvurucunun dava sürecindeki fiilî ikametgâh adresinin araştırılmasını ve tebligatın tespit edilecek adrese yapılmasını beklemenin Mahkemeye aşırı ve ölçüsüz bir külfet yükleyeceği değerlendirilmiştir. Kaldı ki başvurucunun beyanından söz konusu karardan temyiz süresi içinde haberdar olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun karardan haberdar olması üzerine Mahkemeden söz konusu tebliğe ilişkin mazbataya ulaşması ve buna göre temyiz süresi içinde temyiz hakkını kullanmasına bir mâni bulunmamaktadır.

29. 7201 sayılı Kanun'un 23. maddesine göre tebliğin belgelendirilmesinde tebliğ mazbatasının esas alınması gerektiği düzenlenmiştir. Bu durumda gönderi sorgulama sistemindeki bilgilerin bağlayıcılığı olmayan, sadece bilgilendirme amacıyla tutulan kayıtlar olduğu değerlendirildiğinde başvurucunun PTT Gönderi Takip Sistemi'ndeki tebliğ tarihinin esas alınması gerektiğine ilişkin iddiasına itibar edilmemiştir. Bu sebeple mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal oluşturmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Hak İhlali İddiaları

31. Başvurucu; branş değişikliği işleminin hakkında yürütülen bir soruşturma sonucunda tesis edildiğini, uzmanlık gerektiren iyi bir eğitim sonucunda elde edilen branş değişikliği işleminin hukuka aykırı olduğunu da belirterek adil yargılanma hakkının, suçların ve cezaların kanuniliği ile eşitlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

32. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

33. Somut olayda yukarıda incelenen ihlal iddiası dışında kalan iddialar yönünden başvurucunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer hak ihlallerine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞUR GENÇ

B. No: 2017/19575 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/19575

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR GENÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/19575)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Pınar ARMAĞAN YILDIRIM

Başvurucu : Uğur GENÇ

Vekili : Av. Mehmet GENÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işe iade talebiyle açılan davada kanunda belirtilen sürede yargılamanın sonuçlanmaması sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/4/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Koza İpek Basın San. A.Ş.ye ait Bugün gazetesinde çalışmakta iken 3/11/2015 tarihinde başvurucunun iş akdi feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle 24/11/2015 tarihinde açmış olduğu davada, Ankara 43. İş Mahkemesinin (Mahkeme) 9/3/2017 tarihli kararıyla 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 6. maddesi ve 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesi uyarınca davanın 17/8/2016 tarihinden önce açıldığı gerekçesiyle dava şartı yokluğu nedeniyle reddine kesin olarak karar verilmiştir.

8. Başvurucu nihai kararı 9/3/2017 tarihinde öğrenmesinin ardından 7/4/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Anayasa Mahkemesinin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu; dava aşamasında davalı işveren tarafından iş akdinin feshini haklı kılacak bir delil gösterilmediğini, iş akdinin haklı bir sebebe dayanmaksızın feshedildiğini, işe iade davasının kanunda belirtilen sürede sonuçlandırılmaması sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 20. maddesinde mahkemeler için öngörülen sürelerin hak düşürücü nitelikte olup olmadığını değerlendirmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme, somut olaydaki yargılamanın makul bir süre içinde sonuçlanıp sonuçlanmadığının tespitiyle sınırlıdır.

12. Olayda 24/11/2015 tarihinde açılan dava Mahkemenin 9/3/2017 tarihli kararıyla dava şartı yokluğu gerekçesiyle reddedilmiştir. İşe iade gibi kanun koyucunun daha hızlı bir şekilde karara bağlanması için özel düzenleme sevk ettiği bir davanın dava şartını taşımadığının yaklaşık 16 ay sonra tespit edilmesinin kabul edilebilir bir durum olmadığının altı çizilmelidir. Bununla birlikte olağanüstü hal ilanı sonrasında iş akdi fesihleriyle ilgili olarak oluşan dava yoğunluğu gözetildiğinde bu sürenin makul olduğu değerlendirilmiştir.

13. 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle verilen ret kararında başvurucunun 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği düzenlemesi getirilmiştir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine de idari yargıda dava açılabileceği, uyuşmazlığın adli yargıda dava konusu yapılamayacağına ilişkin bu düzenlemenin yargı yoluna ilişkin olduğu açıktır (Yıldız Bayraktar, B. No: 2016/65273, 5/4/2018, § 27).

14. Somut olayda, yapılan değişikliğin davanın esasını etkileyen ve hukuki başvuru yollarını kaldıran nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kapsamında idari ve yargısal sürecin yer aldığı anılan yolun ulaşılabilir olmadığı, ihlal iddiaları yönünden makul bir başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesine sahip bulunmadığı söylenemez (Yıldız Bayraktar, § 28).

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHİR ŞAHAP BOSTAN

B. No: 2017/19906 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/19906

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHİR ŞAHAP BOSTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/19906)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 1/9/2020-31231

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucu : Mahir Şahap BOSTAN

Vekili : Av. Can ÖZBEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, adli para cezasına karşı üst mahkemeye başvurma imkânı tanınmaması nedeniyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/3/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu hakkında, oğlu A.A.B. ile müşteki U.A. arasında trafik sıkışıklığı nedeniyle yaşanan tartışma sırasında müştekiyi basit tıbbi müdahale ile giderilecek ölçüde yaraladığı iddiasıyla basit yaralama suçundan İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davası açılmıştır.

10. Yapılan yargılama sonunda İstanbul Anadolu 69. Asliye Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 23/2/2017 tarihli kararı ile başvurucunun 1.500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına istinaf yolu kapalı olmak üzere kesin olarak karar verilmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararın tefhimi ile karardan haberdar olmuş 27/3/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “İstinaf” kenar başlıklı 272. maddesi şöyledir:

" (1) İlk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir.

(2) Hükümden önce verilip hükme esas teşkil eden veya başkaca kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararlarına karşı da hükümle birlikte istinaf yoluna başvurulabilir.

(3) Ancak;

a) (Değişik: 31/3/2011-6217/23 md.) Hapis cezasından çevrilen adlî para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,

b) Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adlî para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,

c) Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere,

Karşı istinaf yoluna başvurulamaz."

B. Uluslararası Hukuk

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 7 No.lu Protokol'ün 2. maddesi şöyledir:

"1. Bir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet ya da ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye yeniden inceletme hakkını haiz olacaktır. Bu hakkın kullanılması, kullanılabilme gerekçeleri de dahil olmak üzere, yasayla düzenlenir.

2. Bu hakkın kullanılması, yasada düzenlenmiş haliyle önem derecesi düşük suçlar bakımından ya da ilgilinin birinci derece mahkemesi olarak en yüksek mahkemede yargılandığı veya beraatini müteakip bunun temyiz edilmesi üzerine verilen mahkumiyet hallerinde istisnaya tabi tutulabilir."

14. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin 14. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır."

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Luchaninova/Ukrayna (B. No: 16347/02, 9/6/2011, § 11) kararına konu olayda başvurucu hafif hırsızlık suçundan 51 Ukrayna grivnası (yaklaşık 10 avro) para cezasına mahkûm edilmiştir. Başvurucu diğer şikâyetlerin yanında bu karara karşı bir üst mahkemeye başvuru hakkının bulunmamasından da şikâyet etmiştir (Luchaninova/Ukrayna, § 34). AİHM başvurucunun işlediği basit hırsızlık fiilinin hapis cezası ile mahkûm edilebilir nitelikte olmadığını ve ek 7 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hafif karakterli suçlardan olduğunu belirterek ek 7 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Luchaninova/Ukrayna, §§ 72, 73).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu, kasten yaralama suçundan hakkında istinaf yolu kapalı olarak verilen adli para cezasının üst mahkemelerce denetlenmesinin engellendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde; başvurucu hakkında verilen adli para cezasının doğrudan verilen adli para cezası olduğu, bu nedenle Anayasa Mahkemesinin kararıyla da tespit edildiği üzere başvurucunun mahkûmiyetine karar verilen suçun niteliği itibarıyla hafif suçlar kategorisinde sayılacağı, söz konusu cezalara karşı kanun yolunun kapatılması ile ulaşılmak istenen amacın kanun yolu merciinin iş yükünü hafifletmek olduğu, yargılama aşamasında kendi seçtiği avukatla temsil edilen başvurucunun asliye ceza mahkemesi nezdinde duruşmalara katılma imkânına sahip olduğu ve yargılama sürecinde aleyhine olan delillerin gerçekliğini sorgulama ve kullanımına karşı çıkma fırsatı bulduğu belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ...yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin hükmün denetlenmesini talep etme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Uygulanabilirlik Yönünden

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme veya Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

22. Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "[b]ir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet ya da ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye yeniden inceletme hakkını haiz olacaktır." denilmek suretiyle ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet ve cezaların denetlenmesini talep hakkı güvenceye bağlanmıştır.

23. Ancak ek 7 No.lu Protokol ve bu Protokol'de yer alan güvenceler bakımından Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında denetimin yapılabilmesi için Protokol'de yer alan güvencelerin aynı zamanda Anayasa'da da güvenceye bağlanmış olması gerekir. Anayasa koyucu, bireysel başvuru kapsamında Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisini Sözleşme veya Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller ile Anayasa'nın ortak koruma alanına giren hak ve özgürlükler ile sınırlandırmıştır. Bu bağlamda Protokol'ün 2. maddesinde güvenceye bağlanan hükmolunan cezanın yüksek bir mahkeme tarafından yeniden incelenmesini sağlama hakkının Anayasa'da da güvenceye bağlanıp bağlanmadığının tespiti gerekir.

24. Anayasa Mahkemesi, somut norm denetiminde verdiği 27/12/2018 tarihli ve E.2018/71, K.2018/118 sayılı kararıyla hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ile güvence altına alındığına hükmetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"5. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti, yargılama usulüne ilişkin güvencelerle hakkaniyete uygun yargılama yapılmasını hedefleyen ve demokratik toplumda vazgeçilmez nitelikte olan adil yargılanma hakkını da kapsayan geniş bir içeriğe sahiptir.Bu bağlamda hak arama hürriyetinin mahkeme tarafından verilen hükmün bir başka yargı mercii tarafından denetlenmesini talep etme hakkını da içerip içermediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin önceki kararları incelendiğinde, anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınıp alınmadığı hususuna ilişkin olarak meselenin farklı kavramlar altında tartışıldığı ve farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu yönüyle de içtihadın netleştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

6. Hak arama, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı ve insan onuru kavramıyla yakından ilgilidir. Bu nedenle demokratik hukuk düzenlerinde hakların korunmasını ve hak ihlallerinin giderilmesini temin edebilecek 'hukuki yollar' öngörülmüştür. Nitekim Anayasa Mahkemesi de kararlarında hak arama hürriyetinin hukuk devletinin başlıca ölçütü ve demokrasinin vazgeçilmez koşullarından biri olduğunu ifade etmiştir (AYM, E.1991/2, K.1991/30, 19/9/1991). Bu doğrultuda Anayasa'nın 40. maddesinde hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, 'yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip' olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 74. maddesinde düzenlenen yasama organına dilekçe verme hakkı ile bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakları da anayasal güvence altına alınan hak arama yolları arasındadır.

7. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan yargı mercileri önünde hak arama hürriyeti, hakların korunmasını amaç edinen vazgeçilmez meşru yöntemlerin başında gelmektedir. Anayasa’daki temel hakların korunmasında önemli bir teminat olan yargısal hak arama yolu, hakların korunmasında en etkili ve güvenceli yoldur.

8. Hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde, adalet ve hukuk devleti gibi temel anayasal ilkelerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Bu doğrultuda hak arama hürriyetinin amacının hak ihlalinin önlenerek kişiye hakkının teslim edilmesi ve adaletin tesisi olduğu söylenebilir. Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, kanunun açıkça hatalı veya keyfi uygulanmasına ilişkin istisnalar dışında, yargılama sonucunda verilen hükmün adil olup olmadığı veya hukuki açıdan isabetli olup olmadığı hususlarını içermemektedir. Bu itibarla adil yargılanma hakkının davanın taraflarına sağladığı tüm usul güvencelerine uyulmuş olsa bile yargılama sonucunda verilen hükmün hatalı olması mümkündür. Diğer bir ifadeyle adil yargılanma hakkının güvencelerine riayet edilmiş olsa da hâkimin gerek maddi vakıaların değerlendirilmesinde gerekse hukuk kurallarının uygulanmasında yanılgıya düşmesi ve buna bağlı olarak hukuka aykırı hüküm vermesi söz konusu olabilmektedir. Böyle kararlara ilgililerin veya toplumun katlanmasını istemek adalete olan güveni sarsar ve hukuk devletini zedeler. Bu nedenle hak arama hürriyetinden yararlanılabilmesi bakımından adil ve isabetli olmadığı düşünülen bir hükmün başka bir yargı mercii tarafından denetlenmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Anayasamız açısından bu gereklilik, özel olarak düzenlenen hak arama hürriyetinin kapsamı ve mahiyetinden kaynaklanmaktadır.

9. Anayasa’nın 154. ve 155. maddelerinin de mahkeme kararlarının kural olarak denetlenmesi gerektiği düşüncesiyle düzenlendiği anlaşılmaktadır. Anayasa’nın 154. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde 'Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir' kuralına yer verilmiştir. Aynı şekilde Anayasa’nın 155. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde de 'Danıştay, idare mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir' denilmektedir. Anayasa koyucunun bu kurallarla Yargıtay ve Danıştayın varlığını anayasal güvence altına aldığı ve anılan yüksek mahkemeleri kural olarak ilk derece adli ve idari yargı mercilerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme mercii olarak görevlendirdiği anlaşılmaktadır. Ancak bu maddelerde adli ve idari yargı mahkemelerince verilen hükümlerin denetlenmesi görevinin anılan yüksek mahkemelere verilmemesi hâlinde de bu görevin başka yargı mercilerine bırakılması gerektiğinin öngörülmesiyle Anayasa koyucunun ilk derece mahkemesince verilen karar ve hükümlerin kural olarak bir başka yargı mercii tarafından denetlenmesi gerekliliğini kabul ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

10. Anayasa’nın 36., 154. ve 155. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa’nın mahkemelerce verilen hükmün bir başka yargı mercii tarafından denetlenmesini talep etme hakkını Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti kapsamında güvenceye kavuşturduğu görülmektedir.

11. Diğer taraftan yargılamanın konusu ceza mahkûmiyeti olduğunda mahkeme kararlarının denetlenmesi ihtiyacı daha da önem kazanmaktadır. Nitekim uluslararası sözleşmelerde de hükmün denetlenmesinin bir hak olarak tanındığı görülmektedir. Türkiye’nin de taraf olduğu Sözleşme’ye ek 7 No.lu Protokol’ün 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde 'Mahkeme tarafından ceza gerektiren bir suç nedeniyle mahkûm edilen herkes, mahkûmiyetinin veya hükmolunan cezanın yüksek bir mahkeme tarafından yeniden

incelenmesini sağlama hakkına sahiptir' denilmek suretiyle ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet ve cezaların denetlenmesini talep hakkı güvenceye bağlanmıştır. Yine Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 14. maddesinin (5) numaralı fıkrasında da 'Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır' biçiminde benzer bir kurala yer verilmiştir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti kapsamındaki hükmün denetlenmesini talep etme hakkı, kişinin aleyhine verilen bir hükmün başka bir yargı mercii tarafından gözden geçirilmesini ve denetlenmesini isteyebilmesini teminat altına almaktadır."

25. Sonuç olarak hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti kapsamında anayasal güvence altında olduğu, dolayısıyla 7 No.lu Protokol ile Anayasa'nın ortak koruma alanında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki inceleme yetkisinin hükmün denetlenmesini talep etme hakkını da kapsadığı kanaatine varılmaktadır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hükmün denetlenmesini talep etme hakkının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

27. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti kapsamındaki hükmün denetlenmesini talep etme hakkı, kişinin aleyhine verilen bir hükmün başka bir yargı mercii tarafından gözden geçirilmesini ve denetlenmesini isteyebilmesini teminat altına almaktadır (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 12).

28. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkı, tabiatı itibarıyla devletin kanuni düzenleme yapmasını gerektirmektedir. Kişilerin ne şekilde bu haktan yararlanacakları ve bu hakkın temini bakımından nasıl bir sistemin kurulacağı hususunda kanun koyucunun geniş takdir yetkisi bulunmaktadır (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 15).

29. 5271 sayılı Kanun'un 272. maddesinde ceza yargılamasında ilk derece mahkemelerince verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması imkânı getirilmiştir. Buna göre kural olarak ilk derece mahkemelerince verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bununla birlikte anılan maddenin (3) numaralı fıkrasında istinafa tabi olma kuralının istisnaları düzenlenmiştir. Sözü edilen fıkrada sayma yoluyla belirtilen hükümlere karşı istinaf yoluna müracaat edilmesi mümkün kılınmamıştır.

30. Somut olayda Mahkeme tarafından başvurucu aleyhine 1.500 TL adli para cezasına hükmedilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde -hapis cezasına çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere- sonuç olarak belirlenen 3.000 TL dâhil adli para cezalarına mahkûmiyet hükümlerine karşı istinaf yolunun kapalı olduğu hükme bağlanmıştır. Mahkeme kararında, bu hükme dayanılarak mahkûmiyet kararına karşı istinaf yolunun kapalı olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun aleyhine hükmedilen para cezasının bir başka mahkeme tarafından denetlenmesini talep etme imkânından yoksun bırakılmasının hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik bir müdahale

oluşturduğu açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

31. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

32. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkının mahiyeti dikkate alındığında bu hakkın mutlak bir hak olarak kabulü mümkün değildir. Dolayısıyla bu hak kanun koyucu tarafından bazı sınırlamalara tabi tutulabilir. Ancak bu sınırlandırmaların Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ölçütlere uygun olarak yapılması gerekir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 17).

33. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Ancak bu sınırlamalar ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. Bu kapsamda hükmün denetlenmesini talep etme hakkına ilişkin sınırlandırmaların da kanuna dayanması, meşru bir amaç izlemesi ve ölçülü olması gerekir.

i. Kanunilik

34. Başvurucunun aleyhine hükmedilen adli para cezasına karşı istinaf yoluna başvuramaması 5271 sayılı Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

ii. Meşru Amaç

35. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

36. Somut olayda başvurucunun istinaf yoluna başvurması 5271 sayılı Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan hüküm nedeniyle mümkün olamamıştır. 3.000 TL'nin altındaki para cezalarına karşı istinafa başvuru yolunun kapatılmasının amacının istinaf mahkemelerinin iş yükünün azaltılması ve usul ekonomisinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

37. Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında davaların en az giderle sonuçlandırılması hususu da bir ilke olarak düzenlenmiştir. Usul ekonomisi olarak da adlandırılan bu ilke, yargılama maliyetinin en düşük şekilde olmasını ve bu sürecin mümkün olan en hızlı yöntemlerle gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Dolayısıyla davaların makul süre içinde, daha az masraf ve emekle sonuçlanmasının sağlanması amacıyla hükmün denetlenmesini talep etme hakkının sınırlandırılmasının anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı görülmektedir.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

38. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; AYM, E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016).

39. Buna göre hükmün denetlenmesini talep etme hakkının sınırlanması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte bulunmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır sınırlama oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi sınırlama aracının tercih edileceği hususunda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 27).

40. Öte yandan hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik sınırlandırmalar orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve aleyhine hüküm kurulan kişinin bu hükmü denetlettirebilmesindeki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir. Kişiye yüklenen külfetin aşırı olup olmadığının tespitinde hükmün konusu ve kişinin hak ve menfaatleri üzerinde oluşturduğu tesir ve sınırlamanın gerekçesini oluşturan meşru amacın niteliği gözönünde bulundurulmalıdır (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 28).

c. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Üst sınırı 3.000 TL dâhil adli para cezalarına mahkûmiyet hükümlerine karşı istinaf yolunun kapalı tutulması suretiyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamanın istinaf mahkemelerinin iş yükünün azaltılması amacına ulaşılabilmesi bakımından elverişli ve gerekli bir araç olmadığı söylenemez.

42. Öte yandan hükmün denetlenmesini talep etme hakkına getirilen sınırlamanın elverişli ve gerekli olması yeterli olmayıp orantılı da olması gerekir. Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında vermiş bulunduğu ve yukarıda atıfta bulunulan kararında hafif nitelikteki suçlara ilişkin mahkûmiyetlerin kesin olmasını, hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik orantılı bir sınırlama olarak nitelendirilebileceğini belirtmiş ancak hürriyeti bağlayıcı ceza yaptırımını içeren suçların hafif nitelikte olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 32). Anayasa Mahkemesi usul ekonomisinin sağlanması amacıyla da olsa hapis cezasına ilişkin mahkûmiyet hükümlerinin denetime tabi kılınmamasının sanığa aşırı bir külfet yükleyeceğini vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi sonuç olarak bölge adliye mahkemesince ilk defa verilen ve hürriyeti bağlayıcı ceza içeren mahkûmiyet hükümlerine karşı denetim imkânının bulunmamasının hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik orantısız bir sınırlama getirdiğini değerlendirmiştir (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, § 33).

43. Somut olaya uygulanan kuralda, istinaf yolu kapatılan hükümlerin hürriyeti bağlayıcı ceza içermediği ve adli para cezası niteliğinde olduğu gözetilmelidir. Ayrıca istinaf yolu kapatılan adli para cezasının miktar itibarıyla da çok yüksek olmadığı görülmektedir.

44. Önem derecesi düşük suçlara ilişkin para cezalarına mahkûmiyet hükümlerine karşı istinaf yolunun kapalı tutulmasının amacı istinaf mahkemelerinin iş yükünü azaltmaktır. Böylelikle istinaf mahkemelerinin emek ve mesailerini daha ağır nitelikli mahkûmiyet hükümlerine sarf etmeleri hedeflenmiştir. İstinaf mahkemelerinin iş yükünün azaltılması ve bu suretle daha nitelikli davalara daha fazla zaman ayırmalarının sağlanmasıyla elde edilecek kamusal yararın önemi yadsınamaz. Bu kamusal yarar 3.000 TL'nin altındaki adli para cezasına mahkûmiyet hükmünün istinaf mahkemesine denetlettirilememesiyle yoksun kalınan bireysel menfaatin gözardı edilmesini haklı kılacak niteliktedir. Diğer bir ifadeyle üst sınırı 3.000 TL dâhil adli para cezalarına ilişkin mahkûmiyet hükümlerine karşı istinaf yoluna başvurulmasındaki bireysel menfaatin belirtilen kamu yararı amacına feda edilebilir nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

45. Bu durumda somut olayda başvurucu aleyhine hükmedilen 1.500 TL adli para cezasına karşı istinaf yoluna başvuru imkânı tanınmaması suretiyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu kanaatine varılmaktadır.

46. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hükmün denetlenmesini talep etme hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN BALLI

B. No: 2017/21825 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/21825

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN BALLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/21825)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 2/9/2020-31232

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Cafiye Ece YALIM

Başvurucu : Hasan BALLI

Vekili : Av. Fatih Mehmet ERDURAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, beyanları mahkûmiyet kararına esas alınan tanığın duruşmada sorgulanamaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/5/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Müşteki H.B. evlenmek amacıyla bir televizyon kanalına verdiği ilan üzerine kendilerini kardeş olarak tanıtan şüpheliler S.K. ve H.Ş.nin kendisiyle iletişime geçtiğini, S.K. ile evlenmek üzere anlaştığını, bu kişilerin çeşitli kuyumculardan takılar aldırdığını, ayrıca iki bilezik daha almasını istediklerini, bunu kabul etmemesi üzerine H.Ş.nin akrabası olan ve aynı konutta ikamet eden başvurucu ile birlikte ellerini ve ayaklarını (H.B.nin) bağlayıp kendisine zorla senet imzalattırdıklarını iddia ederek bu kişilerden şikâyetçi olmuştur.

9. Başvurucu ile S.K. ve H.Ş. isimli diğer şüpheliler hakkında müşteki H.B.ye yönelik yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işledikleri iddiasıyla Manavgat Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

10. Müşteki H.B.nin 10/3/2010 tarihli beyanı şöyledir:

"...Bana kendisini K.A. olarak tanıtan kişinin gerçek isminin H.Ş. olduğunu öğrendim, bana kendisini N.A. olarak tanıtan kişinin de gerçek isminin H.Ş.nin eşi A.Ş. olduğunu öğrendim. Beni evlilik vaadiyle dolandıran A.Ş. ve eşi H.Ş.den zorla elimi ayağımı bağlayarak üzerimdeki telefon ve 3900 TL almada H.Ş.ye yardım eden H.Ş.nin yeğeninden ve H.Ş.'den şikayetçiyim..."

11. Şüphelilerin oturduğu evin sahibi olan N.Ö.nün 18/4/2014 tarihli soruşturma kapsamında Başsavcılık tarafından alınan beyanının (tanık sıfatıyla) ilgili kısmı şöyledir:

" ...2007 yılı Aralık ayında ... adresindeki üç katlı evinin ikinci katını [H.Ş.ye] kiraya verdiğini,... aradan 15 gün geçtikten sonra adının S. olduğunu öğrendiği hanımının Malatya'dan geldiğini, bir ay sonrada bu eve [H.Ş.nin] yeğeni olduğunu beyan ettiği adı Hasan olan 23/24 yaşlarında bir şahsın daha geldiğini, bu şahıslarının üçünün birlikte 4,5 ay kadar evinde kiracı olarak oturduklarını... Hasan adlı gencin telefonunun 0537... olduğunu..."

12. Şüphelilerden S.K.nın Yumurtalık Cumhuriyet Başsavcılığında alınan 11/6/2013 tarihli beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"... Orada [H.Ş.] yaklaşık 30-35 adet uyku hapını ezerek bir kısmını da [H.B.nin] meyve suyuna katarak [H.B.yi] uyuttu. Ancak, [H.B.] yarım bardak içtiği için tam olarak uyumadı. Bunun üzerine [H.Ş.] ve akrabası olan Hasan Ballı bu şahsı darp ettiler. Ancak, darp olayı olmadan evvel [H.B.nin] elini ve ayaklarını bağlamışlardı. Daha sonra da bu şahsı Kumköye götürerek bıraktılar..."

13. Başsavcılık başvurucu ve diğer şüpheliler S.K. ile H.Ş. hakkında müşteki H.B.ye yönelik yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işledikleri iddiasıyla 18/4/2014 tarihli iddianame ile Manavgat 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) kamu davası açmıştır. İddianamenin ilgili kısmı şöyledir:

"...Müşteki [H.B.nin] 2008 yılında M.Tv'ye evlilik maksadı ile ilan verdiği ve telefon numarasını bıraktığı, bu televizyondaki arkadaşlık hattında şüpheli [S.K.nın] diğer şüpheli [H.Ş.nin] bilgisi dahilinde [N.A.] adıyla ilan verdiği, şüpheli [S.] ile [H.Ş.nin] bu şekilde ilan

vermelerinin amacının bahse konu arkadaşlık hattına ilan veren insanları kandırmak ve onlardan menfaat temin etmek olduğu, bu amaç doğrultusunda şüpheli [S.K.nın] [N.A.] adı altında müştekinin teklifine cevap vererek kendisinin de evlenmek istediğini ve bu amaçla tanışmak istediğini müştekiye bildirdiği, şüpheli [H.Ş.nin] müştekiye kendisini [N.A.] adını kullanan ama gerçekte [S.K.] olan şahsın ağabeyi [K.A.] olarak tanıttığı, müştekinin 15/3/2008 tarihinde ikamet ettiği Denizli'den Manavgat İlçesi ... adresinde bulunan şüphelilerin oturdukları eve gelerek kendisini [K.A.] olarak tanıtan şüpheli [H.Ş.den] sözde kardeşi şüpheli [S.yi] istediği, şüphelilerin müştekiye sözde evlilik için çeşitli kuyumculardan takılar aldırdıkları, müştekinin daha sonra Denizli'ye geri döndüğü ve 07/4/2008 tarihinde tekrar Manavgat'a şüphelilerin ikamet ettiği eve geldiği, evde şüpheli [H.Ş.], [S. K.] ve [H.Ş.nin] akrabası olan Hasan Ballı'nın bulundukları, burada müştekinin şüphelilerin iki bilezik daha alınması yönündeki teklifini kabul etmemesi üzerine şüpheli [H.Ş.] ve Hasan Ballı'nın müştekinin elini ve ayağını bağladıkları, daha sonra müştekiye vade tarihi 15/7/2008 olan 3000 TL değerinde senet imzalattıkları...

...Müştekinin şikayet dilekçelerinde şüphelilere ulaşılması için bildirmiş olduğu telefon numaraları ile ilgili GSM şirketlerine yazılan yazılara verilen cevaplar neticesinde müştekinin bildirdiği ... numaralı hattın ise şüpheli Hasan Ballı adına kayıtlı olduğunun tespit edildiği şüpheliler [H.Ş.]ve [S.K.nın] fikir ve eylem birliği içerisinde birlikte hareket ederek yani TCK'nın 37/1 maddesi anlamında iştirak halinde müşteki [H.B.yi] evlenmek vaadi ile dolandırdıkları, daha sonra bu iki şüphelinin diğer şüpheli Hasan Ballı ile birliktefikir ve eylem birliği içerisinde yani TCK'nın 37/1 maddesi anlamında müştekiye yönelik olarak cebir veya tehdit kullanarak kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve nitelikli yağma suçlarını da işledikleri anlaşılmakla..."

14. Başvurucunun Mahkemede yapmış olduğu 10/7/2014 tarihli savunması şöyledir:

"...Ben 2004 yılından beri Alanya'da çalışıyorum. C. barda müzisyenlik yapmaktayım. Sanıklardan [H.Ş.] uzaktan akrabam ve köylüm olur. 2008 yılının Ocak ayında çalıştığım bar tamirata girdi. Normalde ben bardaki tanıdıklarımın evinde kalıyorum. Bar tadilattayken boş durmamak için [H.Ş.nin] yanında 15 gün çırak olarak çalıştım. Havalandırma sisteminde çalıştığım için işçilerin kaldığı personel evlerinde bu süreçte kaldım. Müştekiyi hiç görmedim. Diğer sanıklardan [S.yi] de tanıyorum. Sanıklar [S.] ve [H.] dost hayatı yaşıyorlardı ve beraber kalıyorlardı bende bu 15 günlük süreçte bunların evine sürekli gidip geldim, kahvaltıya ve akşam yemeklerine gittim. Ben sanık [S.] ve [H.nin] herhangi bir evlilik programına müracaat ettiklerini ya da müştekiyle evlenmek amaçlı olarak görüştüklerine şahit olmadım. Üzerime atılı suçlamaları kesinlikle kabul etmiyorum, müştekiyi darp etmedim, dolandırıcılık amaçlı görüşmedim. Dava konusu olaylar hakkında bilgi sahibi değilim, dedi..."

15. Mahkeme 23/6/2014 tarihli Tensip Tutanağı ile tüm sanıklar hakkında yakalama kararı vermiş, sanık S.K. kolluk kuvvetlerince yakalanarak ifadesi alınmak üzere Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığında hazır edilmiştir. Mahkeme, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığı ile sanık S.K.nın ifadesini almıştır. S.K.nın 17/10/2014 tarihli beyanı şöyledir:

"...Biz Ilıca'da otururken [H.Ş.nin] yeğeni Hasan Ballı misafir olarak geldi. Televizyon programlarının birinde evlenmek için telefon numarası bırakan [H.B.] ile [H.Ş.] beni evlendirmek istedi. Ben de 'iyi birisi olursa evlenirim' düşüncesiyle kabul ettim. Benim adıma... numaralı faturalı hat vardı. Bu hattı [H.Ş.] kullanıyordu. Bana da numarasını

hatırlamadığım açık hat almışlardı. [H.Ş.] bana müşteki ile telefonda konuşmamı, telefonunu televizyondan evlenme programından aldığımı söylememi ve eğer ciddi düşünüyorsa kendisiyle evlenebileceğimi söylememi istedi. Tedbir amaçlı olarak ismimi [N.] ve kendi ismini de [K.] olarak söylememi ve kendisini ayrıca benim ağabeyim olarak tanıtmamı istedi. 'İş ciddiye bindiğinde gerçek kimliğimizi açıklarız, televizyon programından alınan numaraya güven olmayabilir' gerekçesiyle bu şekilde davranmamı istedi. Müşteki daha sonra Manavgat'a geldi...

... Ben dışarıya sigara almak için çıktım. Geri döndüğümde yemek hazırlayacaktım. [H.Ş.] bana 'yatak odasına gir, sesini çıkarma, bundan sonra gözüm hiçbirşeyi görmüyor, sesini çıkartırsan seni öldürürüm' dedi. Ben niçin böyle davrandığını sordum. Üzerime yastık bastırdı, beni boğmaya çalıştı. Daha sonra yatak odasının kapısını üzerime kapayarak müştekinin ve Hasan Ballı'nın bulunduğu yere geçti. Bizim bağrışmalarımıza müşteki içerden 'neler oluyor orada' şeklinde sesle karşılık verdi. Kapı üzerime kapandıktan sonra içerden müştekinin bağrışma seslerini ve kavga gürültü seslerini duydum. Başkaca birşey görmedim. Müştekinin 'bana niye silah çekiyorsunuz, beni öldürecek misiniz' şeklindeki sözlerini ve dayak yediğine dair gürültüleri duydum. Bulunduğum odanın anahtar deliğinden baktığımda müştekinin çekyat üzerinde hareketsiz bir vaziyette elleri ve ayakları bağlı olduğu halde gördüm. Daha sonra [H.Ş.] ve Hasan Ballı müştekiyi ellerinden ve ayaklarından tutarak götürüyorlardı. O esnada Hasan Ballı'nın [H.Ş.ye] 'dayı şahsı nereye götüreceğiz' demesi üzerine [H.Ş.] 'Kumköy tarafında bir yere atar geliriz' dediğini duydum. Hasan Ballı, [H.Ş.ye] 'dayı [S.] ne olacak, ondan dolayı başımız belaya girmesin' dediğinde [H.Ş.nin] O'na 'ben ona gereken şeyi söyledim, onun için çocukları daha önemlidir, o hiçbir yere gidip de hiçbirşey söyleyemez' dedi. Ben [H.Ş.] ve Hasan Ballı baskıları altında böyle bir olaya tanık oldum ancak pişmanım..."

16. Müşteki H.B.nin 22/12/2014 tarihinde Mahkemede alınan beyanı şöyledir:

"...Beni darp edip yaralayan ve yağmalayan kişilerden huzurda bulunan sanık (başvurucu) olay yerinde değildi. Beni yağmalayan kişinin alın bölgesinde doğum lekesi vardı, mühür şeklindeydi, diğeri de tahmin ediyorum akrabasıydı, ancak bu kişilerden huzurda bulunan sanık(başvurucu) olay yerinde değildi, eminim net olarak gördüm, ayrıca benim soruşturma aşamasında beyanlarımı yeterli almayan polisler hakkında da şikayetçi oldum, kollukta görevli polis memurları soruşturma aşamasında delilleri yeterince toplamadılar kendilerinden talep etmeme rağmen eksik yaptılar. Sanıklardan şikayetçiyim, dedi..."

17. H.Ş. 12/3/2016 günü Mahkemede alınan beyanında atılı suçlamaları kabul etmediğini söylemiş, başvurucu ile ilgili herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurucu, sanık S.K.nın aleyhindeki beyanlarına itiraz etmiş; 23/12/2014 tarihli oturumda sanık S.K.nın beyanlarına karşı itirazlarını içeren dilekçe sunmuştur.

19. Mahkeme 26/4/2016 tarihli kararıyla başvurucunun da aralarında yer aldığı tüm sanıklar hakkında yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan hapis cezasına mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararının ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

"...sanıklar Hasan Ballı[Başvurucu] ve [H.Ş.nin] akraba oldukları sanık [S.nin] ise sanık [H.Ş.] ile birlikte yaşadıkları, suç tarihinden önce sanık [S.nin] bir evlilik programına [N.A.] adıyla evlenmek amacıyla ilan verdiği, katılan [H.nin] bu ilanı gördüğü, katılan ve sanık [S.nin] tanıştıkları, telefonlaştıkları, sanık [S.nin] katılana sanık [H.Ş.yi] abisi olarak başka

bir isimle tanıttığı, katılanın 15/3/2008 tarihinde sanıklar [H.Ş.] ve [S.nin] Manavgat ilçesinde birlikte kaldıkları eve geldiği, sanık [S.yi] sanık [H.Ş.den] istediği, sanıkların ise evlilik çerçevesinde katılana takı, ziynet eşyası aldırdıkları, katılanın 07/4/2008 tarihinde tekrar Manavgat'a geldiği, evde tüm sanıkların bulunduğu halde katılandan bilezik almasını istedikleri, katılanın kabul etmemesi üzerine sanıklar [H.Ş.] ve Hasan Ballı'nın katılanın elini ve ayağını bağlamak suretiyle etkisiz hale getirdikleri 3000 TL değerinde senet imzalattıkları, katılanın üzerinde bulunan 3800 TL para ile nokia marka telefonu aldıkları ve katılana bu iş namus meselesi diyerek katılanı korkuttukları...

...Her ne kadar sanık Hasan Ballı savunmasında üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiş ise de diğer sanık [S.nin] olayı samimi olarak ikrar etmesi ve Manavgat'ta bulunan evde iken katılanı sanıklar [H.Ş.] ve Hasan Ballı'nın yaralayarak ellerini kollarını bağladıklarını ifade etmesi, katılanla yapılan telefon görüşmelerinde sanık Hasan Ballı adına kayıtlı 0537....numaralı hattın kullanılmış olması, sanık [H.Ş.nin] savunmasında diğer sanıkların kaldığı eve 15 gün boyunca gidip geldiğini söylemesi hususları bir arada değerlendirildiğinden sanığın savunmasına itibar edilmeyerek üzerine atılı eylemi gerçekleştirdiği mahkememizce sabit kabul edilmiştir. Her ne kadar katılan, sanıklara yönelik teşhis işleminde sanık Hasan Ballı'yı teşhis edememiş ise de diğer deliller ışığında katılana yönelik ellerini-kollarını bağlama ve yaralama eylemlerini gerçekleştiren sanıklar arasında Hasan Ballı'nın da bulunduğu mahkememizce kabul edilmiştir.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinden sanıklar [H.Ş.] ve [S.nin] telefonla iletişim kurarak katılandan menfaat temin ettikleri, katılanın başka bir buluşmada sanıkların istediği parayı vermemesi üzerine sanıklar [H.Ş.] ve Hasan Ballı'nın katılanın ellerini ve ayaklarını bağladıkları ve üzerinde bulunan para ve telefonu aldıkları hususu sabit kabul edilmiştir.

Her ne kadar sanık Hasan Ballı müdafiileri savunmalarında sanık Hasan Ballı'nın katılan tarafından teşhis edilmemesi nedeniyle olayla alakasının bulunmadığını ifade ederek beraatini talep etmiş iseler de, dosya kapsamında sanığın yağma eylemi sırasında olay yerinde bulunduğuna ilişkin diğer sanık [S.nin] ikrarının bulunması, yine Hasan Ballı'nın söz konusu ikamete gelip gittiğine yönelik savunmasının bulunması, yine tanıkların sanık Hasan Ballı'nın söz konusu ikamete girip çıktığına dair beyanlarının bulunması hususları bir arada değerlendirildiğinden sanık Hasan Ballı. müdafiinin savunmasına itibar edilmemiştir..."

20. Başvurucu; kendisine suç isnadında bulunan tanık S.K.yı sorgulayamadığını, yüzleştirme yapılmadan mahkûmiyet kararı verildiğini belirterek temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

21. Yargıtay 6. Ceza Dairesi 16/3/2017 tarihli kararı ile mahkûmiyet hükmünü onamıştır.

22. Başvurucu, nihai karardan 3/4/2017 tarihinde haberdar olduğunu beyan ederek 3/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Doğrudan soru yöneltme” kenar başlıklı 201. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Cumhuriyet savcısı, müdafi veya vekil sıfatıyla duruşmaya katılan avukat; sanığa, katılana, tanıklara, bilirkişilere ve duruşmaya çağrılmış diğer kişilere, duruşma disiplinine uygun olarak doğrudan soru yöneltebilirler. Sanık ve katılan da mahkeme başkanı veya hâkim aracılığı ile soru yöneltebilir. Yöneltilen soruya itiraz edildiğinde sorunun yöneltilmesinin

gerekip gerekmediğine, mahkeme başkanı karar verir. Gerektiğinde ilgililer yeniden soru sorabilir.”

24. 5271 sayılı Kanun’un “Delillerin ortaya konulması ve reddi” kenar başlıklı 206. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Cumhuriyet savcısı ile sanık veya müdafii birlikte rıza gösterirlerse, tanığın dinlenmesinden veya başka herhangi bir delilin ortaya konulmasından vazgeçilebilir.”

25. 5271 sayılı Kanun’un “Duruşmada okunması zorunlu belge ve tutanaklar” kenar başlıklı 209. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adlî sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada okunur.”

26. 5271 sayılı Kanun’un “Duruşmada okunmayacak belgeler” kenar başlıklı 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise, bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez.”

27. 5271 sayılı Kanun’un “Duruşmada okunmasıyla yetinilebilecek belgeler” kenar başlıklı 211. maddesi şöyledir:

“(1) a) Tanık veya sanığın suç ortağı ölmüş veya akıl hastalığına tutulmuş olur veya bulunduğu yer öğrenilemezse,

b) Tanık veya sanığın suç ortağının duruşmada hazır bulunması, hastalık, malûllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle belli olmayan bir süre için olanaklı değilse,

c) İfadesinin önem derecesi itibarıyla tanığın duruşmada hazır bulunması gerekli sayılmıyorsa,

Bu kişilerin dinlenmesi yerine, daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanaklar ile kendilerinin yazmış olduğu belgeler okunabilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanık veya müdafii birinci fıkrada belirtilenlerin dışında kalan tutanakların okunmasına birlikte rıza gösterebilirler.”

28. 5271 sayılı Kanun’un “Delilleri takdir yetkisi” kenar başlıklı 217. maddesi şöyledir:

“(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.

(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.”

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;"

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre ulusal hukuktaki nitelemeye bakılmaksızın tanık kavramının Sözleşme kapsamında özerk bir anlamı vardır (Damir Sibgatullin/Rusya, B. No: 1413/05, 24/4/2012, § 45). Bu kavram duruma göre suç ortaklarını (Trofimov/Rusya, B. No: 1111/02, 4/12/2008, § 37), mağdurları (Vladimir Romanov/Rusya, B. No: 41461/02, 24/7/2008, §§ 7, 97) ve bilirkişileri (Doorson/Hollanda, B. No: 20524/92, 26/3/1996, §§ 81, 82) kapsayabilir. Bu bakımdan ifadeleri duruşmada ister okunsun ister okunmasın mahkeme önünde bulunan ve mahkeme tarafından dikkate alınan kişiler, Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi bakımından tanık olarak kabul edilmektedir (Kostovski/Hollanda [GK], B. No: 11454/85, 20/11/1989, § 40).

31. AİHM, duruşma salonunda bulunmayan tanıkların beyanlarının mahkûmiyet hükmüne esas alındığı bir yargılamanın adilliğini değerlendirirken iki hususa vurgu yapmaktadır. AİHM ilk olarak tanığın duruşmaya katılmaması için geçerli nedenlerin olup olmadığını incelemektedir. İkinci olarak -makul bir gerekçenin olduğu durumda bile- sanığın sorgulama imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadenin hükmün dayandığı tek veya belirleyici temel olup olmadığını değerlendirmektedir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca bu nitelikteki tanığın ifadesine dayanması durumunda yargılamalar detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır (Al-Khawaja ve Tahery/Birleşik Krallık [BD], B. No: 26766/05, 22228/06, 15/12/2011, §§ 119, 147; Cevat Soysal/Türkiye, B. No: 17362/03,23/9/2014, § 75).

32. AİHM, yukarıda bahsi geçen ilkelere ek olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve aynı maddenin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinin sanığa aleyhte ifade veren tanığın beyanlarına veya tanık ifadesinin alındığı sırada ya da yargılamanın daha sonraki bir aşamasında itiraz imkânı tanınması gerektiğini kabul etmektedir (Van Mechelen ve diğerleri/Hollanda, B. No: 21363/93..., 23/4/1997, § 51; Lüdi/İsviçre, B. No: 12433/86, 15/6/1992, § 49; Hümmer/Almanya, B. No: 26171/07, 19/7/2012, § 38).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu; sanık S.K.nın mahkûmiyet kararına esas kabul edilen beyanlarının kendisinin bulunmadığı bir oturumda, SEGBİS vasıtası ile alındığını, diğer tanıklar N.Ö. ve Ç.D.nin soruşturma aşamasında beyanlarının alındığını, kovuşturma aşamasında dinlenmediğini, tanıkların duruşmada sorgulanamadığını, yüzleştirme ve teşhis işlemi yapılamadığını, şüpheye yer bırakmayacak şekilde maddi gerçeğin ortaya çıkarılmadığını, eksik inceleme ile hüküm kurulduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No:

2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının tamamının adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

36. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

38. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde bir suç ile itham edilen herkesin iddia tanıklarını sorguya çekme hakkının olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının tanık sorgulama hakkını da kapsadığının kabul edilmesi gerekir (Serdar Batur, B. No: 2014/15652, 24/5/2018, § 41).

39. Anayasa Mahkemesi, benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir. Diğer yandan bir mahkûmiyet -sadece veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Atila Oğuz Boyalı, B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Az. M., B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 46-67; Levent Yanlık, B. No: 2013/1189, 18/11/2015, §§ 67-77; İsmet Özkorul, B. No: 2013/7582, 11/12/2014, §§ 44, 45).

40. Somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık ifadelerinin delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için iki aşamalı bir test uygulanmalıdır. İlk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak ise okunmasıyla yetinilen ifadenin karara götüren tek ya da belirleyici kanıt olması hâlinde savunma haklarının adil yargılanmanın gerekleriyle bağdaşmayacak ölçüde sınırlandırılıp sınırlandırılmadığına bakılacaktır (Abdurrahim Balur, B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80).

41. Nitekim bu anayasal gereklilikler ilgili usul kanunlarında da belirtilmiştir. 5271 sayılı Kanun’un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre de olayın delili bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan

dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Yargılama konusu olayla ilgili sadece bir tanığın beyanından başka bir delilin bulunmadığı hâllerde bu tanığın duruşmada mutlaka dinlenilmesi gerektiği ifade edilerek doğrudan doğruyalık ilkesine açık bir vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla olayın tek delilinin bir tanığın açıklamalarından ibaret olması hâlinde 5271 sayılı Kanun'un 211. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bu tanığın duruşmada dinlenmesi yerine önceki beyanlarının okunması ile yetinilebilmesi mümkün değildir (Az. M., § 58).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

42. Somut olayda başvurucu ile birlikte aynı suçlardan yargılanmakta olan S.K.Mahkemece verilen yakalama kararı uyarınca Adıyaman'da yakalanmıştır. Kolluk kuvvetlerince Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığında hazır edilen S.K., SEGBİS vasıtasıyla Mahkemece dinlenmiştir.

43. Aynı suçtan yargılanmakta olan S.K. Mahkemeye savunmasını yaptığı sırada, müştekiye karşı işlenen suçlara yönelik anlatımında başvurucu aleyhine beyanda bulunmuştur. Dolayısıyla S.K.nın beyanları yönünden başvurucunun tanık sorgulama hakkına ilişkin güvencelerden yararlanması gerektiği açıktır (bkz. § 29).

44. Aleyhinde beyanda bulunan S.K. isimli tanığı başvurucunun sorgulama imkânı bulamadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bu durumda başvurucunun hazır bulunmadığı bir duruşmada S.K.nın SEGBİS yoluyla dinlenmesinin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı incelenmelidir. Mahkeme, sanık olan S.K.nın yakalanmasına karar vermiş ancak S.K.nın duruşmada sorgulanamamasının geçerli bir nedeni olup olmadığını belirtmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü kamu makamları tarafından yerine somut olayda getirilmemiştir.

45. Tanık S.K.nın Mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin bulunmamasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedeleyip zedelemediği irdelenmelidir. Bu bağlamda öncelikle tanık S.K.nın beyanlarının tek veya belirleyici delil olup olmadığına bakılmalıdır.

46. Başvuru formu ile eklerinin, UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde soruşturma aşamasında bilgisine başvurulan Ç.D. isimli tanığın başvurucu hakkında herhangi bir beyanda bulunmadığı anlaşılmaktadır. Tanık N.Ö. ise başvurucunun sanıklardan H.Ş.nin akrabası olduğunu, bir süre sanık H.Ş. ve S.K. ile birlikte kaldığını beyan etmiş ve başvurucuya ait olduğunu belirttiği telefon numarasını bildirmiştir (bkz. § 11). Mahkûmiyet kararında, müştekinin şikâyet dilekçelerinde şüphelilere ulaşılması için bildirmiş olduğu telefon numaraları ile ilgili olarak GSM şirketlerine yazılan yazılara verilen cevaplar neticesinde müştekinin bildirdiği 0537... numaralı hattın başvurucu adına kayıtlı olduğunun tespit edildiği, müşteki ile yapılan telefon görüşmelerinde başvurucu adına kayıtlı numaranın kullanıldığı belirtilmiştir. Ayrıca tanıkların başvurucunun suç yeri olan adreste sanıklarla birlikte ikamet ettiğini bilmeleri, başvurucunun da sanıklarla birlikte aynı evde bir süre kaldığını doğrulaması hususları ile tanık S.K.nın SEGBİS vasıtasıyla başvurucu aleyhine verdiği beyana dayanılarak mahkûmiyet sonucuna ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Mahkeme S.K.nın beyanının ağırlığı ile ilgili olarak herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Ancak Mahkemenin dayandığı diğer hususlar S.K.nın beyanı ile anlam kazanmıştır. Dolayısıyla gerekçenin bütünü dikkate alındığında mahkûmiyet hükmü kurulmasında S.K.nın beyanlarının belirleyici olduğu değerlendirilmiştir.

47. Son olarak S.K.nın duruşmada sorgulanamamasının başvurucunun adil yargılanma hakkı üzerinde oluşturduğu kısıtlamayı telafi eden karşıt-dengeleyici imkânların başvurucuya sağlanıp sağlanmadığı incelenmelidir. Mahkeme, savunması sırasında başvurucu aleyhinde beyanda bulunan S.K.nın beyanlarını duruşmada okumuştur. Başvurucu, bu beyanlara karşı itirazlarını ve savunmasını sözlü ve yazılı olarak yapabilmiştir. Ayrıca başvurucu, olayları kendine göre anlatma fırsatı bulmuştur. Tüm bu hususların telafi edici imkânlar olarak değerlendirilmesi mümkündür. Ancak müşteki H.B. 22/12/2014 tarihinde Mahkemedeki beyanında başvurucunun olay yerinde olmadığını, atılı suçları işleyenler arasında bulunmadığını ifade etmiştir (bkz. § 16). Müştekinin bu beyanı da dikkate alındığında belirtilen hususların başvurucunun savunma hakkına yönelik kısıtlamayı telafi edecek nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla somut olayda duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesine dayanılarak mahkûmiyet hükmü kurulmasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

48. Sonuç olarak başvurucuya beyanları mahkûmiyette belirleyici ölçüde esas alınan tanığı sorgulama imkânı verilmediğinden başvurucunun tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1)Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

50. Başvurucu, ihlalin tespit edilerek sonuçlarının ortadan kaldırılması talebinde bulunmuştur.

51. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

52. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

53. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67).

54. İncelenen başvuruda S.K.nın başvurucu tarafından duruşmada sorgulanamaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

55. Bu durumda tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Manavgat 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/141, K.2016/152) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

56. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manavgat 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/141, K.2016/152) GÖNDERİLMESİNE,

D. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED NEŞET GİRASUN

B. No: 2017/22254 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/22254

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED NEŞET GİRASUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/22254)

Karar Tarihi: 2/6/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 19/8/2020-31218

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Muhammed Neşet GİRASUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucunun askerlik işlemlerini tamamlattırmak amacıyla bir süre karakolda bekletilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. 7/2/2015 tarihinde Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde bir otelde kaldığı sırada Yüksekova Asayiş Büro Amirliği personelince başvurucuya yoklama kaçağı durumunda olduğu bildirilmiş, askerlik işlemlerini tamamlamak üzere on beş gün içinde en yakın askerlik şubesine başvurması gerektiği aktarılmış ve bu hususta bir tutanak tanzim edilmiştir.

8. 10/2/2015 tarihinde otomobiliyle Diyarbakır'a doğru seyir hâlindeyken jandarma ekiplerince başvurucunun aracı durdurulmuş, yoklama kaçağı olduğundan tutanak düzenlemesi için araçtan inmesi istenmiştir.

9. Başvurucu daha önceki tutanağı göstermiş ve on beş günlük sürenin dolmadığını belirtmiştir. Bakaya durumunun devam etmesi nedeniyle tutanak tutulmasının zorunlu olduğu jandarma ekiplerince kendisine ifade edilmiş ve başvurucu, tutanak imzalaması için karakola davet edilmiştir.

10. Bunun üzerine yaklaşık bir saatte tanzim edilen tutanağı karakolda imzaladıktan sonra başvurucu serbest bırakılmıştır.

11. Başvurucu; Yüksekova Asayiş Büro Amirliğince bakaya kaydının sistemden düşülmemiş olması nedeniyle aranan kişi konumunun sürdüğünü, hakkında tekrar tutanak düzenlenmesi neticesinde bir saatlik kaybının olduğunu, özgürlüğünün kısıtlandığını, olayın idarenin hizmet kusurundan kaynaklandığını belirterek 500 TL manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Van 3. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmıştır.

12. İdare; savunmasında başvurucunun bakaya kaydının sistemden düşülememesinin sistemin off-line çalışması ve hâlihazırda geçiş sürecinde bulunmasından kaynaklandığını, olayda manevi tazminat ödenmesini gerektirecek şartların oluşmadığını belirtmiştir.

13. Van 3. İdare Mahkemesi 25/1/2017 tarihinde kesin olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Anayasanın 125. maddesinin son fıkrasında; idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinde de; tam yargı davaları, idarenin eylem ve işlemlerinden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır.

Manevi tazminat, ilgililerin idari işlemlerden dolayı uğradıklarını iddia ettikleri manevi zarara karşılık istedikleri, temelde gerçek bir tazmin aracı olmayıp, doğrudan doğruya manevi tatmin aracıdır.

Bir idari eylem veya işlem nedeniyle manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelen ve bu nedenle elem ve ıstırap duyan, yaşama zevki azalan kişiye bir miktar para verilerek, onun bu yoldan tatmin edilmesi manevi tazminat kurumunun temel amacıdır.

İdarenin hukuka aykırı eylem ve işlemlerinden dolayı manevi tazminata hükmedilebilmesi için, ağır hizmet kusurunun bulunmasına gerek olmamakla birlikte, kişilerin manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelmesi, elem ve ıstırap duymaları, yaşama zevklerinin azalması, haysiyet ve şereflerinin rencide edilmesi gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacının 07.02.2015 tarihinde Hakkari ili Yüksekova ilçesinde bir otelde uyurken saat 04:00 sularında Yüksekova Asayiş Büro Amirliği

personelince uyandırılarak kendisinin bakaya durumunda olduğunun bildirildiği, askerlik işlemlerini tamamlamak üzere 15 gün içerisinde en yakın askerlik şubesine başvurması gerektiği kendisine aktarıldığı ve tutanak tanzim edildiği, davacının 10.02.2015 tarihinde Diyarbakır iline doğru yapmış olduğu yolculuk sırasında jandarma ekiplerince aracının durdurulduğu, bakaya durumunda olduğundan tutanak düzenlemesi için araçtan inmesinin istendiği, davacı tarafından daha önceki tutanak gösterilmesine ve 15 günlük sürenin dolmadığı anlatılmasına rağmen sistemde bakaya durumunun halen devam etmesi nedeniyle tutanak tutulmasının zorunlu olduğunun ifade edildiği, bunun üzerine yakında bulunan karakola gidilerek tutanak düzenlendiği, davacı tarafından Yüksekova Asayiş Büro Amirliğince bakaya kaydının sistemden düşülmemesi neticesinde bu olayın yaşandığı ve olayın idarenin hizmet kusurundan kaynaklanması nedeniyle 500,00 TL manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Olayda, manevi tazminat için gerekli olan 'idari işlem ve eylemler nedeniyle kişinin manevi değerlerinde bir eksilme meydana gelmesi, elem ve ıstırap duyması, yaşama zevkinin azalması, haysiyet ve şerefinin rencide edilmesi' şartlarının gerçekleşmediği, idarelerin her kusurlu işlemi için de ilgililere manevi tazminat ödenmesi olanağının bulunmadığı dikkate alındığında, manevi tazminat ödenmesi koşullarını taşımayan davacı isteminin reddi gerektiği sonucuna varılmıştır."

14. Bu karar 23/3/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 24/4/2017 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu'nun (olay tarihinde geçerli olan, 25/6/2019 tarihi itibarıyla mülga olan) 1. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti tebaası olan her erkek, işbu kanun mucibince askerlik yapmağa mecburdur."

17. Aynı Kanun'un 3. maddesi şöyledir:

"Askerlik çağı, yoklama devri, muvazzaflık ve yedek olmak üzere üç devreye ayrılır."

18. Aynı Kanun'un 4. maddesi şöyledir:

"Yoklama devri, askerlik çağının başlangıcından muvazzaflık hizmetinin başlangıcına kadar geçen süredir."

19. Aynı Kanun'un 12. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yoklamada bulunmıyan ve bulunamadıklarına dair bu kanunda yazılı bir mazeret gösterememiş olanlara (Yoklama kaçağı) ... denir."

20. Aynı Kanun'un 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yükümlülerin sağlık muayenelerinin yapılarak askerliğe elverişli olup olmadıkları, öğrenim durumları, meslekleri ve niteliklerinin belirlenmesi işlemine yoklama denir.

Askerlik çağına gireceklerin kimlik bilgileri İçişleri Bakanlığınca her yıl ekim ayında Millî Savunma Bakanlığına bildirilir.

Askerlik çağına girenler ile bunlarla işleme tabi olanların yoklaması, her yıl 1 Ocak günü başlar ve o yıl askerlik çağına giren doğumluların silah altına alınacağı ilk celp ve sevk tarihinin bitimine kadar devam eder."

21. Aynı Kanun'un 25. maddesi şöyledir:

"Millî Savunma Bakanlığı tarafından, o yıl askerlik çağına girenler ile bir önceki sene ertesi yıla terk edilenlerin yoklamalarının yapılacağı hususu, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulur. Bu duyuru yükümlülere tebliğ mahiyetindedir. "

22. Aynı Kanun'un 26. maddesi şöyledir:

"Çağrılan kişiler, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunan kimliğini ve öğrenim durumlarını gösterir belgeler ile birlikte yurt içinde askerlik şubelerinde, yabancı ülkelerde ise bulundukları yerin elçilik veya konsolosluklarında bizzat bulunmaya mecburdurlar. Bizzat bulunamayacak derecede hastalık veya engelli olanlarla, hükümlü, tutuklu veya lise veya yükseköğrenimde olup henüz okullarını bitirmemiş olanlar hastalıkları veya engellilikleri hakkında usulüne uygun rapor veya okumakta oldukları okuldan verilmiş veya elçilik veya konsolosluklardan onaylı öğrenim durumlarını gösterir belge göndermeye ve hükümlülük veya tutukluluklarının nedenini bildirmeye, askerlik şubeleri ve elçilik veya konsolosluklar da bu hususta haber verilmiş olsun olmasın ihtiyar meclis ve heyetlerinden ve sair kişilerden ve ilgili kurumlardan yapılacak işlemleri sormaya ve askerliklerini bu sorgu neticesine ve muayenelerine göre kararlaştırmaya mecburdurlar.

İlçeleri dışındaki askerlik şubelerine ve elçilik veya konsolosluklara gidenlerin yapılan yoklamaları, bekletilmeksizin yerli askerlik şubelerine, varsa rapor ve öğrenim belgeleri ve hapislik veya tutukluluk nedenleri ile birlikte bildirilir ve bu gibilerin askerlikleri bu bilgilere göre kararlaştırılır.

Askerliğe elverişli olmadıklarını öne sürerek bulundukları yabancı ülkelerdeki elçilik veya konsolosluklara başvuranların sağlık muayeneleri, elçilik veya konsolosluklar tarafından uygun görülen resmi hastanelerde yaptırılır ve bu muayene sonucu alacakları raporlar elçilik veya konsolosluklar tarafından onaylanarak Milli Savunma Bakanlığına gönderilir. Bunların askerlik işlemleri, Milli Savunma Bakanlığı tarafından raporları üzerinde yapılacak inceleme sonucu kararlaştırılır. Bu kararlara itiraz halinde, yurt içindeki Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarında yaptırılacak muayene sonucu verilecek raporlara göre işlem yapılır. Askerliğe elverişli olmadıklarına karar verilenlerden askerliğe elverişli oldukları şikayet veya ihbar edilenlerin durumları, Milli Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları tarafından müştereken mahallinden araştırılır, araştırma sonucu askerliğe elverişli olduklarına kanaat getirilenler, yurt içinde tam teşekküllü Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarına sevk edilerek, sağlık kurulları tarafından verilecek raporlara göre kesin işleme tabi tutulurlar."

23. Aynı Kanun'un 30. maddesi şöyledir:

"Yoklama, sırasında, askerlik şubesine veya yurtdışı temsilciliklerine gelmemiş ve 26 ncı madde gereğince gelmeme sebebini bildirmemiş kişiler, yoklama kaçağı olarak kabul edilir.

Yoklama kaçakları, askerlik ödevlerini yerine getirmek maksadıyla yakalanmaları için Milli Savunma Bakanlığınca İçişleri Bakanlığına, askerlik şubelerince de mahallin en büyük mülki amirine bildirilirler. Yakalanarak muhafaza altına alınan yükümlüler, vakit geçirmeksizin ve

en geç yirmidört saat içerisinde en yakın askerlik şubesine getirilirler. Askerlik şubesince teslim alınamayan yükümlüler, ilgili kolluk kuvveti tarafından hazırlanan tutanağa istinaden derhal serbest bırakılırlar."

24. Aynı Kanun'un 86. maddesi şöyledir:

"Yoklamada bulundukları yerdeki askerlik şubesi, elçilik veya konsolosluklara gelmeyen ve bu Kanunda yazılı bir mazereti bulunduğuna dair belge ibraz etmemiş olanlardan, birlikte yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki ilk celp ve sevk tarihinden sonra ve son celp ve sevk döneminin bitiminden önce ele geçen veya kendiliğinden gelenler bulundukları yerde resmi bir hekime yahut en yakın yerde bulunan Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarında muayene ettirilirler. Muayene neticesinde askerliğe elverişli oldukları anlaşılanlardan erteleme hakkı bulunmayanlar Millî Savunma Bakanlığınca tespit edilecek sınıf ve tertibat yerlerine derhal sevk olunurlar. Bu durumdakiler hakkında il veya ilçe idare kurullarınca yüz Türk Lirası idari para cezası verilir.

Yoklamada bulundukları yerdeki askerlik şubesi, elçilik veya konsolosluklara gelmeyen ve bu Kanunda yazılı bir mazereti bulunduğuna dair belge ibraz etmemiş olanlardan, birlikte yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son celp ve sevk döneminin bitimine kadar ele geçmeyenler, elde edildiklerinde bulundukları yerde resmi bir hekime yahut en yakın yerde bulunan Sağlık Bakanlığınca belirlenen yetkili sağlık kurullarında muayene ettirilirler. Muayene neticesinde askerliğe elverişli oldukları anlaşılanlardan erteleme hakkı bulunmayanlar Millî Savunma Bakanlığınca tespit edilecek sınıf ve tertibat yerlerine derhal sevk olunurlar.

İkinci fıkra kapsamında yoklama kaçağı kaldıktan sonra ertelemesi yapılanlar ile birliklerine sevk edilenler hakkında bu Kanunun 89 uncu maddesinin dört ila yedinci fıkra hükümleri uygulanır.

Yoklama kaçağı iken ertelemesi yapılmış olanlar, ertelemelerinin bittiği tarihi takip eden ilk mesai günü sevk edilirler."

25. Aynı Kanun'un 89. maddesi şöyledir:

"Sınıf ve tertibatı belirlenmiş olanlardan, yapılan bildirim veya duyuru üzerine birlikte sevk edilecekleri emsallerinin sevk tarihinin son gününe kadar gelmeyen ve bu durumları 47 nci maddede yazılı özürlerinden ileri gelmediği belirlenenler ile sevk edildikten sonra askerliğini yapacağı kıtaya gitmeksizin kaçanlardan elde edilip de erteleme hakkı bulunmayanlar derhal sevk olunurlar.

Durumları 47 nci maddenin ikinci fıkrasına uyanlar ile sınıflandırılan yedek subay adaylarından askerlik şubesi başkanlıklarına gelip sevk tarihlerinde sevk evrakını almayanlar ve sevk evrakını alıp kendilerine verilen yol süresi sonunda sınıf okulu veya eğitim birliğine katılmayanlardan durumları 47 nci maddede belirtilen mazeretler dışında kalanlar eğitim birliği veya sınıf okuluna sevk olunurlar. Bakaya iken ertelemesi yapılmış olanlar, ertelemelerinin bittiği tarihi takip eden ilk mesai günü sevk edilirler.

Barışta, kabul edilebilir bir özrü olmaksızın;

a) Yoklama kaçaklarından birlikte yoklamaya tabi oldukları doğumluların yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,

b) Saklılardan yaşıtlarının yurt genelinde normal sevk yılı içindeki son kafilesi gönderilmiş bulunanlar için, son kafilenin gönderilmesi tarihinden,

c) Bakaya kalanlar için, bakaya kaldıkları tarihten,

d) İhtiyat erattan çağrılıp da birlikte işleme tabi olduğu kişiler gönderilmiş bulunanlar için, en son gönderilme tarihinden,

e) Yoklama kaçağı, saklı veya bakaya olup olmamasına bakılmaksızın askerlik şubesince sevk edildiği kıtasına katılmayan veya geç katılanlar için, kendilerine tanınan kanuni yol süresinin bitiminden,

itibaren dört ay içinde gelenler ikiyüzelli, yakalananlar bin; dört aydan sonra bir yıl içinde gelenler beşyüz, yakalananlar ikibin; bir yıldan sonra gelenler yediyüzelli, yakalananlar üçbin Türk Lirası idarî para cezasıyla cezalandırılır. Bir yıldan sonra tamamlanan her takvim yılı için kendiliğinden gelenler ayrıca bin, yakalananlar ayrıca ikibin Türk Lirası idarî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu eylemlerinden sonra askerlik şubesince ilk sevk edildikleri kıtalara gecikmeksizin katılmaları halinde haklarında verilecek idarî para cezalarının yarısı verilir.

Bu madde uyarınca verilecek idarî para cezalarına ilişkin evrak, yükümlünün bağlı olduğu askerlik şubesi başkanlıklarınca yükümlünün nüfusa kayıtlı olduğu yer mülki idare amirliklerine gönderilir ve idarî para cezası ilgili il ya da ilçe idare kurullarınca verilir.

Bu madde uyarınca verilen idarî para cezaları hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununda öngörülen kanun yoluna müracaat edilebilir. Bu cezaların yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır. Bu süreler içinde zamanaşımı işlemez.

Barışta, dördüncü fıkra uyarınca verilen idarî para cezası kesinleştikten sonra dördüncü fıkrada sayılan eylemlerden herhangi birini işleyenler ile bu eylemleri seferberlik ve savaş halinde işleyenler hakkında askerlik şubelerince suç dosyaları hazırlanarak yükümlünün nüfusa kayıtlı olduğu yer Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir."

B. Uluslararası Hukuk

26. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özgürlük ve güvenlik hakkı" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir. Aşağıdaki haller dışında ve hukukun öngördüğü bir usule uyulmadıkça, hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

b) bir kimsenin mahkemenin hukuka uygun bir karara uymaması nedeniyle veya hukukun öngördüğü bir yükümlülüğü yerine getirmesini sağlamak için hukuka uygun olarak gözaltına alınması veya tutulması;

..."

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçen özgürlük kavramı, kişinin fiziksel özgürlüğünü kapsamaktadır (Engel ve diğerleri/Hollanda [GK], B. No: 5100/71, ..., 8/6/1976, § 58). AİHM, özgürlükten yoksun bırakmanın nesnel ve öznel iki unsuru bulunduğunu belirtmektedir. Buna göre nesnel unsur kişinin gözardı edilemeyecek uzunlukta bir süre boyunca sınırları belli bir yere kapatılması, öznel unsur ise bu kapatılmanın geçerli bir rızaya dayanmamasıdır

(Storck/Almanya, B. No: 61603/00, 16/6/2005, § 74).

28. Bir kimsenin 5. madde anlamında özgürlüğünden mahrum bırakılıp bırakılmadığının değerlendirilmesinde somut olayın özelliklerinin yanı sıra uygulanan tedbirin çeşidi, süresi, etkileri ve uygulanma şekli gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekir (Guzzardi/İtalya [GK], B. No: 7367/76, 6/11/1980, §§ 92, 93).

29. Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna göre olayların Sözleşme'nin 5. maddesinin birinci fıkrası anlamında bir özgürlükten yoksun bırakmaya işaret etmesi hâlinde tutma süresinin göreli olarak kısalığı, sonucu etkilemez (Järvinen/Finlandiya (k.k.), B. No: 30408/96, 15/1/1998). AİHM'e göre kimliğinin bulunmaması nedeniyle iradesi dışında karakola götürülen, burada bir saat süreyle nezarette tutulan, kimliği tespit edildikten sonra salıverilen bir kişi hakkındaki tutma hâli kişiyi özgürlükten yoksun bırakan bir tedbirdir (Novotka/Slovokya (k.k.), B. No: 47244/99, 4/11/2003).

30. Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde bireylerin hukuka uygun olarak özgürlüğünün sınırlandırılabileceği iki hâl düzenlenmiştir. Bu hükme göre kişilerin bir mahkemenin hukuka uygun bir kararına uymaması nedeniyle ya da hukukun öngördüğü bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tutulabilir.

31. AİHM'e göre bu tutma hâli söz konusu olduğunda en azından ilgili kişinin üzerine düşen ve yerine getirilmemiş bir yükümlülüğünün varlığı zorunludur. Ayrıca bu tutma hâlinin yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlama amacına yönelik olması ve cezalandırıcı bir karakter taşımaması gerekir. Söz konusu yükümlülük yerine getirilir getirilmez bu madde kapsamındaki bir tutma varlığını kaybeder (Vesileva/Danimarka, B. No: 52792/99, § 36; S.V. ve A./Danimarka [BD], B. No: 35553/12… , 22/10/2018, §§ 80, 81).

32. AİHM'e göre hukukun öngördüğü bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak ifadesinde geçen yükümlülük, söz konusu kişi açısından belirli ve somut olmalıdır. AİHM ayrıca yükümlülüğün, bu yükümlülüğün ihlaline karşı bir yaptırım olarak uygulanan alıkoyma tedbirinin öncesinde mevcut olması gerektiğini belirtmiştir (Ciulla/İtalya, B.No:11152/84, § 36). AİHM'e göre yükümlülük kavramının geniş yorumlanması hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil edebilecek ve keyfî olarak özgürlükten yoksun bırakılma riskini doğuracaktır (Engel ve diğerleri/Hollanda, § 69; Iliya Stefanov/Bulgaristan, B. No: 65755/01, 22/5/2008, § 72; S.V. ve A./Danimarka, § 83). Bu nedenle Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi mevcut hukuki düzene saygı gösterme gibi genel bir yükümlülüğü yerine getirmeye yönelik bir idari tutma hâlini haklı çıkarmayacaktır (S.V. ve A./Danimarka, § 83).

33. Bu hüküm gereğince tutmanın Sözleşme şartlarına göre kabul edilebilir olması için hukukun öngördüğü yükümlülüğün daha hafif araçlarla yerine getirilmemesi gerekir (Khodorkovski/Rusya, B. No: 5829/04, 31/5/2011, § 136). Ölçülük ilkesi uyarınca ayrıca ilgili yükümlülüğün hemen yerine getirilmesinin demokratik toplumdaki önemi ile özgürlük hakkının önemi arasında bir denge kurulmalıdır (Saadi/Birleşik Krallık [BD], B. No: 13229/03, 29/1/2008, § 70). Bu dengenin kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde AİHM; konuyla ilgili mevzuattan doğan yükümlülüğün niteliğini, mevzuatın konusu, amacını, tutulan kişinin durumunu, tutmaya yol açan özel koşulları ve tutmanın süresini dikkate almaktadır (Vesileva/Danimarka, §§ 37, 38; Gatt/Malta, B. No: 28221/08, 27/7/2010, § 46).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği

düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

35. Başvurucu, yetkili idare tarafından yapılan tahkikat sonucu yoklama kaçağı durumunda olduğu ve askerlik işlemlerini tamamlamak üzere on beş gün içinde en yakın askerlik şubesine başvurması gerektiği kendisine bildirildikten sonra henüz bu on beş günlük süre dolmadan Diyarbakır'a yapmış olduğu yolculuk sırasında aranan kişi kaydının sistemden düşülmemesine bağlı olarak jandarma ekiplerince aracının durdurulduğunu, tekrar tutanak düzenlenmeden geçişine izin verilmeyeceğinin söylenmesi üzerine aracından inerek karakola gittiğini ve tutanağın imza edilmesi sonrası geçişine izin verildiğini belirtmiştir. Başvurucu yaklaşık bir saat boyunca özgürlüğünden mahrum kaldığını belirterek açtığı tam yargı davasının reddedildiğini ve bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

37. Anayasa’nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

... kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; … halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

39. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı devletin bireylerin özgürlüğüne keyfî olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

40. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hürriyetten yoksun bırakma kavramını tanımlamıştır. Buna göre hürriyetten yoksun bırakma, bir kimsenin kısıtlı bir alanda ihmal edilemeyecek bir süre için tutulması ve bu kişinin söz konusu tutmaya rıza göstermemiş olması şeklinde ifade edilebilecek iki unsuru içermektedir (Cüneyt Kartal, B. No: 2013/6572, 20/3/2014, § 17).

41. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek koşuluyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesinde belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Murat Narman, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

42. Maddenin birinci fıkrasında geçen hürriyet sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğunun söylenebilmesi için kişinin hareket serbestisinin maddi olarak sınırlandırılmış olması gerekir. Buradaki hareket serbestisine yönelik kısıtlama, Anayasa'nın 23. maddesinde güvence altına alınan seyahat hürriyetine yönelik bir müdahaleye göre çok daha yoğundur. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (Galip Öğüt [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

43. Anayasa'nın 19. maddesinin metni bir bütün olarak değerlendirildiğinde maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki sınırlama sebeplerinin kişilerin fiziksel özgürlüklerine ilişkin olduğu, ayrıca devam eden fıkralardaki güvencelerin de fiziki olarak hürriyetinden yoksun bırakılmış kişiler bakımından getirildiği görülmektedir. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının güvence altına aldığı şey, bireylerin yalnızca fiziksel özgürlüğüdür (Galip Öğüt, § 35).

44. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirilen kanunilik şartının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (Murat Narman, § 43).

45. Anayasa'nın 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak kişilerin tutulması hâlidir (Cemal Duğan, B. No: 2014/19308, 15/2/2017, § 57). Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi şeklindeki genel kural ve kanunda öngörülen bir yükümlülüğün ibaresi birlikte değerlendirildiğinde hem yükümlülüğün hem de bu yükümlülüğe uymamanın sonucu olarak gerçekleşen tutma hâlinin kanunla düzenlenmesi gerekir. Buradaki kanun şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

46. Diğer taraftan kanunda öngörülen yükümlülüğün somut ve belirli olması, genel mahiyette olmaması gerekir. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki bu tutma hâlinin hukuka uygun olabilmesi için yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlama amacına yönelik olması ve cezalandırıcı bir nitelik taşımaması gerekir. Bu hüküm kapsamındaki tutma hâlinin söz konusu olabilmesi için kişinin kanunen yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüğü ifa etmemiş olması gerekir.

47. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir (Halas Aslan, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, § 72).

48. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden

oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

49. Bu bağlamda ölçülülük ilkesi uyarınca ayrıca ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesiyle ulaşılmak istenen meşru amaç ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının önemi arasında makul bir denge kurulmalıdır. Ayrıca kanunun öngördüğü yükümlülüğün tutma haricinde daha hafif araçlarla yerine getirilmesinin mümkün olup olmadığının gözardı edilmemesi gerekir. Diğer bir deyişle daha az sınırlayıcı bir müdahale ile kanunun öngördüğü yükümlülük yerine getirilebiliyorsa kişinin tutulması ölçüsüz olacaktır.

50. Son olarak ölçülülük bağlamında kanundan doğan yükümlülüğün niteliği, amacı, tutulan kişinin durumu, tutmaya yol açan özel koşullar ve tutmanın süresi, tutmanın acil bir ihtiyaçtan kaynaklanıp kaynaklanmadığı dikkate alınacaktır.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

i. Başvurucunun Özgürlüğünden Yoksun Bırakılıp Bırakılmadığı

51. Somut olayda başvurucu 10/2/2015 tarihinde yol kontrolü sırasında jandarma görevlilerince durdurulmuş, yoklama kaçağı olarak arandığı belirtilip tutanak imzalaması için karakola davet edilmiştir. Başvurucu; üç gün önce Yüksekova Asayiş Büro Amirliğince aynı sebeple tutanak tutulduğunu, askerlik şubesine başvurması için gereken on beş günlük yasal sürenin dolmadığını belirtmiş ve Yüksekova Asayiş Büro Amirliğince hazırlanan tutanağı ibraz etmiştir. Başvurucunun anlattığı şekliyle bu beyan ve ibraza rağmen ilgili görevliler yoklama kaçağı kaydının sistemden düşümünün yapılmadığını, karakol içinde tanzim edilecek tutanak imzalatılmadan geçişe izin verilmeyeceğini belirtmiştir. Başvurucu bu zorunluluk karşısında karakola gittiğini, tutanağın tanzim edilmesini beklediğini ve bu işlemin yaklaşık bir saat sürdüğünü ifade etmiştir. İdare mahkemesi kararı incelendiğinde başvurucunun bu anlatımının aksine bir kabule yer verilmediği görülmüştür. İdare de savunmasında teknik aksaklıklar sebebiyle yoklama kaçağı kaydının sistemden düşümünün yapılmadığını kabul etmiştir. Başvurucu hakkında iki ayrı tutanak düzenlendiği de dikkate alındığında idari dava sürecinin başvurucunun anlatımlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

52. Somut olayda başvurucu, karakolda tutanağın tanzim edilmesini beklemek zorunda kalmıştır. Bunu reddetmesi hâlinde geçişine izin verilmeyeceği kendisine söylenmiştir. Dolayısıyla somut olayın koşullarında bu baskı unsuru -her ne kadar tutma süresi kısa olsa da- başvurucunun özgürlüğünden yoksun bırakıldığı sonucuna varılmasını gerekli kılmıştır.

ii. Başvurucunun Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmasının Anayasa'nın 19. Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkrasındaki Tutma Hâllerinden Herhangi Birinin Kapsamında Olup Olmadığı

53. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında kişilerin kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması kişi hürriyeti ve güvenliği hakkında müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biri olarak ifade edilmiştir.

54. Bu kapsamda askerliğin hem Anayasa'dan hem de kanundan kaynaklanan bir yükümlülük olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Nitekim Anayasa'nın "Vatan hizmeti" kenar başlıklı 72. maddesinde "Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir." denilmiştir. 1111 sayılı mülga Kanun'un 1. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti tebaası olan her erkek, işbu kanun mucibince askerlik yapmağa mecburdur." ifadesine yer verilmiştir.

55. Diğer taraftan 1111 sayılı mülga Kanun'un 3. maddesinde askerlik çağının yoklama devri, muvazzaflık ve yedek olmak üzere üç devreye ayrıldığı belirtilmiş; 4. maddesinde ise yoklama devri, askerlik çağının başlangıcından muvazzaflık hizmetinin başlangıcına kadar geçen süre olarak ifade edilmiştir. Buna göre yoklama devrinin askerlik yükümlülüğünün bir parçası olarak kabulü zorunludur. Nitekim kanun koyucu, yoklama evresinde bulunan kişiler bakımından askerlik görevi kapsamında öngörülen yükümlülükleri etraflı bir şekilde düzenlemiştir. Bu kapsamda 12. maddede yoklamada bulunmayan ve bulunamadıklarına dair bu Kanun'da yazılı bir mazeret gösterememiş olanlara yoklama kaçağı denileceği ifade edilerek kimlerin yoklama kaçağı sayılacakları tanımlanmıştır. 14. maddede ise yoklamanın ne olduğu ve nasıl yapılacağı ortaya konulmuştur. Buna göre yoklama "yükümlülerin sağlık muayenelerinin yapılarak askerliğe elverişli olup olmadıkları, öğrenim durumları, meslekleri ve niteliklerinin belirlenmesi" işlemidir. 25. maddede ise "Millî Savunma Bakanlığı tarafından, o yıl askerlik çağına girenler ile bir önceki sene ertesi yıla terk edilenlerin yoklamalarının yapılacağı hususu, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ve diğer ulusal yayın yapan televizyon ve radyo kanalları aracılığıyla zorunlu yayın kapsamında duyurulur. Bu duyuru yükümlülere tebliğ mahiyetindedir." denilerek yoklama hususunda kamu makamlarının bilgilendirme yöntemleri belirlenmiştir.

56. Kanun koyucu bu şekilde yoklamaya çağrılan kişilerin bu işlemi yaptırmalarının zorunlu olduğunu 26. maddenin birinci cümlesinde yer alan "Çağrılan kişiler, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunan kimliğini ve öğrenim durumlarını gösterir belgeler ile birlikte yurt içinde askerlik şubelerinde, yabancı ülkelerde ise bulundukları yerin elçilik veya konsolosluklarında bizzat bulunmaya mecburdurlar." şeklinde düzenleme ile açıkça kabul etmiştir. 30. maddede yoklama sırasında askerlik şubesine veya yurt dışı temsilciliklerine gelmeyen ve gelmeme sebebini bildirmemiş kişilerin yoklama kaçağı olarak kabul edilecekleri ifade edilmiş ve bu kişilerin askerlik ödevlerini yerine getirmek maksadıyla yakalanarak muhafaza altına alınmalarına ilişkin esaslar düzenlemiştir. Buna göre "Yakalanarak muhafaza altına alınan yükümlüler, vakit geçirmeksizin ve en geç yirmidört saat içerisinde en yakın askerlik şubesine getirilirler. Askerlik şubesince teslim alınamayan yükümlüler, ilgili kolluk kuvveti tarafından hazırlanan tutanağa istinaden derhal serbest bırakılırlar."

57. Dolayısıyla Anayasa'dan ve kanundan kaynaklanan askerlik yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacıyla bu yükümlülüğün evrelerinden biri olan yoklama işleminin gerçekleştirilmesi için çağrıya rağmen yoklamasını yaptırmayan kişilerin (yoklama kaçaklarının) askerlik şubesine götürülmek üzere yakalanması Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biridir.

iii. Başvurucunun Tutulmasının Hukuka Uygun Olup Olmadığı

58. Bu kapsamda öncelikle başvurucunun tutulmasının hukuki dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Somut olayda başvurucunun tutulmasının dayanağının 1111 sayılı

mülga Kanun'un 30. maddesi olduğu görülmektedir. Bu nedenle başvurucunun tutulmasının hukuki bir dayanağının bulunduğu sonucuna varılmıştır.

59. İkinci olarak başvurucunun tutulmasının meşru bir amacının bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir. Başvurucunun tutulması askerlik yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Askerlik yükümlülüğüyle bağlantılı usul işlemlerinin (yoklama gibi) yerine getirilmesini sağlamak da bu meşru amaç kapsamında değerlendirilmelidir. Dolayısıyla başvurucunun tutulmasının meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

60. Son olarak başvurucunun tutulmasının ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Başvurucu 7/2/2015 tarihli ilk tutanakta on beş gün içinde askerlik işlemlerini tamamlamak için askerlik şubesine başvuracağını taahhüt etmiş ve ikinci tutanağın düzenlendiği tarihte bu süre dolmamıştır. Başvurucu 7/2/2015 tarihli ilk tutanağı ibraz etmesine rağmen sistemden kayıt düşülmediği için karakolda ikinci tutanağın tanzim edilmesini beklemek zorunda bırakılmıştır. Yoklama kaçağı kaydının sistemden düşülmemesinde başvurucunun bir kusuru bulunmamaktadır. Öte yandan yoklama kaçağı kaydının sistemden düşülmemesi nedeniyle ikinci tutanağın düzenlenmesinin gerekli olduğu söylenebilirse de bu tutanağın başvurucuya karakola götürülmeden de tebliğ edilmesi mümkündür. Nitekim başvurucuya ilk tutanak kalmış olduğu otelde tebliğ edilmiştir. Bu nedenle başvurucunun karakola götürülmesi ve burada bir süre bekletilmesi somut olayın özelliklerinden kaynaklanan bir gereklilik değildir.

61. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvurucu 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

64. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

65. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün

olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

66. Başvuruda, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar görülmemiştir.

67. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 1.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 1.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 257,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 3. İdare Mahkemesine (E.2015/1516, K.2017/188) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET AKDOĞAN

B. No: 2017/23056 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/23056

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET AKDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/23056)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Engin GÜNDÜZ

Başvurucu : Ahmet AKDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu eşlerin birbirleriyle yeterli şekilde iletişim kuramamaları nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/5/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 15 Temmuz 2016 tarihli darbe teşebbüsü sonrasında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olma suçu kapsamında başlatılan soruşturmada 18/7/2016 tarihinde tutuklanmış ve Gaziantep H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Ceza İnfaz Kurumu) konulmuştur.

10. Başvurucunun eşi de aynı suçlama kapsamında 21/7/2016 tarihinde tutuklanmış ve Gaziantep E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur.

11. Başvurucu 28/2/2017 tarihli dilekçe ile Ceza İnfaz Kurumuna başvurmuş ve Gaziantep E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan eşiyle kapalı ve açık görüş günlerinde görüşmeyi talep etmiştir.

12. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun (Kurul) 28/2/2017 tarihli kararıyla başvurucunun talebi reddedilmiştir. Kararda; mevzuat gereğince aynı ceza infaz kurumunda barındırılan hükümlü ya da tutukluların görüşme hakkı kapsamdaki kişilerden olması şartıyla birbirleriyle görüşebilecekleri ancak başvurucu ile eşinin aynı ceza infaz kurumunda bulunmamaları nedeniyle görüş hakkından yararlandırılmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir.

13. Başvurucunun, Kurul kararının kaldırılması talebiyle yaptığı şikâyet başvurusu Gaziantep İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 7/3/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik (Ziyaret Yönetmeliği) uyarınca verilen kararın usule ve mevzuata uygun olduğu belirtilmiştir.

14. Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/3/2017 tarihli kararıyla Ziyaret Yönetmeliği'nde bahsi geçen aynı cezaevi ibaresiyle kastedilenin aynı çatı altında bulunanlar olduğu, farklı tip ceza infaz kurumunda bulunanların görüşmesinin mevzuat hükümlerine göre mümkün olmadığı değerlendirilmiş, İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesi yerinde görülerek anılan karara yapılan itiraz reddedilmiştir.

15. Nihai karar 5/4/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 4/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Başvurucunun eşi 26/10/2017 tarihinde, başvurucu ise 20/7/2018 tarihinde ceza infaz kurumundan tahliye edilmişlerdir.

IV. İLGİLİ HUKUK

18. İlgili hukuk için bkz. Murat Aydın, B. No: 2016/58533, 3/7/2019, §§ 19-41.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

20. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında

belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; kendisi gibi tutuklu olan eşiyle on aydır gerek açık gerekse kapalı usulle görüşemediğini, aynı yerleşke içinde bulunmalarına karşın sadece mektup vasıtasıyla iletişim kurabildiklerini belirtmiştir. Başvurucu; eşi ile hiçbir şekilde görüştürülmemesinin mevzuata aykırı ve aile hayatı yönünden orantısız bir müdahale olduğunu, devletin ailenin bütünlüğünü sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu; tipleri farklı olsa da kendisinin kaldığı Ceza İnfaz Kurumu ile eşinin tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunun aynı yerleşke içinde bulunduğunu, talebinin karşılanmasında idari ve mali bir zorluk bulunmadığını, tutuklu bir kimseye tutuklu olmayan eşiyle görüşme imkânı tanınırken kendisinin bu imkândan yoksun bırakılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; Ziyaret Yönetmeliği'nin 9. maddesinin üçüncü fıkrasında 5/12/2018 tarihinde yapılan değişiklikle aynı yerleşke içerisinde farklı ceza infaz kurumlarında bulunan eşlerin artık görüşme yapabileceği ancak başvuruya konu olayın gerçekleştiği tarihlerde yürürlükte olan mevzuat gereğince farklı ceza infaz kurumlarında bulunan eşlerin görüşmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Görüş yazısında; Anayasa'nın 41. maddesi ve 20. maddesinin birinci fıkrası birlikte değerlendirildiğinde devletin hükümlü ve tutukluların aileleri ile görüşmelerini sağlayacak tedbirleri alma yükümlülüğü altında olduğu ancak idarenin anılan yükümlülüğü yerine getirirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarını gözetmesi gerektiği ve bu bağlamda takdir yetkisinin geniş olduğu belirtilmiştir. Görüşte; somut olayda idare tarafından kullanılan takdir yetkisinin usule ve yasaya uygun olup olmadığının İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından değerlendirildiği, ret kararındaki tespit ve sonuçların mevzuatın uygulanması niteliğinde olduğu, Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükleri ihlâl eder nitelikte olmadığı, adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermediği şeklinde değerlendirmelere yer verilmiştir.

2. Değerlendirme

23. Anayasa’nın 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, …Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

24. Başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınacak Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ... aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. ... aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

25. Anayasa’nın 41. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ...

Devlet, ailenin huzur ve refahı ... için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. ..."

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özünün kendisi gibi tutuklu olan eşiyle kapalı ve açık görüşme imkânından yararlanamamasına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun eşiyle aile hayatının devamını sağlayacak şekilde -asgari de olsa- iletişimini/temasını sürdürecek önlemlerin alınmaması yönündeki söz konusu iddianın aile hayatına saygı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır (Murat Aydın, § 50).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

28. Aile hayatına saygı hakkı Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınmıştır. Madde gerekçesi de dikkate alındığında kamusal makamların özel hayata ve aile hayatına müdahale edememesi ile kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi gereğine işaret edildiği görülmekte olup söz konusu düzenleme, Sözleşme’nin 8. maddesi çerçevesinde korunan aile hayatına saygı hakkının Anayasa’daki karşılığını oluşturmaktadır. Ayrıca Anayasa’nın 41. maddesinin -Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği- özellikle aile hayatına saygı hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerin değerlendirilmesi bağlamında dikkate alınması gerektiği açıktır (Murat Atılgan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 22; Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 36).

29. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatının sınırlanması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Mehmet Zahit Şahin, B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 36). Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir.

30. Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da -belirtildiği üzere- hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda ve makul bir gerekliliğin olması durumunda gerekçeleri ilgili ve yeterli şekilde açıklanarak belirli bir süre boyunca söz konusu pozitif yükümlülüğün karşılanmaması da olağan kabul edilebilir. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir (Murat Aydın, § 54).

31. Bu bağlamda tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yeterli olacak şekilde yakın derecedeki aile bireyleriyle asgari düzeyde bir iletişim ve temas

kurması her durumda sağlanmalıdır. Böylesi bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ve tedbirler alınması, aile hayatına saygı hakkı kapsamında devletten beklenen asgari bir gerekliliktir. Birtakım teknik ya da fiziki olanakların bulunmaması, tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari şekilde iletişim ve temas kuramamasına gerekçe olarak gösterilemez. Zira mahpusun ailesiyle iletişim kurması her durumda mutlaka yüz yüze görüştürülmesi anlamına gelmemektedir (Murat Aydın, § 55).

32. Örneğin farklı yerleşkelerde veya farklı şehirlerde bulunan ceza infaz kurumlarında barındırılan mahpusların birbirleriyle yüz yüze görüştürülmeleri beklenemez. Ancak yakın aile bağı olan bu durumdaki mahpusların birbirleriyle uygun vasıtalar aracılığıyla görüştürülmelerinin sağlanması gerekir. Öte yandan aynı yerleşke içindeki farklı ceza infaz kurumlarında tutulan yakın aile bireylerinin gerekli güvenlik önlemleri alınarak mümkün olduğunca belirli dönemlerde yüz yüze görüştürülmeleri aile hayatına saygı hakkının gerekli kıldığı yükümlülüğün bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Nitekim belirtilen son hâlde, aile bireylerinin yüz yüze görüştürülmeleri kamusal makamlara katlanılması mümkün olmayan bir külfet yüklememektedir (Murat Aydın, § 56).

33. Tüm durumlarda, önemli olan husus yakın aile bireylerinin birbirlerinden haberdar olabilmeleri, aile hayatlarına ilişkin konuları konuşabilme imkânından yoksun bırakılmamalarıdır. Elbette aile bireylerinin birbirleriyle temas etmesine ve aile ilişkilerinin sürdürülmesini sağlamaya elverişli kabul edilen uygun vasıtaların, suç işlenmesinin önlenmesi ya da yasa dışı haberleşmenin önüne geçilmesi amacıyla ilgili idare tarafından denetlenmesi ve gerektiğinde izlenmesi de mümkündür. Bu şekilde denetleme ve izleme yetkileri olmasına rağmen haklı bir gerekçe olmaksızın kamusal makamlar tarafından tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari bir iletişim kurmasına imkân sağlanmaması aile hayatına saygı hakkının ihlaline neden olabilir (Murat Aydın, § 57).

34. Vurgulandığı üzere tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari bir iletişim kurmasının sağlanması şeklindeki pozitif yükümlülük özellikle aile bireylerinin her ikisinin de mahpus olduğu ve aynı yerleşke içinde tutulmadıkları durumlarda bu kişilerin mutlaka yüz yüze, yakın şekilde görüştürülmesini gerekli kılmaz. Belirtilen asgari iletişim, söz konusu aile bireylerinin belirli ve makul aralıkta başta telefon olmak üzere uygun vasıtalarla birbirleriyle görüştürülmeleri yoluyla da sağlanabilir. Sadece mektup yoluyla haberleşme ise, istisnai durumlar hariç olmak üzere, aile bireylerinin birbirleriyle olan ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunan temasın sürdürülmesini sağlamaya uygun bir vasıta olarak kabul edilmemelidir. Zira mektup yoluyla haberleşme, tek başına aile ilişkilerinin sürdürülmesine olanak sağlayacak kapsamı ve hızı içeren bir vasıta olarak nitelendirilmeye elverişli değildir (Murat Aydın, § 58).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmiş ve OHAL süreci üçer aylık sürelerle uzatılarak 18/7/2018 tarihine kadar devam etmiştir.

36. Somut olayda başvurucu, FETÖ/PDY üyesi olma suçlamasıyla tutuklanarak Ceza İnfaz Kurumuna, aynı suçlamayla tutuklanan eşi de Gaziantep E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur.

37. Başvurucu, tutuklu olan eşiyle kapalı ve açık görüş yapma talebiyle Ceza İnfaz

Kurumuna başvurmuş ise de söz konusu haktan yararlanmasının mevzuat gereğince mümkün olmadığı gerekçesiyle talebi reddedilmiştir. Kurulca verilen karar İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından usule ve yasaya uygun bulunarak reddedilmiştir.

38. Genel ilkeler kısmında vurgulandığı üzere devletin, hükümlü ve tutukluların özellikle yakın derecedeki aile bireyleriyle temasını devam ettirecek önlemleri alması yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük, makul bir gerekliliğin olması durumunda, kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda sınırlı bir süre için yerine getirilmeyebilir. Fakat devlet her durumda tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari bir iletişim kurmasını ve temasta bulunmasını sağlamak zorundadır. Devlet, bu asgari gerekliliklerin sağlanması konusundaki yükümlülüğünü gerektiğinde uygun vasıtalar aracılığıyla da yerine getirebilir. Ayrıca suç işlenmesinin önlenmesi ya da yasa dışı haberleşmenin önüne geçilmesi amacıyla bu vasıtaların denetlenmesi ve izlenmesi mümkündür.

39. Başvurucunun, Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu bir yıllık süre zarfında kendisi gibi tutuklu olan eşiyle mektupla haberleşme dışında herhangi bir vasıtayla görüşemediği anlaşılmaktadır. Devletin, tutuklu olan başvurucunun eşiyle temasını devam ettirecek önlemleri alması yönünde pozitif yükümlülüğü bulunmakla birlikte başvurucunun eşinin de tutuklu olduğu dikkate alındığında söz konusu yükümlülüğün kapsamının somut olayın koşulları özelinde değerlendirilmesi gerekecektir.

40. Somut olaydaki gibi aynı yerleşke içinde bulunan ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlerin yüz yüze görüştürülmeleri konusundaki taleplerinin kamusal makamlar tarafından uygun koşullar altında karşılanması gerekir. Nitekim aynı yerleşke içerisinde bulunan ceza infaz kurumlarında tutulan eşlerin belirli aralıklarla ve gerekli tedbirler alınarak yüz yüze görüştürülmeleri konusunda kamusal makamlara yüklenen külfetin katlanılması güç bir durum oluşturmadığı değerlendirmektedir. Bu hususta başvurucu tarafından dile getirilen taleplerin karşılanmadığı ve aile hayatına saygı hakkının öngördüğü yükümlülüklerin dikkate alınmadığı görülmektedir.

41. Neticede tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; aynı yerleşkedeki ceza infaz kurumlarında barındırılan tutuklu eşlere açık ve kapalı görüş hakkı tanımak suretiyle yüz yüze görüşme imkânının verilmediği, bu doğrultudaki taleplerin idari ve yargısal merciler tarafından karşılanmadığı görülmektedir. Bu durumda eşler arasında asgari bir iletişim ve temas kurulmasına imkân sağlayacak şekilde kamusal makamlarca tedbirlerin alınmadığı ve aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmediği sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan

kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

44. Başvurucu, ihlalin tespit edilmesini istemiş ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

46. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

47. İncelenen başvuruda Ceza İnfaz Kurumunun tutuklu eşler arasında iletişim ve temas kurulmasına imkân sağlamaması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin idarenin işleminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte derece mahkemeleri de ihlali gidememişlerdir. Bu açıdan ihlalin aynı zamanda mahkeme kararından da kaynaklandığı söylenebilir.

48. Başvurucu ve eşinin tahliye oldukları dikkate alındığında İnfaz Hâkimliği tarafından yeniden bir karar alınmasında yarar görülmemiştir.

49. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için aile hayatına saygı hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Gaziantep İnfaz Hâkimliğine (7/3/2017 tarihli ve E.2017/830, K.2017/893 sayılı karar) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

H.Ç.

B. No: 2017/25580 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/25580

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

H.Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/25580)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Ferhat YILDIZ

Başvurucu : H.Ç.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutuklu olan başvurucuya ait bir kısım eşyanın alıkonulması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının; infaz hâkimliği kararında kendisinden hükümlü olarak bahsedilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/5/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuru tarihinde Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tutuklu olarak bulunan başvurucu 22/6/2017 tarihinde tahliye edilmiştir.

10. Ailesi tarafından getirilen altı tane kuru boya kaleminin kendisine verilmemesi şeklindeki Ceza İnfaz Kurumu uygulamasına yönelik olarak başvurucunun yaptığı şikâyet başvurusu Ankara Batı İnfaz Hâkimliğinin (İnfaz Hâkimliği) 29/3/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesinde; Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun (İdare ve Gözlem Kurulu) 13/1/2017 tarihli kararında yer alan "Ceza İnfaz Kurumumuzda tutuklu ve hükümlülere yaptırılacak olan sportif faaliyetlerin, Olağanüstü hal kapsamında darbe teşebbüsü nedeniyle tutuklanarak cezaevimize gönderilen mahkum sayısının Ceza İnfaz Kurumumuzun fiziki kapasitesinin çok üzerinde olması, personel mevcudu ile fiziki şartların sportif, kültürel ve sosyal içerikli eğitim iyileştirme faaliyetlerinin yürütülmesinde yetersiz durumda olması ve bu durumun kurumda güvenlik zafiyetine neden olacağı göz önüne bulundurularak; sportif, kültürel ve sosyal içerikli eğitim iyileştirme çalışmalarının yapılmamasına..." şeklindeki kısım dikkate alındığında ülkenin olağanüstü hâl durumunda olması gözetilerek tutuklu hakkında yapılan uygulamanın Ceza İnfaz Kurumu kurallarına uygun olduğu ifade edilmiştir.

11. İnfaz Hâkimliği kararında, başvuru tarihinde tutuklu olarak bulunan başvurucudan hükümlü şeklinde bahsedilmiştir. Başvurucu anılan karara karşı itirazında öncelikle kararda kendisinden hükümlü olarak bahsedildiğini, bu yanlışlığın düzeltilmesi gerektiğini belirtmiş; ayrıca kararın hukuka aykırı olduğunu dile getirmiştir. Anılan itiraz Ankara Batı 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/4/2017 tarihli kararıyla reddedilmiş ve başvurucudan tutuklu olarak bahsedilerek İnfaz Hâkimliğince yapılan hata düzeltilmiştir.

12. Nihai karar 5/5/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu 29/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir."

15. 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün "Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar" kenar başlıklı 92. maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı kurumlarda bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri

yönetmelikle düzenlenir."

16. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "El işi faaliyetleri" kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"Hükümlülerin, gerekli malzemeler kantinden temin edilmek koşuluyla, el işi faaliyetlerini, ceza infaz kurumlarının uygun bölümlerinde yapmaları esastır.

Ceza infaz kurumunun güvenliğini bozmamak kaydı ile bu faaliyetlerin devamına koğuş, oda ve eklentilerinde izin verilebilir.

Maket bıçağı, tornavida gibi kesici ve delici alet ile boyama ve yapıştırmada kullanılan madde ve malzemelerin koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulmasına izin verilmez."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu; kendisine teslim edilmek üzere ailesi tarafından getirilen kuru boya kalemlerinin -yasak olduğu söylenerek- kuruma kabul edilmediğini, ücretini vererek satın almasına da izin verilmediği için psikolojisinin olumsuz etkilendiğini, bu nedenle maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı ile düşünceyi açıklama özgürlüğünün ihlal edildiğini, İnfaz Hâkimliği kararının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

19. Bakanlık görüşünde; ceza infaz kurumunun düzeni, disiplini, güvenliği ve yönetimi hususlarındaki değerlendirme takdir hakkının infaz kurumuna ve mahkemelere somut olayın özelliklerine göre değerlendirmek üzere bırakıldığı, bu kapsamda İdare ve Gözlem Kurulu, İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi kararlarının da ilgili ve yeterli gerekçeler içerdiği bildirilmiştir. Ayrıca İnfaz Hâkimliği kararı ile anılan karara itiraz üzerine verilen itirazın reddine ilişkin karardaki tespit ve sonuçların mevzuatın uygulanması niteliğinde olduğu, Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükleri ihlal eder nitelikte olmadığı veya adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfîlik içermediği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Dosya kapsamı ve alıkonulan eşyanın niteliği dikkate alındığında başvurunun kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Mehmet Çelebi Çalan (2), B. No: 2014/5674, 8/6/2017, § 24).

21. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

22. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup söz konusu düzenleme, Sözleşme'nin 8. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına

alınan fiziksel ve zihinsel bütünlüğün korunması hakkına karşılık gelmektedir (Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 30).

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesince açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını temellendiremediği, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

24. Ceza infaz kurumlarında bulunan tüm hükümlü ve tutuklular, Anayasa'da düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir. Ancak tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda hükümlü ve tutukluların sahip oldukları haklar ölçülülük ilkesi göz ardı edilmeden sınırlandırılabilir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35). Bu bağlamda gözetilen meşru amaç ile başvurucunun temel hakkı arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Öte yandan idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89).

25. Başvuruya konu olayda, İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının sportif faaliyetler ile eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin yasaklanmasına dair karar esas alınarak başvurucunun ailesi tarafından getirilen altı tane boya kalemi başvurucuya verilmemiştir.

26. Somut başvuru açısından değerlendirilmesi gereken ilk husus, başvuruya konu edilen Ceza İnfaz Kurumu uygulamasının başvurucu açısından Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki güvenceleri harekete geçirecek asgari ağırlıkta olup olmadığıdır. Söz konusu ağırlık olayın tüm koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmede müdahalenin yoğunluğu, süresi, fiziksel ve ruhsal etkisi dikkate alınmalı; hürriyeti bağlayıcı tedbir ya da ceza gereğince mahpuslar tarafından katlanılması mümkün ve muhtemel görülen etki ve rahatsızlıklara oranla başvurucu açısından nasıl bir çekilmezliğin oluştuğu ya da oluşma ihtimalinin bulunduğu hususu gözönüne alınmalıdır. Bu bağlamda aranan asgari ağırlık eşiği, söz konusu alana ilişkin incelenebilir bir sorunun bulunup bulunmadığının belirlenebilmesi açısından önemli bir kriterdir (Müjdat Gürbüz, B. No: 2017/36529, 23/5/2018, § 81).

27. Somut başvuruda idare tarafından açıklanan Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü ve tutukluların çok sayıda bulunması, personel sayısının sportif, kültürel ve sosyal içerikli eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinin yürütülmesinde yetersiz olması, bu durumun kurumda güvenlik zafiyetine neden olacağı gibi gerekçelerle başvurucuya anılan boya kalemlerinin verilmemesinin, ceza infaz kurumunda bulunmanın bir sonucu olarak ve somut olayın koşullarında makul gereklilikler nedeniyle katlanılması mümkün ve muhtemel tedbirlerden olduğu değerlendirilmiştir.

28. Bunun yanında başvurucu, anılan boya kalemlerinin kantinden temin edilemediğini iddia etmiş olsa da bunları temin etmeye yönelik olarak Ceza İnfaz Kurumuna başvurduğuna ve başvurusunun reddedildiğine dair bir bilgi veya belge sunmamıştır.

29. Bu çerçevede kanuni dayanakları bulunan, makul gerekçelerle açıklanan, mahpuslar

tarafından katlanılması mümkün ve muhtemel görülen etki ve rahatsızlıkların başvurucu açısından çekilmez bir durum oluşturmaktan uzak olduğu, başvuruya konu uygulama nedeniyle meydana geldiği ileri sürülen rahatsızlığın Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

31. Başvurucu, tutuklu olmasına rağmen İnfaz Hâkimliği kararında kendisinden hükümlü olarak bahsedilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Bakanlık görüşünde, İnfaz Hâkimliği kararında başvurucudan hükümlü olarak bahsedilmesinin sehven meydana gelmiş olabileceği, bu durumun başvurucunun yargılandığı davalarda esası etkileyen bir sonuç doğurduğuna ilişkin olarak kendisi tarafından inandırıcı bilgi ve delillerin ortaya konulmadığı bildirilmiş; ayrıca infaz hâkimlikleri tarafından yerine getirilen görevlerin kapsamına bakıldığında devam eden yargılamalar bakımından sonuç doğuran konularda bu hâkimliklerin bir görev tanımının bulunmadığı, bu kapsamda açıkça dayanaktan yoksun olan bu şikâyetin kabul edilemez bulunması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

33. 6216 sayılı Kanun’un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

34. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücünün eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

35. Anayasa Mahkemesi açısından idari makamlar ve derece mahkemeleri tarafından başvurucular lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edilmesi, verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi hâlinde ilgili tarafın artık mağdur olduğu ileri sürülemeyecektir. Mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açısından uğradığı zararların varlığını devam ettirip ettirmediğine bağlı bulunmaktadır (Abdullah Ekinci ve Fatma Ekinci, B. No: 2015/2120, 26/9/2019, § 27). Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru mekanizmasının ikincil niteliği dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin inceleme yapmasına gerek kalmayacaktır (Elif Mutlu ve Ferhat Mutlu, B. No: 2013/3711, 7/1/2016).

36. Başvuru konusu olayda İnfaz Hâkimliğinin karar başlığında başvurucunun isminin

karşısında hükümlü ibaresinin yer aldığı, karar metninde ve hüküm fıkrasında ise aynı ifadenin kullanılmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca karar metninin -dosya üzerinden inceleme sonucunda- ilgili Ceza İnfaz Kurumu kararının aynen kopyalanarak ve yasaya uygun bulunduğu belirtilmek suretiyle matbu şekilde oluşturulduğu, dolayısıyla yapılan yanlışlığın sehven gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. İnfaz Hâkimliği kararına itiraz üzerine verilen nihai kararda anılan yanlışlığın düzeltilerek başvurucudan tutuklu olarak söz edildiği belirlenmiştir. Böylece masumiyet karinesi bakımından başvurucuya verilen zararın sonradan telafi edildiği anlaşılmaktadır.

37. Bu durumda başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında hükümlü olarak bahsedilmesi şeklindeki yanlışlık tespit edilerek kanun yolu merciince bireysel başvuru tarihinden önce düzeltilmiş olup bu nedenle başvurucunun mağdur sıfatı ortadan kalkmış bulunmaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiası yönünden başvurucunun mağdur sıfatının kalktığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ EKER

B. No: 2017/26841 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/26841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ EKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/26841)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Cengiz EKER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin avukat ile telefonla görüşmelerine izin verilmemesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/6/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmiştir. Bakanlık görüşüne karşı, başvurucu beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İzmir 3 No.lu T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan hükümlü olarak bulunmaktadır.

8. Başvurucunun avukatı ile telefonla görüşme talebi Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının (İdare ve Gözlem Kurulu) 10/3/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, ilgili mevzuat hatırlatıldıktan sonra 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (İnfaz Tüzüğü) 88. maddesinde hükümlülerin belgelendirilmek şartıyla eşi, ikinci dereceye kadar kan ve birinci derece kayın hısımları, vasisi veya kayyımları ile telefonla görüşme haklarının olduğu belirtilmiştir. Mevzuatta avukat ile hükümlü arasındaki görüşmelerin yüz yüze olarak yapılabileceği, avukat ile telefon ile görüşmeye ilişkin düzenleme olmadığı vurgulanarak, başvurucunun sadece mevzuatta sayılan kişilerle telefon ile görüşebileceği ifade edilmiştir.

9. Başvurucu anılan karara yaptığı itirazı Kırıkkale İnfaz Hâkimliğinin 24/3/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar gerekçesinde ilgili mevzuata atıf yapılarak avukat ile telefon vasıtasıyla görüşmenin düzenlenmediği, İdare ve Gözlem Kurulu kararının usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

10. Başvurucunun bu karara itirazı, Karşıyaka 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/3/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

11. Nihai karar 17/5/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu 5/6/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un başvuru tarihi itibarıyla yürürlükte olan "Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı" kenar başlıklı 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

14. 5275 sayılı Kanun'un "Avukat ve noterle görüşme hakkı" kenar başlıklı 59. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatları ile vekâletnamesi olmaksızın en çok üç kez görüşme hakkına sahiptir.

(2) Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır.

(3) Avukatlar, vekâletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü ile görüşme yapamazlar."

15. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" kenar başlıklı 68. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

...

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" kenar başlıklı 116. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun; yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları,.. avukat ve noterle görüşme hakkı... internet olanaklarından yararlanma hakkı, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı,... ziyaret ve görüşlerde uygulanacak esaslar,... konularında 66 ilâ 76inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların hakları" kenar başlıklı 114. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tutuklunun müdafii ile olan haberleşmesine ve kurum düzeni çerçevesinde temas ve görüşmelerine hiçbir suretle engel olunamaz ve kısıtlamalar konulamaz."

18. İnfaz Tüzüğü'nün "Telefonla görüşme hakkı" kenar başlıklı 88. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kapalı kurumda bulunan hükümlüler, belgelendirmeleri koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilir.

(2) Telefonla görüşmeleri aşağıda belirtilen esaslara göre yapılır:

a) Hükümlüler, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma veya kısıtlama cezası ile hücreye koyma cezasının infazı sırasında olmamak koşuluyla, idarenin kontrolünde bulunan ve kurumun uygun yerlerine yerleştirilen telefonlardan yararlandırılır,

...

e) Hükümlüler, telefon görüşmesi hakkına sahip oldukları konusunda bilgilendirilir,

f) Hükümlülerin telefonla görüşme gün ve saatleri, kurumda bulunan telefon adedi, başvuru sırası, kurumun asayiş ve güvenliği dikkate alınarak idare tarafından belirlenir. Hükümlüler görüşebilecekleri yakınlarından bir veya birden fazla kişi ile haftada bir kez ve bir telefon numarasıyla bağlantı kurarak kesintisiz görüşme yapabilir. Herhangi bir nedenle görüşme gerçekleşememişse daha önceden bildirilen numaralardan bir diğeriyle görüşebilir. Konuşma süresi görüşme başladığı andan itibaren on dakikayı geçemez. Ancak tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler onbeş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile görüşebilir,

g) Hükümlünün, kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren, suç oluşturan veya bir suça azmettirme ya da yardım etme sonucunu doğurabilecek konuşmalarda bulunduğu dinleme sırasında belirlendiğinde, görüşme derhâl kesilir. Bu hâlde hükümlü hakkında adlî veya idarî

soruşturmaya esas olacak işlemler kurum en üst amiri tarafından yapılır,

..."

B. Uluslararası Hukuk

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes .... yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM); haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin demokratik toplumda zorunluluk teşkil etmesine ilişkin kriteri incelediği kararlarda öncelikle ceza infaz kurumlarında bulunan kimselerin yazışmalarının belirli ölçüde kontrolünün başlı başına Sözleşme'nin ihlaline sebebiyet vermeyeceğini, keza ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimleri dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunmanın gerekli olduğunu belirtmiştir (Mehmet Nuri Özen/Türkiye, B. No: 12672/08, 11/1/2011, § 51; Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983, § 98).

21. AİHM kararlarına göre haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahale öncelikle kanunla öngörülmelidir. Müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın ulaşılabilir, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından öngörülebilir olması gerekir. İkinci olarak söz konusu sınırlandırma meşru bir amaca dayalı olmalıdır. Bunun yanı sıra müdahale demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmalıdır. AİHM'e göre demokratik toplumda zorunluluk kavramı, müdahale teşkil eden eylemin acil bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanması ve takip edilen meşru amaç bakımından orantılı olması unsurlarını içermektedir (Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, §§ 85-97; Klass ve diğerleri/Almanya, B. No: 5029/71, 6/9/1978, §§ 42-55; Campbell/Birleşik Krallık, B. No: 13590/88, 25/3/1992, § 34).

22. AİHM'e göre hükümlü ve tutuklular Sözleşme kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Hirst/Birleşik Krallık (No. 2), B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69). AİHM, ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahkûmların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebileceğini kabul etmiştir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik herhangi bir sınırlama makul ve ölçülü olmalıdır (Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, B. No: 5947/72 ..., 25/3/1983, §§ 99-105).

23. AİHM mahpuslar ve avukatları arasındaki haberleşmenin Sözleşme'nin 8. maddesi altında imtiyazlı olduğunu ve avukat ile müvekkil arasındaki iletişimin gizliliği ilkesinin gözetilmesini temel kural olarak kabul etmektedir (Campbell/Birleşik Krallık, § 48). Öte yandan AİHM hükümlü/tutukluların mektupla haberleşme imkânına yeterince sahip olmaları durumunda ayrıca telefonla görüşme hakkı tanınmasının zorunlu olmadığını kabul etmektedir. (A.B./Hollanda, B. No: 37328/97, 29/1/2002, § 92). Bununla birlikte AİHM iç

hukukta böyle bir hak tanınmış ise bu hakkın kullanımına getirilecek sınırlandırmaların Sözleşme'nin 8. maddesine müdahale teşkil edebileceğini aynı zamanda tutukluların yakın akrabalarıyla ilişkilerini sürdürmesi konusunda idarenin yardımcı olmasının aile hayatına saygı gösterilmesi açısından önemli olduğunu tutukluların dış dünya ile ilişkilerinin belli ölçüde kontrol altında tutulmasının ise Sözleşmeye aykırılık teşkil etmediğini vurgulamaktadır. (Nusret Kaya ve diğerleri/Türkiye, B. No: 43750/06, 60915/08, 22/4/2014, § 36, Aliev/Ukrayna, B. No: 412220/98,29/4/2003, § 187).

24. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararlarının hükümlü ve tutukluların hukuki danışmanlık almaları ve dış dünya ile ilişkilerine ilişkin ilgili kısımları şöyledir:

“Hukuki Danışmanlık

23.1. Bütün mahpuslara hukuki danışmanlık alma hakkı tanınır. Cezaevi yetkilileri onlara bu hakkı kullanmalarında makul kolaylıklar sağlamalıdır.

23.2. Mahpuslar herhangi bir hukuki mesele hakkında kendi seçtikleri ve ücretini ödedikleri bir hukuki danışmana başvurabilirler.

23.3. Kabul edilmiş ve ücretsiz bir hukuki yardım uygulaması olması halinde, yetkililer bunu tüm mahpusların dikkatine sunmalıdır.

23.4. Mahpuslar ve hukuki danışmanları arasında hukuki konularda yapılan görüşmeler, yazışmalar ve diğer iletişimler gizli tutulmalıdır.

23.5. Ciddi bir suçun işlenmesinin önlenmesi ya da cezaevi emniyet ve güvenliğinin esaslı bir biçimde ihlal edilmesinin engellenmesi için, adli bir merci tarafından istisnai hallerde bu gizliliğe kısıtlamalar getirilebilir.

23.6. Mahpuslar, mahkeme işlemleri ile ilgili belgelere ulaşabilmeli veya bunları yanlarında bulundurmalarına izin verilmelidir.

Dış Dünya ile İlişki

24.1. Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.

24. 2 Devam etmekte olan bir ceza soruşturması, emniyet, güvenlik ve düzeninin muhafaza edilmesi, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç mağdurunun korunması için gerekli görülmesi halinde, haberleşme ve ziyaretlere kısıtlamalar konabilir ve izlenebilir. Ancak adli bir merci tarafından konulan özel kısıtlamalar da dahil olmak üzere, bu tür kısıtlamalar yine de kabul edilebilir asgari bir iletişime izin vermelidir.

...

24.5. Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdırlar..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

26. Başvurucu uzun süredir hükümlü olması nedeniyle bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılayacak geliri olmadığını beyan ederek adli yardım talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; ilgili mevzuata göre avukatıyla telefon vasıtasıyla görüşme hakkının mevcut olduğunu, bu hakkın kısıtlanmasının yasal dayanaklarının bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucu aynı konuda Anayasa Mahkemesinin de ihlal kararı verdiğini iddia etmiştir. Avukatının sürekli Ceza İnfaz Kurumuna gelmesinin mümkün olmadığını, telefonla görüşemediği için hukuki yardım alamadığını, çok ciddi sağlık sorunları olduğunu, avukatından hukuki yardım alamadığından tedavi bile olamadığını ifade ederek haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde; demokratik bir toplumda güvenliğin ve disiplinin sağlanması amacıyla ceza infaz kurumlarında telefonla görüşmenin sınırlandırılabileceği ancak hükümlü ve tutukluların öznel durumlarının dikkate alınarak somut olayın koşullarının gerektirdiği esnekliğin sağlanmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Avukat ile telefonla görüşme talebinin reddine dayanak mevzuatın müdahalenin kanunlar tarafından öngörülme ölçütüne uygun olduğu, ayrıca müdahalenin kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde ceza infaz kurumlarında güvenliğin ve disiplinin sağlanması şeklindeki meşru amaç taşıdığının kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucunun talebinin reddedilmesinin Ceza İnfaz Kurumunun disiplinini ve güvenliğini sağlamaya yönelik olduğu, başvurucunun Ceza İnfaz Kurumunda avukatıyla görüşemediği yönünde bir iddiasının olmadığı vurgulanarak, haberleşme hürriyetine ilişkin söz konusu müdahalede güdülen meşru amaç ile başvurucunun bireysel yararı arasında adil bir dengenin kurulduğunun anlaşıldığı belirtilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında; vasisi ile telefonla görüşme hakkı olduğunu aynı şekilde avukatıyla da telefon vasıtasıyla görüşebileceğini, bu görüşünün aksine bir yasal düzenlemenin olmadığını, avukatının bulunduğu yere uzak bir Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu, avukatının sürekli yanına gelmesinin mümkün olmadığını, haftalık telefon hakkını kullanarak avukatıyla görüşmek istediğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

31. Başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınacak Anayasa’nın "Haberleşme hürriyeti" kenar başlıklı 22. maddesi şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını

kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir."

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Hükümlü olarak Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvurucunun iddialarının özünün avukatı ile telefonla görüşmesinin engellenerek haberleşmesinin kısıtlandığına yönelik olması nedeniyle, başvuru haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

34. Kamu makamlarının, bireyin haberleşme özgürlüğüne ve haberleşmesinin gizliliğine keyfî bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, Anayasa ve Sözleşme ile sağlanan güvenceler kapsamında yer almaktadır. Haberleşmenin içeriğinin denetlenmesi, haberleşmenin gizliliğine ve dolayısıyla haberleşme özgürlüğüne yönelik ağır bir müdahale oluşturur. Bununla birlikte haberleşme özgürlüğü, mutlak nitelikte olmayıp, meşru birtakım sınırlamalara tabidir. Bu kapsamdaki özel sınırlama ölçütleri, Anayasa’nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmıştır (Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 50).

35. Somut olayda başvurucunun telefonla haberleşme hakkının İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla kısıtlanmasının haberleşme hürriyetine müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

36. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin gereklerine... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

37. Anayasa’nın 22. maddesinde, herkesin haberleşme özgürlüğüne sahip olduğu ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu hüküm altına alınmıştır. Sözleşme’nin 8. maddesinde de herkesin haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı, haberleşme özgürlüğünün yanı sıra içeriği ve biçimi ne olursa olsun haberleşmenin gizliliğini de güvence altına almaktadır. Haberleşme bağlamında bireylerin karşılıklı ve toplu olarak sözlü, yazılı ve görsel iletişimlerine konu olan ifadelerinin gizliliğinin sağlanması gerekir. Posta, elektronik posta, telefon, faks ve internet aracılığıyla yapılan haberleşme faaliyetlerinin haberleşme özgürlüğü ve haberleşmenin gizliliği kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Koray Eryaşa, § 49).

38. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların aile

hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Mehmet Zahit Şahin, B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 36).

39. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile haberleşme hürriyeti arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa, § 89).

40. Bu bağlamda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 22. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

41. Haberleşme hürriyetinin düzenlendiği Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında, söz konusu sınırlama sebeplerine bağlı kalınarak yapılacak sınırlamanın ancak usulüne uygun olarak verilecek hâkim kararıyla mümkün olabileceği belirtildikten sonra üçüncü fıkrasında "İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir" denilerek bu kuralın da mutlak olmadığı ve bu kurala bazı kurumlar yönünden kanunla sınırlamalar getirilebileceği açıkça düzenlenmiştir (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, § 71). Bu bağlamda ceza infaz kurumları, Anayasa'nın 22. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında istisnaların uygulanacağı kamu kurumlarındandır (Mehmet Koray Eryaşa, §§ 74-76).

42. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda, kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerektiğini ve Anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlemesini öngördüğü konularda, yasama organının temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakmasının yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamayacağını kabul etmiştir (AYM, 30/10/2014, E.2014/133, K.2014/165). Bu bağlamda temel hakkın ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik yapılacak kanuni düzenlemelerde kanun koyucunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirledikten sonra diğer ayrıntıların düzenleyici işlemler ile belirlenebileceği kabul edilmiştir. Aksi bir durumda temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa'nın 13. maddesi hükmüne de aykırılık oluşturacaktır (Mehmet Koray Eryaşa, § 63).

43. Bu açıklamalar çerçevesinde, başvurucunun telefonla haberleşme hürriyetine yönelik kısıtlamanın, 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile İnfaz Tüzüğü'nün 88. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi ve 88. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan hükümlere dayanılarak yapıldığı, bu düzenlemelerin kanunla sınırlama koşulunu karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

44. Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için bu müdahalenin, Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmış olan millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına dayanması

gerekir (Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 47).

45. Başvuru konusu olayda, kamu düzenin ve güvenliğinin sağlanması kapsamında telefonla görüşme hakkının sınırlandırılması şeklinde uygulandığı ve anılan müdahalenin meşru amaç taşıma koşulunu karşıladığı değerlendirilmiştir.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a)Genel İlkeler

46. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvurulan araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (Ferhat Üstündağ, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

47. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklendiğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (Ferhat Üstündağ, § 48)

48. Hükümlü veya tutuklular (mahkûmlar), Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (İbrahim Uysal, B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptirler. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip oldukları haklar sınırlanabilir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35; Mehmet Koray Eryaşa, §§ 50-51).

49. Anayasa herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, ceza infaz kurumunda tutuklu bulunan kişilerin de haberleşme hürriyetine sahip olduğu hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak haberleşmenin hangi araçlarla yapılacağı Anayasa'da açık bir şekilde belirtilmemiştir. Anayasa'nın haberleşme vasıtalarının tespiti için suskun kalmasının, her türlü haberleşmenin bu kapsamda kabul edilebileceği sonucunu doğurduğu söylenebilir. Bununla birlikte ceza infaz kurumları açısından haberleşme hürriyetinin belirlenmesi açısından kamu makamlarının takdir yetkisinin daha geniş olması cezaevinin niteliği ve amacı bağlamında kabul edilebilir bir durumdur. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulan hükümlü ve tutuklular açısından haberleşme hürriyetinin kapsamının her türlü iletişim aracını içermeyeceği açıktır. Hükümlü ve tutuklular açısından haberleşme hürriyetini tamamen ortadan kaldıracak boyutta olmadığı ve ceza infaz kurumunun güvenliği ve düzeni çerçevesinde somut olayların özellikleri incelenerek yapılan müdahalenin haberleşme hürriyetini ihlal edip etmediği

değerlendirilecektir. Bu bağlamda temel yaklaşım hükümlü ve tutukluların dış dünya ile temaslarının desteklenmesi olmalıdır (Mehmet Koray Eryaşa, § 54).

50. Özellikle diğer haberleşme yollarının kullanılabildiği ve yeterli olduğu durumlarda, Anayasa'nın 22. maddesinin, hükümlü ve tutukluların telefonla görüşmesini güvence altına aldığı şekilde yorumlanması mümkün değildir. Burada dikkat edilecek nokta hükümlü ve tutukluların dış dünya ile haberleşmesinin sağlanmasında kamu otoritelerinin takdir yetkisinin geniş yorumlanması gerektiğidir. Haberleşme yöntemlerinden bir veya birkaçının kullanılma imkanına yeterince sahip olunması durumunda hükümlü ve tutukluların telefonla görüşmesine izin verilmemesi tek başına haberleşme hürriyetinin ihlali olarak değerlendirilemez. Ancak Anayasa'nın 22. maddesi kapsamında hükümlü ve tutuklulara diğer haberleşme araçları ile birlikte telefon ile görüşme imkânı verilmesi halinde bu özgürlüğe yapılacak sınırlandırmaların her halükarda kanunla, meşru bir amaçla ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun şekilde yapılması ve ölçülü olması gerekmektedir (Mehmet Koray Eryaşa, § 55).

51. Ayrıca hükümlü ve tutukluların temel haklarına yapılan müdahalelere gerekçe olarak gösterilebilecek makul nedenlerin somut olayın tüm koşulları çerçevesi dâhilinde olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılacak değerlendirmede kişinin itham edildiği suçun ve tutuklama sebeplerinin de dikkate alınması gerekmektedir (Mehmet Zahit Şahin, § 63).

52. Bu bağlamda başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel ekseni, müdahaleye neden olan idari makamlar ve derece mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin haberleşme hakkını kısıtlaması bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır (Mehmet Zahit Şahin, § 64; Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 68).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Hükümlü ve tutukluların avukat veya müdafi ile görüşmesi 5275 sayılı Kanun'da ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 66. maddesinde hükümlülerin avukat ile görüşmesi düzenlenmiştir. Tutuklular hakkında ise aynı Kanun'un 114. maddesinin (5) numaralı fıkrasında tutukluların müdafi ile olan haberleşmesine, kurum düzeni çerçevesinde temas ve görüşmelerine hiçbir suretle engel olunamayacağı ve kısıtlamalar konulamayacağı belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 116. maddesinde belirtilen ve tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olması kaydıyla 66. maddede belirtilen hükümlülerin avukatları ile görüşme usulü tutuklular açısından da kabul edilmiştir.

54. Anılan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde tutukluların ve hükümlülerin telefonla görüşme hakkına sahip oldukları, bununla birlikte tutuklular yönünden 5275 sayılı Kanun'un 114. maddesiyle müdafiyle haberleşmesine ilişkin ek bir güvence sağlandığı anlaşılmaktadır. Anılan güvencenin, devam eden yargılama kapsamında tutukluların savunma haklarını kullanmalarının kolaylaştırılmasına yönelik olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Koray Eryaşa kararında (aynı kararda bkz. §§ 63-68) anılan düzenlemeleri değerlendirerek tutukluların avukatla veya müdafi ile telefon vasıtasıyla haberleşme hakkının olduğuna ve bu hakkı engelleyebilecek yeterli yasal düzenlemenin mevcut olmadığına karar vermiştir.

55. 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinde ise hükümlülerin telefonla haberleşme hakkı

açıkça düzenlenmiş ancak bu hakkın esaslarının tüzük ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bir başka ifade ile hükümlülerin telefon ile görüşmesi bir hak olarak tanımlanmakla birlikte kimler ile telefon vasıtasıyla görüşme sağlayabileceğinin ve görüşme şartlarının idarenin takdir yetkisi kapsamında düzenlenmesi hüküm altına alınmıştır. İlgili İnfaz Tüzüğü'nde ise anılan yetki bağlamında yapılan düzenleme ile hükümlülerin telefonla görüşebileceği kişiler eş, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlar ile vasi olarak sayılmış ve avukat ile telefonla görüşme öngörülmemiştir. Bu bağlamda yukarıda tutuklular yönünden tespit edilen ek güvencenin hükümlüleri kapsamadığı, hükümlülerin avukat ve müdafi ile telefon vasıtasıyla görüşme hakkının kural olarak mevcut olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte telefonla görüşme hakkının kapsamına ilişkin tutuklu ve hükümlüler yönünden farklı düzenlemeler öngörülmesinin hükümlü ile tutuklunun hukuk karşısındaki statülerinin farklı olması, diğer bir ifadeyle hükümlü hakkında kesinleşen ceza mahkûmiyetinin infazı aşamasına geçilmiş olmasına karşın tutuklunun yargılamasının devam ediyor olması gözetildiğinde demokratik toplum gereklerine uygun olmadığı söylenemez.

56. Öte yandan anılan mevzuatta hükümlünün avukatıyla telefonla görüşme hakkı olduğuna dair bir düzenleme olmamakla birlikte yukarıda belirtilen mevzuata göre (bkz. §§ 14, 15) tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde avukat ile hükümlünün yüz yüze görüşebileceği, ayrıca mektup, faks gibi yollarla avukatıyla iletişim kurmasının mümkün olduğu gözetildiğinde hükümlülere avukat ile telefonla görüşme hakkının tanınmamasının haberleşme hürriyetini tamamen ortadan kaldıracak boyutta olmadığı, diğer haberleşme yollarının avukat ile hükümlü arasındaki iletişimin sağlanması açısından yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

57. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda kalan hükümlülerin haberleşme hürriyetleri kapsamında sayılan telefonla görüşme hakkının, görüşülebilecek kişiler yönünden, bu konuda idareye tanınan geniş takdir yetkisi de dikkate alındığında, sınırlandırılmasının mümkün olduğu söylenebilir. Ancak bu durumda hükümlülerin avukatlarıyla iletişim kurabilmelerindeki bireysel yarar ile kamu yararı arasında makul bir dengeleme yapılarak hükümlülerin öznel durumları gözetilmek suretiyle belli bir esnekliğin sağlanması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu bağlamda hükümlünün avukatıyla telefon vasıtasıyla görüşme talebi, hükümlünün dayandığı nedenler ve somut olayın öznel koşulları gözetilerek hukuki yardım almanın kolaylaştırılması temelinde değerlendirmeli ve yeterli gerekçe ile karşılanmalıdır. Öte yandan hükümlünün somut durumu gözetildiğinde haberleşme yöntemlerinden bir veya birkaçının avukat ile haberleşmede kullanılabildiğinin ve diğer iletişimin araçlarının avukat ile haberleşme açısından yeterli olduğunun tespit edilmesi hâlinde hükümlünün avukatla telefon aracılığıyla görüşmesine izin verilmemesi tek başına haberleşme hürriyetinin ihlali olarak kabul edilemez.

58. Somut olayda hükümlü olarak Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvurucunun avukatıyla yüz yüze görüşme, mektup ve benzeri yöntemlerle iletişim kuramadığı ya da bu iletişim yollarının yeterli olmadığı yönünde bir iddiasının olmadığı, ayrıca avukatıyla telefonla görüşme talebine ilişkin öznel nedenler de ileri sürmediği görülmüştür. Anılan durum yukarıdaki açıklamalarla birlikte değerlendirildiğinde, başvurucunun haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olduğu; haberleşme hürriyetine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

59. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEYFETTİN AYTEKİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2017/30559 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/30559

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEYFETTİN AYTEKİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/30559)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Eşref Uğur ŞENOL

Başvurucular : Seyfettin AYTEKİN ve diğerleri [bkz. eklitablo]

Vekili : Av. Mehmet İhsan AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, imar planında taşınmazın kamu hizmeti alanına ayrılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Ekli tabloda sıralanan başvurulara ait başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemelerinden sonra başvurular Komisyonlara sunulmuştur.

3. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Konularının aynı olması nedeniyle ekli tabloda belirtilen bireysel başvuru dosyalarının 2017/30559 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların 13/2/2015 ve 3/3/2015 tarihlerinde tapuda yapılan satış işlemi sonucunda maliki oldukları taşınmazlar 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında kamu hizmeti alanına ayrılmıştır. Başvurucular, bu taşınmazların kamulaştırılması istemiyle Belediyeye başvurmuş fakat bu yoldan bir sonuç elde edememişlerdir.

9. Başvurucular, bunun üzerine imar planında kamu hizmeti alanına ayrılan taşınmazlarının rayiç bedelinin ödenmesi istemiyle Belediye aleyhine tam yargı davası açmışlardır.

10. Derece mahkemelerince davanın reddine karar verilmiştir. Kararda, başvuruculaların uyuşmazlık konusu taşınmazları edindikleri tarih itibarıyla taşınmazlar için kısıtlılık durumunun mevcut olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda mülkiyet hakkının geçmişte belirli bir süre engellenmiş olması durumunun eski malikler açısından gerçekleşmiş olmasına rağmen daha sonraki tarihlerdeki satış işlemleri sonucu taşınmazları edinen başvurucular açısından kısıtlılık hâlinden kaynaklanan ve tazminatı gerektiren mağduriyetin gerçekleşmediği belirtilmiştir.

11. Başvurucular, nihai kararın tebliği üzerine bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. Konu ile ilgili hukuk için bkz. Hüseyin Ünal, B. No: 2017/24715, 20/9/2018, §§ 17-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

14. Başvurucular; taşınmazlarının imar planında kamu hizmeti alanına ayrılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini, bu müdahale sebebiyle taşınmazlarını diledikleri gibi kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Başvurucular, taşınmazlarının uzunca bir süredir kamulaştırılmaması nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile hak arama hürriyeti ve hukuk güvenliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

15. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucular; mülkiyet hakkı dışında adil yargılanma hakkı, hukuk güvenliği ilkesi ve hak arama özgürlüğünün de ihlal edildiğini ileri sürmektedirler. Başvuruculaların asıl şikâyetinin imar uygulamasında kamu hizmeti alanı olarak ayrılması

sebebiyle maliki oldukları taşınmazlardan dilediği gibi yararlanamadıklarına, taşınmazları kullanamadıklarına ve ondan tasarruf edemediklerine yönelik olduğu anlaşılmakla başvuruculaların bütün şikâyetleri mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Anayasa Mahkemesi aynı konu ile ilgili şikâyetleri daha önce incelemiş ve uygulanacak ilkeleri ortaya koymuştur (Hüseyin Ünal, §§ 34-62).

19. Hüseyin Ünal kararında imar uygulamasına konu edilen taşınmazın başvurucu adına tapuda kayıtlı olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiği belirtilmiştir (Hüseyin Ünal, § 37). Uygulama imar planında bu taşınmazın kamu hizmeti alanı olarak ayrılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmiş, söz konusu müdahalenin niteliği sebebiyle mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (Hüseyin Ünal, §§ 38-41).

20. Anayasa Mahkemesi 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenen geçici 11. maddeye dayalı olan müdahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığını değerlendirmiş, ayrıca taşınmazın kamu hizmetine tahsis edilmesine yönelik müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğunu açıklamıştır (Hüseyin Ünal, §§ 44-50). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin 28/3/2018 tarihli ve E.2016/196, K.2018/34 sayılı kararı ile anılan madde iptal edilmiştir. Bu çerçevede ölçülülük yönünden yapılan değerlendirmede ise uygulama imar planının onaylanmasından itibaren beş yıldan fazla süre geçmesine rağmen imar planında kamu hizmetine ayrılan taşınmazın kamulaştırılmaması ve herhangi bir tazminat da ödenmemesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği kanaatine ulaşılmıştır. Bu sebeple başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı kabul edilmiştir (Hüseyin Ünal, §§ 51-62).

21. Somut başvuruda da başvuruculara ait taşınmazlar uygulama imar planında kamu hizmeti alanına ayrılmıştır. Başvurucular, bu taşınmazları daha sonraki tarihlerde satış yoluyla edinmişlerdir. Ancak başvuruculaın taşınmazların maliki oldukları tarihten Anayasa Mahkemesinin karar tarihine kadar beş yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen taşınmazların hâlen kamulaştırılmadığı ve kendilerine herhangi bir tazminat da ödenmediği dikkate alındığında bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durumun söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla başvuruculaın mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçülü değildir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

24. Başvurucular ihlalin giderilmesini istemiş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir(Aligül Alkaya ve diğerleri, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

26. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

27. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 79. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri, §§ 57-59, 66, 67).

28. Somut olayda başvuruculara ait taşınmazlar imar planında kamu hizmeti alanına ayrılmıştır. Müdahalenin temeli olan taşınmazların imar planında kamu hizmetine ayrılması idari bir işlem niteliğindedir. Başvuruculların mülkiyet hakkı idari bir işlem nedeniyle ihlal edilmiştir. Ancak idare aleyhine açılan tam yargı davasında da mağduriyet giderilememiştir. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından da kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

29. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, ihlal sonucuna uygun olarak tazminata hükmedilmesinden ibarettir. Tazminat miktarının belirlenmesi hususu ise bu konuda uzmanlaşmış derece mahkemelerinin takdirindedir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

30. Yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın yetkili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesinin ihlal sonucu açısından yeterli bir giderim sağladığı anlaşıldığından başvuruculara tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Dosyadaki belgelerden tespit edilip ekli tabloda belirtilen harçların başvuruculara ayrı ayrı, vekâlet ücretinin de müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tabloda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli tabloda belirtilen harçların başvuruculara AYRI AYRI, 3.000 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNAN OĞAN

B. No: 2017/32685 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/32685

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNAN OĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/32685)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Fatma Burcu NACAR YÜCE

Başvurucu : Sinan OĞAN

Vekili : Av. Tan Tahsin ZAPATA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, siyasi parti üyeliğinden çıkarılma cezasının iptali için açılan davada verilen kararın usul ve kanuna aykırı olması ile tanık dinletme talebinin reddedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/8/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) üyesi iken Parti Merkez Disiplin Kurulunun 10/3/2017 tarihli kararı ile parti disiplinine aykırı eylemlerde bulunduğu ve üyelikten kaynaklanan haklarını kötüye kullandığı gerekçesiyle üyelikten kesin çıkarma cezası ile cezalandırılmıştır.

8. Başvurucunun Parti Disiplin Kuruluna yaptığı itiraz 3/4/2017 tarihli karar ile reddedilmiştir.

9. Başvurucu, Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihraç kararına itirazda bulunmuştur. İtiraz dilekçesinde; MHP Parti Tüzüğü'ne göre genel başkanın bir parti üyesini doğrudan doğruya Merkez Disiplin Kuruluna sevk yetkisinin bulunmadığı, Merkez Yönetim Kurulu tarafından usulüne uygun olarak tüm üyeler çağrılmadan ve tüm üyelerin katılımı sağlanmadan karar alındığı, bu açıdan kararın hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.

10. Mahkeme 19/7/2017 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Mahkemenin gerekçesinde; Parti Genel Başkanı'nın Merkez Disiplin Kurulu başkanı sıfatıyla başvurucuyu Merkez Disiplin Kuruluna sevk ettiği, bu açıdan sevk işlemindeki usulsüzlük iddiasının yerinde olmadığı, toplantı yapılmadan karar alınıp üyelere imzalatıldığı iddiasının ise soyut olup itibar edilir nitelikte olmadığı ifade edilmiştir. Merkez Karar Yönetim Kurulunun 12/2/2017 tarihli toplantısına salt çoğunluğu aşar şekilde elli üç üyenin katıldığı, dolayısıyla toplantı yeter sayısının MHP Parti Tüzüğü'ne uygun olarak sağlandığı, kararın oybirliği ile alındığı, Genel Başkan tarafından basın yoluyla yapılan çağrı yönteminde herhangi bir usulsüzlük olmadığı, toplantıda alınan kararlara karşı herhangi bir itirazda bulunulmadığı, buna göre Merkez Disiplin Kurulunun 3/4/2017 tarihli kararının hukuka uygun olduğu belirtilerek başvurucunun itirazı kesin olarak reddedilmiştir.

11. Nihai karar 21/8/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 22/8/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurucu, 4/12/2017 tarihinde ek dilekçe vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

13. Başvurucunun istinaf talebi, kararın kesin olduğu gerekçesiyle Mahkemenin 19/7/2017 tarihli ek kararı ile reddedilmiştir.

14. Başvurucunun ek karara karşı istinaf talebinde bulunması üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) ilk derece mahkemesi kararının kesin olduğu gerekçesiyle istinaf dilekçesinin reddine 7/2/2018 tarihinde kesin olarak karar vermiştir. Başvurucunun temyiz isteminde bulunması üzerine Bölge Adliye Mahkemesi 3/4/2018 tarihli ek kararla temyiz dilekçesinin reddine karar vermiştir. Başvurucu bu defa ek karara karşı temyiz yoluna müracaat etmiştir.

15. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 8/10/2018 tarihli kararıyla Bölge Adliye Mahkemesinin temyiz dilekçesinin reddine ilişkin ek kararı onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı

6. maddesi şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. ..."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) örgütlenme özgürlüğünün hem sivil hem politik yönünün bulunduğunu fakat bir siyasi partiye üyelik konusunun Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrası kapsamında medeni hak ve yükümlülük olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir (Lovric/Hırvatistan, B. No: 38458/15, 4/4/2007, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu başvuru formunda kendi ifadeleriyle "Ankara 22. Asliye Hukuk Mahkemesi ... sayılı ilamı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ve Anayasa'nın 36., 10., 25., 26., 67. ve yüksek mahkemenin re'sen tespit ve tayin edeceği maddelerine aykırı olup, müvekkilimin kişisel hak ve hürriyetlerini ihlal etmiştir." dedikten sonra yalnızca adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkin gerekçe ve açıklamalara yer vermiştir.

20. Başvurucu bu bağlamda Merkez Yönetim Kurulu tarafından usulünce tüm üyeler çağrılmadan ve tüm üyelerin katılımı sağlanmadan karar alındığını, buna ilişkin delillerin özellikle üyelerin SMS ile çağrılmalarına ilişkin kayıtların Mahkeme tarafından celbedilmediğini, toplantıya katılamayan üyelerin tanıklıklarının da kabul edilmediğini, bu durumun hak arama hürriyetini ve eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

21. Başvurucu; bireysel başvurudan sonra verdiği 4/12/2017 tarihli ek dilekçesinde ise adil yargılanma hakkının ötesinde bir siyasi parti içinde ülkesi ve milleti ile ilgili düşüncelerini, fikir ve kanaatlerini dile getirme özgürlüğünün elinden alındığını, eleştirel düşüncelerini ifade etmesinin bedeli olarak söz konusu süreç ile karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Başvurucu bu dilekçesinde ihraç istemiyle disipline sevk edilmesinin gerekçelerinin demokratik bir toplumda kabulünün mümkün olmadığını belirterek bu durumun ifade özgürlüğünü ve savunma hakkını kısıtladığını, haklarını kullanmasına engel oluşturduğunu iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. İncelemenin Kapsamı Yönünden

22. Başvuru dilekçesindeki iddiaların tavsifi ve bu bağlamda otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra verilen ek dilekçede dile getirilen iddiaların değerlendirilmesi sorununun öncelikle incelenmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi içtihadına göre bireysel başvurularda, başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri ibraz etmek suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendisine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayandığı delillerle ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü

işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçelerle deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20; Ünal Yiğit, B. No: 2013/1075, 30/6/2014, §§ 18, 19; Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19).

24. Anayasa Mahkemesinin söz konusu içtihadına göre bir konuda şikâyetin varlığı için Anayasa ile Sözleşme'nin ortak koruma alanındaki bir hakkın ihlal edildiğinin somut olarak ileri sürülmesi yeterli olmayıp maddi vakıanın içeriğinin ve hangi hakkın ne sebeple ihlal edildiğinin öz itibarıyla ortaya konulması, şikâyete ilişkin dayanak delillerin maddi vakıalarla irtibatlandırılarak açıklanması gerekmektedir.

25. Başvurucu, başvuru formunda (bkz. § 19) Sözleşme'ye atıfla ve Anayasa'nın 36., 10., 25., 26., 67. madde numaralarına yer verdikten sonra Anayasa Mahkemesinin resen belirleyeceği maddelere aykırılığın tespitini istemiş ve iddialarını yalnızca adil yargılanma hakkı çerçevesinde dile getirmiştir. Başvurucu, adil yargılama hakkı kapsamındaki iddialarını temelde yargısal süreçte tanık dinletme ve davaya ilişkin delillerin toplanması taleplerinin reddedildiği hususlarına dayandırmıştır. Başvurucunun adil yargılanma hakkı dışındaki iddiaları yönünden yalnızca Anayasa veya Sözleşme maddelerine atıf yapmakla yetindiği ve anılan maddelerde güvence altına alınan haklarının ne şekilde ihlal edildiğine ilişkin asgari düzeyde dahi herhangi bir açıklamada bulunmadığı anlaşılmaktadır.

26. Diğer taraftan başvurucu 4/12/2017 tarihli ek dilekçesinde yeni bazı açıklamalarda bulunmuştur. Bu kapsamda, siyasi faaliyetleri sırasında kullandığı ifadeler nedeniyle Partisinden ihraç edildiğini böylece ifade ve düşünce özgürlüğüne müdahalede bulunulduğunu, bu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığını ifade etmiştir.

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi şartı, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınması gereken bir başvuru koşuludur (Taner Kurban, B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19).

28. Başvurucunun -başvuru formunda öz itibarıyla dile getirmiş olması kaydıyla- şikâyetlerini sonradan vereceği dilekçelerle detaylandırmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte somut olayda başvurucu, başvuru formunda maddi hak ile ilgili şikâyetini öz itibarıyla dahi olsa ileri sürmemiştir. Başvuru formunda sadece Anayasa'nın bazı maddelerinin ismen zikredilmesiyle yetinilmiştir. Bu açıdan otuz günlük başvuru süresinden sonra verilen dilekçede ilk kez ileri sürülen şikâyetlerin dikkate alınması ve incelenmesi mümkün değildir.

29. Aksinin kabulü halinde, başvuru formunda sadece Anayasa maddelerine atıf yapılarak sonraki süreçte başvuru sonuçlandırılıncaya kadar ek dilekçelerle farklı ve bağımsız ihlal iddialarının dile getirilmesi mümkün olacaktır. Bu da bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük süre kuralını anlamsız hale getirecektir (benzer yöndeki karar için bkz. Ümüt Demir,

B. No: 2012/1000, 18/9/2014, § 31).

30. Bu durumda başvurunun yalnızca adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyet yönünden incelenebileceği sonucuna varılmıştır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

32. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

33. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin de kapsamına girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

35. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Adnan Oktar, B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

36. Siyasi partilerin örgütlenme özgürlüğünün öznesini oluşturdukları hususunda tartışma bulunmamaktadır. Bununla birlikte siyasi partiler diğer örgütlerden farklı olarak politik amaçlarla faaliyet göstermektedir. Siyasi partilerin temel hedefi seçim yoluyla siyasi iktidarı elde etmektir. Dolayısıyla siyasi partiler politik yönü ağır basan örgütler mahiyetindedir. Bu nedenle siyasi partilere üyelik, medeni bir hak olmaktan ziyade siyasi bir haktır.

37. AİHM de siyasi partiye üyelikle ilgili meselelerin medeni hak ve yükümlülük ile ilgili olmadığını ve buna ilişkin uyuşmazlıkların Sözleşme'nin 6. maddesinde güvence altına

alınan adil yargılanma hakkının kapsamının dışında olduğunu kabul etmektedir (bkz. § 17).

38. Bu durumda medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi olmadığı anlaşılan başvuru konusu siyasi parti üyeliğinden çıkarılmaya ilişkin uyuşmazlık çerçevesinde dile getirilen adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kaldığı ve bireysel başvuruya konu yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkına ilişkin iddiaların konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

D.S.

B. No: 2017/35776 | Karar tarihi: 02.06.2020

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2017/35776

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

D.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/35776)

Karar Tarihi: 2/6/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : D.S.

Vekili : Av. Seyhan ÇOBAN WİLES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, müşterek çocuğun velayetinin babasına verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/10/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ile B.D.nin 2008 yılındaki evliliklerinden 8/4/2010 doğum tarihli K.A. isimli müşterek çocukları bulunmaktadır. İstanbul 14. Aile Mahkemesinin 7/12/2015 tarihli kararıyla tarafların anlaşmalı olarak boşanmalarına, müşterek çocuğun velayetinin başvurucuya bırakılmasına hükmedilmiştir. Ayrıca B.D. tarafından satın alınacak iki daireden birinin çocuk adına tescil edileceği, bu taşınmaz yönünden başvurucu lehine intifa hakkı tesis edileceği, diğer daire ile B.D. adına kayıtlı aracın başvurucuya verileceği hüküm altına alınmıştır.

8. Başvurucunun eski eşi B.D. 27/6/2016 tarihinde velayetin değiştirilmesi talebiyle İstanbul 12. Aile Mahkemesi nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde; başvurucunun işlerinin yoğunluğu nedeniyle sürekli şehir dışına gitmek zorunda kaldığı, şehir içinde olduğu zamanlarda da eve geç geldiği, müşterek çocukla ilgilenmediği belirtilerek velayetin anneden alınarak babaya verilmesi talep edilmiştir. Ayrıca tarafların hazırladığı 26/6/2016 tarihli, velayet ve mal rejimine ilişkin protokol Mahkemeye sunulmuştur. Başvurucu duruşmaya katılmamış ancak başvurucu vekili, başvurucunun çalışma koşulları nedeniyle velayetin değiştirilmesinin uygun olacağını belirterek davayı kabul ettiklerini beyan etmiştir.

9. Yargılama sürecinde taraflarla görüşme yapılarak hazırlanan uzman raporunda; velayetin değiştirilmesi konusunda tarafların anlaştıkları, babanın sorumluluk alacak yapıda olduğu, çocukla iletişimin sağlıklı olduğunun görüldüğü ve babanın çocuğuna gereken sevgi ve şefkati göstermesini engelleyecek bir olumsuzluğun tespit edilmediği vurgulanarak velayetin babaya verilmesinin çocuğun yüksek yararına olduğu belirtilmiştir. Mahkeme anılan uzman raporu ve tarafların velayetin değiştirilmesi konusunda anlaşmış olmalarını gerekçe göstererek 13/7/2016 tarihli kararıyla davanın kabulüne ve müşterek çocuğun velayetinin babaya verilmesine, başvurucu ile çocuğu arasında kişisel ilişki kurulmasına hükmetmiştir. Temyiz edilmeyen karar 25/8/2016 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Başvurucu anılan karardan sonra 7/11/2016 tarihinde velayetin değiştirilmesi talebiyle İstanbul 14. Aile Mahkemesi nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, eski eşiyle anlaşarak boşandıklarını, Mahkemenin müşterek çocuğun velayetini kendisine verdiğini ve mal paylaşımı konusunda anlaştıklarını ancak eski eşinin anlaşmaya uymadığını devretmesi gereken taşınmazları devretmediğini, ayrıca eski eşinin kendisini öldüreceği, işten attıracağı şeklindeki tehdit ve baskıları ile ağır bir şekilde yaralaması sonucu velayet ve mal rejimi konusunda protokol yapmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Baskı ve tehditle zorla belge imzalatmak suretiyle velayetin değiştirilerek babaya verilmesinin sağlandığını, çocuğunun elinden alındığını ve çocuğuyla görüşmesinin engellendiğini vurgulayarak velayetin değiştirilmesini talep etmiştir. Başvurucu eski eşinin velayetin değiştirilmesi ve mal paylaşımının değişimini kabul etmeyince 4/6/2016 tarihinde eski eşi tarafından darp edildiğini, kaburga kırığı ve omurilik zedelenmesi olacak şekilde ağır yaralandığını, bu olay nedeniyle aile mahkemesi tarafından 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında uzaklaştırma kararı verildiğini belirtmiş ayrıca yargılama sürecinde de yaralama ile ilgili ceza soruşturmasının da devam ettiğini beyan etmiştir.

11. Yargılama aşamasında taraflar ve müşterek çocukla yapılan görüşme sonrası hazırlanan uzman raporunda; çocuğun yaş itibari ile erken çocukluk döneminin son döneminde olduğu, bu dönem de çocukların annenin bakımına ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Çocukla yapılan görüşmeden, çocuğun babasının yanında mutsuz olmadığı fakat annesine daha yakın

olduğunun anlaşıldığı, bu durumun bakım konusundaki eksiklikten değil çocuğun yaşının ve üç ay öncesine kadar annenin yanında olmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir. Çocuğun gelişimsel dönemi, beklentileri, istekleri vb. gibi konularında tümü bir arada değerlendirildiğinde müşterek çocuğun annenin yanında bakımına devam etmesinin uygun görüldüğü vurgulanmıştır.

12. İstanbul 14. Aile Mahkemesi 9/2/2017 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde; İstanbul Anadolu 12. Aile Mahkemesi tarafından velayetin değiştirilmesine ilişkin kararın 25/8/2016 tarihinde kesinleştiği, bu tarihten sonra velayet değişikliğini gerektirecek yeni bir vakıanın mevcut olmadığı, başvurucunun iddia ettiği tehdit olayının anılan velayetin değiştirilmesi davasından önceki bir tarihte gerçekleştiği hususları gözetildiğinde başvurucunun yargılamanın iadesi davası açması gerektiği ifade edilmiştir.

13. Başvurucunun anılan karara karşı velayet davalarının kesin hüküm oluşturmadığı, B.D.nin uyguladığı şiddet ve baskı ile ilgili ceza soruşturmasının devam ettiği, B.D. hakkında uzaklaştırma kararı olduğu hususları ile uzman raporunun gözetilmediğini belirterek yaptığı istinaf başvurusu, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin 4/7/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Karar gerekçesinde; velayetin babaya verilmesine dair hükmün kesinleşmesinden yaklaşık üç ay sonra başvurucunun velayetin değiştirilmesi davası açtığı, bu süre zarfında velayetin değiştirilmesini gerekli kılacak bir durumun bulunduğunun sabit olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, çocuğun babasının yanında kalmasının bedeni, fikri ve ahlaki gelişimine engel olacağı yönünde ciddi deliller bulunmadığı, velayetin değiştirilmesine ilişkin davaların kesin hüküm oluşturmayacağı vurgulanarak derece mahkemesinin kararında hukuka aykırı bir yön bulunmadığı belirtilmiştir.

14. Söz konusu karar başvurucuya 20/9/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 12/10/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede; başvurucunun şiddete maruz kaldığından bahisle 7/6/2017 tarihinde yaptığı başvuru sonucu İstanbul Anadolu 12. Aile Mahkemesi 8/6/2017 tarihinde, 6284 sayılı Kanun gereğince başvurucunun eski eşi B.D. hakkında altı ay süre boyunca başvurucunun konutuna yaklaşmamasına, başvurucu ve aile bireylerine karşı şiddet ve korkuya yönelik davranışlarda bulunmamasına, başvurucuyu ve aile bireylerini iletişim araçlarıyla rahatsız etmemesine karar verdiği tespit edilmiştir.

17. Ayrıca başvurucunun şikâyeti üzerine başlatılan ceza soruşturmasında İstanbul (Anadolu) Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 10/10/2017 tarihli iddianame ile başvurucunun eski eşi hakkında kamu davası açılarak yağma, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, tehdit, kasten yarlama ile çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçlarından cezalandırılması talep edilmiştir. İddianamede özetle; 4/6/2016 tarihinde başvurucunun eski eşi B.D.yi "Seni öldüreceğim bu evden bu gece çıkamayacaksın." diyerek tehdit ettiği, başvurucuyu darp ettiği, öldüreceğim diyerek evi kilitleyip başvurucunun evden çıkmasını engellediği, başvurucunun telefonunu alarak mesajları kendi telefonuna aktardığı, daha sonra başvurucunun yaralı bir şekilde evden ayrıldığı belirtilmiştir. Bu olaydan sonra B.D.nin "Boşanırken verdiği evleri, arabayı ve oğlunun velayetini geri vereceksin yoksa seni öldüreceğim." şeklinde başşvurucuyu tehdit ettiği, bu tehdit ve baskılarından dolayı başvurucunun tedavi olduğu süre içerisinde önce arabasını eski eşine verdiği, daha sonra aralarında görülmekte olan velayet davası için B.D.nin isteği doğrultusunda oğluna bakmak istemediği yönünde mahkemeye dilekçe verdiği, ayrıca evlerin devri konusunda protokol

imzaladığı ve kendi adına kayıtlı bulunan evini B.D.ye devrettiği, başvurucunun bilahare kendi beyanına göre yaşadığı olumsuz psikolojiden kurtulunca çocuğunun velayetini yeniden almak içindava açtığı ifade edilmiştir. Tehdit içerikli mesaj kayıtları ile başvurucunun basit bir tıbbi müdahale ile giderilemeyecek ve vücudunda kemik kırığı oluşacak derecede yaralandığı hususları gözetilerek B.D.nin cezalandırılması talep edilmiştir.

18. B.D. ifadelerinde başvurucunun suçlamalarının asılsız olduğunu, başvurucuyu darp etmediğini, kendisinin merdivenden düştüğünü, anlaşmalı boşanma sırasında başvurucuya bırakılan aracı şahsına sattığını, müşterek çocuğu adına satın aldığı dairenin intifa hakkını başvurucuya verdiğini beyan etmiştir.

19. İstanbul Anadolu 6. Ağır Ceza Mahkemesi 12/10/2017 tarihinde B.D. hakkında kasten yarlama ve tehdit suçundan mahkûmiyet diğer suçlar yönünden beraat kararı vermiştir. Karar gerekçesinde; başvurucu hakkındaki basit tıbbi müdahaleyle giderilemeyecek ve kemik kırığı oluşacak şekilde yaralandığı yönündeki Adli Tıp Kurumu raporu, telefon kayıtları ve tanık ifadeleri birlikte değerlendirilerek başvurucunun B.D. tarafından darp edildiği, yine telefon kayıtlarından B.D.nin başvurucuyu tehdit ettiğinin sabit olduğu ifade edilmiştir. Anılan karar, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesinin 9/9/2019 tarihli istinaf talebinin esastan reddine dair kararıyla kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

20. 22/11/2007 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun "Hâkimin takdir yetkisi" kenar başlıklı 182. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler.

Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır."

21. 4721 sayılı Kanun’un "Durumun değişmesi" kenar başlıklı 183. maddesi şöyledir:

"Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması hâlinde hâkim, re'sen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır."

22. 4721 sayılı Kanun’un "Kural" kenar başlıklı 323. maddesi şöyledir:

"Ana ve babadan her biri, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkına sahiptir."

B. Uluslararası Hukuk

23. Türkiye tarafından 14/9/1990 tarihinde imzalanan ve 27/1/1995 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 20/11/1989 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 3. maddesi ilgili kısmı şöyledir:

"1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.

2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

24. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesi şöyledir:

" 1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler."

25. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 6. maddesi şöyledir:

"1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.

2. Bu Sözleşmede belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada ana-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre ebeveyn ve çocukların birlikte yaşama hakkı aile hayatının esaslı bir unsuru olup anne ve baba arasındaki ilişkinin sona ermesi durumunda hukuksal düzenlemelerden kaynaklanan ve bu ilişkiyi kısıtlayan ya da engelleyen tedbirler, aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturur (Hoppe/Almanya, B. No: 28422/95, 5/12/2002, § 44; Johansen/Norveç, B. No: 17383/90, 7/8/1996, § 52; Elsholz/Almanya [BD], B. No: 25735/94 13/7/2000, § 43).

27. AİHM'e göre aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırları kesin biçimde tanımlamak mümkün değildir. İlgili makamlar her iki yükümlülük çerçevesinde belirli bir takdir alanına sahiptir ve her iki yükümlülük kapsamında da benzer ilkelerin gözönünde bulundurulması, özellikle her iki durumda da kamusal makamlarca olayın bağlamı ve müdahalenin türüne göre birey menfaatleri ile toplum menfaatleri ve çocuk ile ebeveyn menfaatleri arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. AİHM'e göre bu dengenin tesisinde niteliği gereği çocuğun menfaatlerine özel bir önem verilmelidir (Hokkanen/Finlandiya, B. No: 19823/92, 23/9/1994, § 55; Hoppe/Almanya, § 49).

28. AİHM, ebeveynin çocuk ile birlikte yaşamaya devam etmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin birinci paragrafı kapsamında aile hayatının temel bir unsurunu oluşturduğunu vurgulamaktadır. Sözleşme'nin 8. maddesi, ebeveynin çocuğu ile yeniden birleşmesini sağlayacak önlemlerin alınmasını talep etme hakkının yanı sıra ulusal makamların bu önlemleri alma yükümlülüğünü de kapsamaktadır. Bu hususta belirleyici husus, ulusal makamların uygulamadaki mevzuat ya da mahkeme kararlarıyla ebeveyne tanınan velayet, ziyaret ya da birlikte yaşama hakkının icrasını kolaylaştırmada kendilerinden beklenilen bütün makul önlemleri alıp almadığıdır (Hokkanen/Finlandiya, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 2/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık görüşü

30. Başvurucu; boşanma davası sonucunda çocuğunun velayetinin kendisine verilmesine karar verildiğini, eski eşinin bir süre sonra çocuğunun velayetini almak ve boşanma davasında kararlaştırılan taşınır ve taşınmaz mallarının devrini engellemek amacıyla tehdit etmeye ve baskı kurmaya başladığını ve kendisini darp ettiğini vurgulamıştır. Bu baskı ve tehdit sonucu velayetin değiştirilmesi davasını kabul etmek, malların paylaşımıyla ilgili olarak da protokol yapmak zorunda kaldığını ifade edilmiştir. Daha sonra velayetin değiştirilmesi için dava açtığını, eski eşi hakkında yaralama ve tehdit eylemlerinden dolayı suç duyurusunda bulunduğunu ve ceza soruşturması açıldığını, ayrıca eşi hakkında uzaklaştırma kararı verildiğini belirtmiştir. Velayetin değiştirilmesi için baskı, tehdit ve yaralamaya maruz kaldığının açık olmasına ve uzman raporunda küçük çocuğun velayetinin kendisine verilmesi yönünde görüş belirtilmesine rağmen velayet davalarının kesin hüküm oluşturmayacağı gözetilmeden, tanıkları dinlenmeden yargılamanın iadesi yoluna başvurulması gerektiği gerekçesiyle velayetin değiştirilmesi talebin reddedildiğini ifade etmiştir. İstinaf mercinin ise velayet davalarının kesin hüküm oluşturmayacağını kabul ederek yaptığı esas incelemesinde, yargıya yansımış olan tehdit ve darp iddialarını incelemeden ve çocuğun üstün yararını gözetmeden karar verdiğini belirtmiştir. Bu nedenlerle Anayasa'nın ailenin korunması ve çocuk haklarına ilişkin düzenlemelerine aykırı davranıldığını belirterek aile hayatına saygıile adil yargılanma haklarının hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

31. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği ve korunması" kenar başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

32. Anayasa’nın "Ailenin korunması ve çocuk hakları" kenar başlıklı 41. maddesi şöyledir:

“Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.”

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

34. Velayet hakkına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin uyuşmazlıklar, adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına sıklıkla konu olmakla birlikte sürecin ivedi olarak yürütülmesi de dâhil olmak üzere ilgili prosedürlere ilişkin işlem ve eylemlerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında meydana getirdiği sonuçlar dikkate alındığında söz konusu iddiaların aile

hayatına saygı hakkı bağlamında ele alınması uygun görülmektedir (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 82; M.M.E. ve T.E., B. No: 2013/2910, 5/11/2015, § 137).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

36. Aile hayatına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülük, sadece belirtilen hakka keyfî surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp öncelikli olan bu negatif yükümlülüğe ek olarak aile hayatına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içermektedir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (Murat Atılgan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 26).

37. Devletin pozitif tedbirler alma yükümlülüğü konusunda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri; ebeveynin, çocuğuyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. 41. maddede, her çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmektedir (Serpil Toros, B. No: 2013/6382, 9/3/2016).

38. Ebeveyn ile çocukların birlikte yaşama istekleri, aile hayatının vazgeçilmez bir unsuru olup ebeveyn arasında ortak yaşamın kurulamaması veya hukuken ya da fiilen sona ermiş olması aile hayatını ortadan kaldırmaz. Ebeveyn ve çocuk arasındaki aile hayatının, anne ve babanın birlikte yaşamamaları veya ortak yaşama son vermelerinin ardından da devam edeceği açık olup anne, baba ve çocuğun aile hayatlarına saygı hakkı, belirtilen durumlarda ailenin yeniden birleştirilmesine yönelik tedbirleri de içermektedir. Söz konusu yükümlülük, ebeveyn veya diğer aile bireyleri arasındaki velayet ve kişisel ilişki tesisine ilişkin uyuşmazlıklar için de geçerlidir (Murat Atılgan, § 25).

39. Anayasanın 41.maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararı mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu bağlamda çocuklar üzerinde etki doğuracak bir işlem yapılacağı zaman bu işlemin çocuğun yararına uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılması aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından oldukça önemlidir (Şükran İrge, B. No: 2016/8660, 7/11/2019, § 33).

40. Öte yandan mevzuatın yorumlanmasıyla ilgili sorunları çözmek öncelikle derece mahkemelerinin yetkisi ve sorumluluk alanındadır. Çocuğun üstün yararı başvuru konusu dava açısından en önemli unsur olup olayın tüm tarafları ile doğrudan temas hâlinde bulunan derece mahkemelerinin olayın koşullarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu da tartışmasızdır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, derece mahkemeleri tarafından izlenen usulü denetlemekte ve özellikle

mahkemelerin kişisel ilişki kurulmasına ve velayete ilişkin mevzuat hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini incelemektedir (M.M.E. ve T.E., § 135).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Somut olayda tarafların anlaşarak boşandıkları, müşterek çocuğun velayetinin ise başvurucuya bırakıldığı, ancak 27/6/2016 tarihinde velayetin değiştirilmesi talebiyle başvurucunun eski eşi B.D.nin açtığı davanın kabul edilerek çocuğun velayetinin babaya bırakıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucu B.D.nin baskıları, tehditleri ve kendisini kemik kırığı oluşacak şekilde yaralaması sonucu, korktuğu için velayetin değiştirilmesini kabul ettiğini iddia ederek 7/11/2016 tarihinde velayetin değiştirilmesi davası açmıştır. Anılan davada başvurucu tanık deliline dayanmış ayrıca şiddet nedeniyle B.D. hakkında İstanbul Anadolu 12. Aile Mahkemesinin 8/6/2016 tarihinde uzaklaştırma kararı verdiğini, B.D.nin velayetin değiştirilmesi amacıyla kendisini baskı altına aldığı, tehdit ettiği ve kasten yaraladığı iddialarına ilişkin yaptığı 29/11/2016 tarihli suç duyurusuna istinaden ceza soruşturması başlatıldığını Mahkemeye bildirmiştir. Ancak Mahkemenin velayet davalarının her zaman açılabileceğini gözetmeden, yargıya yansıdığı anlaşılan ve görülmekte olan davayı etkileyebilecek olan ciddi iddialarla ilgili bir araştırma yapmadan davayı reddettiği görülmüştür.

42. Ayrıca Mahkemeye sunulan müşterek çocuk ve dava tarafları ile bire bir görüşmeler yapılarak hazırlanan uzman raporunda, müşterek çocuğun başvurucunun yanında bakımına devam etmesinin uygun görüldüğü görüşüne yer verilmiştir. Ancak istinaf merci uzman raporuna neden katılmadığı yönünde bir gerekçe ortaya koymadığı gibi, başvurucunun maruz kaldığını iddia ettiği şiddet ve baskıya ilişkin yargılama süreçlerini gözeterek tarafların koşulları ve çocuğun yaşayacağı ortam konusunda bir değerlendirme yapmamıştır. Öte yandan babanın velayet değişikliğini sağlamak amacıyla başvurucuya şiddet uyguladığı, onu baskı altında tuttuğu iddiası karşısında, çocuğun yaşadığı koşullar ve ortamın çocuğun fiziki ve psikolojik gelişimine uygun olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapabilmek için çocuğun mahkeme huzurunda dinlenmesinin ve çocuğun görüşünün alınmasının önem arzettiği hususunun yargı makamları tarafından gözetilmediği anlaşılmıştır.

43. Velayet davalarında asıl amacın tarafların iddiaları ile mevcut deliller değerlendirmek suretiyle çocuğun üstün yararına olanın belirlenmesi olduğu hatırlatılmalıdır. Bu bağlamda yargılama süreci bir bütün halinde değerlendirildiğinde; yukarıda belirtildiği üzere velayetin değiştirilmesini sağlamak amacıyla başvurucunun baskı altına alındığı ve şiddet gördüğü yönündeki yargıya yansıyan ve velayet davasını etkileyebilecek nitelikteki iddialarla ilgili bir inceleme yapılmadığı, çocuğun içinde bulunduğu koşullar tam olarak ortaya konulmak suretiyle çocuğun sağlığı ve gelişimi açısından üstün yararına olanın tespit edilmediği hususları gözetildiğinde, yargı makamlarının aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasa'da belirtilen güvenceleri ve çocuğun üstün yararı ilkesini gözeten özenli bir yargılama yaptıkları söylenemez.

44. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülükler yerine getirilmediği anlaşılmakla Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

46. Başvurucu yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir(Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

48. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

49. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Mehmet Doğan, §§ 58-59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66-67).

50. İncelenen başvuruda yargı makamlarının aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasa'da belirtilen güvenceleri ve çocuğun üstün yararı ilkesini gözeten özenli bir yargılama yapmamaları nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

51. Bu durumda aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 14. Aile Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

52. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için aile hayatına saygı hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 14. Aile Mahkemesine (E.2016/902, K.2017/117) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin REDDİNE,

E. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.